

**ZMIANA STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY CZERNIKOWO**

Generalny projektant studium
mgr inż. Wiera Kulczyńska

Członek Północnej Okręgowej
Izby Urbanistów Nr G-203/2006

SPIS TREŚCI:

I. WPROWADZENIE	9
1. Podstawa opracowania.....	11
2. Cel i zakres opracowania.....	11
3. Metoda opracowania	13
4. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium	13
5. Ogólna charakterystyka gminy	14
II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZERNIKOWO	15
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	17
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU	18
2.1. Struktura przestrzenna gminy	18
2.2. Sytuacja planistyczna	18
2.3. Stan prawny gruntów	20
3. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU	21
3.1. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego	21
3.2. Formy ochrony przyrody w gminie	32
3.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu turystyki	36
3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej	38
3.5. Uwarunkowania wynikające ze stanu leśnej przestrzeni produkcyjnej	44
4. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	47
4.1. Uwarunkowania demograficzno – społeczne	47
4.2. Uwarunkowania gospodarcze	57
5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	61
5.1. Rys historyczny.....	61
5.2. Zabytki nieruchome i archeologiczne wpisane do rejestru zabytków	62
5.3. Zasoby dziedzictwa kulturowego wskazane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	63
5.4. Zagrożenia.....	78
5.5. Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego	78
5.6. Obszary pomników zabytków i ich stref ochronnych	78
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI.....	79
6.1. Uwarunkowania zewnętrzne	79
6.2. Uwarunkowania wewnętrzne	80
6.3. Wnioski.....	83
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	84
7.1. Uwarunkowania zewnętrzne	84
7.2. Uwarunkowania wewnętrzne	84
7.3. Wnioski.....	95
8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA	96
8.1. Zagrożenia powodziowe	96
8.2. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych – obszary osuwania się mas ziemnych.....	97
8.3. Zagrożenia antropogeniczne.....	97
8.4. Instytucje, jednostki ratownictwa i szybkiego reagowania.....	98
9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	99
10. BILANS UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY	99

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZERNIKOWO	101
1. CELE ROZWOJU GMINY, MOŻLIWOŚCI I POTRZEBY.....	103
1.1. Cele wynikające z uchwalonej „Strategii rozwoju gminy Czernikowo”	103
1.2. Cele wynikające z „Programu ochrony środowiska gminy Czernikowo na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020”	104
1.3. Cele polityki przestrzennej.....	105
2. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO - POMORSKIEGO	107
3. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	109
3.1. Ogólne zasady polityki przestrzennej	110
3.2. Funkcje gminy i struktura sieci osadniczej	111
3.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	112
4. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	120
5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK	122
5.1. Przyrodnicze kierunki rozwoju gminy	122
5.2. Kierunki rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku	125
5.3. Obszary, obiekty i zasady ochrony krajobrazu kulturowego	126
5.4. Obszary, obiekty i zasady ochrony uzdrowisk	126
6. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	126
6.1. Kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego.....	127
6.2. Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej ...	128
7. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI	128
7.1. Komunikacja drogowa	129
7.2. Komunikacja kolejowa	132
7.3. Komunikacja zbiorowa	132
7.4. Ruch pieszy i rowerowy	133
8. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	133
8.1. Zaopatrzenie w wodę.....	134
8.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków	134
8.3. Gospodarka energetyczna	135
8.4. Telekomunikacja.....	138
8.5. Gospodarka odpadami	138
8.6. Melioracje	139
9. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	139
10. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM – ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1	140
11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO JEST OBOWIĄZKOWE NA PODSTAWIE ART. 10 UST. 2 PKT 8 USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM	140
12. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MPZP, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	142

13. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	143
13.1. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	143
13.2. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	144
14. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH.....	145
14.1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.....	145
14.2. Obszary osuwania się mas ziemnych	146
15. OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	148
16. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ.U. NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R. NR 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271)	148
17. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	148
18. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE	149
19. OBSZARY PROBLEMOWE	149
20. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	151
21. INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ ..	152
22. MONITORING	153
23. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ	154

I. WPROWADZENIE

1. Podstawa opracowania

Niniejsze Studium stanowi zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo przyjętego Uchwałą Nr XXII/140/2001 Rady Gminy Czernikowo z dnia 04 lipca 2001 roku sporządzonego na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.).

Zmiana została sporządzona zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2012 poz. 467) oraz na podstawie Uchwały Nr IX/60/11 Rady Gminy Czernikowo z dnia 19 sierpnia 2011 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia niniejszej zmiany.

2. Cel i zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowane zostało dla całego obszaru gminy Czernikowo, która w granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię około 170 km² (17 014 ha), w celu określenia polityki przestrzennej samorządu lokalnego. Określa ono politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnienie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej.

Decyzja o podjęciu prac nad zmianą Studium wyniknęła przede wszystkim z potrzeby doprowadzenia do zgodności treści w/w dokumentu z dynamicznie zmieniającym się w naszym kraju prawodawstwem. W ciągu dziesięciu lat obowiązywania dokumentu uległo zmianie szereg ustaw związanych z tematyką kształtowania przestrzeni oraz wpłynęło od mieszkańców wiele wniosków i postulatów inwestycyjnych niezgodnych z ustaleniami studium.

Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym w bardzo ograniczonym zakresie określała formę studium oraz tok prac nad jego sporządzeniem. Koncentrowała się przede wszystkim na zakresie problematyki studium nakładając równocześnie obowiązek badania, przez zarząd gminy „spójności” rozwiązań projektowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „z polityką przestrzenną gminy” określoną w studium.

Obowiązująca od 11 lipca 2003 r. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2012 poz. 467) wprowadziła zasadnicze zmiany dotyczące toku formalno – prawnego nad sporządzeniem studium, określiła jego formę a także zmieniła zakres jego problematyki. Wymagany zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w części tekstowej i graficznej określony został w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 118 poz. 1233).

Studium uchwalone przez radę gminy nie jest aktem prawa miejscowego. Jest „aktem kierownictwa wewnętrznego” gminy wykorzystywanym przy podejmowaniu decyzji w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy oraz stanowi podstawę do koordynacji planów miejscowych. Ustalenia studium realizowane są poprzez plany miejscowe i są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu tych planów.

Studium powinno być komplementarne wobec strategii rozwoju lokalnego oraz programów i planów rozwoju gminy – w stosunku do strategii i programów, studium wyznacza ramy przestrzenne realizacji ich ustaleń.

Zgodnie z art. 10, ust. 1, cytowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- 8) stanu prawnego gruntów;
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;

- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych
- 15) wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Zgodnie z art. 10, ust. 2, cytowanej w/w ustawy, w studium określa się w szczególności:

- 1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- 2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- 3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- 8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia wielkopowierzchniowych obiektów handlowych oraz obszary przestrzeni publicznej;
- 9) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 11) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- 12) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- 13) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady
- 14) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 16) inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Zgodnie z art. 10 ust. 2a jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w studium ustala się ich rozmieszczenie.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w paragrafie 4, pkt. 1. przedstawia wymaganą zawartość projektu studium. Powinien on zawierać:

- 1) część określającą uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust.1 ustawy, przedstawioną w formie tekstowej i graficznej;
- 2) część tekstową zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy;
- 3) rysunek przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, a także granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy;
- 4) uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium.

3. Metoda opracowania

Pierwszy etap prac nad aktualizacją studium obejmował wstępną analizę zapisów obowiązującego studium oraz ocenę aktualności posiadanych materiałów planistycznych.

Drugi etap to sporządzenie diagnozy stanu obejmującej wieloaspektowe rozpoznanie i ocenę uwarunkowań rozwoju gminy Czernikowo na podstawie aktualnie wykonywanych dostępnych opracowań i materiałów.

Trzeci etap obejmował ocenę kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy przyjętych w obowiązującym studium.

Czwarty etap związany był z opracowaniem celów, zasad rozwoju, kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz formułowaniem zapisu ustaleń studium.

W toku prac nad studium, w kwestii najbardziej trudnych i kontrowersyjnych tematów, odbyły się spotkania, na których zaprezentowane i przedyskutowane zostały poszczególne grupy zagadnień.

Uwarunkowania rozwoju i szczegółowe ustalenia dotyczące kierunków i zasad rozwoju przestrzennego gminy zapisane zostały w tekście studium stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały oraz na mapach problemowych w skali 1:25 000: uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego stanowiącej załącznik nr 2 oraz kierunki i polityka przestrzenna gminy Czernikowo stanowiącej załącznik nr 3 do ww uchwały.

4. Wykaz opracowań i materiałów wykonanych na potrzeby studium lub wykorzystanych dla potrzeb studium

- Opracowanie ekofizjograficzne wykonane na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo, czerwiec 2012 r.;
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo”, przyjęte Uchwałą Nr XXII/140/2001 Rady Gminy Czernikowo z dnia 04 lipca 2001 roku; oraz materiały wejściowe sporządzone do w/w studium;
- „Program ochrony środowiska gminy Czernikowo na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020”, Toruń 2004, przyjęty Uchwałą Nr XV/111/2004. Rady Gminy w Czernikowie z dnia 20 lipca 2004 roku;
- „Plan gospodarki odpadami gminy Czernikowo na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020”, Toruń 2004, przyjęty Uchwałą Nr XV/111/2004. Rady Gminy w Czernikowie z dnia 20 lipca 2004 roku;
- „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego, Kujawsko - Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, czerwiec 2003 (obecnie sporządzana zmiana planu);
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007 – 2020, Uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego Nr XLI/586/05 z dnia 12 grudnia 2005r.
- „Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2010r.” - Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2011r. oraz „Raporty...” z lat wcześniejszych;
- Informacja o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2011r., Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2012r.;
- Uproszczony plan urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na okres 2008-2017 dla gminy Czernikowo, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni, Wydział Produkcyjny w Toruniu, stan na 01.01.2008;
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2010 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa (<http://surowce-mineralne.pgi.gov.pl/index.htm>);
- Bank Danych Lokalnych (BDL) www.stat.gov.pl;
- Uchwała Nr XLIX/1335/10 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 sierpnia 2010r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Czernikowo;
- Strategia rozwoju gminy Czernikowo przyjęta została uchwałą Nr XVII/110/2000 Rady Gminy w Czernikowie z dnia 29 listopada 2000r.,
- Odnawialne źródła energii – zasoby i możliwości wykorzystania na terenie województwa kujawsko-pomorskiego – KPBPPiR we Włocławku, 2010r.,
- Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska na terenie gminy Czernikowo, Zakład Usług Geologicznych „Geo-Wiert” s.c, Kielce 1996-1996,
- Mapa geomorfologiczna Polski w skali 1: 300 000 arkusz Gdańsk, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN

- Plan odnowy miejscowości Czernikowo na lata 2008-2014 (Uchwała Nr XIV/91/2008 Rady Gminy z dnia 9 czerwca 2008 r. i wraz ze zmianą dokonana Uchwałą Nr VI/21/2011 Rady Gminy Czernikowo z dnia 22 lutego 2011 r.),
- Plan odnowy miejscowości Mazowsze na lata 2009-2015 (Uchwała Nr XIX/126/2009 Rady Gminy w Czernikowie z dnia 27 lutego 2009r.),
- Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (wykaz w rozdziale 2.2. Sytuacja planistyczna),
- Studium techniczno-Ekonomiczne przebudowy drogi krajowej nr 10 do parametrów drogi ekspresowej w obrębie gminy Czernikowo, opracowane i zatwierdzone protokołem KOPI przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych w Warszawie w 2001 roku,
- Opracowanie Studium Korytarzowego, Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowego oraz materiałów do Decyzji o Środowiskowych Uwarunkowaniach zgody na budowę drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk-Bydgoszcz-Toruń-Blinno, luty 2012.

5. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Czernikowo położona jest w centralnej części województwa kujawsko – pomorskiego. Pod względem administracyjnym należy do powiatu ziemskiego toruńskiego, jest najbardziej na południe wysuniętą gminą w tym powiecie. Gmina zajmuje powierzchnię około 170 km² (17 014 ha) i pod tym względem należy do większej od średniej gmin wiejskich w województwie kujawsko - pomorskim. Pod względem administracyjnym wydzielono tu 17 sołectw.

Gmina graniczy:

- od północy z gminą Ciechocin i z gminą Zbójno (powiat golubski),
- od wschodu z gminą Kikół i gminą Lipno (powiat lipnowski),
- od południa z gminą Lipno i Bobrowniki (powiat lipnowski),
- od zachodu z gminą Obrowo (powiat toruński) oraz rzeką Wisłą, po drugiej stronie której położone jest uzdrowisko Ciechocinek, miasto Nieszawa i gmina Raciążek.

Ludność faktycznie zamieszkała w gminie Czernikowo wg stanu na 31.12.2010r. 8643 osoby. Średnia gęstość zaludnienia wyniosła około 58 osób/km².

Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest praca najemna. Z tego źródła bezpośrednio lub pośrednio utrzymuje się znacznie ponad 1/3 ludności gminy. Świadczy to o istotnej roli zatrudnienia jako ekonomicznej podstawy egzystencji mieszkańców. Mniej niż 1/4 ogółu ludności gminy utrzymuje się bezpośrednio lub pośrednio z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Wskazuje to na stosunkowo małą rolę rolnictwa w gospodarce gminy - mimo wysokiego rolniczego zagospodarowania gruntów w północno-wschodniej części gminy. Ogólny wskaźnik jakości rolnej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Czernikowo wynosi 68,4 przy czym dla całego województwa wynosi 66,4 pkt.

Gmina znajduje się w obszarze o wyjątkowych wartościach przyrodniczo- krajobrazowych, stanowiących z uwagi na swe położenie, zaplecze ekologiczne uzdrowiska Ciechocinek.

Miejscowość gminna Czernikowo należy do ośrodków wyraźnie w gminie dominujących, jest prawidłowo rozwinięta w zakresie usług o charakterze gminnym. Położona jest centralnie, na skrzyżowaniu głównych ciągów komunikacyjnych – drogi kategorii krajowej nr 10 relacji Płońsk - Szczecin oraz dróg powiatowych 2132C i 2044C.

**II. UWARUNKOWANIA
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY CZERNIKOWO**

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Uwarunkowania regionalne o charakterze decyzyjnym oraz postulatywnym wynikające z ustaw szczególnych

Na obszarze gminy występują następujące obiekty ustanowione na poziomie województwa na podstawie przepisów szczególnych:

- obiekty i zespoły zabytkowe podlegające ochronie i opiece – ewidencja wojewódzkiego konserwatora zabytków - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu,
- droga krajowa – zgodnie z załącznikiem nr 2 do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 24 marca 2010r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych w województwach dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim (Dz. U. Nr 59 z 2010r. poz. 371),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej - racjonalna gospodarka leśna, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk Kotliny Płockiej, Kotliny Toruńskiej, Pojezierza Dobrzyńskiego, ochrona monokulturowych lasów sosnowych (mikroklimat Ciechocinek) oraz krajobrazu nadwiślańskiego, ochrona rzeki Wisły, Tążyny i **Mieñ** wraz z pasem roślinności okalającej głównie lasów liściastych. Obszar został utworzony na mocy uchwały nr XX /92/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej we Włocławku z dnia 15 czerwca 1983 roku. Najnowszym aktem prawnym dotyczącym tego obszaru jest Uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko Pomorskiego Nr VI/106/11 z dnia 21 marca 2011r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. 2011.99.793).

Wynikające ze stanu zagospodarowania:

- przebieg drogi krajowej nr 10, docelowo drogi ekspresowej S10,
- linia elektroenergetyczna 220 kV relacji Olsztyn I – Włocławek Azoty

Dla linii elektroenergetycznej wymagany jest pas technologiczny o szerokości 50 m (po 25 m od osi linii w obu kierunkach).

- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Lipno – Toruń Elana

Dla linii elektroenergetycznej wymagany jest pas technologiczny o szerokości 29 m (po 14,5 m od osi linii w obu kierunkach).

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Czernikowo

Uwarunkowania zewnętrzne funkcjonowania gminy należy rozpatrywać jako wpływ polityki regionalnej na funkcjonowanie gminy – w tym zwłaszcza ustaleń polityki regionalnej wobec terytorium gminy lub funkcji i działalności szczególnie istotnych dla gospodarki gminy.

Wyznacznikiem polityki regionalnej wobec danego terytorium są dwa podstawowe dokumenty:

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa (przyjęty Uchwałą Nr XXI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego)
- Strategia rozwoju województwa (przyjęta Uchwałą Nr XLI/586/05 z dnia 12 grudnia 2005r. Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego).

Obydwa dokumenty zostały szczegółowo przeanalizowane w celu identyfikacji uwarunkowań istotnych dla rozwoju gminy Czernikowo. Zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa są obligatoryjnie uwzględniane w Studium. Zagadnieniu temu poświęcono odrębny rozdział w niniejszym opracowaniu.

Ustalenia Strategii rozwoju nie traktują gminy Czernikowo lub szerszego otoczenia, w którym gmina funkcjonuje, w szczególny sposób. Strategia nie zawiera specyficznych ustaleń wobec gminy lub też ustaleń szczególnie istotnych dla rozwoju funkcji ważnych dla gminy Czernikowo (znaczną część strategii poświęcono rozwojowi obszarów wiejskich – ale rozumianych jako całość terenów wiejskich województwa – ustalenia dotyczą wszystkich terenów tego typu, nie wyróżniając gminy). Można ją uznać za opracowanie neutralne dla rozwoju gminy, gdyż zakres ustaleń dla gminy jest tożsamy, jak dla pozostałych obszarów.

Drugi aspekt uwarunkowań zewnętrznych to funkcjonowanie gminy w systemie społeczno-gospodarczym województwa, czyli rola, miejsce, znaczenie, pozycja gminy na tle powiatu i województwa oraz uwarunkowania rozwoju wynikające z konkretnych relacji z sąsiednimi obszarami, jak też z osadzenia w sieciach infrastrukturalnych znaczenia regionalnego. Zagadnienia te zostały omówione w poszczególnych rozdziałach uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

2.1. Struktura przestrzenna gminy

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy, w związku z jej położeniem na styku dwóch jednostek geomorfologicznych, wyraźnie wyróżniają się dwie części o różnych funkcjach.

Funkcją dominującą północno-wschodniej części gminy jest rolnictwo. Wykształcone tam gleby o wysokich klasach bonitacyjnych stanowią korzystne uwarunkowania dla produkcji rolnej. Grunty orne stanowią 48% powierzchni gminy. Na niezbyt wielkich, ale dość żyznych arealach uprawiane są głównie zboża, ziemniaki, rośliny przemysłowe i pastewne, rozwija się też hodowla.

Południowo-zachodnia część gminy to obszar pokryty lasami. Znaczna część tego terenu podlega ochronie prawnej ze względu na walory krajobrazowe i przyrodnicze Niziny Ciechocińskiej. Lasy zajmują łącznie ok. 45% powierzchni gminy.

Funkcję lokalnego ośrodka administracyjno-usługowego pełni wieś Czernikowo. Warunki i charakter terenu decydowały o rozwoju sieci osadniczej, która nie jest tu szczególnie bogata i skupia się głównie w północno-wschodniej części gminy. Na obszarach wiejskich zabudowa koncentruje się głównie przy lokalnych szlakach komunikacyjnych. Największe ośrodki poza wsią gminną to Steklin, Osówka, Stelinek i Mazowsze.

W strukturze zabudowy na terenie gminy dominuje funkcja mieszkaniowa, mieszkaniowo – usługowa. Przemysł i drobna wytwórczość reprezentowane są przez nieliczne zakłady; sektor rolnospożywczy jest słabo wykształcony w stosunku do znacznego zaplecza surowcowego na terenie gminy. Obszarem aktywizacji funkcji rekreacyjnej są tereny położone nad jeziorem Steklin i Kijaszkowo.

Tereny położone w sąsiedztwie przebiegającej przez gminę drogi krajowej nr 10 cechują się wzmożoną aktywizacją gospodarczą.

W przestrzeni gminy wyróżnić można również obszary występowania elektrowni wiatrowych – 4 elektrownie położone w miejscowości Witowąż i jedna w miejscowości Liciszewy.

Administracyjnie gmina podzielona jest na 17 sołectw:

- Czernikowo,
- Czernikóvkó,
- Jackowo,
- Kiełpiny,
- Kijaszkowo,
- Liciszewy,
- Makowiska,
- Mazowsze,
- Mazowsze Parcele,
- Osówka,
- Pokrzywno,
- Skwirynowo,
- Steklin,
- Steklinek,
- Witowąż,
- Wygoda,
- Zimny Zdrój.

2.2. Sytuacja planistyczna

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Z dniem 31 grudnia 2002r. utraciły moc plany sporządzane w trybie ustawy o planowaniu przestrzennym z 12 lipca 1984r. W gminie Czernikowo moc utraciły:

- miejscowy ogólny plan zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo, przyjęty uchwałą Nr XVII/87/92 Rady Gminy w Czernikowie z dnia 20 grudnia 1992r. (Dz. Urz. Woj. Włocławskiego Nr 8, poz. 46 z dnia 10.06.1994r.),
- zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo w części dotyczącej zmiany funkcji przeznaczenia terenu w Osówce (lokalizacja szkoły podstawowej na

gruncie upadłego Zakładu Usług Mechanizacyjnych i terenie rolnym, przyjęta uchwałą Rady Gminy w Czernikowie Nr III/11/94 z dnia 28 lipca 1994r.

Gmina posiada pięć obowiązujących, sporządzonych zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo w zakresie lokalizacji elektrowni wodnej na rzece Mień w sołectwie Kiełpiny osada Zieleniewszczyzna przyjęta uchwałą Nr XVIII/89/96 Rady Gminy Czernikowo w dniu 28 czerwca 1996 roku,
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo dotycząca budowy szkoły podstawowej w Osówce, przyjęta uchwałą Nr XXI/105/97 Rady Gminy Czernikowo z dnia 18 lutego 1997 roku;
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy, a dotycząca rozszerzenia istniejącej funkcji turystycznej 3UT na działce o nr ewidencyjnym 79, przyjęta Uchwałą Rady Gminy Czernikowo Nr XXIII/119/97 w dniu 16 czerwca 1997 roku,
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo dotycząca wsi Witowąż – teren ubojni wraz z przetwórną mięsa przyjęta Uchwałą Nr XVIII/120/2000 Rady Gminy Czernikowo z dnia 29 listopada 2000 roku,
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo dotycząca terenu Ośrodka Wypoczynkowego we wsi Osówka przyjęta Uchwałą Nr XX/129/2001 Rady Gminy Czernikowo z dnia 9 marca 2001 roku,

Gmina posiada dwa obowiązujące, sporządzone zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003r. Nr 80 poz. 717) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo obejmująca dwa wybrane obszary tj. wieś Czernikowo i część wsi Wygoda przyjęty Uchwałą Nr XXIX/206/2006 Rady Gminy Czernikowo z dnia 12 lipca 2006 roku,
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo obejmująca dwa wybrane obszary tj. wieś Czernikowo i część wsi Wygoda w zakresie pięciu wybranych obszarów na terenie wsi Czernikowo (w jednostkach strukturalnych A i D) przyjęta Uchwałą Nr XIII/85/2008 Rady Gminy Czernikowo z dnia 28 kwietnia 2008 roku.

Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy dnia 27 marca 2003r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w przypadku braku miejscowego planu określenie sposobu zagospodarowania i warunków zabudowy następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy lub w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, których podstawą są przepisy szczególne.

Decyzje o warunkach zabudowy wydawane na terenie gminy od 2003r. dotyczyły przede wszystkim rozbudowy i przebudowy istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz budowy nowych budynków mieszkalnych i gospodarczych w ramach istniejącej i projektowanej zabudowy a także w mniejszym stopniu zabudowy usługowej i produkcyjnej oraz zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego przede wszystkim dotyczyły realizacji infrastruktury technicznej (budowa sieci wodociągowych, kanalizacyjnych i elektroenergetycznych) i komunikacyjnej.

Tabela 1 Decyzje o warunkach zabudowy wydane na teren gminy Czernikowo w latach 2004-2010

Lp.	Rok	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy
1.	2004	131
2.	2005	53
3.	2006	85
4.	2007	62
5.	2008	80
6.	2009	70
7.	2010	64

Źródło: Urząd Gminy Czernikowo

2.3. Stan prawny gruntów

Granice administracyjne gminy obejmują 17 009 ha powierzchni (wg danych Starostwa Powiatowego w Toruniu, stan na 01.01.2012r). Do gminnego zasobu nieruchomości (na podstawie art. 24 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami), należą grunty:

- stanowiące własność gminy;
- co do których gmina posiada udział;
- będące przedmiotem użytkowania wieczystego gminy;
- zajęte pod drogi;
- oddane w trwały zarząd;
- oddane w użytkowanie.

Tabela 2 Struktura własnościowa gruntów

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia gruntów w ha	Powierzchnia gruntów w %
1	Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	9000	52,9
2	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	110	0,6
3	Grunty spółek Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0	0
4	Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	182	1,1
5	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazanych w użytkowanie wieczyste	0	0
6	Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	0	0
7	Grunty osób fizycznych	7665	45,1
8	Grunty Spółdzielni	28	0,2
9	Grunty kościołów i związków wyznaniowych	12	0,1
10	Wspólnoty gruntowe	0	0
11	Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przeznaczonych w użytkowanie	5	0
12	Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0
13	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	0	0
14	Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0
15	Grunty będące przedmiotem własności i władania osób innych niż wyżej wymienione	7	0
16	Razem	17009	100

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Toruniu, stan na 01.01.2012r.

Ponad połowa gruntów w gminie to grunty Skarbu Państwa, a wśród nich:

- 84,5% (7609ha) to grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,
- 6,9% (617ha) - grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa,
- 6,0% (543 ha) - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych (z wyłączeniem PGL)
- 1,9% (173 ha) – grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd
- 0,6% (58 ha) – pozostałe grunty Skarbu Państwa

3. PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU

3.1. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego

Uwarunkowania zewnętrzne

Do podstawowych uwarunkowań zewnętrznych, które wiążą się z obszarem gminy Czernikowo można zaliczyć:

- położenie znacznej części gminy w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,
- ustanowione na terenie gminy obszary Natura 2000,
- przebieg korytarza ekologicznego o znaczeniu wojewódzkim, a nawet krajowym, związanego z doliną Wisły, zapewniającego ciągłość między obszarami prawnie chronionymi w dolinie Wisły (zadanie nr 47 wydzielone w tabeli zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne i zamieszczonych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego).

Uwarunkowania wewnętrzne

Rzeźba terenu

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina Czernikowo położona jest w obrębie dwóch mezoregionów Kotliny Toruńskiej i Pojezierza Dobrzyńskiego. Północno-wschodnia część gminy leży na obszarze zlewni chronionej rzeki Drwęcy (J. Kondracki).

Morfologia i rzeźba terenu ukształtowana została procesami akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej, głównie w czasie fazy poznańskiej zlodowacenia północnopolskiego oraz procesami wytopiskowymi i denudacyjnymi trwającymi do dziś. Najważniejsze jednostki geomorfologiczne występujące na terenie gminy to wysoczyzny morenowe, rynny subglacialne, a w dolinie Wisły tarasy rzeczno-akumulacyjne.

Do form pochodzenia lodowcowego należą wysoczyzna morenowa płaska i falista, zazębiające się nawzajem. Największe ich powierzchnie występują w rejonie:

- na północ, wschód i południowy wschód od Czernikowa na wysokości 93-100 m npm,
- w rejonie wsi Osówka, na wysokości ok. 100 m npm,
- koło Stelinka i Mazowsza 97-100 m npm,
- Kijaszkowa i Liciszewów 95-100 m npm.

Wysoczyzna była w całości objęta ostatnim zlodowaceniem (100-10 tys. lat p.n.e.). O świeżości rzeźby świadczą m.in. liczne jeziora, stąd często wysoczyznę nazywa się Pojezierzem Dobrzyńskim. Jego charakterystycznym elementem są równiny, faliste strefy moreny dennej, pagórki, wzgórza moren czołowych i rozciągające się na ich przedpolach sandry. Charakterystycznymi formami pochodzenia wodnolodowcowego są rynny subglacialne. Są one głębokie, najczęściej płaskodenne, wykształcone w obrębie wysoczyzn morenowych. Jedną z nich o przebiegu zbliżonym do południkowego wypełnia jezioro Kijaszkowskie i rzeka Lubianka, drugą, bardziej krętą jezioro Steklin. Mniejsze rynny występują w rejonie Mazowsza i Parceli Mazowieckich. Wzdłuż jezior występują formy podobne do tarasów i wałów kemowych.

Krawędź wysoczyzny stanowi jednocześnie górną krawędź tarasów wysokich doliny Wisły. Generalnie przebiega ona wzdłuż granicy lasu, jej wysokość sięga 20m. Miejscami jest wyraźnie i stromo podcięta oraz ponacinana wcięciami erozyjnymi i wąwozami, miejscami zaś zniszczona, zatarta, zamaskowana wydymami. Na wielu odcinkach strome i silnie porożcinane zbocza są odkryte, co powoduje, że są one zagrożone erozją, zwłaszcza podczas ulewnych deszczy.

Wąwozy wyerodowane w skarpie wypełnione są miejscami serią piasków akumulacji wodnej, których zasięg obejmuje przykrawędziowe obszary wysoczyzny morenowej. Piaski te tworzą poziom wysokiego zasypania, sięgającego około 90 m npm i wskazują na spiętrzenie wód w obrębie Kotliny Toruńskiej przed czołem lądolodu fazy pomorskiej. Stopniowe zaś obniżenie podstawy erozyjnej pozwoliło na modelowanie stopni tarasowych. Tarasy średnie 50-65m npm i niskie 45-50m npm, które erozyjnie sięgnęły do serii piasków wodnolodowcowych występują w okolicy Pokrzywna. Tarasy zalewowe 38-43 m npm obejmują pasy nadbrzeżne Wisły. Na wyrównanych powierzchniach tarasów średnich w gminie Czernikowo, w wyniku różnorodnych procesów denudacyjnych wytworzyły się rozległe zabagnienia śródwymowe i torfowiska.

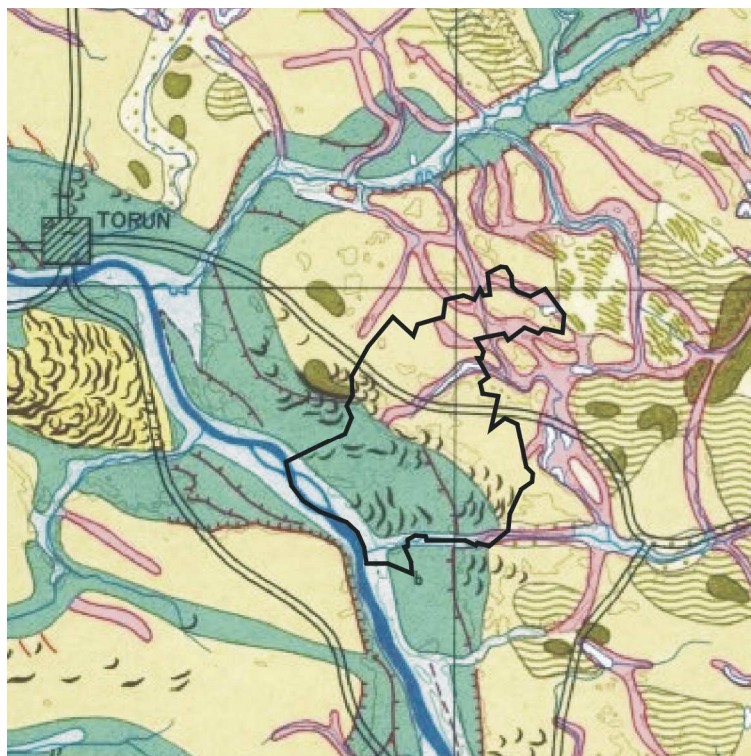
Obszar gminy położony w obrębie Kotliny Toruńskiej pokryty jest lasami, które zajmują ok. 7687 ha co stanowi 45% powierzchni gminy (Bank Danych Lokalnych 2010r.) i decyduje o dominującej funkcji tej części gminy.

Budowa geologiczna i gleby

Charakter budowy geologicznej stanowi silną determinantę walorów i zasobów przyrodniczych danego obszaru. Z uwagi na to, iż województwo kujawsko-pomorskie usytuowane jest w strefie granicznej dwóch wielkich jednostek geologicznych Europy (przebiega tu granica pomiędzy platformą prekambryjską wschodniej Europy, i platformą paleozoiczną środkowej Europy) budowa geologiczna gminy Czernikowo posiada znamiona tych jednostek oraz czasu w jakim powstawały.

Do najstarszych, udokumentowanych otworami wiertniczymi w Pokrzywnie i Włęczu utworów należą osady jurajskie: wapienie oraz margle. Nad nimi występują utwory kredy: wapienie, łupki ilaste i piaszczyste, piaskowce, opoki i margle piaszczyste. Utwory trzeciorzędowe występują na znacznej powierzchni gminy, ale zachowane są fragmentarycznie. Paleogen wykształcony jest jako ility, mułki i łupki ilaste; neogen to utwory piaszczysto-mułkowo-ilaste charakteryzujące się wkładkami węgla brunatnego lub domieszką pyłu węglowego roślin; pliocen to ility, często pstry, z wkładkami piasków i glin i domieszką pyłów węglowych. Utwory czwartorzędowe - nie zostały udokumentowane utwory zlodowacenia południowopolskiego natomiast powszechnie występują utwory zlodowaceń środkowopolskiego (głina zwałowa z dużą domieszką żwiru i głazów, piaski i mułki jeziorne) i północnopolskiego (piaski i żwiry różnoziarniste) W fazie leszczyńskiej wykształciła się glina zwałowa, spoista, ilasta, pylasta lub piaszczysta z licznymi ziarnami żwiru i głazami skał narzutowych. Buduje ona częściowo wysoczyznę morenową i fragmentarycznie odsłania się w krawędzi wysoczyzny. W fazie poznańskiej osadziły się ility i mułki zastoiskowe (okolice Dąbrówki), lessy i pyły lessopodobne (Nowogródek), glina zwałowa piaszczysta, zwięzła budująca powierzchniowe warstwy wysoczyzny. W fazie pomorskiej wykształciły się piaski peryglacialne drobno i średnioziarniste (okolice Czernikowa), piaski i żwiry różnoziarniste (tarasy średnie). Do pozostałych osadów czwartorzędowych należą:

- mułki, gliny oraz piaski deluwialne, które wypełniają zagłębienia bezodpływowe, dna rynien lodowcowych, stoki wzniesień i zbocza dolin;
- piaski eoliczne i piaski eoliczne w wydmach (osady te w postaci pyłów lessopodobnych i piasków zajmują znaczną część gminy). Formy wydymowe są albo paraboliczne albo tworzą pagórki, wały o asymetrycznych zboczach i deniwelacjach od kilku do kilkunastu metrów. Większość obszarów piasków eolicznych jest utrwalona lasem, co ogranicza wywiewanie piasków i przeciwdziała zasypywaniu pól;
- piaski i gliny deluwialne znajdujące się na zboczach i przy krawędziach dolin.

Formy akumulacji rzecznej - równiny teras akumulacyjnych i erozyjno-denudacyjnych (także w pradolinach)

równiny terasowe plejstocenyjskie z okresu zlodowacenia bałtyckiego

równiny zalewowe i nadzalewowe holocenyjskie

Formy erozji lodowcowej i rzeczno-lodowcowej

rynny subglacialne (jeziorne) z okresu zlodowacenia bałtyckiego

Formy erozji rzecznej

inne ważniejsze krawędzie teras (w obszarach rozpoznanych)

Formy akumulacji lodowcowej i rzeczno-lodowcowej z okresu zlodowacenia bałtyckiego

wysoczyzna morenowa płaska

Formy eoliczne późnolodowcowe i holocenyjskie

zwarte zespoły wydm, utrwalone

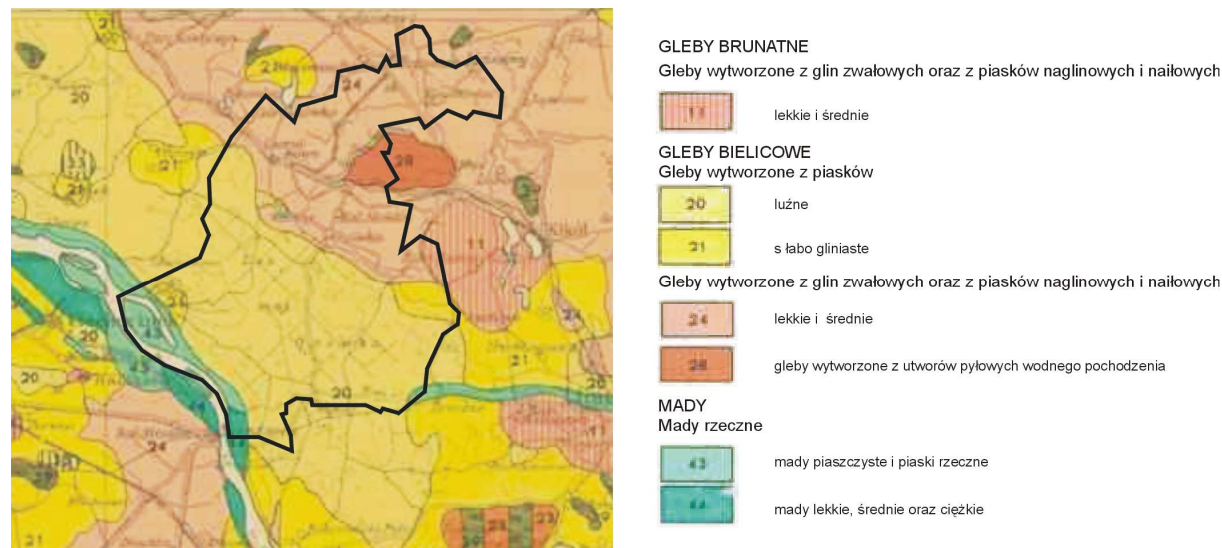
Rysunek 1 Gmina Czernikowo na tle mapy geomorfologicznej Polski

Źródło: Mapa geomorfologiczna Polski w skali 1: 300 000 arkusz Gdańsk, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN

Na wysoczyźnie morenowej decydujący wpływ na przebieg procesu glebotwórczego i powstawanie gleb miała budowa powierzchni litosfery (skała macierzysta) oraz rodzaj szaty roślinnej. W przeszłości teren wysoczyzny porastały bogate gatunkowo lasy mieszane z dużym udziałem dębu i buka oraz bujnym runem. Zasobna skała macierzysta, jaką były gliny morenowe i suchy klimat sprzyjały procesom brunatnienia. Dlatego podstawowym typem gleb na wysoczyźnie są gleby brunatne. Zajmują one wyższe partie terenu lub skłony, gdzie na górne warstwy profilu glebowego nie oddziaływały wody gruntowe. Występują w okolicach Mazowsza, Liciszewów i Kijaszkowo. Są uprawiane od wieków, stąd mają dość głęboki poziom próchnicy (30-35cm). Nadają się doskonale do uprawy pszenicy i innych roślin wymagających dobrych gleb. Podobną przydatność gospodarczą mają gleby hydromorficzne powstałe z torfów niskich i gytii występujące na północ od jeziora Kijaszkowskiego.

Tereny pomiędzy Czernikowem a Mazowszem zajmują gleby płowe powstałe z piasków gliniastych. Ich cechą charakterystyczną jest dwudzielność profilu glebowego, warstwa górna zawiera sporo piasków, natomiast dolna sporo koloidów. Nadają się one do uprawy pszenicy.

W dolinie Wisły decydującym czynnikiem glebotwórczy był proces aluwialny. Obecnie zahamowany na skutek obwałowania Wisły ma miejsce jedynie na międzywału. Kolejnym czynnikiem wywierającym wpływ na kształtowanie się gleb aluwialnych są warunki hydrologiczne i związane z nimi siedliska roślinne. Występuje tutaj roślinność zielona typu łąkowego i bagienne. W przeszłości tereny te porastały bogate lasy tyłu łąkowego. Podstawowymi typami gleb, które się tutaj wykształciły, są mady rzeczne, a w mniejszym stopniu gleby hydrogeniczne.

Rysunek 2 Gmina Czernikowo na tle mapy glebowej Polski

Źródło: Mapa gleb Polski 1:300 000, arkusz Płock, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa

Gleby stanowią bezpośrednie podłoże, na którym rozwija się roślinność. Dotyczy to zarówno zbiorowisk leśnych, łąkowych, jak i roślin uprawnych. Bogactwo zasobów glebowych stanowi zatem czynnik decydujący o możliwościach rozwojowych gospodarki rolnej i leśnej, a także funkcjonowania powierzchni biologicznie czynnych.

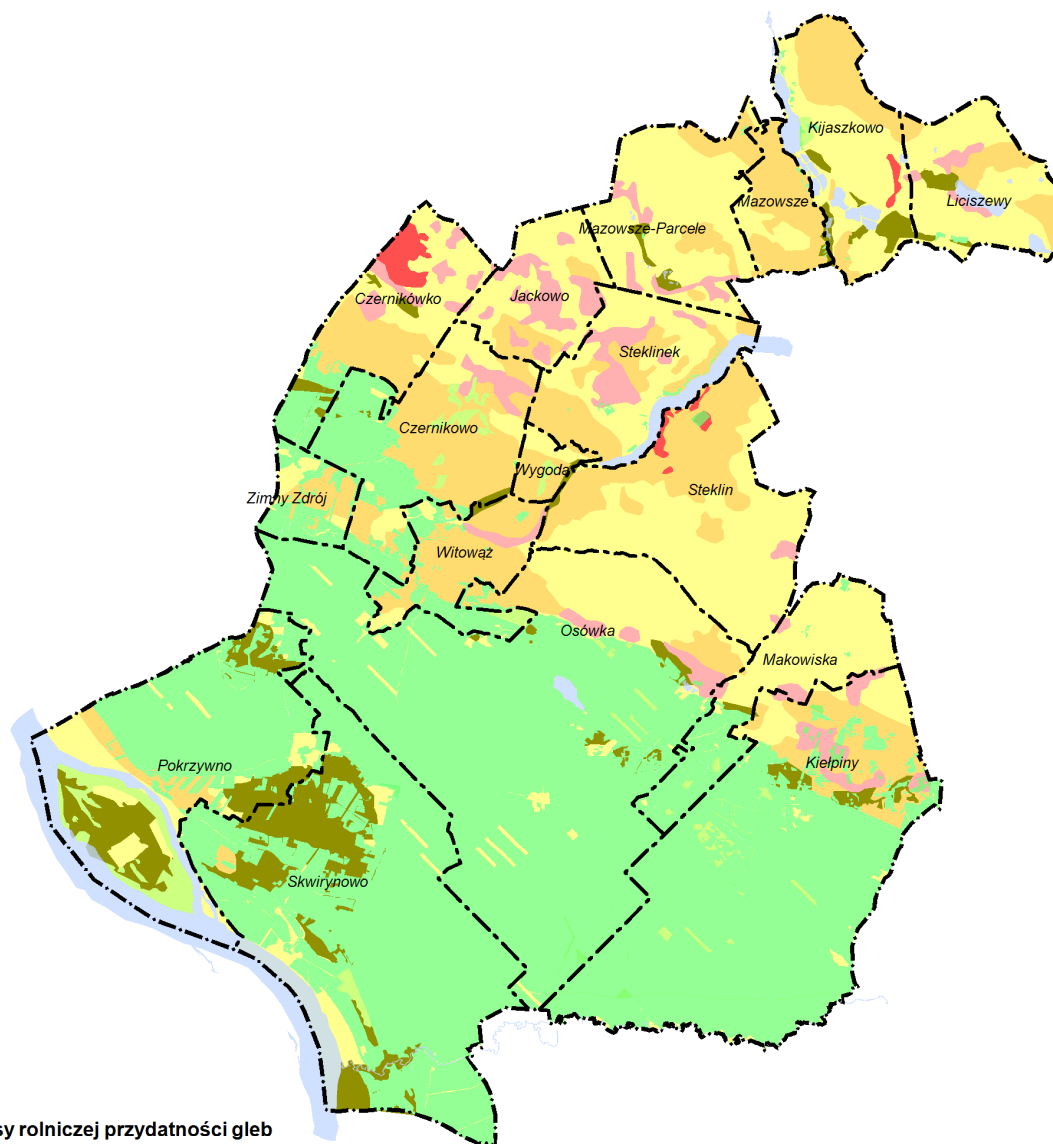
Pod względem przydatności rolniczej gleb uwidacznia się wyraźny podział gminy na dwie części: północną – wysoczyznową, na której występuje przewaga gleb dobrych i bardzo dobrych dla rolnictwa, oraz południową, na której przeważają lasy, użytki zielone i gleby mniej przydatne i nieprzydatne dla rolnictwa.

Kompleksy pszenne występują na niewielkich powierzchniach, największy kompleks w okolicy Czernikówka. Zajmują zaledwie ok. 1% powierzchni gruntów ornych. Stanowią je gleby wytworzone z glin, zwarte, zasobne w składniki pokarmowe, o umiarkowanym stanie uwilgotnienia.

Kompleksy zbożowo-pastewne występują głównie w sołectwach: Steklinek, Jackowo, Makowiska; zajmują około 8% powierzchni gruntów ornych. Ze względu na wadliwe stosunki wodne (okresowo podmokłe) są one zawodne w plonowaniu.

Kompleksy pszenno-żytnie występują głównie w sołectwach: Czernikowo, Czernikówko, Witowąż, Wygoda, Mazowsze, Kiełpiny i Steklin ; zajmują około 37% powierzchni gruntów ornych. Są to gleby lżejsze, o zróżnicowanym stanie uwilgotnienia. Przy odpowiednim nawożeniu i właściwych zabiegach agrotechnicznych osiągają wysoki poziom kultury.

Największą powierzchnię gruntów ornych zajmują gleby kompleksów żytnio-ziemniaczanych – około 54%. Są to gleby o wadliwym stanie uwilgotnienia, wysokość plonów uzależniona jest od występowania opadów atmosferycznych w okresie wegetacji.

Kompleksy rolniczej przydatności gleb

■ Kompleksy pszenne

gleby zwięzłe, zasobne w składniki pokarmowe, strukturalne o umiarkowanym stanie uwilgotnienia, położone w terenie płaskim lub lekko falistym, przydatne do uprawy pszenicy, jęczmienia, buraka

■ Kompleksy pszenno - żytnie

gleby lżejsze, wytworzone z piasków gliniastych całkowitych lub zalegających na zwięzłych podłożach, strukturalne o zróżnicowanym stanie uwilgotnienia często zawodne, położone w terenie lekko falistym. Przy odpowiednim nawożeniu i właściwych zabiegach agrotechnicznych gleby te osiągają wysoki stopień kultury, co daje możliwość uprawy roślin jak w kompleksie psennym. W klasyfikacji gleby te zaliczane są do klas od IIIb do IVb

■ Kompleksy żytnio-ziemniaczane

gleby lekkie, wytworzone z piasków słabogliniastych całkowitych, piasków gliniastych podścielonych piaskiem luźnym, zbyt przepuszczalne i za suche. Gleby o wadliwym stanie uwilgotnienia, dobór roślin dla tych gleb jest ograniczony, plony uzależnione od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych oraz nawożenia. W klasyfikacji gleby tego kompleksu zaliczane są do dklas od IVb do VI.

■ Kompleksy zbożowo - pastwne

gleby zwięzłe, ciężkie i lekkie, trwale podmokłe, najczęściej nadają się do uprawy mieszanek zbożowo-pastwnych lub traw. W latach suchych osiąga się na nich dobre plony roślin zbożowych i okopowych. W klasyfikacji gleby te zaliczane są do klas od IVb do VI. Po zmeliorowaniu zalicza się do klas od IIIa do IVb.

■ Trwałe użytki zielone
■ Lasy

■ Wody
■

Rysunek 3 Kompleksy rolniczej przydatności gleb

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo przyjęte Uchwałą Nr XXII/140/2001 Rady Gminy Czernikowo z dnia 04 lipca 2001 roku – schemat nr 3

Zanieczyszczenia gleb

Badania gleb pod kątem zanieczyszczeń z głównych dróg krajowych na grunty rolne położone przy tych trasach prowadzone są od roku 2000. Trzykrotnym cyklem badawczym w województwie kujawsko-pomorskim (w latach 2001, 2004 i 2007) objęto gleby przy wybranych trasach komunikacyjnych, w tym przy drodze krajowej nr 10. Badania prowadzono pod względem zanieczyszczenia głównie metalami ciężkimi i WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne).

Pewien związek pomiędzy natężeniem ruchu pojazdów samochodowych a stopniem zanieczyszczenia gleb uwidocznił się tylko w zakresie WWA. W otoczeniu wszystkich badanych dróg nie stwierdzono zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Badania z roku 2007 potwierdzają stałą tendencję wzrostu występowania ponadnormatywnych wartości WWA, na stanowiskach oddalonych od krawędzi jezdni 15 m.

Stan czystości gleb pod względem zawartości siarki siarczanowej w poszczególnych obszarach badań jest bardzo różny i nie koreluje z zanieczyszczeniami komunikacyjnymi.

Klimat

Klimat zaliczany jest do elementów środowiska przyrodniczego, który należy rozpatrywać uwzględniając szerszy zasięg terytorialny, którym dla gminy Czernikowo jest powiat toruński i Polska.

Klimat powiatu toruńskiego należy do strefy klimatów pośrednich między wpływami kontynentalnymi, a oceanicznymi, ze średnio modyfikującym wpływem Morza Bałtyckiego. Oddziaływanie mas powietrza o cechach oceanicznych z zachodu i kontynentalnych ze wschodu przynosi częste zmiany kierunku napływu tych mas, które z kolei przyczyniają się bezpośrednio do znacznej zmienności stanów pogodowych. Cechą charakterystyczną jest stosunkowo ciepła zima (trwająca 79 dni), wczesna, ale chłodna i sucha wiosna (55 dni), krótkie lato (101 dni) i długa pogodna jesień (64 dni). Generalnie obszar powiatu charakteryzuje się bardzo niskimi opadami, jednymi z najniższych w kraju. Kotlina Toruńska otwarta jest w sposób zdecydowany na wiatry zachodnie, południowo-zachodnie i wschodnie, w związku z czym występuje w tym pasie stosunkowo silne przewietrzenie. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 2,99 m/s.

Zachmurzenie osiąga roczne minimum w okresie sierpień – wrzesień, maksimum zaś osiąga od listopada do grudnia. Najlepsze usłonecznienie występuje w czerwcu. Ilość dni pogodnych utrzymuje się na średnim poziomie 32 dni, co stanowi 8,7 % w skali roku, a pochmurnych na poziomie 152 dni, czyli 41,6 % w skali roku. Średnia temperatura roczna wynosi + 7,9 °C. W styczniu średnią temperaturą jest minus 2,5 °C, natomiast w lipcu dochodzi ona do + 18,1 °C.

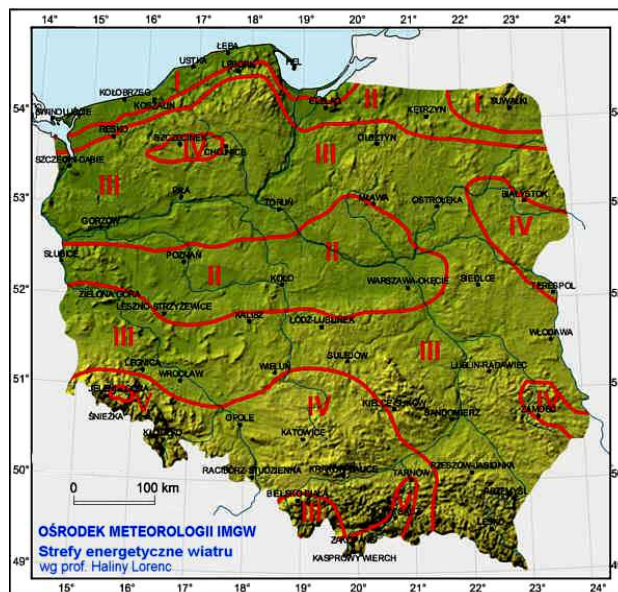
Wielkość opadów na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci ulega znacznym wahaniom. Roczna suma opadów nie przekracza pułapu 500 550 mm, przy czym ich minimum, wynoszące 23,1 mm, przypada na miesiąc luty, a maksimum (85,1 mm) – na miesiące czerwiec i lipiec.

Sezon wegetacyjny trwa około 220 dni. Jego początek przypada zazwyczaj na drugi dzień kwietnia, a koniec – na 7 listopada.

Pokrycie terenu i działalność człowieka jest czynnikiem decydującym o zróżnicowaniu warunków klimatycznych na skalę lokalną. Inne warunki panują w lasach, inne nad polami i łąkami. Odmienne, specyficzne warunki występują w obrębie terenów zurbanizowanych – najbardziej przekształconych przez człowieka. Modyfikacje w stosunku do ogólnych warunków klimatycznych nie są jednak duże.

Wiatr w tym rejonie ma przeważnie kierunek z sektora zachodniego i południowo – zachodniego. Głównymi parametrami umożliwiającymi oszacowanie wielkości zasobów energetycznych wiatru są: prędkość wiatru i częstotliwość powtarzania się poszczególnych prędkości. Dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego nie opracowano dotychczas mapy zasobów wiatru, dlatego też oszacowanie zasobów energetycznych wiatru można opisać jedynie na podstawie ogólnej mapy opracowanej dla całego terytorium kraju przez prof. H. Lorenc (Rys. 1). Z mapy tej, obejmującej 5 stref zasobów energii wiatru wynika, iż województwo kujawsko-pomorskie znajduje się w znacznej części w III strefie, tj. warunków korzystnych charakteryzujących się średnioroczną prędkością wiatru 3-4 m/s. Natomiast południowa część województwa znajduje się w II strefie, tj. warunków bardzo korzystnych charakteryzujących się średnioroczną prędkością wiatru 4-6 m/s. Przyjmuje się ogólnie, że strefy I-III charakteryzują się korzystnymi warunkami dla rozwoju energetyki wiatrowej. Należy zatem stwierdzić, iż województwo kujawsko-pomorskie, jak również gmina Czernikowo, posiada korzystne warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej pod względem zasobów energii wiatru.

Na terenie Polski wg danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie występują zróżnicowane warunki wiatrowe, zapewniające optymalne wykorzystanie energii wiatru dla pokrycia potrzeb energetycznych. Teren gminy Czernikowo znajduje się w obszarze określonym przez IMGW jako warunki korzystne dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Legenda: strefa I - wybitnie korzystna, strefa II - bardzo korzystna, strefa III – korzystna, strefa IV - mało korzystna, strefa V - niekorzystna

Rysunek 4 Strefy energetyczne wiatru w Polsce wg H. Lorenc

Charakterystyka warunków terenowych do wykorzystania dla potrzeb energetyki wiatrowej pokazana na powyższej mapie, wskazuje, iż gmina Czernikowo położona jest w trzeciej strefie, która wykazuje korzystne warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Wody powierzchniowe i podziemne

Pod względem hydrograficznym obszar gminy leży w dorzeczu Wisły oraz jej dopływów - rzeki Mień na południu i Drwęcy na północy. Większa część obszaru gminy odwadniana jest bezpośrednio do Wisły, która stanowi południowo - zachodnią granicę jej terenu. Północną część gminy odwadnia rzeka Lubianka – lewy dopływ Drwęcy, a fragmenty południowe leżą w zlewni rzeki Mień. Rzeka Wisła, chociaż jej wody nie należą do czystych, to trzeba stwierdzić, że spełnia ona rolę przyrodotwórczą stwarzając doskonałe warunki lęgowe ornitofauny oraz klimatyczne jako czynnik przewietrzania.

Rzeka Mień stanowi naturalną granicę pomiędzy gminami Czernikowo i Bobrowniki. Rzeka ma swoje źródła w okolicach jeziora Likieckiego (okolice Skępego, powiat lipnowski), całkowita jej długość to około 54 km, przy czym na terenie gminy Czernikowo ma swój odcinek dolny i ujściowy. Rzeka ta silnie meandruje tworząc malownicze zakola. Uchodzi do Wisły na wysokości Nieszawy. Rzeka jest odbiornikiem oczyszczonych cieków z miejskiej oczyszczalni w Lipnie i ZOZ w Lipnie.

Rzeka Lubianka jest lewym dopływem Drwęcy o długości 30,5 km. Zlewnia w przeważającej części użytkowana jest rolniczo. Rzeka nie jest odbiornikiem ścieków ze źródeł punktowych.

Na terenie gminy występują liczne rowy melioracyjne, zarówno na wysoczyźnie, jak i w pradolinie. Brak jest większych stałych cieków. Do cieków okresowych zalicza się Strugę Osowską.

Największy zbiornik wodny w gminie stanowi jezioro Steklin, którego powierzchnia wynosi 112,9 ha, głębokość średnia ok. 4,0m a głębokość maksymalna 18,5 m. Jest to jezioro rynnowe, o długości ok. 5 km, o dość wysokich (15-20m) i stromych brzegach (ok. 20% nachylenia). Jezioro zasilane jest przez rzekę Lubiankę.

Na południe od jeziora Steklin położone jest jezioro Wygodzkie, o głębokości ok. 4-5m.

W pradolinie, u stóp wysoczyzny morenowej położone jest jezioro Zacisze. Jest to niewielkie, bezodpływowe jezioro o płaskich brzegach, otoczone lasami.

W północnej części gminy położone są rynnowe jeziora: Kijaszkowskie (Mazowsze), Liciszewskie.

Teren gminy Czernikowo charakteryzuje się występowaniem licznych mokradł i podmokłych łąk będących ważnym elementem hydrograficznym, krajobrazowym i przyrodniczym. Największy obszar bagienny znajduje się w dolinie Wisły pomiędzy ujściem rzeki Mień a Zieloną Kępą. Obszar ten jest często zalewany przy wysokich stanach Wisły.

Teren gminy Czernikowo należy do zasobnych w wody podziemne. Występują tu wody piętra kredowego, trzeciorzędowego, jak i czwartorzędowego.

Wody kredowe występują w południowej części gminy na głębokości poniżej 100 m i mają często charakter napięty (wody subartezyjskie i artezyjskie). Zasoby tych wód szacuje się na ok. 750 m³/h. Wody trzeciorzędowe, głównie mioceńskie i plioceńskie, zalegają średnio na głębokości 60 – 90 m p.p.t. Wydajność tych poziomów określa się na ok. 1000 m³/dobę. Największe znaczenie użytkowe mają wody piętra czwartorzędowego. Teren gminy wchodzi częściowo w zasięg Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Zbiornik rzeki dolna Wisła” (GZWP nr 141). Jest to zbiornik zlokalizowany w pradolinie Wisły, obejmujący znaczną część Kotliny Toruńskiej. Występuje w utworach czwartorzędowych na głębokości średniej ok. 40 m p.p.t. Zasoby tego zbiornika oszacowano na ok. 84 tys. m³/dobę. Zasoby te podlegają szczególnej ochronie z uwagi na brak warstwy izolującej.

Badania jakości zwykłych wód podziemnych w 2010 roku, w województwie kujawsko-pomorskim prowadzono w 39 otworach obserwacyjnych, którymi objęto wszystkie jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Największa ilość, 7 otworów obserwacyjnych, znajdowało się na obszarze o numerze 39, po 3 otwory na obszarach o numerach 44, 40, 31, 47, 46 i 37, a po 2 i poniżej na pozostałych obszarach jednolitych części wód. Gmina Czernikowo położona jest w obszarach JCWPd o nr 40 i 46.

Na podstawie przeprowadzonego monitoringu nie stwierdzono wód w I klasie czystości. Czystość wód kształtowała się następująco:

II klasę czystości posiadało 7 punktów - 17,95 %

III klasę czystości 20 punktów - 51,28 %

IV klasę czystości 6 punkty - 15,38 %

V klasę czystości 6 punkty - 15,38 %

Dobry stan chemiczny wykazywało: - 69,23 % otworów

Zły stan chemiczny wykazywało: - 30,76 % otworów

Wskaźniki obniżające jakość (stężenia w granicach klasy IV i V klasy) to: azotany i żelazo w 5 przypadkach, wodorowęglany w 4 przypadkach oraz węgiel organiczny, potas, fluor, sód, chlorki, amoniak i arsen w pojedynczych przypadkach.

W większości badane otwory prezentowały charakteryzujące się zróżnicowaną jakością wody poziomu czwartorzędowego. Trzy otwory prezentowały wody poziomu kredowego, w tym charakteryzujące się dobrą jakością w 2 punktach i niezadowalającą w 1 punkcie. 6 otworów reprezentowało wody poziomu trzeciorzędowego o wodach dobrej i zadowalającej jakości (II i III klasa).

Istotnym źródłem zagrożenia dla wód powierzchniowych i podziemnych gminy Czernikowo są zanieczyszczenia obszarowe z terenów intensywnego rolnictwa. Zagrożenie to dotyczy w szczególności północnej, odkrytej (bezełnej) części gminy. W wyniku zachodzących przemian w rolnictwie, prowadzących do wzrostu intensywności i koncentracji produkcji rolnej może nastąpić wzrost zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolniczych. Spowodować to może przyspieszenie eutrofizacji wód powierzchniowych, a w szczególności jezior: Steklin, Kijaszkowskie i Liciszewskie.

Na terenie gminy Czernikowo brak jest podmiotów produkujących ścieki technologiczne na dużą skalę, w związku z tym na jakość zasobów wodnych główny wpływ ma niewłaściwy sposób odprowadzania ścieków sanitarnych oraz zanieczyszczenia obszarowe pochodzenia rolniczego.

Złóża kopalin

Surowce naturalne w Polsce zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze traktowane są jako kopaliny, które dzielą się na kopaliny podstawowe i pospolite.

Na obszarze gminy Czernikowo zgodnie z „Bilansem zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce” wg stanu na 31.12.2010r. (dane Państwowego Instytutu Geologicznego, Warszawa) występują kopaliny pospolite - złoża piasku i żwiru:

- złożo „Witowąż I” o powierzchni 0,9956 ha o zasobach geologicznych bilansowych 169 tys. ton,

- złoża „Witowąż II” o powierzchni 0,9 ha o zasobach geologicznych bilansowych 160 tys. ton.

Są to złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo w kat. A+B+C₁. Na obydwie złoża wydane zostały koncesje na wydobywanie kopalin.

Hałas

Głównym źródłem hałasu w przypadku gminy wiejskiej jest komunikacja. Położenie gminy Czernikowo przy głównym szlaku komunikacyjnym, jakim jest droga krajowa nr 10, powoduje, że problem hałasu pochodzącego z komunikacji jest w tej gminie znaczny. Uciążliwość akustyczna na drodze krajowej nr 10 jest bardzo duża – średni dobowy ruch pojazdów wynosi tu co najmniej 8250 poj./dobę. Uciążliwość akustyczna dotyczy w szczególności terenów zabudowy mieszkaniowej bezpośrednio przyległych do tej drogi jak również położonych wzdłuż przebiegającej przez gminę linii kolejowej.

Na terenie gminy może również pojawić się problem hałasu pochodzący z zakładów prowadzących działalność gospodarczą, głównie w miejscach eksploatacji kruszywa jak również w miejscu lokalizacji generatorów energii wiatrowej.

Lasy i szata roślinna

Gmina Czernikowo charakteryzuje się wysoką lesistością, zdecydowanie wyższą niż średnia w województwie kujawsko-pomorskim. Lasy zajmują łącznie 7 687 ha, co stanowi 45,2% powierzchni gminy. (2010r. dane BDL). Własność prywatną stanowi z tego 811 ha, pozostałe to Lasy Państwowe, administrowane przez Nadleśnictwo Dobrzejewice, wchodzące w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.

Nadleśnictwo Dobrzejewice prowadzi działania gospodarcze w oparciu o zatwierdzony przez Ministra Środowiska - Plan urządzenia lasu na lata 2004-2013.

Rozmieszczenie powierzchni leśnych jest nierównomierne. Największe kompleksy leśne występują w obrębie Kotliny Toruńskiej. Głównym składnikiem drzewostanu jest sosna zwyczajna. Poza sosną występują najczęściej: dąb szypułkowy, olsza czarna, brzoza brodawkowata, jesion wyniosły a ponadto: wiąz, lipa, klon, osika oraz gatunki sztucznie wprowadzone przez człowieka np. świerk i modrzew europejski. Sosna tworzy wielopostaciowe bory, silnie zróżnicowane w zależności od charakteru siedliska i zabiegów hodowlanych człowieka. Zajmują one największy procent powierzchni leśnej gminy. Wyróżnia się:

- bory świeże, w których drzewostan tworzy głównie sosna. W podszyciu występuje głównie bez czarny i czerwona
- bory mieszane świeże: wykształciły się na siedliskach zasobniejszych, niż bory świeże. W skład drzewostanu wchodzi najczęściej sosna zwyczajna i dąb szypułkowy z niewielką domieszką brzozy brodawkowatej i modrzewia. Podszycie składa się głównie z podrostu drzew liściastych m.in. dębu i jarzębiny. Poza tym można spotkać malinę, jeżynę, w runie borówkę i wiele innych roślin charakterystycznych dla lasów liściastych.
- bory mieszane wilgotne: drzewostan tworzy sosna, brzoza, olsza czarna i niekiedy dąb. Bor wilgotny zajmuje tereny na bagnach i torfowiskach. Występuje rzadko i zajmuje niewielką powierzchnię. Obok sosny jest w nim brzoza omszona, w poszyciu brzoza i jarzębina. W runie charakterystyczna jest borówka bagienna. Pod runem rosną mchy torfowce.

Znacznie zasobniejsze siedliska, niż zbiorowiska borów, zajmują lasy liściaste. Podobnie jak bory są zróżnicowane w zależności od charakteru siedliska. Są to:

- lasy świeże: dominuje dąb, niekiedy towarzyszy im jesion, jawor, buk, wiąz, lipa, akacja. W poszyciu występuje bez czarny i porosty drzew liściastych.
- lasy mieszane świeże: zajmują ok. 15 % powierzchni wszystkich lasów. W drzewostanie główne gatunki to dąb i sosna. Prócz tego spotyka się także brzozę, olszę a niekiedy świerk i modrzew. W poszyciu pojawia się głównie brzoza, bez czarny, kruszyna.
- lasy wilgotne: wykształciły się na glebach murszowych. Dominuje w nich olsza czarna, dąb, jesion.
- lasy mieszane wilgotne: występują tu w sąsiedztwie lasów mieszanych świeżych. Drzewostan tworzy osika, olsza, brzoza a miejscami dąb i sosna.

- olsy: zajmują tereny na glebach torfowych. W drzewostanach przeważa olsza, obok niej brzoza omszona i dąb. W bujnym poszyciu największy udział ma kruszyna.

Pod względem struktury wiekowej na terenie gminy Czernikowo przeważają drzewostany młode.

Lasy położone w południowej i południowo- zachodniej części gminy, w obrębie Dąbrówki, Wieprzeńca, Pokrzywna i Witowęża prawie w całości są uznane jako lasy ochronne dla ośrodka gminnego Czernikowo. W obrębie Czernikowo - Góry i Czernikowo- Wały, wydzielone są także lasy glebochronne i wodochronne.

Lasy gminy bogate są w zwierzyinę, występują przede wszystkim jelenie, sarny i dziki. Na terenie gminy, na Zielonej Kępie prawdopodobnie swoje legowiska mają wilki, objęte ścisłą ochroną.

Dość dużą powierzchnię gminy zajmują również łąki i pastwiska 2,87% powierzchni gminy.

Wzdłuż dróg lokalnych, licznych dróg polnych oraz cieków istnieją zadrzewienia oraz zalesienia. Są to ciągi szpalerowe drzew, kępy drzew i krzewów, przydrożne, śródpolne i przyzagrodowe. Mają one duże znaczenia dla środowiska, gdyż stanowią jedyną wysoką zieleń wśród pól i łąk, regulują stosunki wodne na polach i łąkach oraz odgrywają duże znaczenie wiatrochronne dla niezalesionych terenów uprawowych. Należy je chronić przed degradacją.

Kompleksy zieleni śródpolnej i przyzagrodowej są często stosunkowo bogate pod względem gatunkowym. Pełnią one również ważną funkcję jako ostoja drobnej fauny.

Do terenów zielonych należą sady i ogrody. Są to z reguły niewielkie kilkunasto arowe obiekty o charakterze przyzagrodowym. Pomimo, że sady są obiektami typowo antropogenicznymi, wykorzystywanymi dla produkcji, to jednak stanowią istotny element regulacyjny środowiska. Dotyczy to zwłaszcza ich funkcji glebochronnej i wiatrochronnej. Sady stanowią także miejsca czasowego pobytu i zerowania drobnej fauny, a zwłaszcza ptaków.

Duże powierzchnie terenu zajmuje roślinność pospolita i gatunki kserotermiczne. Na silnie nasłonecznionych, odlesionych zboczach krawędzi erozyjnej Wisły tworzy kwieciste, ziołoroślowe murawy. Charakteryzuje je duży udział traw oraz innych roślin. W zbiorowisku tym występują głównie krzewy dzikiej róży, jeżyny, derenia świdy, głógów. Krzewy te rzadko rozrzucone na zboczach podnoszą walory krajobrazowe i estetyczne muraw kserotermicznych. Poza niewątpliwymi walorami przyrodniczymi murawy kserotermiczne są siedliskiem wielu gatunków roślin leczniczych, co dodatkowo podnosi ich wartość.

Na obszarze gminy występują także zbiorowiska chwastów pól uprawnych. Należą do nich takie m. in. gatunki jak: maki polne, ostroróżyczka polna, gorczyca polna, wilczomlec, przetacznik, jasnota, wiosnowka, rzodkiewnik.

Bardzo ważnym elementem środowiska biotycznego są kompleksy łąkowo-bagienne. Tereny bagienne są naturalnymi i potężnymi zbiornikami retencyjnymi wody. Torfowiska pełnią doniosłą rolę jako magazyny ogromnej ilości materii organicznej. Torf jest znakomitą filtrą, który przeciwdziała skutkom stosowania chemicznych środków ochrony roślin, oczyszcza ścieki przemysłowe itp.. Kompleksy łąkowo – bagienne stanowią również ostoję dla wielu gatunków zwierząt. Dotyczy to zwłaszcza licznej fauny wodnej (głównie płazy), odgrywającej ważną funkcję w łańcuchu pokarmowym i stanowiącej pożywienie dla takich zwierząt jak ptaki i drobne ssaki.

Na szczególną uwagę zasługują tereny zieleni urządzonej. Jej powstanie związane jest z dążeniem społeczności lokalnej do poprawienia naruszonej równowagi biologicznej w środowisku. Należą do nich parki wiejskie, zieleń towarzysząca budownictwu mieszkalnemu, ogródki działkowe, zieleń cmentarzy a także zieleń przy obiektach sportowych, szkołach, kościołach - tworzy ona dla tych obiektów tło przyrodniczo-krajobrazowe.

Dla zabezpieczenia i zachowania naturalnych procesów ekologicznych i ekosystemów, w różnych fazach rozwoju, naturalnych i powstałych w wyniku działalności człowieka, mających wyjątkowe znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej ustanowiono użytek ekologiczny „Zielona Kępa”, obejmujący obszar 529,9464 ha - zakrzaczenia, zadrzewienia, nieużytki i pastwiska oraz fragment rzeki Wisły (Rozporządzenie Nr 22/2006 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 lutego 2006 r., Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. Nr 33 poz. 522).

Ogólną miarą zasobów środowiska biotycznego gminy jest wielkość powierzchni terenów biologicznie czynnych. Obejmują one fragmenty porośnięte trwałą szatą roślinną, bez względu na jej rodzaj oraz miejsce występowania.

Struktura użytkowania gruntów gminy Czernikowo z punktu widzenia ochrony środowiska jest dość korzystna. Lasy zajmują aż 45,2% powierzchni, a użytki rolne 44,5%. Niekorzystna jest natomiast struktura przestrzenna. Dużą różnorodnością biologiczną odznacza się dolina Wisły i Mień, czego dowodem jest objęcie tych terenów ochroną prawną jako obszaru chronionego krajobrazu, a niską – wysoczyznowa (rolnicza) część gminy. Na obszarach ubogich w zasoby zieleni dużego znaczenia nabiera ochrona parków wiejskich – podworskich. Oprócz znaczenia historyczno – kulturowego pełnią one bardzo ważną funkcję przyrodniczą i krajobrazową.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe

Wszystkie obiekty prawnie chronione należą do Systemu Obszarów Chronionych, który pełni ważne zadanie związane z zabezpieczeniem prawidłowego funkcjonowania przyrody.

Największą wartość przyrodniczą gminy Czernikowo stanowi Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej, który powołany został w celu ochrony przede wszystkim dolinnego krajobrazu łąk i lasów, krajobrazu nadwiślańskiego oraz mikroklimatu uzdrowskiego Ciechocinka. Ponieważ tereny leśne zajmują największą powierzchnię w tym obszarze chronionego krajobrazu, włączony został on do pasa tworzącego korytarz ekologiczny o randze międzynarodowej, którego celem przewodnim jest ochrona zachowanych w dobrym stanie ekosystemów i ich połączenie w celu umożliwienia naturalnych wędrówek przedstawicieli świata zwierząt i roślin. W granicach tego korytarza zlokalizowana jest także Wisła, która stanowi jeden z jego podstawowych składników, jest z kolei szlakiem umożliwiającym wędrówki ryb w celu odbywania tarła, szczególnie łososiowatych i certy. Dzięki jej naturalnemu charakterowi idealne miejsce do gniazdowania znajduje tutaj ptactwo wodne, a w starorzeczach swoje kryjówki do rozrodu mają płazy. Dolina Wisły jest również schronieniem dla nurogęsi, krzyżówek, gągołów i wielu innych gatunków ptaków.

Wisła wraz z terenami zalewowymi na wybranych odcinkach włączona jest do sieci ekologicznej Natura 2000. W obszarze gminy Czernikowo położone są dwa obszary specjalnej ochrony siedlisk: Nieszawska Dolina Wisły PLH040012 i Włocławska Dolina Wisły PLH040039 oraz obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Dolnej Wisły PLB04003

Z innych elementów podlegających ochronie (układ kompozycyjny, cenny starodrzew) wymienić należy założenia parkowo-dworskie w miejscowości Kijaszkowo, Steklinek, Steklin. Jednoczesne nagromadzenia wielu rzadkich gatunków drzew i roślin powoduje, że obiekty te mają również znaczenie dydaktyczne. Posiadają wartość historyczną oraz stanowią istotny element krajobrazu wiejskiego.

Bogata historia gminy oraz ciekawe zabytki stanowią walory kulturowe gminy. Do najbardziej charakterystycznych zabytków, o dużej wartości historycznej należą: Kościół parafialny pw. św. Bartłomieja w Czernikowie (wzniesiony ok. 1370r., przebudowany) wraz z plebanią i cmentarzem (ok. poł. XIXw.) oraz kościoły w Makowiskach i Mazowszu, wspomniane założenia parkowo-dworskie, cmentarze i liczne kapliczki przydrożne.

W gminie Czernikowo warto też odnotować obecność zabytków archeologicznych o różnej wartości poznawczej.

Wnioski

Preferencje rozwoju

- dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna gminy,
- występowanie dobrych gleb klasy I-III (47,3% powierzchni użytków rolnych),
- wysoki odsetek lasów w gminie (45,2%),
- występowanie gleb hydromorficznych, w przeważającej części wykorzystywanych jako trwałe użytki zielone,
- występowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazowego,
- dobre warunki topoklimatyczne gminy,

Ograniczenia rozwoju

- występowanie obszarów narażonych na procesy erozji wodnej i eolicznej.

3.2. Formy ochrony przyrody w gminie

Ochrona przyrody w Polsce realizowana jest głównie w oparciu o ustawę o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. Ochrona przyrody w rozumieniu tej ustawy polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody takich jak: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów, roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych, siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin zwierząt i grzybów, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu, zieleni w miastach i wsiach, zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego,
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony,
- ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień,
- utrzymanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także zasobów, tworów i składników przyrody,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody poprzez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

Parki krajobrazowe

Na terenie gminy Czernikowo nie występują parki krajobrazowe.

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie gminy Czernikowo występuje Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej utworzony Uchwałą nr XX/92/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej we Włocławku z dnia 15 czerwca 1983r. Najnowszym aktem prawnym dotyczącym tego obszaru jest Uchwała nr VI/106/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 marca 2011r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu.

Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej zajmuje powierzchnię 36 814 ha i rozciąga się na tereny miast: Ciechocinek i Nieszawa oraz gmin: Aleksandrów Kuj., Bobrowniki, Czernikowo, Fabianki, Lipno, Lubanie, Raciążek, Kikół, Waganiec.

Podstawą jego utworzenia jest ochrona krajobrazu i naturalnych warunków środowiska przyrodniczego:

- ochrona unikalnych walorów mikroklimatycznych Uzdrowiska Ciechocinek i jego najbliższych okolic,
- ochrona piękna nadwiślańskiego krajobrazu, posiadającego cechy bardzo zbliżone do naturalnych

Rodzaj ekosystemu – leśny. Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemu: racjonalna gospodarka leśna, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk Kotliny Płockiej, Kotliny Toruńskiej, Pojezierza Dobrzyńskiego, ochrona monokulturowych lasów sosnowych (mikroklimat Ciechocinek) oraz krajobrazu nadwiślańskiego, ochrona rzeki Wisły, Tążyny i Mień wraz z pasem roślinności okalającej głównie lasów liściastych.

Rezerваты przyrody

Na terenie gminy Czernikowo nie występują rezerваты przyrody.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Czernikowo znajdują się 3 pomniki przyrody, są to:

Lp.	Nr ewid. WRTP	Opis	Obwód w cm	Wysokość w m	Położenie	Rok uznania	Numer teczki
1	2		3	4	5	6	7
1	7 (rej. włoc.)	grab pospolity	354	18	Nadleśnictwo Dobrzejewice, Leśnictwo Wylewy oddz. 81 f	1954	OS.III-6130- 1/2002
2	54 (rej. włoc.)	dąb bezszypułkowy	374	17	m. Osówka, przy szosie Osówka - Wąkole	1988	OS.III-6130- 2/2002
3	6 (rej. włoc.)	lipa drobnolistna (dwupienna)	427; 491	20	Nadleśnictwo Dobrzejewice, Leśnictwo Wylewy oddz. 118 f	1954	OS.III-6130- 3/2002

Źródło: „Rejestr pomników przyrody w powiecie toruńskim”, www.bip.powiattorunski.pl

Użytki ekologiczne

Rozporządzeniem Nr 22/2006 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 lutego 2006 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego (Dz.Urz.Woj.Kuj.-Pom. z 2006 r. Nr 33, poz. 522) 27.03.2006r. na terenie gminy Czernikowo ustanowiony został użytek ekologiczny pod nazwą „Zielona Kępa”. Obejmuje on obszar zakrzeczeń, zadrzewień, nieużytków i pastwisk oraz fragment rzeki Wisły. Szczególnym celem ochrony jest zabezpieczenie i zachowanie procesów ekologicznych i ekosystemów w różnych fazach rozwoju, w naturalnych i powstałych w wyniku działalności człowieka, mających wyjątkowe znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Użytek zlokalizowany jest na terenie Nadleśnictwa Dobrzejewice: obręb ewidencyjny Pokrzywno, obręb Wąkole oraz Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku - obręb Pokrzydowo, fragment rzeki Wisły. Powierzchnia użytku wynosi 529,9464 ha.

Obszary Natura 2000

Część terenu gminy Czernikowo, położoną przy brzegu rzeki Wisły obejmują obszary Natura 2000:

- obszar PLH040012 Nieszawska Dolina Wisły – specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów łęgowych i całej mozaiki siedlisk nadrzecznych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej, oraz związanej z nią fauny, w tym 6 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (z minogiem rzeczny i reintrodukowanym łososiem atlantyckim). Łącznie na omawianym terenie zanotowano obecność 10 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 12 gatunków z Załącznika II tej Dyrektywy. Na terenie tym stwierdzono szereg chronionych gatunków roślin. Utrzymują się tu reliktowe stanowiska psammofitów. Na terenach zalewowych, poza wałem przeciwpowodziowym, znajdują się najbogatsze w Polsce stanowiska halofitów - ich koncentracja występuje w Ciechocinku wokół łąk i zasolonych cieków.

Stwierdzono 35 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

- obszar PLH040039 Włocławska Dolina Wisły – specjalny obszar ochrony siedlisk, uznany w styczniu 2011r. jako obszar mający znaczenie dla wspólnoty

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów łęgowych i siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej, oraz związanej z nią fauny, w tym gatunku ryby z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie na terenie ostoi stwierdzono występowanie 8 rodzajów siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 5 gatunków zwierząt z tej dyrektywy, a ponadto 22 gatunki roślin i zwierząt wymienione na regionalnych i lokalnych czerwonych listach, 7 gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach międzynarodowych konwencji, 60 gatunków zwierząt i roślin rzadkich w Polsce. W granicach obszaru znajdują się reliktowe stanowiska cennych gatunków kserotermicznych roślin obejmujących gatunki psammofilne. Inną grupę o dużym znaczeniu dla ochrony przyrody tego obszaru stanowią gatunki typowe dla

nadrzecznych siedlisk. Obszar jest również ważny z punktu widzenia ochrony ptaków. Stwierdzono tu 52 gatunki ptaków z I Załącznika Dyrektywy Rady 79/409/EWG i 46 gatunków ptaków migrujących niewymienionych w tym załączniku. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECINET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

- obszar PLB40003 Dolina Dolnej Wisły – w lipcu 2004 r. został zaliczony do wykazu Obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) na podstawie Dyrektywy 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków (tzw. Dyrektywy Ptasiej)

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 39. Obszar obejmuje łącznie 34 909,2 ha, w tym 814,8 ha w gminie Czernikowo. Występują co najmniej 44 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje ok.180 gatunków ptaków. Bardzo ważna ostoja dla ptaków migrujących i zimujących; bardzo ważny teren zimowiskowy bielika (C2). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: nurogęś, ohar (PCK), rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa rzeczna, zimorodek, ostrzygojad (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje derkacz, mewa czarnogłowa, sieweczka rzeczna.

W okresie wędrówek ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 50 000 osobników (C4). W okresie zimy występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3) następujących gatunków ptaków: bielik, gągoł, nurogęś; stosunkowo licznie (C7) występuje bielaczek; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach do 40 000 osobników (C4).

Awifauna obszaru nie jest dostatecznie poznana.

Bogata fauna innych zwierząt kręgowych, bogata flora roślin naczyniowych (ok.1350 gatunków) z licznymi gatunkami zagrożonymi i prawnie chronionymi, silnie zróżnicowane zbiorowiska roślinne, w tym zachowane różne typy łągów, a także cenne murawy kserotermiczne. Gatunki z motywacją D: *Anemone sylvestris*, *Angelica archangelica*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Aster amellus*, *Carex arenaria*, *Centaurea erythraea*, *Chimaphila umbellata*, *Dactylorhiza incarnata*, *Dactylorhiza majalis*, *Dianthus arenarius*, *Dianthus armeria*, *Dianthus deltoideus*, *Digitalis grandiflora*, *Diphysastrum complanatum*, *Epipactis helleborine*, *Epipactis palustris*, *Equisetum telmateia*, *Hepatica nobilis*, *Ledum palustre*, *Lilium martagon*, *Listera opata*, *Lycopodium clavatum*, *Menyanthes trifoliata*, *Nuphar lutea*, *Nymphaea alba*, *Platanthera bifolia*, *Polypodium vulgare*, *Pulsatilla pratensis*, *Trollius europaeus* to gatunki prawnie chronione w Polsce.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy jest współbeneficjentem projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski”. W ramach tego projektu zostanie sporządzony plan zadań ochronnych dla obszaru PLH040012 Nieszawska Dolina Wisły. Planowany termin zakończenia prac to rok 2013.

Ochrona obszaru w ramach sieci Natura 2000 nie wyklucza jego gospodarczego wykorzystania. Jednakże każdy plan lub przedsięwzięcie, które może w istotny sposób oddziaływać na obiekt wchodzący w skład sieci, musi podlegać ocenie oddziaływania jego skutków na ochronę obszaru.

Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, oraz zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. W zakresie ochrony gatunkowej roślin aktualnie w Polsce obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 roku (Dz. U. z z 20 stycznia 2012r. Nr 14 poz. 81) w sprawie ochrony gatunkowej roślin.

Rozporządzenie określa gatunki dziko występujących roślin:

- ✓ objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
- ✓ objętych ochroną częściową,
- ✓ objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
- ✓ wymagających ustalenia stref ochrony ostoi lub stanowisk oraz wielkość tych stref.

Rozporządzenie określa również zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin i odstępstwa od zakazów oraz sposoby ochrony gatunków roślin.

Gatunki roślin wymienione w ww. rozporządzeniu występujące na terenie gminy Czernikowo podlegają ochronie.

W stosunku do dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową wprowadzone są następujące zakazy: zabijania, okaleczania, chwytania, transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania żywych zwierząt, posiadania zwierząt martwych lub ich części, niszczenie siedlisk i ostoi, wybieranie, posiadanie oraz przechowywanie jaj i inne.

Ze względu na błąd legislacyjny, od 15 listopada 2008 do 22 listopada 2011 r. ochrona gatunkowa zwierząt formalnie w Polsce nie obowiązywała, gdyż dotychczasowe rozporządzenie Ministra Środowiska w tej sprawie było sprzeczne z upoważnieniem ustawowym. 23 listopada 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, które obecnie reguluje to zagadnienie (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1419).

Rozporządzenie określa gatunki dziko występujących:

- ✓ zwierząt objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
- ✓ zwierząt objętych ochroną częściową,
- ✓ zwierząt objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
- ✓ ptaków, które mogą być sprzedawane, transportowane i przetrzymywane w celach handlowych, jeżeli zostały legalnie upolowane,
- ✓ zwierząt wymagających ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania

Rozporządzenie określa również zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt i odstępstwa od zakazów oraz sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ostoi.

Niektóre gatunki chronione znalazły się także w rejestrze gatunków rzadkich i zagrożonych (Polska Czerwona Księga Zwierząt, Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce).

Gatunki zwierząt wymienione w ww. rozporządzeniu, występujące na terenie gminy Czernikowo podlegają ochronie.

Parki podworskie

Na obszarze gminy Czernikowo, w miejscowościach Kijaszkowo, Stelinek i Steklin znajdują się parki podworskie. Mimo poważnych przekształceń i odstępstw od pierwotnych założeń, prezentują się stosunkowo korzystnie. Generalnie, stan drzew jest dobry, niektóre tylko wymagają prac pielęgnacyjnych.

Zielone Płuca Polski

Gmina Czernikowo w całości położona jest w granicach obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski” - obszaru, w którym jako naczelną przyjęto zasadę zrównoważonego rozwoju z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska.

Obszar „Zielonych Płuc Polski” na terenie województwa kujawsko – pomorskiego obejmuje 33 gminy. Łącznie zajmuje 344 090 ha, co stanowi 19,1% powierzchni województwa. Zielone Płuca Polski to obszar nie tylko o czystym środowisku, ale uznanych w świecie unikatowych wartościach przyrodniczych i walorach krajobrazowych..

Obszar ten nie jest obszarem chronionym w myśl przepisów ustawy o ochronie przyrody, ale jest terenem, na którym problemy ochrony przyrody i środowiska powinny być traktowane w sposób priorytetowy.

Wszystkie obiekty prawnie chronione należą do Systemu Obszarów Chronionych, który pełni ważne zadanie związane z zabezpieczeniem prawidłowego funkcjonowania przyrody.

Lasy ochronne

Za lasy szczególnie chronione, zwane „lasami ochronnymi” mogą być uznane lasy, które:

- chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąławianiem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin,
- chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz obszarach wododziałów,
- ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków,
- są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu,

- stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej,
- mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa.

Na terenie gminy Czernikowo występują lasy, które uznane zostały za lasy ochronne na mocy Decyzji Ministra Środowiska z dnia 08.03.2004r.

- lasy wodochronne,
- lasy wodochronne, uszkodzone przez przemysł, położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,
- lasy wodochronne, położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców

Granice lasów ochronnych pokazano na mapie „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

Inne

Uchwałą Nr XXIII/121/94 Rady Gminy w Czernikowie z dnia 3 lutego 1994 r. w sprawie utworzenia strefy krajobrazu chronionego w obrębie jeziora Steklin utworzona została strefa krajobrazu chronionego pod nazwą „Jezioro Steklin”. Celem ochrony jest jezioro o powierzchni 112,9 ha wraz z otuliną brzegową wzdłuż warstwy 10 m nad poziomem morza wokół jeziora oraz las grądowy, grodzisko (położone na terenie gminy Kikół) i zespół pałacowo-dworski. Uchwała ta jednak nie została opublikowana i tym samym nie jest obowiązująca.

Strefa ciszy

Dla ochrony klimatu akustycznego obszarów cennych przyrodniczo utworzono strefy ciszy o randze europejskiej (Zarządzenie Wojewody Włocławskiego Nr 42/83 z dnia 04.07.1983r. Dz. Urz. WRN Nr 3 poz. 29, Dz. Urz. Woj. Włocławskiego Nr 24 poz. 222 z 1990r., potwierdzone Rozporządzeniem nr 46/99 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 marca 1999r. w sprawie ustalania i ogłaszania wykazów aktów prawa miejscowego obowiązującego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego lub jego części – Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 1999r. Nr 19 poz. 117) obejmuje Jezioro Steklin.

Zgodnie z zarządzeniem zakazane jest na terenie używanie silników spalinowych na jednostkach pływających, ruch pojazdów o napędzie mechanicznym, używanie poza pomieszczeniami zamkniętymi urządzeń nagłaśniających i sprzętu RTV. Zagrożenia związane z emisją hałasu mogą stanowić:

- układ komunikacyjny, zwłaszcza droga krajowa i drogi powiatowe,
- lokalizacja farm wiatrowych,
- wydobywanie kopalin,
- intensyfikacja zabudowy lotniskowej.

3.3. Uwarunkowania wynikające ze stanu turystyki

Dla rozwoju turystyki na danym obszarze konieczne są odpowiednie walory zarówno przyrodnicze (wody, lasy, urozmaicona rzeźba terenu, sprzyjający klimat) jak i kulturowe (zabytki).

Występujące na terenie gminy Czernikowo jeziora umożliwiają wypoczynek zarówno mieszkańcom jak i przyjezdnym. Na brzegach jeziora Steklin, głównie na zachodnim brzegu nieopodal Stelinka, powstało wiele prywatnych domków wypoczynkowych. Jezioro jest atrakcyjne widokowo a duży obszar pozwala na pływanie łodzią i kajakiem.

Atrakcją turystyczną w południowej części gminy jest śródleśne jezioro Zacisze, które w okresie letnim stanowi główne miejsce wypoczynku na terenie gminy. Jest to niewielkie bezodpływowe jeziorko otoczone lasami, istnieje możliwość kąpielii (kąpielisko niestrzeżone z pomostem), plażowania, obejścia wokół. Jezioro jest łatwo dostępne, posiada płaskie brzegi.

Innymi wartościami wspomnienia akwenami są jeziora położone w północnej części gminy: w Kijaszkowie (funkcjonuje pole biwakowe, możliwość noclegu w samochodowych przyczepach kempingowych, dobrze wyposażona baza do uprawiania różnych sportów, w tym sportów wodnych) i Liciszewach oraz położone na południe od jeziora Steklin jezioro Wygodzkie.

Uchwałą nr XXV/180/05 z dnia 23 listopada 2005r. Rada Powiatu Toruńskiego wprowadziła zakaz używania jednostek pływających napędzanych silnikami spalinowymi. W gminie Czernikowo, zakaz

obowiązujący w ciągu całego roku, wprowadzony został na jeziorach: Zacisze, Kijaszkowo, Steklin i Liciszewy

Z punktu widzenia przydatności terenów leśnych dla potrzeb turystyki i wypoczynku wydzielić można 4 kategorie odzwierciedlające zarówno wiek drzewostanów jak również typ siedliskowy. Są to:

- Kategoria I: tereny bardzo przydatne i atrakcyjne dla turystyki: lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego świeżego, lasu świeżego powyżej 80 lat
- Kategoria II: tereny przydatne dla turystyki: lasy na siedlisku boru mieszanego, lasu mieszanego świeżego, lasu świeżego w wieku 61 lat oraz boru mieszanego wilgotnego w wieku powyżej 80 lat
- Kategoria III: tereny mało przydatne dla turystyki: lasy na siedlisku boru mieszanego świeżego, lasu świeżego, lasu mieszanego świeżego w wieku 40 -60 lat oraz lasu mieszanego wilgotnego i boru suchego w wieku drzewostanu powyżej 80 lat oraz boru mieszanego wilgotnego w wieku 61- 80 lat
- Kategoria IV: tereny nieprzydatne dla turystyki: lasy na siedlisku boru świeżego świeżego, lasu mieszanego świeżego oraz lasu świeżego w wieku poniżej 40 lat, lasu wilgotnego w wieku poniżej 80 lat oraz lasów na siedliskach boru bagiennego, boru wilgotnego i olesu niezależnie od wieku drzewostanu.

Na terenie gminy przeważają lasy należące do II i III kategorii przydatności dla turystyki.

Bogata historia oraz ciekawe zabytki stanowią walory kulturowe gminy i powinny zostać wykorzystane w celu jej promocji. Zabytki w gminie Czernikowo nie zaliczają się do wysokich klas atrakcyjności, stąd gminy nie można pod tym względem uznać za rejon o szczególnych walorach dla rozwoju turystyki. Do najbardziej charakterystycznych zabytków, o dużej wartości historycznej należą: Kościół parafialny pw. św. Bartłomieja w Czernikowie (wzniesiony ok. 1370r., przebudowany) wraz z plebanią i cmentarzem (ok. poł. XIXw.) oraz kościoły w Makowiskach i Mazowszu, założenia parkowo-dworskie (Kijaszkowo, Steklinek, Steklin), cmentarze i liczne kapliczki przydrożne.

Walory przyrodniczo- krajobrazowe gminy, predestynują gminę do rozwoju krajoznawczych form turystyki. We współczesnej turystyce właśnie konglomerat cech, różnorodność rodzajowa walorów turystycznych i możliwość ich wielostronnego wykorzystania, stanowią ważne kryteria atrakcyjności turystycznej obszaru. Powodem takiej tendencji w ocenie uwarunkowań rozwojowych turystyki są coraz silniej występujące w światowej turystyce zrównoważonej trendy łączenia celów wypoczynkowych z poznawczymi i aktywny stosunek do odwiedzanego środowiska.

Na terenie gminy Czernikowo funkcjonuje, administrowany przez PTTK w Toruniu, szlak rowerowy o przebiegu Czernikowo - Witowąż - Pokrzywno - Wilcze Kąty - Zabłocie - Nowogródek - Jezioro Zacisze - Osówka – Czernikowo. Szlak oznaczony jest kolorem czerwonym, jego długość to 28,5km. Atrakcje szlaku stanowi uroczą przyroda, przepiękne widoki, liczne zabytki i ślady po dawnych mieszkańcach.

Druga trasa, koloru niebieskiego, oznakowana przez członków OM PTTK w Toruniu, długości 35 km rozpoczyna się przy SP Czernikowo, prowadzi przez Jackowo, Steklinek, Hornówek, Mazowsze, Kijaszkowo, Trutowo, Niedźwiedź, Steklin, Osówkę, Wygodę do Czernikowa. Trasa prowadząca malowniczymi terenami, w części po terenie sąsiedniej gminy Kikół, otrzymała nazwę „Wokół pradoliny jeziora Steklińskiego”.

Inną formą turystyki jest agroturystyka – forma ta staje się coraz popularniejsza i zdobywa znaczącą rzeszę zwolenników. Jednocześnie jest formą przedsiębiorczości mieszkańców wsi prowadzących działalność agroturystyczną. Obecnie na terenie gminy funkcjonują gospodarstwa agroturystyczne: w Kijaszkowie („Ellos”), w Zajączkowie oraz w Steklunku (ośrodek rehabilitacji dla dzieci i młodzieży „Tratwa” i jednocześnie gospodarstwo agroturystyczne).

Gmina Czernikowo dysponuje niewielką bazą noclegową. W samym centrum Czernikowa znajduje się hotel i restauracja „DaVinci” oferujący usługi cateringowe, wynajem sal oraz noclegi. Obiekt ten może stanowić dobry punkt do zwiedzania okolicznych zabytków czy wypadów na łono przyrody. Noclegi w domkach kempingowych oferuje ośrodek „Ellos”, położony nad jeziorem Kijaszkowo. W Wilczych Kątach jest możliwość skorzystania z usług gastronomicznych firmy cateringowej „Smaki Świata”. Jest to również doskonałe miejsce do wypraw nad Mieć i Wisłę oraz do spacerów po lasach.

3.4. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej

3.4.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Rolnictwo należy do tych działów gospodarki narodowej, który niewątpliwie najbardziej uzależniony jest od środowiska przyrodniczego. Analizując zewnętrzne uwarunkowania przyrodnicze dla rolnictwa należy zwrócić uwagę na to, że przejawiają się one najwyraźniej w warunkach klimatycznych i geomorfologicznych.

Obszar gminy położony jest w strefie przejściowej między klimatem morskim a kontynentalnym, gdzie ścierają się dwie przeciwstawne masy powietrza. Według podziału na regiony klimatyczne należy on do regionu wielkich dolin, rozciągającego się szerokim pasem od zachodniej granicy kraju przez całą Polskę środkową do granic wschodnich. Region ten charakteryzuje się łagodnymi zimami na zachodzie a surowszymi na wschodzie, roczną amplitudą temperatur w granicach 19-23,5°C oraz najmniejszymi opadami w kraju (wg Okołowicza region nizin – subregion środkowopolski).

Pod względem geomorfologicznym obszar gminy wchodzi w skład obszaru o rzeźbie młodoglacjalnej Polski północnej. W plejstocenie obszar ten poddawany był procesom lodowcowym (złodowacenie bałtyckie), którego efektem są utwory widoczne w obecnej rzeźbie terenu.

Oprócz przyrodniczych uwarunkowań zewnętrznych występują również gospodarcze, do których zaliczyć można:

- bazę przetwórczą, przechowalniczą dla produkcji rolnej,
- odbiorców pierwotnej produkcji rolnej (punkty skupu),
- dostawców nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz innych środków technicznych dla rolnictwa.

3.4.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Uwarunkowania przyrodnicze

Gmina Czernikowo, na terenach niezalesionych charakteryzuje się niezbyt dużym zróżnicowaniem warunków przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa. Na ogół są to warunki bardzo sprzyjające użytkowaniu rolniczemu. Świadczy o tym jakość gleb, jako podstawowego komponentu środowiska przyrodniczego dla gospodarki rolnej, których przestrzenne rozmieszczenie, pozwala na wskazanie obszarów szczególnie predysponowanych dla jej rozwoju. Najlepsze gleby – I-IIIb klasy bonitacyjnej, zajmują 32,7 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Natomiast najgorsze – klasy V-VI – stanowią około 21,9 % ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Wśród zagrożeń przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa, jakie występują na obszarze gminy, a o którym należy tu wspomnieć jest zjawisko erozji gleb. Występuje ono na większości odkrytej (bezełnej) powierzchni gminy. W największym stopniu erozją wietrzną oraz erozją wodną powierzchniową zagrożone są gleby stref krawędziowych rynien i dolin polodowcowych. Najskuteczniejszą formą ochrony przed rozwojem erozji gleb jest właściwa gospodarka zadrzewieniowa i zalesienia.

Tabela 3 Użytki rolne wg klas bonitacyjnych w gminie Czernikowo

Ogółem UR*	grunty orne i sady w ha								
	Razem	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
7535.688	6805.323	0	8.729	363.2141	2063.664	2346.598	885.0953	545.8441	592.1791

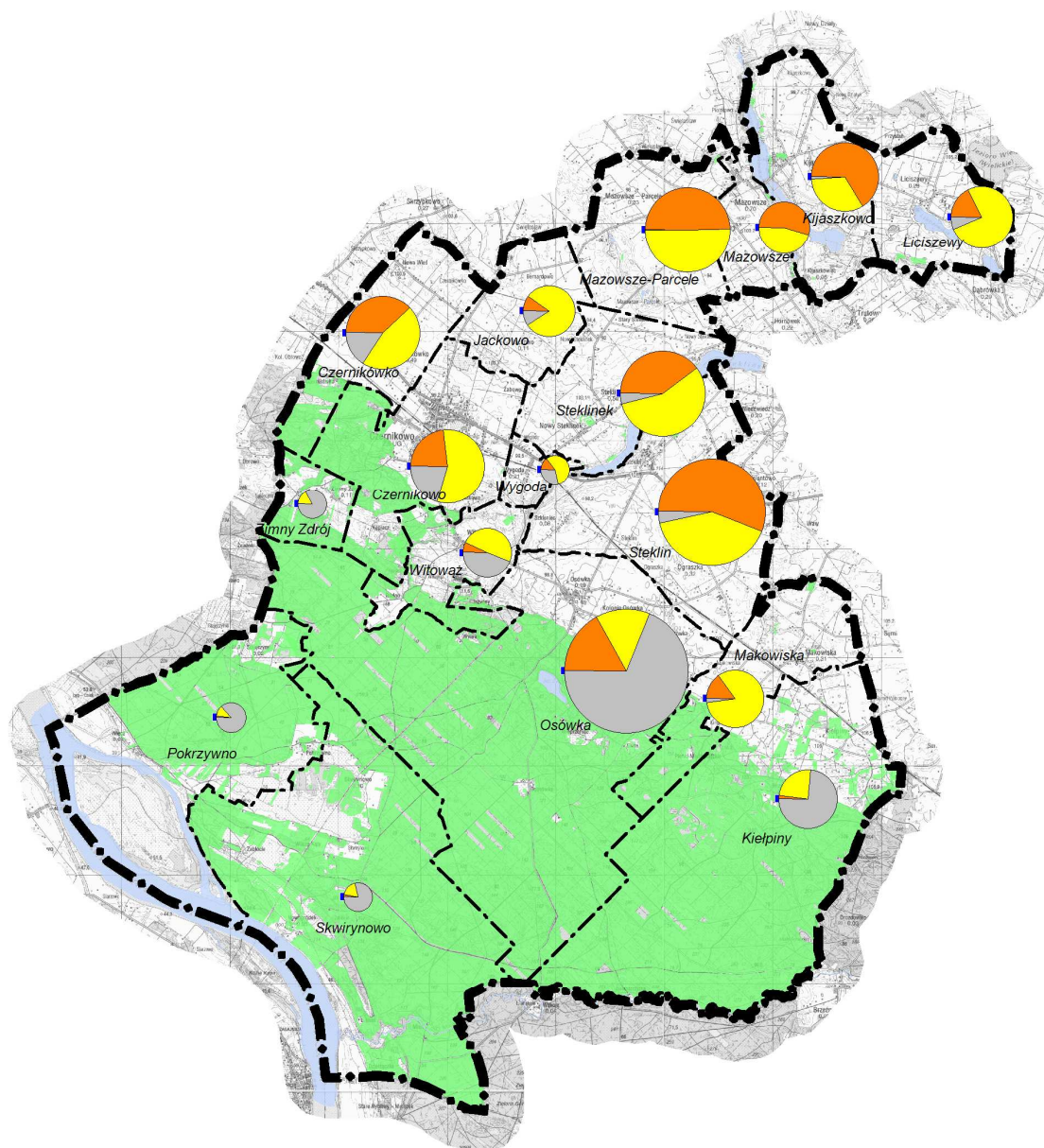
trwałe użytki zielone w ha							udział UR chronionych [%]		udział gruntów ornych [%]	
Razem	I	II	III	IV	V	VI	I-IV	I-III	I-IVb	I-IIIb
730,3642	0	0	32,0928	181,6481	393,5123	123,111	78,04	32,75	83,28	35,79

Źródło: Zestawienie gruntów dla jednostki ewidencyjnej Czernikowo, Starostwo Powiatowe w Toruniu (stan na 28.02.2012)

* z wyłączeniem rowów R

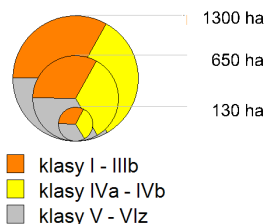
Rolnicza przydatność gleb zależy przede wszystkim od właściwości skał macierzystych (uziarnienie i zasobność w składniki odżywcze dla roślin), od agroklimatu, rzeźby terenu i stosunków wodnych oraz od aktualnej zawartości próchnicy, odczynu i biologicznej aktywności środowiska.

Wszystkie te czynniki uwzględniane są przy określaniu przynależności poszczególnych gleb do kompleksów rolniczej przydatności (Bednarek B., Prusinkiewicz Z., 1997). Rozmieszczenie gleb w gminie Czernikowo związane jest z występującym w gminie wyraźnym podziałem na dwie jednostki: Wysoczyznę Dobrzyńską i Kotlinę Toruńską; w strefie wysoczyznowej występuje przewaga gleb dobrych i bardzo dobrych dla rolnictwa, w strefie tarasów przeważają lasy, użytki zielone i gleby mniej przydatne i nieprzydatne dla rolnictwa.

Oznaczenia:

Powierzchnia i struktura gruntów ornych

- granica gminy
- - - granice sołectw
- las
- wody powierzchniowe

Rysunek 5 Powierzchnia i struktura gruntów ornych wg klas bonitacyjnych

Źródło: opracowanie własnych na podstawie danych uzyskany z Urzędu Gminy Czernikowo

Syntetyczną ocenę przyrodniczych warunków produkcji rolnej można wyrazić przy pomocy umownie przyjętej bonitacji punktowej, opracowanej przez IUNG w Puławach. Według tej metody oceniono w punktach poszczególne elementy środowiska: glebę, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne. Suma uzyskanych punktów daje ogólny wskaźnik jakości rolnej przestrzeni produkcyjnej. Dla gminy Czernikowo wynosi on 68,4 przy czym dla całego województwa wynosi 66,4 pkt. Świadczy to o korzystnych warunkach dla produkcji rolnej. Uprawiane są głównie zboża, ziemniaki, rośliny przemysłowe i pastewne. Rozwija się też hodowla.

Część terenu gminy Czernikowo stanowią obszary uznane za obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). Obszary ONW to tereny, na których produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na warunki naturalne, ale także występuje tu możliwość nadmiernego wyludnienia.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 kwietnia 2007r. (Dz. U. 2007.68.448) w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Gospodarowanie na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)" Objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 określiło szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy finansowej. Pomoc finansowa w ramach tego działania to dopłaty wyrównawcze, które mają na celu zapewnienie ciągłości rolniczego użytkowania ziemi, a tym samym utrzymanie żywotności obszarów wiejskich, zachowanie walorów krajobrazowych, promocję rolnictwa przyjaznego dla środowiska oraz zapobieganie wyludnieniu.

Producent rolny, ubiegając się o płatność ONW, zobowiązany jest m. in. do:

- prowadzenia działalności rolniczej na powierzchni zgłaszanej do płatności przez okres co najmniej 5 lat od dnia otrzymania pierwszej płatności;
- stosowania zwykłej dobrej praktyki rolniczej, zgodnej z potrzebą ochrony środowiska naturalnego i utrzymania terenów wiejskich, w szczególności poprzez zrównoważoną gospodarkę rolną.

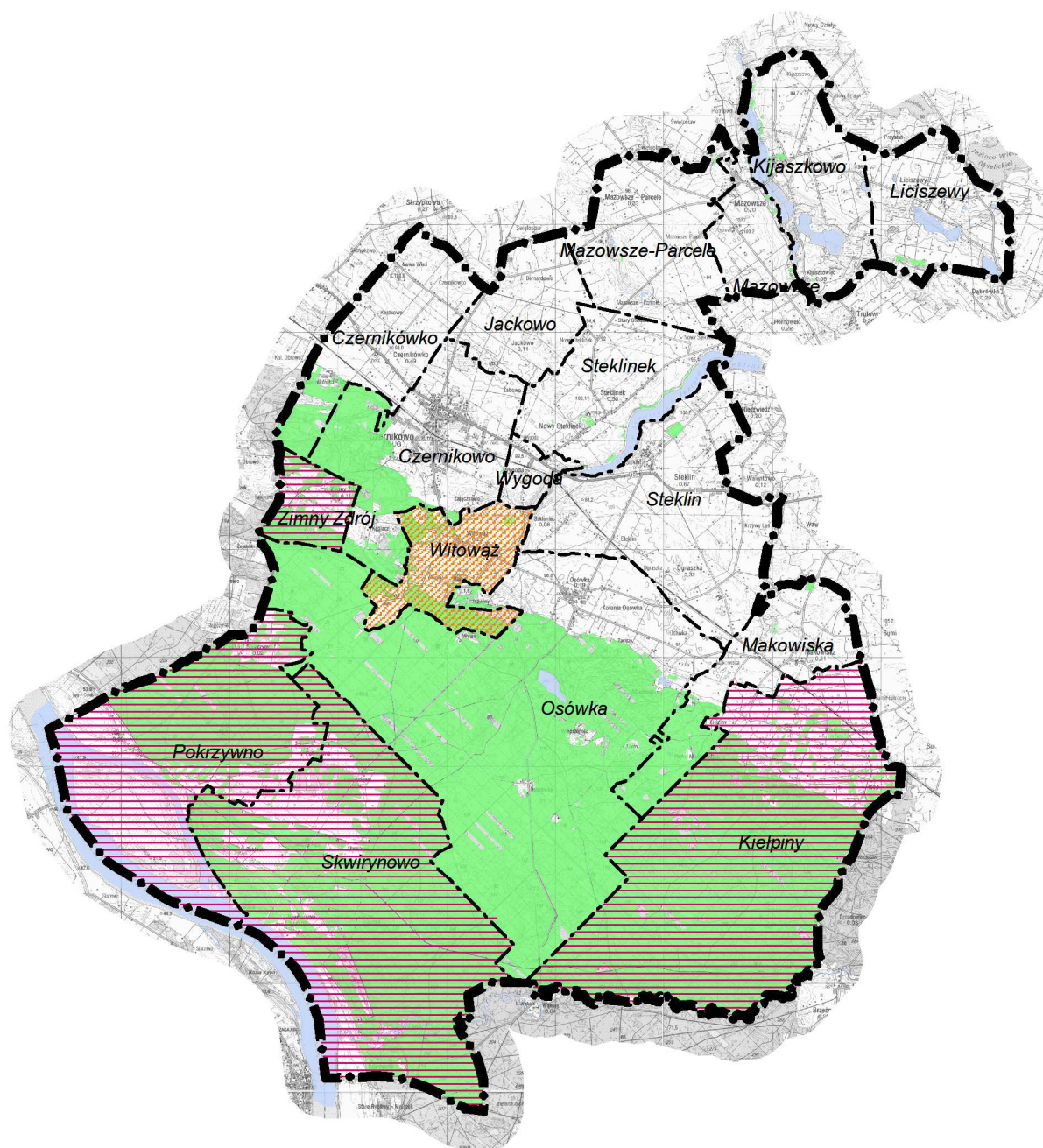
Zasięg ONW nizinnego wyznaczono za pomocą wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP) i warunków demograficznych. WWRPP został opracowany przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach i określa on przydatność gruntów do produkcji rolnej, głównie pod kątem jakości gleb, a także agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych. Do ONW nizinnego strefy nizinnej I zakwalifikowano gminy, dla których wartość wskaźnika WWRPP mieści się w granicach 52-72,5 punktów, zaś w przypadku obrębów wartość ta wynosi 56 pkt. Natomiast do ONW nizinnego strefy nizinnej II zalicza się gminy i obręby, dla których wartość WWRPP nie przekracza 52 punktów, a gęstość zaludnienia jest niższa niż 75 os./km² w przypadku gmin.

W poniższej tabeli zawarto wykaz obszarów ONW na terenie gminy Czernikowo

Tabela 4 Obszary ONW w gminie Czernikowo

Nazwa gminy	Kod obrębu	Nazwa obrębu	Typy obszarów ONW			
			nizinny strefy nizinnej I	nizinny strefy nizinnej II	ze specyficznymi utrudnieniami	górski
gm. w. Czernikowo	0004	Kiełpiny		X		
gm. w. Czernikowo	0011	Pokrzywno		X		
gm. w. Czernikowo	0012	Skwirynowo		X		
gm. w. Czernikowo	0015	Witowąż	X			
gm. w. Czernikowo	0017	Zimny Zdrój		X		

Źródło: strony serwisu Obszary o Niekorzystnych Warunkach prowadzonego wspólnie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach (<http://www.lfa.iung.pulawy.pl/index.html>)

Oznaczenia:

Obszary ONW

	nizinny strefy nizinnej I		granica gminy
	nizinny strefy nizinnej II		granice sołectw
			lasy
			wody powierzchniowe

Rysunek 6 Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)

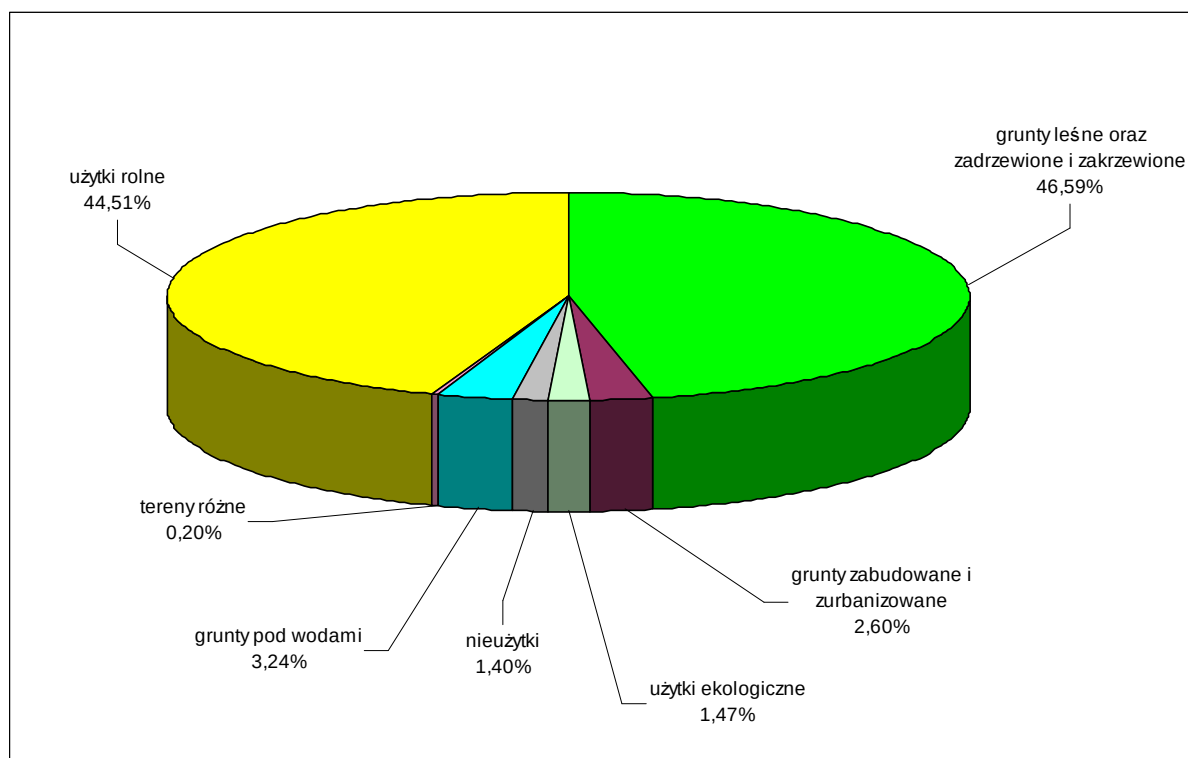
Źródło: opracowanie własne na podstawie strony serwisu Obszary o Niekorzystnych Warunkach prowadzonego wspólnie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach

Uwarunkowania pozaprzyrodnicze

Struktura użytkowania gruntów

Ogólna powierzchnia gminy Czernikowo wynosi 17 014 ha, w tym (wg danych pochodzących z ewidencji gruntów Starostwa Powiatowego w Toruniu wg stanu na 01.01.2012r.):

użytki rolne	7577
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	7926
grunty zabudowane i zurbanizowane	439
użytki ekologiczne	249
nieużytki	237
grunty pod wodami	551
tereny różne	35
Razem	17014

Rysunek 7 Struktura użytkowania gruntów w gminie Czernikowo

Źródło: Zestawienie gruntów dla jednostki ewidencyjnej Czernikowo, Starostwo Powiatowe w Toruniu (stan na 28.02.2012)

W ogólnej powierzchni gminy dominują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (46,59%) oraz użytki rolne (44,51%). Rozkład przestrzenny użytków rolnych uzależniony jest od warunków przyrodniczych oraz rozwoju sieci komunikacyjnych i procesów urbanizacji.

Tabela 5 Struktura użytkowania gruntów w gminie Czernikowo w latach 2003 i 2009

rok	Powierzchnia ogólna gruntów (w ha)	Użytki rolne (w %)			Grunty zabudowane i zurbanizowane (w %)					Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (w %)	Pozostałe (w %)
		Razem	Grunty orne	Trwałe użytki zielone	Razem	Tereny mieszk.	Tereny rekreacyjne	Tereny przemysłowe	Tereny komunikacyjne		
2003	17016,93	46,60	38,49	5,46	3,86	0,35	0,03	0,00	2,96	44,70	5,04
2009	17015,11	44,72	37,79	4,28	2,55	0,44	0,03	0,00	1,99	46,44	6,29

Źródło: Brodowski P., 2011, *Analiza i ocena zmian w strukturze użytkowania ziemi w powiecie toruńskim w latach 2003-2009*, [w:] Kacprzak E., Kołodziejczak A. (red.), *Regionalne zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarach wiejskich, Biuletyn Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Seria Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, nr 14, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 75-90*

Na przestrzeni przedstawionych w tabeli powyżej lat powierzchnia ogólna gruntów w gminie uległa zmianie w stopniu minimalnym, natomiast nastąpiły zmiany w strukturze gruntów. Zmniejszenie udziału gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w strukturze użytkowania ziemi należy tłumaczyć dość znacznym ubytkiem powierzchni terenów komunikacyjnych, związany ze zmianą ewidencjonowania dróg polnych oraz leśnych, które w większości przypadków zostały przekwalifikowane na użytki rolne lub grunty leśne.

Struktura agrarna

Struktura agrarna rozumiana jest jako stan produkcyjnych jednostek rolniczych, określający także udział zaklasyfikowanych do różnych grup według własności ziemi, wielkości powierzchni, gospodarstw rolnych, rozproszenia gruntów w ogólnej liczbie gospodarstw.

W strukturze władania użytków rolnych na terenie gminy zdecydowanie dominuje własność prywatna, która stanowi 87,5% ogólnej powierzchni użytków rolnych (grunty osób fizycznych). Ponadto 11,7% stanowią grunty Skarbu Państwa, a wśród nich 63% to grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Niewielkie areale użytków rolnych należą do gmin i związków międzygminnych (0,3%), spółdzielni (0,3%), kościołów i związków wyznaniowych (0,1%) oraz innych (0,1%).

Zgodnie z przyjętą definicją gospodarstwa rolnego, jako obszaru większego niż 1 ha, w gminie Czernikowo, wg stanu na 01.02.2012r. było 1021 indywidualnych gospodarstw rolnych, w tym:

o powierzchni	
do 2ha	245
2-5ha	300
5-7ha	109
7-10ha	128
10-15ha	117
15-50ha	115
50 i więcej ha	7

Na terenie gminy Czernikowo gospodarstwa rolne zajmują łącznie 6874,91 ha. Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi – 6,87 ha i jest mniejsza niż średnia w województwie kujawsko – pomorskim (14,94ha).

Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie objętym opracowaniem jest wysoce zróżnicowana. Dominują gospodarstwa małe, tj. od 1 do 5 ha, które stanowią prawie 53,4% ogólnej liczby gospodarstw. Najwięcej tego typu gospodarstw znajduje się w sołectwie Czernikowo (101) i Steklin (55), Osówka (54).

Istotną grupą gospodarstw rolnych w strukturze są gospodarstwa powyżej 15 ha, gdyż stanowią one najsilniejszą, rozwojową grupę, zdolną do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej. Ich liczba wynosi 109, z czego najliczniej występują w sołectwie Mazowsze-Parcele (15), Steklinie (15) oraz Czernikówku (11) i Steklunku (10).

Na terenie gminy występuje 6 gospodarstw o powierzchni 50 – 100 ha: dwa w Steklinie i po jednym w Kijaszkowie, Mazowszu Parcele, Steklunku i Witowężu. Są to gospodarstwa o mieszanym profilu produkcji – produkcja roślinna i zwierzęca. W sołectwie Steklin znajduje się jedno gospodarstwo o powierzchni powyżej 100 ha o profilu produkcja roślinna.

Tabela 6 Struktura wielkościowa indywidualnych gospodarstw rolnych

Nazwa sołectwa	Razem		w tym:									
			gosp. małe		gosp. średnie		gosp. duże		gosp. bardzo duże			
	L	%	(1-5 ha)		(5-10 ha)		(10-15 ha)		15-50 ha		50 i więcej ha	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Czernikowo	131	12,8	101	18,5	20	8,4	6	5,1	4	3,5	0	0
Czernikówko	87	8,5	47	8,6	16	6,8	12	10,3	12	10,4	0	0
Jackowo	29	2,8	8	1,5	8	3,4	8	6,8	5	4,3	0	0
Kiełpiny	58	5,7	24	4,4	17	7,2	13	11,1	4	3,5	0	0
Kijaszkowo	78	7,6	34	6,2	26	11	13	11,1	4	3,5	1	14,3
Liciszewy	55	5,4	20	3,7	23	9,7	6	5,1	6	5,2	0	0
Makowska	50	4,9	23	4,2	16	6,8	3	2,6	8	7	0	0
Mazowsze	40	3,9	19	3,5	8	3,4	9	7,7	4	3,5	0	0
Mazowsze Parcele	60	5,9	24	4,4	13	5,5	5	4,3	17	14,8	1	14,3
Osówka	92	9	54	9,9	24	10,1	6	5,1	8	7	0	0
Pokrzywno	29	2,8	14	2,6	7	3	4	3,4	4	3,5	0	0
Skwirynowo	24	2,4	10	1,8	4	1,7	4	3,4	6	5,2	0	0
Steklin	98	9,6	55	10,1	20	8,4	8	6,8	13	11,3	2	28,6
Steklinek	87	8,5	44	8,1	22	9,3	9	7,7	10	8,7	2	28,6
Witowąż	51	5	28	5,1	9	3,8	6	5,1	7	6,1	1	14,3
Wygoda	23	2,3	19	3,5	1	0,4	3	2,6	0	0	0	0
Zimny Zdrój	29	2,8	21	3,9	3	1,3	2	1,7	3	2,6	0	0
Razem	1021		545	100	237	100	117	100	115	100	7	100

L- liczba

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Czernikowo wg stanu na 01.02.2012r.

3.4.3. Wnioski

Występujące w części wysoczyznowej gleby wysokich klas bonitacji stwarzają możliwości rozwoju i zwiększenia produkcji rolnej.

Dominującą formą władania ziemi jest własność prywatna. Udział gospodarstw dużych, powyżej 15 ha stanowi 12 % ogólnej liczby gospodarstw.

Szansą rozwoju dla gospodarstw o większym areale jest wprowadzenie integrowanego systemu gospodarowania, tj. takich metod produkcji, które pozwalają efektywnie i bezpiecznie dla środowiska spożytkować przemysłowe czynniki plonotwórcze. Istnieje również możliwość korzystania z programów rolno-środowiskowych.

Nadprodukcja produktów rolniczych stanowi potencjalną bazę dla rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego.

Niewykorzystane zasoby siły roboczej w gospodarstwach rolnych dają możliwości m.in. dla rozwoju rolnictwa ekologicznego.

3.5. Uwarunkowania wynikające ze stanu leśnej przestrzeni produkcyjnej

Las, zgodnie z definicją zawartą w ustawie o lasach z dnia 28 września 1991 r. jest to grunt:

- zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (drzewami, krzewami, runem leśnym) lub przejściowo jej pozbawiony, przeznaczony do produkcji leśnej lub stanowiący rezerwat przyrody, a także wchodzący w skład parku narodowego albo wpisany do rejestru zabytków;
- związany z gospodarką leśną, zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, a także wykorzystywany na parkingi leśne i urządzenia turystyczne.

Lasy są jednym z najważniejszych elementów środowiska gminy. Pełnią one w środowisku bardzo wiele ważnych funkcji, z których najważniejsze to:

- stymulacja obiegu wody,
- funkcje glebo i wodochronne,
- funkcje prawdziwych korytarzy ekologicznych,
- funkcje strukturalne, związane z podziałem przestrzeni na strukturalno-funkcjonalne wnętrza architektoniczno-krajobrazowe,
- funkcje barierowe, polegające na tworzeniu osłonowych stref wokół lub w sąsiedztwie obiektów uciążliwych,
- tworzenie możliwości wypoczynku dla ludności oraz poprawy warunków życia na terenach zurbanizowanych,
- funkcje ostojowe dla wielu zwierząt i roślin.

Jest oczywiste, że im większa jest powierzchnia lasów tym jego oddziaływanie oraz wymienione funkcje są bardziej wyraziste i efektywniejsze. Krajowa strategia zachowania różnorodności biologicznej zakłada zmianę funkcji lasów w Polsce z ich roli w pierwszym rzędzie produkcyjnej na rolę środowiskotwórczą.

Ogółem na terenie gminy Czernikowo znajduje się 7 884,8 ha lasów, co stanowi 45,2% powierzchni gminy (2010r. dane BDL). Własność prywatną stanowi z tego 811 ha, pozostałe to Lasy Państwowe, administrowane przez Nadleśnictwo Dobrzejewice, wchodzące w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu.

Lasy w gminie Czernikowo są rozmieszczone nierównomiernie; koncentrują się w południowej, południowo-zachodniej części gminy. Najbardziej zalesione sołectwa to Osówka, Kiełpiny, Skwirynowo i Pokrzywno oraz w mniejszym stopniu Czernikowo, Czernikówko, Zimny Zdrój, Witoważ i Makowska. W północnej części gminy występują niewielkie enklawy lasów, głównie w okolicy jeziora Steklin i Kijaszkowo. Na terenie gminy istnieje znaczna podaż gruntów predysponowanych do zalesienia. Są to przeważnie grunty w dolinie Wisły V i VI klasy bonitacyjnej, dotychczas użytkowane rolniczo.

Najszerzej rozpowszechnionymi siedliskami w lasach Nadleśnictwa Dobrzejewice są bory. Typy siedliskowe takie jak las mieszany świeży, wilgotny czy bagienny, ols, bór suchy, bór mieszany wilgotny i bagienny oraz inne zajmują zaledwie kilka procent powierzchni. Wśród gatunków lasotwórczych dominuje sosna zwyczajna, której powierzchniowy udział przekracza 95%. Z pozostałych gatunków na uwagę zasługują olcha czarna i brzoza brodawkowata (odpowiednio 2,3% i 1,9%).

Gospodarkę leśną prowadzi się według następujących zasad:

- powszechnej ochrony lasów;
- trwałości utrzymania lasów;
- ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów;
- powiększania zasobów leśnych.

Realizuje się ją dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa - wg planu urządzenia lasu (dla określonego obiektu, zawierający opis i ocenę stanu lasu, cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej) lub dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz dla lasów wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg - uproszczonego planu urządzenia lasu.

Nadleśnictwo Dobrzejewice prowadzi działania gospodarcze w oparciu o zatwierdzony przez Ministra Środowiska - Plan urządzenia lasu na lata 2004-2013. Plan zawiera opis i ocenę stanu lasu oraz cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej. Zawiera nie tylko aktualny opis drzewostanów sporządzany na podstawie pomiarów i prac terenowych, ale również plany hodowli lasu, ochrony przeciwpożarowej, zagospodarowania turystycznego, użytkowania rębego i przedrębego, czyli pozyskania drewna.

Zawarte w tym dokumencie ogólne założenia gospodarki leśnej mają prowadzić do wzmożenia naturalnej odporności i produktywności lasów, utrzymania właściwego stanu sanitarnego drzewostanów i poprawy struktury klas wieku, przy jednoczesnej ochronie fragmentów lasów cennych przyrodniczo oraz kształtowaniu poprzez właściwą gospodarkę hodowlaną drzewostanów o charakterze optymalnym dla danych warunków siedliskowych.

Gmina Czernikowo posiada również Uproszczony plan urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa na okres 2008-2017 dla gminy Czernikowo sporządzony przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gdyni, Wydział Produkcyjny w Toruniu zatwierdzony Decyzją OS-II/6113-1/09 z dnia 27 stycznia 2009r. Starosty Toruńskiego. Nadzór nad jego realizacją sprawuje Nadleśnictwo Dobrzejewice.

Wnioski

Lasy pełnią, w sposób naturalny lub w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej bardzo ważną rolę w ochronie środowiska, m.in. poprzez pełnione przez nie funkcje ekologiczne i społeczne oraz produkcyjne. Właściwie prowadzona gospodarka leśna jest w przypadku gminy Czernikowo szczególnie ważna z uwagi na wysoką lesistość gminy. Realizacja działań w oparciu o stosowne dokumenty powinna zapewnić właściwy stan i produktywność lasów.

4. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

4.1. Uwarunkowania demograficzno – społeczne

Uwarunkowania zewnętrzne

Mieszkańcy gminy Czernikowo powiązani są instytucjonalnie z miastem Toruniem z uwagi na lokalizację Władz Powiatu i Sejmiku Samorządowego oraz z Bydgoszczą - Urząd Wojewódzki. Na terenie gminy nie występują takie usługi jak: szkolnictwo wyższe, obiekty kultury takie jak: kino, teatr, muzeum, a także specjalistyczne usługi medyczne, dlatego istnieje konieczność poszukiwania tego typu usług w innych ośrodkach miejskich regionu i nie tylko.

Uwarunkowania wewnętrzne

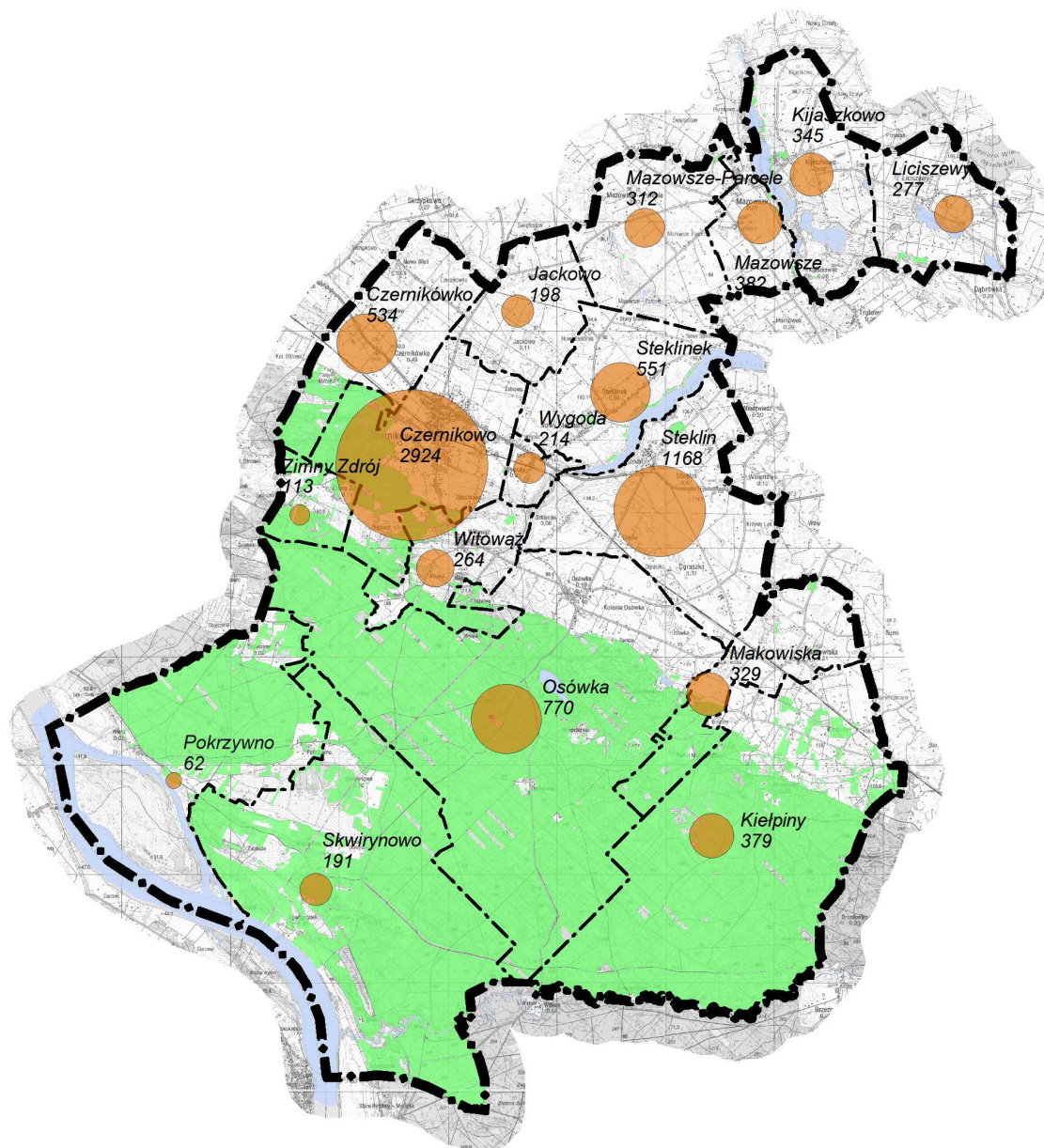
Liczba i rozmieszczenie ludności, gęstość zaludnienia

Gminę Czernikowo zamieszkuje 8643 mieszkańców (dane BDL za 2010r. wg faktycznego miejsca zamieszkania). Rozpatrując zmiany liczby ludności na przestrzeni lat 2002 - 2010 w gminie odnotowano wzrost liczby ludności o 509 osób (2002=100%, 2010=106,3%). Jest to dość znaczny wzrost, biorąc pod uwagę występujące w tym zakresie tendencje.

Tabela 7 Liczba ludności wg podziału administracyjnego gminy Czernikowo (wg ewidencji PESEL)

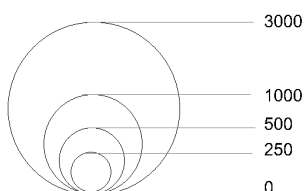
Lp.	Sołectwo	liczba ludności [2009r.]		
		Ogółem	Kobiety	mężczyźni
1	2	3	4	5
1)	Czernikowo	2 924	1 528	1396
2)	Czernikówko	534	277	257
3)	Jackowo	198	101	97
4)	Kiełpiny	379	181	198
5)	Kijaszkowo	345	180	165
6)	Liciszewy	277	128	149
7)	Makowiska	329	155	174
8)	Mazowsze	382	191	191
9)	Mazowsze-Parcele	312	151	161
10)	Osówka	770	407	363
11)	Pokrzywno	62	33	29
12)	Skwirynowo	191	92	99
13)	Steklin	1 168	580	588
14)	Stelinek	551	294	257
15)	Witowąż	264	127	137
16)	Wygoda	214	98	116
17)	Zimny Zdrój	113	55	58
	ogółem gmina	9013	4578	4435

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Oznaczenia:

Liczba ludności w 2010r.

- granica gminy
- granice sołectw
- lasy
- wody powierzchniowe

Rysunek 8 Liczba i rozmieszczenie ludności w gminie Czernikowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Gęstość zaludnienia gminy jest stosunkowo niewielka i wynosiła w 2002 r. 48 osób/km² a w 2010r. wzrosła do 50,8 osób/km². Na jej wartość wpływa duży udział lasów w powierzchni gminy. Średnia gęstość zaludnienia w powiecie toruńskim wynosiła odpowiednio 68 i 79 osób/km².

Tabela 8 Wybrane parametry oceny ludnościowo-osadniczej gminy Czernikowo

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności	% ludności do ogółu	Powierzchnia w ha	Dominujący typ zabudowy*	Miejscowości w sołectwie - wieś
1	2	3	4	5	6	7
1.	Czernikowo	2 924	32,4	937	D	Czernikowo
2.	Czernikówko	534	5,9	656	BE	Czernikówko
3.	Jackowo	198	2,2	448	B	Jackowo, Bernardowo
4.	Kiełpiny	379	4,2	2370	E	Kiełpiny, Rozstrzały
5.	Kijaszkowo	345	3,8	697	B	Kijaszkowo, Kijaszkówiec
6.	Liciszewy	277	3,1	536	AB	Liciszewy
7.	Makowiska	329	3,7	581	AB	Makowiska
8.	Mazowsze	382	4,2	275	AC	Mazowsze
9.	Mazowsze-Parcele	312	3,5	737	BE	Mazowsze-Parcele
10.	Osówka	770	8,5	3314	ACB	Osówka, Osówka-Kolonia, Dąbrówka, Lisiny, Łazy, Jażwiny, Wieprzeniec, Wylewy
11.	Pokrzywno	62	0,7	1522	B	Pokrzywno, Stajęczyny, Włęcz
12.	Skwirynowo	191	2,1	2339	EF	Skwirynowo, Dzierżaczka, Mień, Nowogródek, Wilcze Kąty, Zabłocie, Zieleńszczyzna
13.	Steklin	1 168	13,0	1134	ACE	Steklin, Steklin – Kolonia, Szkleniec, Ograszka
14.	Steklinek	551	6,1	699	AB	Steklinek
15.	Witoważ	264	2,9	456	AB	Witoważ, Piaski, Rudno
16.	Wygoda	214	2,4	107	A	Wygoda
17.	Zimny Zdrój	113	1,3	209	B	Zimny Zdrój
	ogółem gmina	9013	100	17014		

* A – jednodrożny zwarty, B – jednodrożny luźny, C – placowy, D – wielodrożny, E – rozproszony, F – przysiółek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL, Urzędu Gminy w Czernikowo oraz - w zakresie typów zabudowy - Stelmach M., Malina R., Tkocz J., Żukowski B., 1990, *Obszary wiejskie i grunty rolnicze w Polsce*, Instytut Planowania i Urządzania Terenów Wiejskich Akademii Rolniczej we Wrocławiu

Najbardziej zaludnioną miejscowością jest wieś gminna Czernikowo, w której mieszkają 2924 osoby (tj. ponad 32% ludności gminy ogółem), a następnie Steklin (1168 osób, tj – 13%) Osówka (770 osób, tj. 8,5% mieszkańców).

Najmniejszym sołectwem pod względem liczby ludności jest Pokrzywno, w którym mieszka zaledwie 0,7% mieszkańców gminy oraz Zimny Zdrój (1,3%).

Rozpatrując typ zabudowy w poszczególnych wsiach, należy stwierdzić, że dominującym typem jest zabudowa jednodrożna zwarta lub luźna. Niewiele wsi posiada zabudowę placową (Osówka, Steklin, Mazowsze). W części wsi, głównie położonych w Kotlinie Toruńskiej, występuje zabudowa luźna, rozproszona, bądź przysiółek.

Struktura demograficzna

- Struktura ludności według płci**

Ludność gminy Czernikowo cechuje przewaga liczby kobiet nad mężczyznami. Średnio na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet. Jest to wskaźnik wyższy niż w powiecie toruńskim, gdzie wynosi on 103.

- Struktura wieku ludności**

Struktura wieku ludności gminy Czernikowo przedstawia się następująco:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym – 2048 (23,7%)
- ludność w wieku produkcyjnym – 5461 (63,2%)
- ludność w wieku poprodukcyjnym – 1134 (13,1%)

Gmina charakteryzuje się niekorzystnym z punktu widzenia demograficznego stosunkowo małym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym: około 23,7% ludności gminy.

W strukturze wieku ludności w przeciągu lat 2002-2010 dokonały się następujące zmiany w poszczególnych grupach:

- zmniejszył się udział ludności młodej z 28,1 % do 23,7 %,
- zwiększył się udział ludności w wieku produkcyjnym: z 58,7 % do 63,2 %,
- udział ludności w wieku poprodukcyjnym utrzymuje się na prawie nie zmienionym poziomie.

Gmina posiada dość niski wskaźnik obciążenia ekonomicznego, tj. stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób ludności w wieku produkcyjnym, który wynosił 58,3 (z widoczną tendencją malejącą na przestrzeni lat 2002-2010). Wartość tego wskaźnika w okresie lat 2002-2008 zmniejszyła się o ponad 12 osób i wykazuje cały czas tendencję malejącą. Jest to jednak trend dość powszechny, gdyż analizując dane w samym okresie czasu dla całego powiatu toruńskiego wskaźnik ten zmniejszył się o około 11 osób (obecnie wynosi ok. 53,4 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym).

Tabela 9 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2002-2010

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	28,1	27,4	26,5	26,0	25,3	24,7	24,5	24,1	23,7
Powiat toruński	26,8	25,9	25,2	24,6	24,1	23,6	23,3	22,9	22,6
	w wieku produkcyjnym								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	60,9	61,9	62,8	63,4	64,0	64,4	64,7	65,0	65,2
Powiat toruński	58,7	59,5	60,5	61,1	61,6	62,2	62,4	62,8	63,2
	w wieku poprodukcyjnym								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	13,3	13,1	13,0	12,9	13,1	13,0	13,1	13,0	13,1
Powiat toruński	12,3	12,1	12,0	12,0	12,0	11,9	12,0	12,1	12,2

Źródło: BDL

Tabela 10 Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2002-2010

Jednostka terytorialna	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	70,4	68,0	65,3	63,8	62,4	60,7	60,3	59,1	58,3
Powiat toruński	64,2	61,5	59,3	57,6	56,4	55,2	54,6	53,8	53,4

Źródło: BDL

Ruch naturalny ludności

Zmiany liczby ludności są wynikiem oddziaływania ruchu naturalnego, w tym głównie przyrostu naturalnego oraz ruchu migracyjnego, wyrażającego się tzw. saldem migracji.

• Przyrost naturalny

Według danych GUS (stan 2010 r.) w gminie Czernikowo, liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów, stąd przyrost naturalny miał wartość dodatnią i w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosił 6,8‰ i był to najlepszy wynik z analizowanego okresu.

Tendencje zmian wskaźników ruchu naturalnego w gminie obrazuje poniższa tabela oraz pozwala na porównanie z jednostką terytorialną wyższego szczebla, tj. z danymi dla powiatu toruńskiego.

Tabela 11 Wskaźniki ruchu naturalnego ludności w latach 2002-2010

Jednostka terytorialna	małżeństwa na 1000 ludności								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	4,8	6,8	5,3	6,5	9,2	7,9	10,2	5,8	6,8
Powiat toruński	5,2	5,6	4,8	5,6	6,3	7,1	7,2	6,2	6,1
	urodzenia żywe na 1000 ludności								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	11,7	12,3	12,3	12,3	12,1	13,0	14,1	13,0	16,0
Powiat toruński	11,7	11,7	11,9	11,9	12,1	11,8	13,6	11,7	12,7
	zgony na 1000 ludności								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	8,4	9,3	8,4	8,2	8,8	8,4	8,5	9,7	9,2
Powiat toruński	9,1	8,8	8,6	7,9	8,5	8,7	9,0	8,3	9,0
	przyrost naturalny na 1000 ludności								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	3,3	3,1	3,9	4,1	3,3	4,6	5,6	3,3	6,8
Powiat toruński	2,6	2,9	3,3	4,0	3,6	3,1	4,7	3,4	3,7

Źródło: BDL

• Migracje ludności

Migracje ludności mają bezpośredni wpływ na zmiany liczby ludności oraz obrazują często możliwości i poziom rozwoju społeczno-gospodarczego danego obszaru.

Gmina wiejska Czernikowo ogółem posiada korzystne dodatnie saldo migracji wewnętrznych. Należy jednak zwrócić uwagę, że na przestrzeni lat 2002-2010 ulegało ono zmniejszaniu. W 2010 r. saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym wynosiło 8 osób. W analizowanym okresie, w 2008 roku, wystąpiło ujemne saldo migracji, wynoszące -8 osób.

Tabela 12 Migracje wewnętrzne i zagraniczne

Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku										
	j. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku										
zameldowania ogółem	osoba	141	139	108	120	128	134	98	81	110
zameldowania z miast	osoba	73	80	65	63	58	62	51	35	74
zameldowania ze wsi	osoba	64	59	43	57	70	72	47	46	35
wymeldowania ogółem	osoba	110	75	91	84	96	96	106	71	102
wymeldowania do miast	osoba	56	45	44	53	49	40	47	34	43
wymeldowania na wieś	osoba	53	29	47	31	47	56	59	37	59
Saldo migracji (zameldowania – wymeldowania)	osoba	31	64	17	36	32	38	-8	10	8

Źródło: BDL

Wykształcenie

Podstawową determinantą rozwoju społeczno-gospodarczego jest wykształcenie ludności. Poziom wykształcenia ludności, zamieszkałej w gminie Czernikowo, jest niższy niż średnia wartość tego wskaźnika dla gmin w województwie kujawsko-pomorskim. Z uwagi na dostępność danych dla analizowanej cechy – rok 2002, tj. rok, w którym wykonywany był powszechny spis ludności, a spis taki sporządzany jest w statystyce publicznej raz na kilkanaście lat, należy uznać powyższe dane za mało aktualne i założyć, że sytuacja obecna przedstawia się znacznie lepiej.

Wykształcenie zaledwie podstawowe posiadało ponad 43,4% mieszkańców, a bez wykształcenia było 5,6%. Zasadniczym zawodowym legitymowało się 29,57%. Wykształcenie wyższe posiadało zaledwie 3,33%. Wyższy poziom wykształcenia występował wśród kobiet, które posiadały większy udział w wykształceniu wyższym tj. prawie 4,23 %, w stosunku do mężczyzn z tym rodzajem wykształcenia, który wynosił 2,39%.

Niski poziom wykształcenia ludności uniemożliwia przejście nadwyżki siły roboczej istniejącej w rolnictwie do zawodów pozarolniczych. Ludność słabo wykształcona jest nieelastyczna, mało aktywna (gospodarczo i społecznie).

Tabela 13 Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci - 2002 r.

Wyszczególnienie	ogółem	wyższe	policealne	średnie razem	średnie ogólnokształcące	średnie zawodowe	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
Czernikowo ogółem	6511	217	123	1026	208	818	1925	2857	363
%	100	3,33	1,89	15,76	3,19	12,56	29,57	43,88	5,58
mężczyźni	3179	76	26	433	65	368	1142	1354	148
%	100	2,39	0,82	13,62	2,04	11,58	35,92	42,59	4,66
kobiety	3332	141	97	593	143	450	783	1503	215
%	100	4,23	2,91	17,8	4,29	13,51	23,5	45,11	6,45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2002

Bezrobotni

Spadkowi zatrudnienia, związanego min. z restrukturyzacją poszczególnych działów gospodarki, towarzyszy zjawisko bezrobocia. Generalnie w latach 2003-2008 zauważalna była następująca poprawa tego zjawiska. Jednak zmiany te nie okazały się trwałe, bo od 2009r. notujemy ponowny wzrost liczby bezrobotnych. Dotyczy to zarówno gminy Czernikowo jak i powiatu toruńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego.

Według dostępnych danych (2010r.) w Czernikowie w ogólnej liczbie bezrobotnych (771 osób) przeważają kobiety (431 kobiety – 55,9,% bezrobotnych).

Niebezpiecznym zjawiskiem jest pozostawanie bez pracy powyżej 13 miesięcy, bowiem powoduje ono, że wiele osób „wypada” na trwałe z rynku pracy i trudno im ponownie znaleźć pracę. Niekorzystnym zjawiskiem jest ponadto wysoki udział osób młodych (grupy wieku 15-24 lata i 25-34 lata) w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Tabela 14 Bezrobotni zarejestrowani wg płci

Bezrobotni zarejestrowani wg płci	j.m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo									
ogółem	osoba	1020	939	930	789	616	610	809	771
mężczyźni	osoba	482	440	427	344	233	231	367	340
kobiety	osoba	538	499	503	445	383	379	442	431
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	20,9	18,8	18,3	15,3	11,7	11,5	15,0	14,1
Powiat toruński									
ogółem	osoba	9440	8482	8245	7113	4989	4312	5889	6103
mężczyźni	osoba	4522	3936	3805	3127	2054	1823	2881	2794
kobiety	osoba	4918	4546	4440	3986	2935	2489	3008	3309
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	17,9	15,5	14,6	12,3	8,4	7,1	9,5	9,7
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie									
ogółem	osoba	63159	60907	57859	50363	38528	34242	41252	43134
mężczyźni	osoba	30668	28948	26625	21407	14788	13804	18997	19710
kobiety	osoba	32491	31959	31234	28956	23740	20438	22255	23424
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	18,7	17,7	16,5	14,2	10,7	9,4	11,1	11,5

Źródło: BDL

Zasoby mieszkaniowe

W zakresie mieszkalnictwa gmina Czernikowo charakteryzuje się nieco wyższymi wskaźnikami przeciętnej powierzchni mieszkania w porównaniu z województwem kujawsko-pomorskim, jak również z powiatem toruńskim. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie w roku 2010 wynosiła 86,4 m² i jest o 1,1 m² większa od średniej dla gmin wiejskich województwa wynoszącej 85,3 m². Jednak pod względem przeciętnej powierzchni mieszkania przypadającej na 1 osobę w m² gmina (21,5m²/osobę) wypada gorzej niż powiat i średnia w gminach wiejskich w województwie, dla których wartość ta wynosi odpowiednio 22,8 i 23,8 m²/osobę.

Analizując liczę mieszkań w latach 2002-2010 i jej zmiany można zauważyć, że przyrost nowych mieszkań w gminie Czernikowo (2002r.=100%, 2010r.=106,3%) jest nieco niższy niż średnio w gminach wiejskich województwa (109,4) i niższy niż w powiecie toruńskim (115,1%).

Przeważająca część zasobów mieszkaniowych gminy to budynki stanowiące własność prywatną. Rozpatrując wiek substancji mieszkaniowej gminy to należy uznać, iż charakteryzuje się w większości zabudową okresu powojennego. Oprócz mieszkań indywidualnych (jednorodzinnych i zagrodowych) występuje również mieszkalnictwo wielorodzinne, zlokalizowane głównie w miejscowości Czernikowo, Steklin.

Tabela 15 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania

Jednostka terytorialna	powierzchnia 1 mieszkania w m ²								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	84,0	84,1	84,4	84,5	84,6	84,8	85,0	86,0	86,4
Powiat toruński	76,2	77,4	78,0	78,5	79,2	79,9	80,8	82,1	83,0
Kujawsko-Pomorskie - gminy wiejskie	80,4	81,2	81,7	82,1	82,5	83,0	83,8	84,6	85,3
Jednostka terytorialna	przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę w m ²								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	20,9	20,8	20,9	20,9	20,9	20,7	20,9	21,4	21,5
Powiat toruński	21,0	21,4	21,4	21,5	21,6	21,7	22,0	22,5	22,8
Kujawsko-Pomorskie - gminy wiejskie	21,6	22,1	22,2	22,4	22,5	22,7	23,1	23,5	23,8

Źródło: BDL

Oświata i wychowanie

Na terenie gminy Czernikowo funkcjonują następujące placówki w zakresie oświaty (2010r.):

- Zespół Szkół im. M. Kopernika w Czernikowie - gimnazjum liczące 20 oddziałów i 419 uczniów oraz liceum, którym w 3 oddziałach kształci się 46 uczniów,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Czernikowie – 17 oddziałów, 347 uczniów,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Makowiskach – 6 oddziałów, 71 uczniów,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Mazowszu - 6 oddziałów, 82 uczniów,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Steklinie - 6 oddziałów, 69 uczniów,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Osówce – 6 oddziałów, 127 uczniów,
- Przedszkole Publiczne w Czernikowie – 42 dzieci,
- 5 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, w których przebywa 135 dzieci.

Z inicjatywy władz gminy, po porozumieniu z Zarządem Powiatu, 1 września 2010 r. w Czernikowie swoją działalność rozpoczęła filia Szkoły Muzycznej I stopnia w Chełmży.

Cały obszar gminy podzielony jest na obwody wg których odbywa się obowiązek edukacji w poszczególnych szkołach. Uczniowie zamieszkujący dane miejscowości uczęszczają do odpowiednich szkół podstawowych bądź gimnazjum.

Podstawową miarą powszechności nauczania są współczynniki skolaryzacji.

Współczynnik skolaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Tabela 16 Współczynnik skolaryzacji

Jednostka terytorialna	współczynnik skolaryzacji brutto							
	szkoły podstawowe							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	109,52	109,49	109,28	108,73	108,57	107,54	109,20	109,09
województwo	95,45	95,55	95,10	94,80	94,61	95,20	93,95	94,25
	gimnazja							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	108,20	107,01	111,32	107,78	108,41	110,15	112,53	116,07
województwo	92,21	92,03	92,13	92,34	92,05	91,34	93,32	92,62

Jednostka terytorialna	współczynnik skolaryzacji netto							
	szkoły podstawowe							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	108,52	108,45	108,86	107,30	107,83	107,10	107,36	104,55
województwo	93,77	93,91	93,46	93,10	92,95	93,38	91,75	91,14
	gimnazja							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	105,01	103,27	108,31	104,58	106,31	107,11	108,00	72,58
województwo	87,73	87,39	87,75	87,82	87,70	87,00	88,22	86,73

Źródło BDL

Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej wynosi dla gminy Czernikowo ogółem 109,09 % i jest wyższy od przeciętnego dla województwa (94,25%).

Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły gimnazjum w gminie ogółem wynosi 116,07% i również jest wyższy od współczynnika dla województwa (92,62%).

Ochrona zdrowia

Zakres usług medycznych szczebla podstawowego świadczą dla mieszkańców gminy: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Pomed” z siedzibą w Czernikowie oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medyk” mający siedzibę w Czernikowie, Mazowszu i Osówce. Specjalistyczne usługi medyczne dostępne są w mieście Toruń.

Mieszkańcy gminy mogą zaopatrywać się w leki w 3 aptekach działających w miejscowości gminnej Czernikowo. Funkcjonują one od kilku lat i znacznie poprawiły dostęp do usług z zakresu ochrony zdrowia dla mieszkańców gminy, gdyż obecnie nie ma konieczności wyjazdu do miasta powiatowego w celu zakupu leków.

Pomoc społeczna

We wsi gminnej Czernikowo funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Prowadzi środowiskową pomoc społeczną w formie:

- świadczeń pieniężnych i w naturze
- usług domowych i opiekuńczych (w zakresie zabezpieczenia podstawowych czynności życiowych osobom przewlekle chorym i niepełnosprawnym)
- usług wspierających podlegających na wspomaganie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej
- aktywizacji środowisk lokalnych na rzecz właściwego rozwiązywania problemów społecznych na danym terenie.

W 2010 roku z różnych form pomocy społecznej skorzystało 1612 osób z 444 gospodarstw domowych.

Kultura

Na terenie gminy funkcjonuje jeden dom kultury – Wiejski Dom Kultury w Mazowszu. Jest to obiekt nowy, oddany do użytku w 2011r. Działa w nim Filia Gminnej Biblioteki Publicznej, w której mieszkańcy Mazowsza i okolic, oprócz możliwości wypożyczania książek korzystać mogą również z ogólnego dostępu do sieci internetowej. Obiekt wyposażony jest w salę konferencyjno-balową i sportowo-rekreacyjną.

Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana jest w Czernikowie, a oprócz wspomnianej filii w Mazowszu posiada również filię w Osówce.

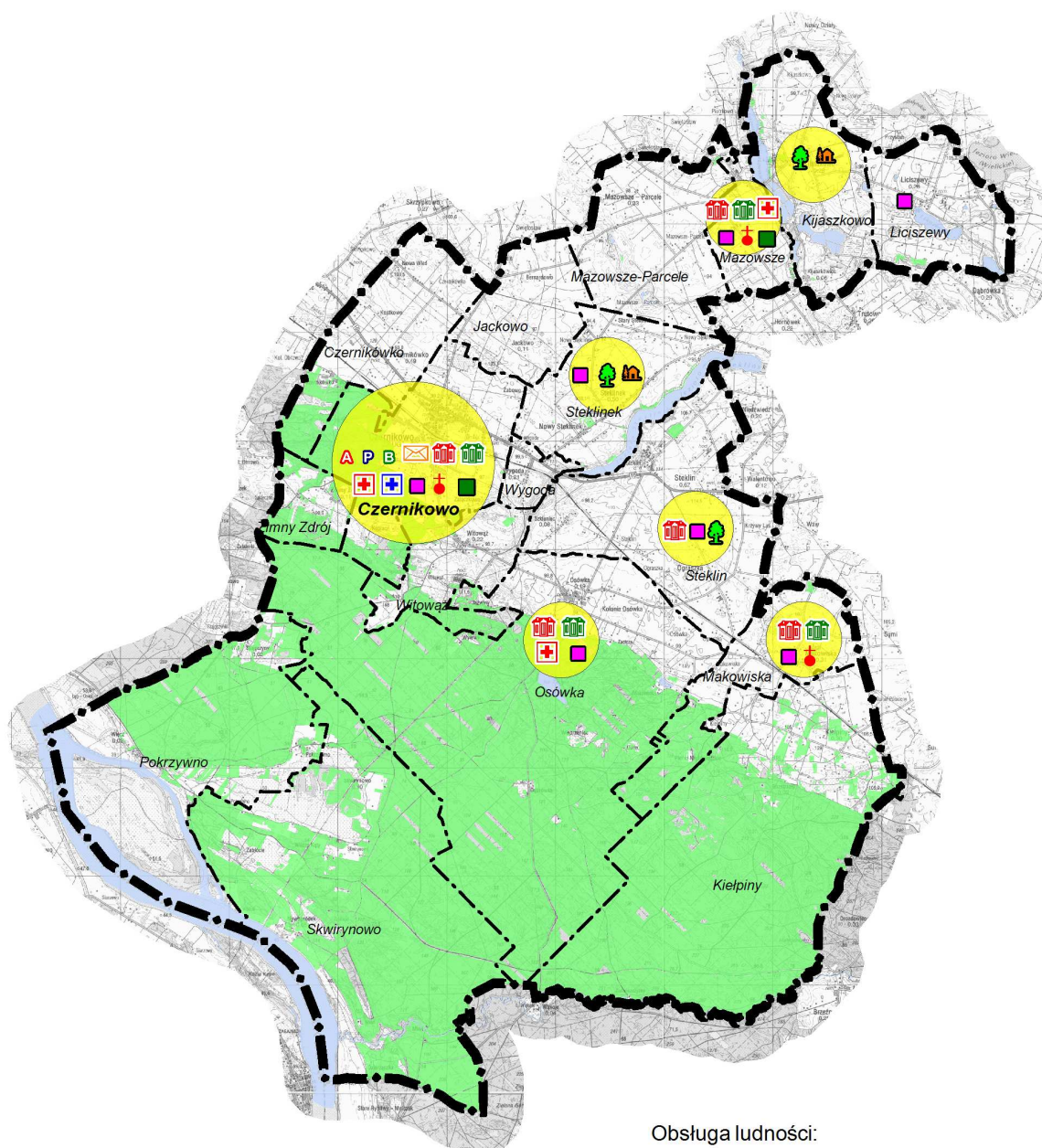
Oprócz typowej funkcji biblioteki w obiektach tych organizowane są również: lekcje biblioteczne, konkursy (dot. głównie lektur), spotkania autorskie, mini quizy itp.

Czernikowo należy do tych nielicznych gmin w powiecie toruńskim, na terenie której aktywnie działają dwa zespoły śpiewacze: Zespół śpiewaczy i recytatorski przy Klubie Seniora "Radość" w Czernikowie oraz Zespół Pieśni i Tańca "Jutrzenka" przy Kole Gospodyń Wiejskich w Czernikowie. Uczestniczą one w życiu kulturalnym nie tylko gminy, z powodzeniem występują na przeglądach, festiwalach i uroczystościach.

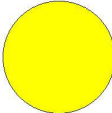
Na terenie gminy funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w: Czernikowie, Osówce, Steklinie, Witowie, Makowiskach, Mazowszu, Steklince i Liciszewach. Stanowią one miejsce kultywowania tradycji regionalnej, popularyzują dorobek historyczny ruchu strażackiego a także często wspierają różnorodne formy pracy kulturalno-oświatowej, rozwijają działalność artystyczną i sportową, a w konsekwencji docierają do wszystkich grup społecznych

Ponadto na terenie gminy funkcjonują stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, wśród których należy wymienić: Czernikowskie Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Edukacji, Kultury i Sportu „CZYŻ –NIE”, Uczniowski Klub Sportowy „Niedźwiadki” Makowiska przy Szkole Podstawowej w Makowiskach.

Najbliższym ośrodkiem oferującym dostęp do usług kulturalnych: kina, teatru, muzeum itp. jest miasto Toruń.

Oznaczenia:

- Czernikowo
- główny ośrodek administracyjno-usługowy
- ośrodki wiejskie wspomagające miejscowość gminną

Obsługa ludności:

- urząd gminy
- komisariat policji
- bank
- poczta
- szkoła
- ośrodek zdrowia
- apteka
- placówka kulturalno-oświatowa
- remiza OSP
- kościół
- cmentarz czynny
- park podworski
- agroturystyka

Rysunek 9 Obsługa ludności – wybrane obiekty

Źródło: opracowanie własne

Wnioski

Preferencje rozwoju:

- Wzrost liczby mieszkańców gminy (w przeciwieństwie do ogólnych tendencji w tym zakresie)
- Dość niski wskaźnik obciążenia ekonomicznego – stosunek ludności nieprodukcyjnej na 100 osób ludności produkcyjnej,
- Niewielka przewaga kobiet nad mężczyznami – utrzymująca się,
- Korzystne saldo migracji wewnętrznych
- Dodatni przyrost naturalny
- Dobre warunki mieszkaniowe, korzystna przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań
- Aktywność mieszkańców gminy
- Działające stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, kluby i koła aktywizujące i wzmacniające więzi społeczne wśród mieszkańców

Ograniczenia rozwoju:

- Zmniejszający się udział ludności młodej (w wieku przedprodukcyjnym)
- Wyższy niż średnia dla gmin wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
- Wysoki odsetek kobiet wśród bezrobotnych
- Niski poziom wykształcenia ludności

4.2. Uwarunkowania gospodarcze

Uwarunkowania zewnętrzne

Gmina Czernikowo jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Miejscowość Czernikowo, siedziba gminy, dla mieszkańców okolicznych miejscowości pełni funkcję ośrodka administracji oraz usług o charakterze lokalnym. W celu skorzystania z usług o charakterze ponadlokalnym mieszkańcy gminy udają się do miasta Torunia, będącego siedzibą powiatu w skład którego wchodzi gmina Czernikowo. Dotyczy to zarówno usług związanych z ochroną zdrowia, administracją, szkolnictwem ponadgimnazjalnym jak i handlu oraz szeroko rozumianego otoczenia biznesu (banki, instytucje finansowe, biura rachunkowe itp.).

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju gospodarczego gminy Czernikowo determinowane są przede wszystkim:

- ogólną koniunkturą gospodarczą krajową i międzynarodową,
- systemowymi rozwiązaniami przyjmowanymi na szczeblu centralnym, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania bezrobociu, wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, polityki fiskalnej itp.
- możliwościami pozyskiwania środków z Unii Europejskiej,
- wewnętrzną polityką rozwoju społeczno-gospodarczego realizowaną przez władze samorządowe województwa kujawsko-pomorskiego.

Uwarunkowania wewnętrzne

W bazie REGON w 2010 roku na terenie gminy Czernikowo zarejestrowanych było 581 podmiotów gospodarczych. Zdecydowaną większość (97,6%) stanowią podmioty sektora prywatnego. Zaledwie 14 podmiotów (3,2%) stanowią podmioty sektora publicznego, są one jednak znaczącymi pracodawcami. W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na omawianym terenie działają dwie spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego.

Zmiany w liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 2002-2010, z uwzględnieniem własności, przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 17 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2002-2010

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON	477	496	458	450	464	495	522	529	581
Sektor publiczny ogółem	11	11	14	15	15	16	15	14	14
Sektor prywatny ogółem	466	485	444	435	449	479	507	515	567

Źródło: BDL

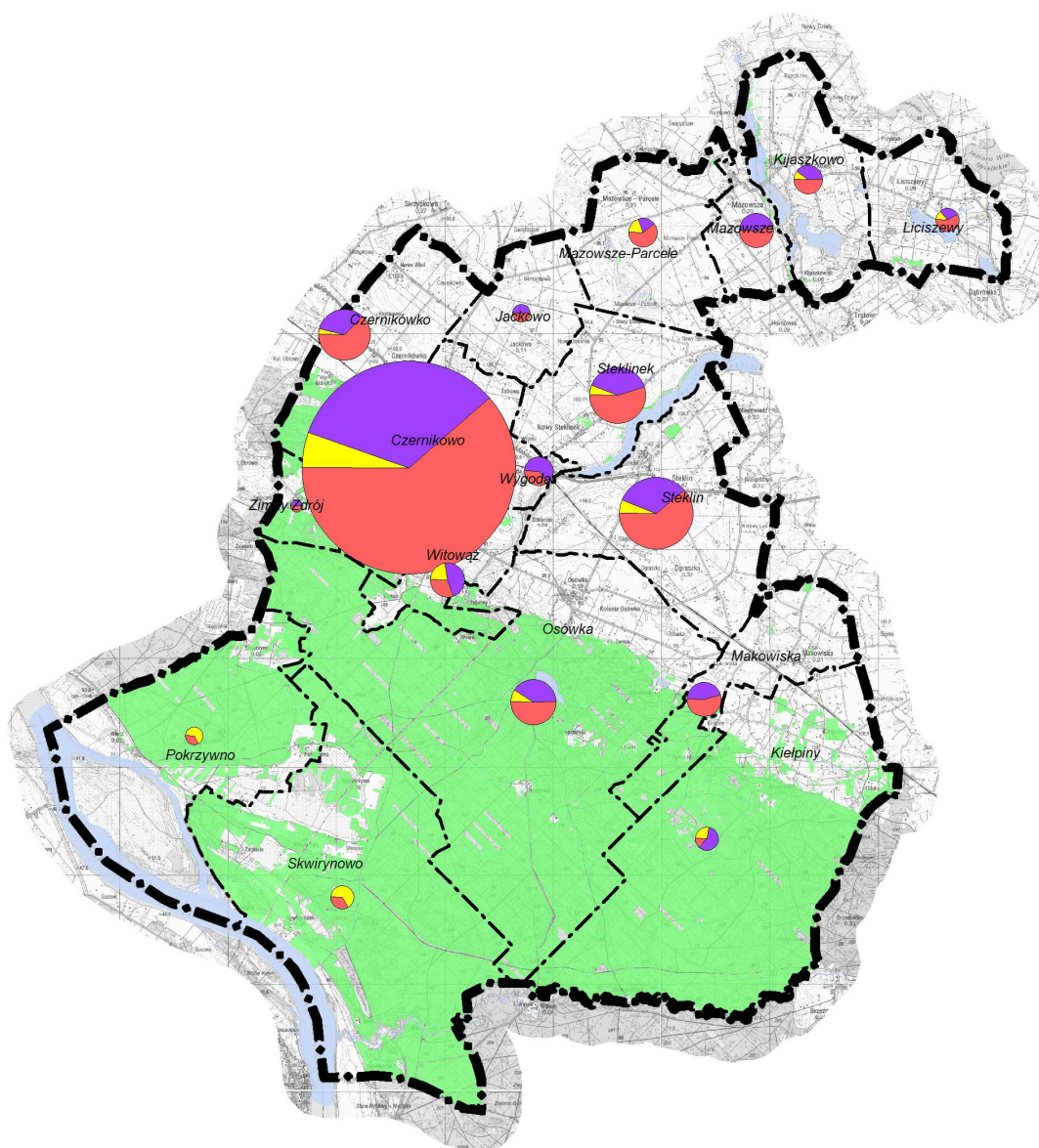
Zdecydowana większość zarejestrowanych firm w sektorze prywatnym to podmioty małe, często jednoosobowe. Wśród rodzajów działalności dominują działalności zaliczone do sekcji G – handel (169 podmiotów).

Tabela 18 Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD2007

Sekcja PKD2007	Liczba zarejestrowanych podmiotów w roku 2010
A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	43
B –górnictwo i wydobywanie	0
C - przetwórstwo przemysłowe	76
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6 w tym sektor publiczny - 1
F – budownictwo	118
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	169
H – transport i gospodarka magazynowa	40
I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11
J – informacja i komunikacja	3
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	17
N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7
O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	7 w tym sektor publiczny - 2
P - edukacja	11 w tym sektor publiczny - 10
Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18
R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10 w tym sektor publiczny - 1
S - pozostała działalność usługowa	33
T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby na własne potrzeby	0
U - organizacje i zespoły eksterytorialne	0

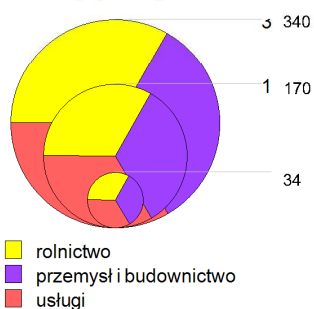
Źródło: BDL

Udział poszczególnych sektorów (I- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo oraz rybactwo, II – przemysł i budownictwo, III – usługi) w zatrudnieniu zmienia się w czasie, wraz z przemianami społeczno-gospodarczymi, podążając w kierunku wzrostu znaczenia sektora trzeciego. Najwięcej mieszkańców gminy Czernikowo zatrudnionych jest w trzecim sektorze obejmującym usługi, zarówno rynkowe jak i nierynkowe.

Oznaczenia:

Liczba i struktura podmiotów gospodarczych
- sektor prywatny

- granica gminy
- granice sołectw
- lasy
- wody powierzchniowe

Rysunek 10 Liczba i struktura podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Gminę Czernikowo cechuje średnia aktywność gospodarcza ludności. Wskaźnik przedsiębiorczości liczony jako liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym dla omawianego obszaru wynosi 9,1 (2010r.), przy średniej dla gmin wiejskich województwa 8,82 i średniej w powiecie toruńskim 10,3. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sektorze prywatnym wzrosła z 466 w 2002r do 567 w 2010r., w ostatnich trzech latach zaznaczył się niewielki wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców gminy.

Tabela 19 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, wskaźnik przedsiębiorczości

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	410	430	386	377	385	415	444	451	499
wskaźnik przedsiębiorczości	8,6	8,8	7,7	7,4	7,5	7,9	8,4	8,4	9,1

Źródło: BDL

Wnioski

Preferencje rozwoju

- średnia aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy,
- położenie w sąsiedztwie Torunia (rynek zbytu na produkty rolne),
- zasoby siły roboczej,
- możliwość rozwoju turystyki i usług z tym związanych (m.in. agroturystyki),
- możliwość rozwoju przetwórstwa spożywczego w oparciu o lokalną produkcję surowców,
- rezerwy siły roboczej,
- rezerwy terenowe.

Ograniczenia rozwoju

- mała liczba podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 5 osób,
- niski odsetek osób z wyższym i średnim wykształceniem
- brak inwestorów z zewnątrz.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1. Rys historyczny

Historycznie tereny gminy Czernikowo znajdowały się w obszarze Ziemi Dobrzyńskiej, która od XI w. należała do mazowieckich posiadłości granicznych Państwa Polskiego. Położenie to sprawiło, iż w sporach z Krzyżakami, tereny te wielokrotnie w różnych okresach, znajdowały się przejściowo w rękach Krzyżaków w XII i XIII w. a także później w XIV i XV w., od połowy XIII w. Ziemia Dobrzyńska tworzyła część księstwa kujawskiego - z okresowym (1290-1352 r.) wydzielaniem jej w samodzielne Księstwo Dobrzyńskie. Po utrwaleniu nowego podziału administracyjnego Polski, od XV w. i w następnych stuleciach do rozbiorów Polski - Ziemia Dobrzyńska stanowiła wyodrębnioną jednostkę administracyjną - ustrojową, związaną z województwem inowrocławskim i podzieloną była na powiaty: lipnowski, rypiński i dobrzyński. Omawiany teren znajdował się w obrębie powiatu lipnowskiego, który po II rozbiorze (1793 r.) znalazł się w zaborze pruskim, następnie w latach 1807 - 15 wchodził w skład Księstwa Warszawskiego - po Kongresie Wiedeńskim - do Królestwa Polskiego. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. Należał początkowo do województwa warszawskiego następnie pomorskiego, od 1945 r. do województwa bydgoskiego. W 1975 r. Został włączony do nowoutworzonego województwa włocławskiego.

W zakresie administracji kościelnej teren ten od początku podporządkowany był diecezji płockiej do 1818 r., kiedy to w wyniku zmian granic diecezji, przyłączony został do diecezji włocławskiej. Geograficznie omawiany teren należy do pojezierza dobrzyńskiego o zróżnicowanym charakterze: od zachodu dolina Wisły o szerokim pasie lasów wznosi się w kierunku pn - wsch. Przechodząc w tereny sfałdowane z układami moren czołowych, tworzących rynny z jeziorami: Steklińskim, Kijaszkovskim, Liciszewskim. Warunki i charakter terenu decydowały o rozwoju sieci osadniczej, która nie jest tu szczególnie bogata i skupia się głównie w pn - wsch. części gminy. Osadnictwo wczesne - średniowieczne (zachowane w zabytkach archeologicznych) związane było z miejscami z natury obronnymi i podstawowymi zbiornikami wodnymi. W tych miejscach powstawały też późniejsze osady wiejskie. Do najstarszych na terenie gminy osad należą:

- wieś Steklin - wzmiankowana w źródłach już 1065 r. - prawdopodobnie książęca (Bolesław Śmiały składał z niej daniny klasztorowi w Mogilnie), w XVI w. własność Steklińskich i Sumińskich, w XVIII w. Zielińskich w XIX w. i pocz. XX w. w rękach Lipnowskich. We wsi zachowany zespół parkowo - dworski z około połowy XIX w. z pozostałościami folwarku.
- Wieś Mazowsze - wymieniona w 1232 r. jako własność biskupów płockich, w końcu XII w. własność kasztelana Słońskiego, w XVI w. Mazowieckich (z parafią założoną tu przed 1525 r.). W XVIII w. własność Jastrzębskich i Karwosielskich, w XIX w. Nałęczów.
- Wieś Czernikowo - obecnie wieś gminna, wzmiankowana w źródłach z 1309 r. jako własność biskupów płockich, następnie w XVIII w. Nałęczów. We wsi zachowany najstarszy na terenie Ziemi Dobrzyńskiej (obok lipnowskiego) kościół parafialny z 3 ćw. XIV w. - główna dominanta w układzie przestrzennym wsi.

W XVI w. ukształtowały się i trwały w następnych wiekach nowe struktury społeczno - przestrzenne wsi, związane z rozwojem gospodarki folwarczno - pańszczyźnianej. Powstały wsie folwarczno - chłopskie i szlacheckie. Na terenie Ziemi Dobrzyńskiej były to wsie należące do drobnej szlachty lub szlachty zagrodowej. Nowozakładane lub przekształcone w tym czasie osady posiadały często w swoich układach przestrzennych zespoły folwarczne, wzbogacane w ozdobne ogrody, przekształcone później w założenia parkowe. Do osad powstałych w tym okresie należą:

- Kijaszkowo - wieś wzmiankowana w 1434 r. jako własność Doliwów, Działyńskich a w XIX w. Dobra Łukowskich. Z dawnej rezydencji pozostało tu założenie parkowe (XVIII - wieczny dwór rozebrano w latach 60 - tych);
- Włęcz - wieś wzmiankowana w 1535 r. jako własność Sumińskich, później Zielińskich;
- Steklinek - wieś szlachecka, wzmiankowana w 1538 r. jako własność Łochocińskich, później Nałęczów, Brzezińskich. We wsi zachowane założenie parkowo - dworskie z połowy XIX wieku,
- Makowiska - wieś wzmiankowana w 1783 r. jako własność Trzecińskich, później Zielińskich.

W XVII w. pojawił się też nowy rodzaj osadnictwa (trwający jeszcze w XIX w.) związany z zagospodarowaniem dla celów rolniczych terenów podmokłych lub leśnych. Powstały niewielkie osady czynszowe w oparciu o osadników holenderskich lub pruskich, o formie kolonii lub osad rozproszonych w terenie leśnym (te ostatnie o genezie przemysłowej, wykorzystujące miejscowe zasoby - węgiel drzewny, smołę, huty szkła). Osadnictwo to miało duże znaczenie kulturowe również na omawianym terenie. Zachowały się tu relikty jego wczesnego okresu - osada "olenderska" w Nowogródku oraz Zielonej Kępie. W oparciu o napływających osadników rozwijały się wsie takie jak

Włęcz czy Makowiska, w których zachowały się charakterystyczne dla tego osadnictwa obiekty budownictwa wiejskiego tzw. "olenderskiego" i obiektów sztuki sakralnej (kościół ewangelicki w Makowiskach, dzwonnica we Włęczu, cmentarze).

Zmiany w strukturze wsi nastąpiły po 1864 r. - po uwłaszczeniu, w wyniku parcelacji bądź też komasacji gruntów folwarcznych, separacji zabudowań włościańskich, przenoszenie osad lub zakładanie nowych w formie rozproszonych kolonii, najczęściej o układzie rzędówek z pasmami pól. Proces ten trwał nadal w okresie międzywojennym (przykładem zespół tzw. „poniatówek” w Steklinu). Po wojnie zmiany związane z podziałem dawnych majątków, tworzenie nowych zespołów zabudowy na ich terenach z wprowadzeniem niekorzystnych często, obcych środowisku form nowego budownictwa.

Od 1 stycznia 1999 r. w wyniku reformy administracyjnej kraju gmina Czernikowo włączona została w całości do województwa kujawsko - pomorskiego, należy do powiatu ziemskiego Toruń.

Zasoby zabytkowe gminy, choć skromne ilościowo, związane głównie z omawianą już siecią osadniczą, są dokumentem przemian społeczno - kulturowych, jakie zachodziły na tych terenach w minionych wiekach. Historyczne osady wiejskie zachowały podstawowe elementy dawnego rozplanowania i główne dominanty kompozycyjno – przestrzenne, pojedyncze obiekty zabytkowe architektury sakralnej i świeckiej z różnych okresów a także zespoły miejscowego budownictwa wiejskiego o znacznych wartościach kulturowych. Najstarszym z zachowanych obiektów sakralnych jest murowany, gotycki kościół parafialny w Czernikowie, wzniesiony około 1370 r., przebudowany częściowo w XVIII w. i powiększony o transept w 1904 r. Przykładami neogotyckiej architektury sakralnej z końca XIX i początku XX w. są: kościół parafialny i kaplica cmentarna we wsi Mazowsze. Architekturę świecką o charakterze rezydencjonalnym reprezentuje późnoklasycystyczny dwór w Steklinie i dwór z 2 poł. XIX w. w Steklinu.

Dość znaczna jest też ilość obiektów zabytkowych związanych z procesem osadniczym. Relikty najwcześniejszych osad "olenderskich" znajdują się w Nowogrodku (terpa) i na Zielonej Kępie. Zachowały się też przykłady chałup "olenderskich" o charakterystycznym rozplanowaniu, mieszczące pod wspólnym dachem część mieszkalną i inwentarską (Włęcz).

Pozostałości cmentarzy ewangelickich (Makowiska, Włęcz, Jackowo, Wilcze Kąty), kościół ewangelicki (obecnie filialny rzymsko - katolicki), pastorówka w Osówce - to również materialne świadectwo po nieistniejących już społecznościach, które w minionym okresie współtworzyły pejzaż kulturowy. Z okresu międzywojennego zachowały się w Steklinie tzw. zespół "poniatówek" - zagród wiejskich składających się z budynku mieszkalnego, inwentarskiego i stodoły - cenny jako przykład planowego budownictwa wiejskiego z tego okresu. W krajobrazie terenu (a także w rozplanowaniu wsi) istotną rolę odgrywają założenia parkowe a także cmentarze z bogatym często drzewostanem i to zarówno te nieczynne już wyznaniowe, jak i parafialne (założone w większości w II połowie XIX w. i nadal czynne). Na niektórych znajdują się bogate zespoły nagrobków, reprezentujące różne style historyczne a także obiekty architektury (kaplice).

5.2. Zabytki nieruchome i archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków (obiekty pojedyncze i zespoły obiektów), podlegające ochronie na podstawie art. 7 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz.1568 ze zmianami) zawarto w tabeli nr 20.

Tabela 20 Zabytki nieruchome w gminie Czernikowo wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data decyzji	Nr rejestru
1.	Czernikowo	Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja	09.09.1964 17.02.1981	A/707
2.	Kijaszkowo	Park dworski	07.03.1991	A/997
3.	Mazowsze	Kościół parafialny p.w. św. Marcina Mur ogrodzeniowy Starodrzew w otoczeniu kościoła	26.10.1998	A/53
4.	Steklin	Zespół dworsko-parkowy: Dwór Park Spichlerz	11.01.1988	A/999

5.	Stelinek	Zespół dworsko-parkowy: Dwór Park Obora (stajnia) ze spichlerzem	11.01.1988	A/998
----	----------	---	------------	-------

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu

5.3. Zasoby dziedzictwa kulturowego wskazane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

1) Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków / wojewódzkiej ewidencji zabytków, podlegające ochronie na podstawie art. 6 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz.1568 ze zmianami) – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Tabela 21 Obiekty zabytkowe w gminie Czernikowo znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Ulica	Nr	Obiekt – funkcja pierwotna	Nr ewid. działki	Datowania
1.	Czernikowo	Kolejowa	7	Dworzec kolejowy	323/54	ok. 1936 r.
2.	Czernikowo	Kolejowa		Budynki gospodarcze dworca, lampiarnia, magazyn	323/54	ok. 1936 r.
3.	Czernikowo	Toruńska	14	Dworzec kolejki wąskotorowej	285	ok. 1916 r.
4.	Czernikowo			Figura Matki Boskiej Skępskiej	102	XIX/XX w.
5.	Czernikowo	Toruńska		Kapliczka dziękczynna	271/14	1946 r.
6.	Czernikowo			Kaplica cmentarna	189	1885 r.
7.	Czernikowo	3-go Maja	13	Plebania	188/1	I poł. XIX w.
8.	Kijaszkowiec		4	Dom	277/4	pocz. XX w.
9.	Kijaszkowo			Kapliczka Matki Boskiej	19	I poł. XX w.
10.	Liciszewy			Kapliczka Matki Boskiej Królowej Polski	54	I poł. XX w.
11.	Liciszewy			Dom	115/6	1929 r.
12.	Łazy			Kapliczka NMP	333/6	I poł. XX w.
13.	Makowiska		3	Chata i budynek gospodarczy	228/3	Chata II ćw. XIX w. bud gosp. 1929 r.
14.	Makowiska			Ogrodzenie kościoła p. w. Chrystusa Króla	78	1930 r.
15.	Makowiska		24	Pastorówka	78/1	1938 r.
16.	Mazowsze			Kaplica cmentarna	6	I ćw. XX w.
17.	Mazowsze			Plebania i budynek gospodarczy	4	k XIX w.
18.	Mazowsze			Kapliczka Pana Jezusa	4	1935 r.
19.	Mazowsze		41	Dom	168	ok.1943 r.
20.	Mazowsze		42	Dom	161	ok.1943 r.
21.	Mazowsze		63	Dom	60/1	ok.1943 r.
22.	Nowogródek		2	Dom	340/6	I poł. XIX w.
23.	Nowogródek		5	Sześciórak	2094/21	XIX/XX w.
24.	Nowogródek		8	Czworak	2094/15	XIX/XX w.
25.	Nowogródek		1	Dwór	340/7	poł. IX w.
26.	Nowogródek		1	Budynek gospodarczy	340/7	XIX/XX w.
27.	Nowogródek			Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej	2094/17	1948 r.
28.	Nowogródek			Krzyż przydrożny	2114/12	1946 r.
29.	Osówka		8	Dom	473	pocz. XX w.
30.	Osówka		22	Dom	155	ok. 1911 r.
31.	Osówka		34	Szkoła	55	lata 20-te XX w.

32.	Osówka			Kapliczka Matki Boskiej	76	I poł. XX w.
33.	Skwirynowo		6	Chata i budynek gospodarczy	521	Chata poł.XIX w. bud gosp. pocz. XXw.
34.	Skwirynowo		16	Kaplica ewangelicka	209	pocz. XX w.
35.	Steklinek		7	Poniatówka	206/6	ok. 1930 r.
36.	Steklinek		18	Poniatówka i stodoła	220/3	ok. 1930 r.
37.	Steklinek		21	Poniatówka	219	ok. 1930 r. (brak w terenie)
38.	Steklinek		21	Poniatówka	218/3	ok. 1930 r.
39.	Steklinek			Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej	198/11	1934 r.
40.	Steklinek		37	Poniatówka i stodoła	172/9	ok. 1930 r.
41.	Steklinek		38	Poniatówka i stodoła	112/1	ok. 1930 r.
42.	Witowąż			Kapliczka Matki Boskiej	71	1949 r.
43.	Witowąż			Karawaka	153	1831 r.
44.	Włęcz			Chata	741/3	II poł. XIX w.
45.	Włęcz			Chata	42	II poł. XIX w.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Czernikowie

Tabela 22 Zabytkowe cmentarze w gminie Czernikowo ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Powierzchnia
1.	Czernikowo	Cmentarz parafialny	4 ćw. XIXw.	2,8 ha
2.	Czernikowo	Cmentarz przykościelny	1 poł. XIXw.	0,40 ha
3.	Jackowo	Cmentarz ewangelicki	pocz. XXw.	0,16 ha
4.	Makowiska	Cmentarz ewangelicki	2 ćw. XIXw.	0,45 ha
5.	Mazowsze	Cmentarz parafialny	4 ćw. XIXw.	1,3 ha
6.	Wilcze Kąty	Cmentarz ewangelicki	1 ćw. XIXw.	0,35 ha
7.	Włęcz	Cmentarz ewangelicki	poł. XIXw.	0,40 ha

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu, Urząd Gminy w Czernikowie

Przykładem działań w celu ratowania obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie gminy jest inicjatywa Czernikowskiego Stowarzyszenia na Rzecz Kultury Oświaty i Sportu „Czyż Nie” zakładająca renowację pięciu cmentarzy ewangelickich na terenie gminy Czernikowo. Dotychczas działania takie zostały przeprowadzone na cmentarzach we Włęczu, Makowiskach i Liciszewach.

Zabytki wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków, oprócz wskazania na mapie „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” dodatkowo, w celu wskazania dokładnej lokalizacji w wybranych miejscowościach, w których skupione są te obiekty, przedstawiono na poniższych rysunkach.

1. plebania, ul. 3 Maja 19
2. cmentarz przykościelny, kaplica cmentarna
3. dworzec kolejki wąskotorowej, ul. Toruńska 14
4. dworzec kolejowy, budynki gospodarcze, lampiarnia, magazyn, ul. Kolejowa 7
5. kapliczka dziękczynna, ul. Toruńska
6. Figurka Matki Boskiej Skępskiej
7. cmentarz parafialny

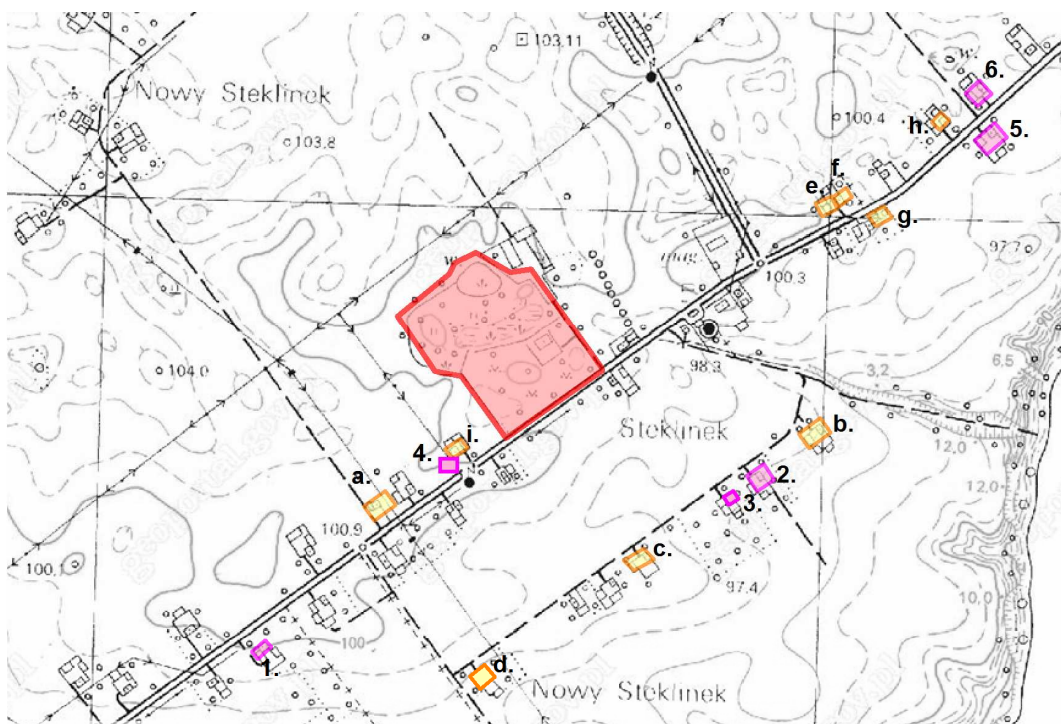
Rysunek 11 Czernikowo. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków i obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUOZ w Toruniu

1. dom, I poł. XIXw.
2. sześciorek, XIX/XXw.
3. czworak, XIX/XXw.
4. dwór, poł. XIXw.
5. budynek gospodarczy, XIX/XXw.
6. Kapliczka Matki Boskiej Różańcowej

Rysunek 12 Nowogródek. Obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUOZ w Toruniu

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

Zespół parkowo-dworski (dwór, park, obora ze spichlerzem), nr rej. A/998

Obiekty ujęte w ewidencji zabytków:

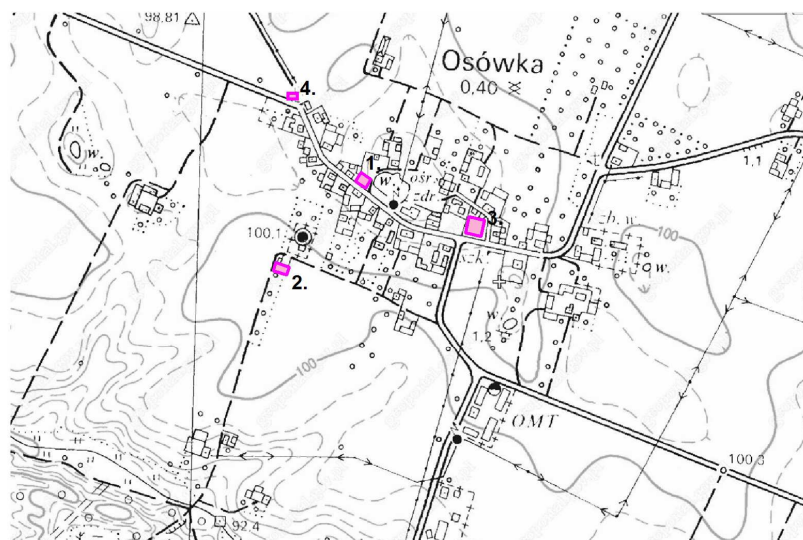
1. poniatówka, ok. 1930r.
2. poniatówka i stodoła, ok. 1930r.
3. poniatówka, ok. 1930r.
4. kapliczka Matki Boskiej Różańcowej
5. poniatówka i stodoła, ok. 1930r.
6. poniatówka i stodoła, ok. 1930r.

Obiekty wyznaczone do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

- a. poniatówka, 1938r.
- b. poniatówka, 1938r.
- c. poniatówka, 1938r.
- d. poniatówka, 1938r.
- e. poniatówka, 1938r.
- f. poniatówka, 1938r.
- g. poniatówka, 1938r.
- h. poniatówka, 1938r.
- i. poniatówka, 1938r.

Rysunek 13 Steklinek. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, obiekty ujęte oraz wyznaczone do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUOZ w Toruniu

Obiekty ujęte w ewidencji zabytków:

1. dom, pocz. XXw.
2. dom, ok. 1911r.

Rysunek 14 Osówka. Obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUOZ w Toruniu

2) Zewidencjonowane zabytki archeologiczne – podlegające ochronie na podstawie art. 6 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz.1568 ze zmianami) – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Najstarsze ślady osadnictwa na obszarze gminy Czernikowo pochodzą z kolejnych okresów rozwoju cywilizacji, począwszy od epoki kamienia, brązu do późnego średniowiecza.

Tereny gminy charakteryzują się słabym zasiedleniem pradziejowym, począwszy od mezolitu po średniowiecze i nowożytnie obiekty osadnicze. Biorąc pod uwagę ilość punktów osadniczych i ich skupiska wyróżnić można na omawianym obszarze dwie strefy osadnicze:

- 1) Strefa nadwiślańska z koncentracją w okolicach Włocza i Nowogródka z Zieloną Kępą,
- 2) Strefa doliny jeziora Steklińskiego

Osadnictwo pradziejowe na obszarze gminy Czernikowo rejestrowane było ze śladów osad, cmentarzysk i obozowisk począwszy od epoki kamienia na nowożytnych osadach kończąc.

W strefie nadwiślańskiej najliczniej reprezentowane jest osadnictwo wczesno - późnośredniowieczne i nowożytne. Osadnictwo pradziejowe najliczniej reprezentują materiały kultury łużyckiej i łużycko - pomorskiej.

Natrafiono na zabytki kultury wielbarskiej z okresu rzymskiego. Słabo reprezentowana jest epoka neolitu przez kulturę pucharów lejkowatych i kulturę amfor kulistych. Okres nowożytny posiada niezwykle interesujące przedstawicielstwo, a mianowicie relikty osad „holenderskich” z XVII i XVIII wieku z bardzo cennymi siedliskami na Zielonej Kępie oraz tzw. Terpę holenderską w Nowogrodku.

W strefie jeziora Steklińskiego - najliczniej reprezentowane jest osadnictwo średniowieczne i nowożytne. Wśród stanowisk "pradziejowych" na czoło wysuwa się kultura łużycka oraz materiały łużycko - pomorskie. Odkryto nieliczne materiały krzemienne, występujące bez ceramiki. Bardzo cennym zespołem osadniczym jest położone nad jeziorem Steklińskim grodzisko z podgrodzium funkcjonujące w literaturze pod nazwą Steklin - Niedźwiedź. Co prawda samo grodzisko leży na gruntach należących do gminy Kikół, jednakże związane z nim podgrodzie wraz ze strefą ochrony "wchodzi" na tereny gminy Czernikowo.

W tabeli 23 zawarto wykaz 278 zabytków archeologicznych na obszarze gminy Czernikowo pochodzący z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu. Są to obiekty pozbawione własnej ekspozycji terenowej, manifestujące się na powierzchni występowaniem ruchomego materiału zabytkowego, czasami także śladami niszczonych nawarstwień kulturowych.

Tabela 23 Wykaz zabytków archeologicznych na obszarze gminy Czernikowo, zlokalizowanych w trakcie badań powierzchniowych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP)

Lp.	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska w obszarze	Miejscowość	nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Blizsza chronologia
1.	41-46	20	Czernikowo	9	Punkt osadniczy		Nowożytność
2.	41-46	93	Czernikowo	10	Osada		Nowożytność
	41-46	93	Czernikowo	10	Punkt osadniczy		PŚ
3.	41-46	94	Czernikowo	11	Osada		PŚ
4.	41-46	95	Czernikowo	12	Osada		Nowożytność
	41-46	95	Czernikowo	12	Punkt osadniczy		PŚ
	41-46	95	Czernikowo	12	Punkt osadniczy		OR
5.	41-46	96	Czernikowo	13	Osada		Nowożytność
	41-46	96	Czernikowo	13	Punkt osadniczy		Pradzieje
6.	41-46	99	Czernikowo	14	Osada		OR
7.	41-46	100	Czernikowo	15	Punkt osadniczy		OR
8.	41-47	23	Czernikowo	1	Punkt osadniczy		Nowożytność
9.	41-47	24	Czernikowo	2	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	24	Czernikowo	2	Punkt osadniczy	Łużycka	?
10.	41-47	36	Czernikowo	5	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	36	Czernikowo	5	Punkt osadniczy		Ha-La
11.	41-47	38	Czernikowo	3	Punkt osadniczy		Ha-La
12.	41-47	39	Czernikowo	16	Punkt osadniczy	KPL	Neolit
13.	41-47	40	Czernikowo	17	Osada	Łużycka	Ha
	41-47	40	Czernikowo	17	Osada		OR
14.	41-47	100	Czernikowo	19	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
15.	41-47	101	Czernikowo	20	Punkt osadniczy		PŚ
16.	41-47	102	Czernikowo	21	osada	łużycka	HA
17.	41-46	18	Czernikówo	5	Punkt osadniczy		Nowożytność
18.	41-46	19	Czernikówo	6	Punkt osadniczy		Nowożytność
19.	41-46	21	Czernikówo	7	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-46	21	Czernikówo	7	Punkt osadniczy		PŚ
	41-46	21	Czernikówo	7	Punkt osadniczy		PŚ
	41-46	21	Czernikówo	7	Punkt osadniczy		Mezolit
20.	41-46	22	Czernikówo	8	Punkt osadniczy		Nowożytność
21.	41-46	23	Czernikówo	9	Punkt osadniczy		Nowożytność
22.	41-46	51	Czernikówo	10	Punkt osadniczy		Nowożytność
23.	41-46	53	Czernikówo	11	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-46	53	Czernikówo	11	Punkt osadniczy		PŚ
24.	41-46	55	Czernikówo	12	Punkt osadniczy		PŚ
	41-46	55	Czernikówo	12	Punkt osadniczy		Nowożytność
25.	41-46	56	Czernikówo	13	Osada		Nowożytność
	41-46	56	Czernikówo	13	Punkt osadniczy		PŚ
26.	41-46	57	Czernikówo	14	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-46	57	Czernikówo	14	Punkt osadniczy		Pradzieje
	41-46	57	Czernikówo	14	Osada		PŚ
27.	41-46	58	Czernikówo	15	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-46	58	Czernikówo	15	Punkt osadniczy		PŚ
	41-46	58	Czernikówo	15	Punkt osadniczy		Ha-La
28.	41-46	59	Czernikówo	16	Punkt osadniczy		Neolit/IOEB

	41-46	59	Czernikówko	16	Osada		OR
	41-46	59	Czernikówko	16	Osada		PŚ
29.	41-46	60	Czernikówko	17	Punkt osadniczy		PŚ
30.	41-46	64	Czernikówko	18	Punkt osadniczy		PŚ
31.	41-46	66	Czernikówko	19	Punkt osadniczy		PŚ
32.	41-46	67	Czernikówko	20	Punkt osadniczy		SchN-IOEB
	41-46	67	Czernikówko	20	Punkt osadniczy		WŚ
	41-46	67	Czernikówko	20	Punkt osadniczy		PŚ
33.	41-46	68	Czernikówko	21	Punkt osadniczy		Pradzieje
34.	41-46	69	Czernikówko	22	Punkt osadniczy		Ha-La
35.	41-46	70	Czernikówko	23	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-46	70	Czernikówko	23	Punkt osadniczy		PŚ
36.	41-46	90	Czernikówko	24	Punkt osadniczy	KPL	Neolit
	41-46	90	Czernikówko	24	Punkt osadniczy		SchN-IOEB
37.	41-46	91	Czernikówko	25	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-46	91	Czernikówko	25	Punkt osadniczy		PŚ
38.	41-46	92	Czernikówko	26	Punkt osadniczy		Pradzieje
39.	41-46	97	Czernikówko	27	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-46	97	Czernikówko	27	Punkt osadniczy		PŚ
40.	41-46	98	Czernikówko	28	Punkt osadniczy		PŚ
	41-46	98	Czernikówko	28	Punkt osadniczy		Nowożytność
41.	41-47	22	Czernikówko	1	Punkt osadniczy		WŚ
42.	41-47	34	Czernikówko	29	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	34	Czernikówko	29	Osada		WŚ XII-XIIIw.
	41-47	34	Czernikówko	29	Punkt osadniczy		Ha-La
43.	41-47	37	Czernikówko	30	Punkt osadniczy		Nowożytność
44.	41-47	35	Czernikowo	6	Punkt osadniczy		PŚ
45.	41-47	21	Jackowo	1	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
46.	41-47	25	Jackowo	2	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
47.	41-47	26	Jackowo	3	Punkt osadniczy		OR(?)
48.	42-46	6	Kępiacz	1	Punkt osadniczy		Pradzieje
49.	42-46	7	Kępiacz	2	Punkt osadniczy		Pradzieje
50.	42-47	3	Kielpiny	1	Osada		PŚ/Nowożytność
51.	42-47	4	Kielpiny	4	Osada		Nowożytność
	42-47	4	Kielpiny	4	Osada	KPL	Neolit
	42-47	4	Kielpiny	4	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
52.	42-47	5	Kielpiny	2	Punkt osadniczy		Pradzieje
	42-47	5	Kielpiny	2	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
53.	42-47	6	Kielpiny	3	Obozowisko		Mezolit
54.	42-48	12	Kielpiny	5	Punkt osadniczy		PŚ
55.	40-47	24	Kijaszkowo	5	Ślad Os.		Czasy Now.
	40-47	24	Kijaszkowo	5	Osada		PŚ
56.	40-47	25	Kijaszkowo	6	Ślad Os.		Czasy Now.
57.	40-47	68	Kijaszkowo	7	Ślad Os.		Ha-La
58.	40-47	69	Kijaszkowo	8	Osada		OR
59.	40-47	70	Kijaszkowo	9	Osada		Ha-La
	40-47	70	Kijaszkowo	9	Osada		PŚ
60.	40-47	71	Kijaszkowo	10	Ślad Os.		Ha-La
61.	40-47	79	Kijaszkowo	11	Ślad Os.		Pradzieje

	40-47	79	Kijaszkowo	11	Osada		PŚ
62.	40-47	80	Kijaszkowo	12	Osada		PŚ
63.	40-47	81	Kijaszkowo	13	Osada		PŚ
64.	40-47	82	Kijaszkowo	14	Osada		PŚ
	40-47	82	Kijaszkowo	14	Osada		Czasy Now.
65.	40-47	83	Kijaszkowo	15	Ślad Os.		Ha-La
66.	40-47	84	Kijaszkowo	16	Osada		Czasy Now.
67.	40-47	85	Kijaszkowo	17	Osada		PŚ
68.	40-47	86	Kijaszkowo	18	Ślad Os.		Pradzieje
	40-47	86	Kijaszkowo	18	Osada		PŚ
69.	40-47	87	Kijaszkowo	19	Osada		PŚ
	40-47	87	Kijaszkowo	19	Osada		Czasy Now.
70.	40-47	144	Kijaszkowo	0	Znal. Luźne		Epoka Kamienia
71.	41-47	60	Kijaszkowo	1	Punkt osadniczy		WŚ
72.	41-47	80	Kijaszkowo	20	Punkt osadniczy		Nowożytność
73.	41-47	81	Kijaszkowo	21	Punkt osadniczy		PŚ
74.	41-47	82	Kijaszkowo	22	Punkt osadniczy	łużycka	HA
75.	41-47	83	Kijaszkowo	23	Punkt osadniczy		SchN
76.	41-47	84	Kijaszkowo	24	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	84	Kijaszkowo	24	Punkt osadniczy		Nowożytność
77.	41-47	85	Kijaszkowo	25	Punkt osadniczy	KPL	neolit
	41-47	85	Kijaszkowo	25	Punkt osadniczy		Nowożytność
78.	41-47	86	Kijaszkowo	26	Punkt osadniczy		Nowożytność
79.	41-47	87	Kijaszkowo	27	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	87	Kijaszkowo	27	nowożytność		Nowożytność
80.	41-47	88	Kijaszkowo	28	Punkt osadniczy		Nowożytność
81.	41-47	89	Kijaszkowo	29	osada		PŚ
	41-47	89	Kijaszkowo	29	Punkt osadniczy		Nowożytność
82.	41-47	101	Kijaszkowo	30	Punkt osadniczy		PŚ
83.	42-46	4	Kwirynowo	1	Osada		Nowożytność
84.	42-46	5	Kwirynowo	2	Punkt osadniczy		Pradzieje
	42-46	5	Kwirynowo	2	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
85.	40-48	23	Liciszewy	0	Grodzisko(?)		WŚ(?)
86.	40-48	24	Liciszewy	0	Znal. Luźne	KPL	Neolit
87.	40-48	25	Liciszewy	3	Punkt osadniczy		Nowożytność
88.	40-48	26	Liciszewy	4	Osada		PŚ
89.	40-48	65	Liciszewy	28	Punkt osadniczy		Nowożytność
90.	40-48	66	Liciszewy	29	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
91.	40-48	67	Liciszewy	30	Punkt osadniczy		neolit
	40-48	67	Liciszewy	30	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	40-48	67	Liciszewy	30	Punkt osadniczy		Nowożytność
	40-48	67	Liciszewy	30	Punkt osadniczy		PŚ
92.	40-48	68	Liciszewy	31	Punkt osadniczy		Nowożytność
93.	40-48	69	Liciszewy	32	Osada		Nowożytność
	40-48	69	Liciszewy	32	Punkt osadniczy		PŚ
94.	40-48	70	Liciszewy	33	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	40-48	70	Liciszewy	33	Punkt osadniczy		PŚ
	40-48	70	Liciszewy	33	Punkt osadniczy		Nowożytność
95.	40-48	71	Liciszewy	34	Punkt osadniczy	łużycka	Ha-La
	40-48	71	Liciszewy	34	Punkt osadniczy		PŚ
	40-48	71	Liciszewy	34	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia

96.	40-48	72	Liciszewy	35	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
97.	40-48	73	Liciszewy	36	Osada		OR
98.	41-48	56	Liciszewy	4	Punkt osadniczy		PŚ
99.	41-48	57	Liciszewy	5	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-48	57	Liciszewy	5	Punkt osadniczy		Nowożytność
100.	41-48	58	Liciszewy	6	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-48	58	Liciszewy	6	Punkt osadniczy		SchN
	41-48	58	Liciszewy	6	Punkt osadniczy	łużycka	Ha-La
	41-48	58	Liciszewy	6	Osada		PŚ
101.	41-48	59	Liciszewy	7	Punkt osadniczy		Nowożytność
102.	41-48	60	Liciszewy	8	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-48	60	Liciszewy	8	Punkt osadniczy		PŚ
	41-48	60	Liciszewy	8	Punkt osadniczy		Nowożytność
103.	41-48	61	Liciszewy	9	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-48	61	Liciszewy	9	Punkt osadniczy		PŚ
104.	41-48	62	Liciszewy	10	Punkt osadniczy		PŚ
	41-48	62	Liciszewy	10	Punkt osadniczy		Nowożytność
105.	41-48	63	Liciszewy	11	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-48	63	Liciszewy	11	Osada		PŚ
	41-48	63	Liciszewy	11	Osada		Nowożytność
106.	41-48	64	Liciszewy	12	Osada		PŚ
	41-48	64	Liciszewy	12	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
107.	41-48	65	Liciszewy	13	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-48	65	Liciszewy	13	Punkt osadniczy		PŚ
	41-48	65	Liciszewy	13	Punkt osadniczy		WŚ
	41-48	65	Liciszewy	13	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
108.	41-48	66	Liciszewy	14	Punkt osadniczy	łużycka	Ha-La
109.	41-48	67	Liciszewy	15	Punkt osadniczy		PŚ
	41-48	67	Liciszewy	15	Punkt osadniczy		WŚ
	41-48	67	Liciszewy	15	Punkt osadniczy		SchN
110.	41-48	68	Liciszewy	16	Punkt osadniczy		PŚ
111.	41-48	69	Liciszewy	17	Punkt osadniczy		PŚ
112.	41-48	70	Liciszewy	18	Punkt osadniczy		WŚ
	41-48	70	Liciszewy	18	Punkt osadniczy		PŚ
	41-48	70	Liciszewy	18	Punkt osadniczy		Nowożytność
113.	41-48	71	Liciszewy	19	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
114.	41-48	72	Liciszewy	20	Punkt osadniczy		WŚ
	41-48	72	Liciszewy	20	Punkt osadniczy		PŚ
	41-48	72	Liciszewy	20	Punkt osadniczy		Nowożytność
115.	41-48	73	Liciszewy	21	Osada		WŚ
116.	41-48	74	Liciszewy	22	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-48	74	Liciszewy	22	Punkt osadniczy		PŚ
117.	41-48	75	Liciszewy	23	Osada		WŚ
	41-48	75	Liciszewy	23	Osada		PŚ
	41-48	75	Liciszewy	23	Punkt osadniczy	łużycka	Ha-La
118.	41-48	76	Liciszewy	24	Punkt osadniczy	łużycka	Ha-La
119.	41-48	77	Liciszewy	25	Punkt osadniczy		SchN
120.	41-48	78	Liciszewy	26	Punkt osadniczy		WŚ
	41-48	78	Liciszewy	26	Punkt osadniczy		PŚ
121.	41-48	79	Liciszewy	27	Punkt osadniczy		I OEB
122.	42-47	8	Łazy	2	Osada		Nowożytność

	42-47	8	Łazy	2	Obozowisko		Mezolit
123.	42-46	22	Łęg-Osiek	1	Punkt osadniczy		Nowożytność
	42-46	22	Łęg-Osiek	1	Osada		Pradzieje
124.	42-47	1	Makowiska	2	Osada		PŚ/Nowożytność
125.	42-47	2	Makowiska	3	Osada		PŚ/Nowożytność
126.	42-47	32	Makowiska	1	Punkt osadniczy		Neolit
127.	40-47	26	Mazowsze	6	Ślad Os.		WŚ
	40-47	26	Mazowsze	6	Ślad Os.		Czasy Now.
128.	40-47	43	Mazowsze	7	Osada		PŚ
	40-47	43	Mazowsze	7	Osada		Ha-La
129.	40-47	143	Mazowsze	0	CMENT.(?)	?	?
130.	41-47	6	Mazowsze	2	Punkt osadniczy		Pradzieje
	41-47	6	Mazowsze	2	Punkt osadniczy		Nowożytność
131.	41-47	7	Mazowsze	3	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	7	Mazowsze	3	Punkt osadniczy		WŚ
132.	41-47	27	Mazowsze	0	Cmentarzysko	POMORSKA	Ha
133.	41-47	67	Mazowsze	8	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	67	Mazowsze	8	Osada		OR
	41-47	67	Mazowsze	8	Punkt osadniczy	KPL	Neolit
	41-47	67	Mazowsze	8	Punkt osadniczy		WŚ
134.	41-47	68	Mazowsze	9	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	68	Mazowsze	9	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	68	Mazowsze	9	Punkt osadniczy		OR
135.	41-47	69	Mazowsze	10	Punkt osadniczy		OR
	41-47	69	Mazowsze	10	Punkt osadniczy		Nowożytność
136.	41-47	70	Mazowsze	11	Punkt osadniczy		OR
	41-47	70	Mazowsze	11	Punkt osadniczy		WŚ
	41-47	70	Mazowsze	11	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	70	Mazowsze	11	Punkt osadniczy	łużycka	HA
137.	41-47	71	Mazowsze	12	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	71	Mazowsze	12	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	71	Mazowsze	12	Punkt osadniczy		WŚ
	41-47	71	Mazowsze	12	Osada		OR
138.	41-47	72	Mazowsze	13	Osada	łużycka	HA
	41-47	72	Mazowsze	13	Punkt osadniczy		OR
139.	41-47	73	Mazowsze	14	Punkt osadniczy		WŚ
	41-47	73	Mazowsze	14	Punkt osadniczy		OR
140.	41-47	74	Mazowsze	15	Punkt osadniczy		OR
	41-47	74	Mazowsze	15	Punkt osadniczy	KPL	Neolit
	41-47	74	Mazowsze	15	Punkt osadniczy		SchN
	41-47	74	Mazowsze	15	Osada	łużycka	HA
	41-47	74	Mazowsze	15	Punkt osadniczy		PŚ
141.	41-47	75	Mazowsze	16	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	75	Mazowsze	16	Punkt osadniczy		WŚ
	41-47	75	Mazowsze	16	Punkt osadniczy		OR
142.	41-47	76	Mazowsze	17	Punkt osadniczy	łużycka	Ha-La
143.	41-47	77	Mazowsze	18	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	77	Mazowsze	18	Osada		OR
	41-47	77	Mazowsze	18	Punkt osadniczy	łużycka	HA
	41-47	77	Mazowsze	18	Punkt osadniczy	KPL	Neolit
	41-47	77	Mazowsze	18	Punkt osadniczy		SchN

144.	41-47	78	Mazowsze	19	Osada	Łużycka	Ha
145.	41-47	79	Mazowsze	20	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
146.	40-47	47	Mazowsze-Parcele	7	Ślad Os.		Epoka Kamienia
	40-47	47	Mazowsze-Parcele	7	Osada		PŚ
147.	41-47	1	Mazowsze-Parcele	1	Punkt osadniczy	POMORSKA	La
	41-47	1	Mazowsze-Parcele	1	Punkt osadniczy		WŚ
	41-47	1	Mazowsze-Parcele	1	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
148.	41-47	2	Mazowsze-Parcele	2	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	2	Mazowsze-Parcele	2	Punkt osadniczy		Nowożytność
149.	41-47	4	Mazowsze-Parcele	3	Punkt osadniczy		Ha-La
	41-47	4	Mazowsze-Parcele	3	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
150.	41-47	5	Mazowsze-Parcele	4	Punkt osadniczy		Pradzieje
	41-47	5	Mazowsze-Parcele	4	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	5	Mazowsze-Parcele	4	Punkt osadniczy		PŚ
151.	41-47	48	Mazowsze-Parcele	5	Punkt osadniczy	KAK	Neolit
152.	41-47	49	Mazowsze-Parcele	6	Punkt osadniczy		Pradzieje
153.	41-47	50	Mazowsze-Parcele	7	Punkt osadniczy	?	?
	41-47	50	Mazowsze-Parcele	7	Punkt osadniczy		Ha-La
154.	41-47	51	Mazowsze-Parcele	8	Osada		PŚ
155.	41-47	63	Mazowsze-Parcele	9	Osada	Łużycka	HA
	41-47	63	Mazowsze-Parcele	9	Punkt osadniczy		WŚ
	41-47	63	Mazowsze-Parcele	9	Punkt osadniczy		PŚ
156.	41-47	64	Mazowsze-Parcele	10	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
157.	41-47	65	Mazowsze-Parcele	11	Punkt osadniczy		PŚ
158.	41-47	66	Mazowsze-Parcele	12	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	66	Mazowsze-Parcele	12	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
159.	42-47	9	Osówka	1	Osada		PŚ/Nowożytność
160.	42-47	10	Osówka	2	Osada		PŚ/Nowożytność
161.	42-47	11	Osówka	3	Punkt osadniczy	KPL	Neolit
	42-47	11	Osówka	3	Osada		PŚ/Nowożytność
162.	42-47	14	Osówka	4	Osada		PŚ/Nowożytność
163.	42-47	15	Osówka	5	Osada		Nowożytność
164.	42-47	23	Osówka	6	Punkt osadniczy	WIELBARSKA	OR
	42-47	23	Osówka	6	Osada		PŚ
165.	43-47	5	Osówka-Dąbrówka	1	Osada		Nowożytność
166.	43-46	1	Pokrzywno	4	Osada		PŚ
	43-46	1	Pokrzywno	4	Osada	Łużycka	?
	43-46	1	Pokrzywno	4	Osada		Pla
	43-46	1	Pokrzywno	4	Osada	WIELBARSKA(?)	OR(?)
167.	43-46	2	Pokrzywno	1	Osada		PŚ
168.	43-46	3	Pokrzywno	3	Punkt osadniczy		PŚ
	43-46	3	Pokrzywno	3	Punkt osadniczy		PŚ
169.	43-46	4	Pokrzywno	6	Punkt osadniczy		IV-V OEB
	43-46	4	Pokrzywno	6	Punkt osadniczy		PŚ
170.	43-46	5	Pokrzywno	7	Punkt osadniczy		PŚ
171.	43-46	37	Pokrzywno	8	Punkt osadniczy		PŚ
172.	43-46	6	Skwirynowo-Nowogródek	3	Punkt osadniczy		Nowożytność
	43-46	6	Skwirynowo-Nowogródek	3	Punkt osadniczy		PŚ
	43-46	6	Skwirynowo-Nowogródek	3	Punkt osadniczy		?

	43-46	6	Skwirynowo-Nowogródek	3	Osada		EB
173.	43-46	7	Skwirynowo-Nowogródek	4	Punkt osadniczy		PŚ
	43-46	7	Skwirynowo-Nowogródek	4	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	43-46	7	Skwirynowo-Nowogródek	4	Punkt osadniczy	Łużycka	?
174.	43-46	8	Skwirynowo-Nowogródek	5	Osada		Nowożytność
	43-46	8	Skwirynowo-Nowogródek	5	Osada	Łużycka	IV-V OEB
	43-46	8	Skwirynowo-Nowogródek	5	Osada		PŚ
175.	43-46	9	Skwirynowo-Nowogródek	7	Punkt osadniczy		PŚ
176.	43-46	10	Skwirynowo-Nowogródek	1	Grodzisko(?)	?	?
177.	43-46	12	Skwirynowo-Nowogródek	6	Punkt osadniczy	Łużycka	5C
	43-46	12	Skwirynowo-Nowogródek	6	Punkt osadniczy		PŚ
	43-46	12	Skwirynowo-Nowogródek	6	Punkt osadniczy		Nowożytność
178.	43-46	13	Skwirynowo-Nowogródek	8	Punkt osadniczy		WŚ
179.	43-46	14	Skwirynowo-Nowogródek	9	Punkt osadniczy	PRZEWORSKA	?
	43-46	14	Skwirynowo-Nowogródek	9	Osada		WŚ
180.	43-46	15	Skwirynowo-Nowogródek	10	Osada		WŚ
	43-46	15	Skwirynowo-Nowogródek	10	Osada		Nowożytność
	43-46	15	Skwirynowo-Nowogródek	10	Punkt osadniczy	Łużycka	?
181.	43-46	16	Skwirynowo-Nowogródek	11	Punkt osadniczy	Łużycka	?
	43-46	16	Skwirynowo-Nowogródek	11	Osada	PRZEWORSKA	Pla-OR(B1)
	43-46	16	Skwirynowo-Nowogródek	11	Osada		WŚ
	43-46	16	Skwirynowo-Nowogródek	11	Punkt osadniczy		Nowożytność
	43-46	16	Skwirynowo-Nowogródek	11	Punkt osadniczy	KCSz	Neolit
182.	43-46	17	Skwirynowo-Nowogródek	12	Osada	Łużycka	EB
	43-46	17	Skwirynowo-Nowogródek	12	Osada	PRZEWORSKA	OR
	43-46	17	Skwirynowo-Nowogródek	12	Punkt osadniczy		Nowożytność
183.	43-46	18	Skwirynowo-Nowogródek	13	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	43-46	18	Skwirynowo-Nowogródek	13	Punkt osadniczy		WŚ
184.	43-46	19	Skwirynowo-Nowogródek	14	Punkt osadniczy		Nowożytność
	43-46	19	Skwirynowo-Nowogródek	14	Punkt osadniczy	Łużycka	?
	43-46	19	Skwirynowo-Nowogródek	14	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
185.	43-46	20	Skwirynowo-Nowogródek	15	Punkt osadniczy	POMORSKA	Wla
	43-46	20	Skwirynowo-Nowogródek	15	Punkt osadniczy		WŚ
	43-46	20	Skwirynowo-Nowogródek	15	Punkt osadniczy		Nowożytność
	43-46	20	Skwirynowo-Nowogródek	15	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
186.	43-46	21	Skwirynowo-Nowogródek	16	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	43-46	21	Skwirynowo-Nowogródek	16	Osada		PŚ
187.	43-46	22	Skwirynowo-Nowogródek	17	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
188.	43-46	23	Skwirynowo-Nowogródek	18	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
189.	43-46	57	Skwirynowo-Nowogródek	20	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	43-46	57	Skwirynowo-Nowogródek	20	Osada		OR
	43-46	57	Skwirynowo-Nowogródek	20	Punkt osadniczy		Nowożytność
190.	43-46	58	Skwirynowo-Nowogródek	21	Osada		Nowożytność
	43-46	58	Skwirynowo-Nowogródek	21	Osada		OR
	43-46	58	Skwirynowo-Nowogródek	21	Punkt osadniczy		EB
191.	43-46	59	Skwirynowo-Nowogródek	22	Osada		OR
192.	43-46	60	Skwirynowo-Nowogródek	23	Punkt osadniczy	Łużycka	EB
	43-46	60	Skwirynowo-Nowogródek	23	Osada	PRZEWORSKA	Pla

193.	43-46	61	Skwirynowo-Nowogródek	24	Punkt osadniczy	Łużycka	?
194.	43-46	62	Skwirynowo-Nowogródek	19	Punkt osadniczy		WŚ
	43-46	62	Skwirynowo-Nowogródek	19	Punkt osadniczy		OR
	43-46	62	Skwirynowo-Nowogródek	19	Punkt osadniczy	Łużycka	?
	43-46	62	Skwirynowo-Nowogródek	19	Punkt osadniczy		SchN
	43-46	62	Skwirynowo-Nowogródek	19	Punkt osadniczy	?	?
	43-46	62	Skwirynowo-Nowogródek	19	Punkt osadniczy	KAK	Neolit
195.	43-46	11	Skwirynowo-Nowogródek	2	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	43-46	11	Skwirynowo-Nowogródek	2	Punkt osadniczy	?	?
196.	41-47	18	Steklin	1	Osada		WŚ-PŚ
197.	41-47	19	Steklin	2	Punkt osadniczy		WŚ(?)
	41-47	19	Steklin	2	Punkt osadniczy	Łużycka(?)	?
198.	41-47	20	Steklin	3	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
199.	41-47	56	Steklin	4	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	56	Steklin	4	Punkt osadniczy		Ha-La
200.	41-47	112	Steklin	5	Osada		PŚ
	41-47	112	Steklin	5	Osada	Łużycka	HA
201.	41-47	113	Steklin	6	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
202.	41-47	114	Steklin	7	Punkt osadniczy		I OEB
203.	41-47	115	Steklin	8	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
204.	41-47	116	Steklin	9	Punkt osadniczy		WŚ
205.	41-47	117	Steklin	10	Punkt osadniczy		PŚ
206.	41-47	118	Steklin	11	Punkt osadniczy		SchN
	41-47	118	Steklin	11	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
207.	41-47	119	Steklin	12	Punkt osadniczy		WŚ
	41-47	119	Steklin	12	Punkt osadniczy		SchN
	41-47	119	Steklin	12	Punkt osadniczy		PŚ
208.	41-47	120	Steklin	13	Punkt osadniczy		Nowożytność
209.	41-47	121	Steklin	14	Punkt osadniczy		SchN
210.	41-47	122	Steklin	15	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
211.	41-47	123	Steklin	16	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
212.	41-47	124	Steklin	17	Punkt osadniczy	KAK	neolit
213.	41-47	125	Steklin	18	Punkt osadniczy		SchN
214.	41-47	126	Steklin	19	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
	41-47	126	Steklin	19	Punkt osadniczy		PŚ
215.	41-47	127	Steklin	20	Punkt osadniczy		WŚ
216.	41-47	128	Steklin	21	Osada		SchN
	41-47	128	Steklin	21	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
	41-47	128	Steklin	21	Punkt osadniczy		PŚ
217.	41-47	129	Steklin	22	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	129	Steklin	22	Punkt osadniczy		OR
218.	41-47	130	Steklin	23	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
	41-47	130	Steklin	23	Punkt osadniczy		PŚ
219.	41-47	131	Steklin	24	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	131	Steklin	24	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
220.	41-47	8	Steklinek	1	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	8	Steklinek	1	Punkt osadniczy	Łużycka	EB(?)
221.	41-47	9	Steklinek	2	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	9	Steklinek	2	Punkt osadniczy		Ha-La
	41-47	9	Steklinek	2	Punkt osadniczy		WŚ(?)
222.	41-47	10	Steklinek	3	Osada		WŚ IX-XXI w.

	41-47	10	Steklinek	3	Punkt osadniczy	Łużycka	?
	41-47	10	Steklinek	3	Punkt osadniczy	?	?
	41-47	10	Steklinek	3	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	10	Steklinek	3	Punkt osadniczy		PŚ
223.	41-47	11	Steklinek	4	Osada		WŚ XI-XII w.
	41-47	11	Steklinek	4	Punkt osadniczy	Trzcinecka(?)	WEB
224.	41-47	44	Steklinek	5	Punkt osadniczy	KPL	Neolit
	41-47	44	Steklinek	5	Punkt osadniczy		Ha-La
225.	41-47	45	Steklinek	8	Osada		Nowożytność
226.	41-47	46	Steklinek	6	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	46	Steklinek	6	Punkt osadniczy		Ha-La
227.	41-47	47	Steklinek	7	Punkt osadniczy		Ha-La
228.	41-47	90	Steklinek	9	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	41-47	90	Steklinek	9	Osada	Łużycka	HA
	41-47	90	Steklinek	9	Osada		WŚ
229.	41-47	91	Steklinek	10	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
230.	41-47	92	Steklinek	11	Punkt osadniczy		SchN
	41-47	92	Steklinek	11	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
231.	41-47	93	Steklinek	12	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	93	Steklinek	12	Osada	Łużycka	HA
	41-47	93	Steklinek	12	Osada		Nowożytność
232.	41-47	94	Steklinek	13	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
233.	41-47	95	Steklinek	14	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	95	Steklinek	14	Punkt osadniczy		Nowożytność
234.	41-47	96	Steklinek	15	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	96	Steklinek	15	Osada	Łużycka	Ha
	41-47	96	Steklinek	15	Punkt osadniczy		SchN
235.	41-47	97	Steklinek	16	Punkt osadniczy		PŚ
236.	41-47	98	Steklinek	17	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
237.	41-47	99	Steklinek	18	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
238.	42-47	19	Szkleniec	1	Punkt osadniczy		WŚ
239.	42-47	20	Szkleniec	2	CMENTAŻYSKO	WIELBARSKA	OR
	42-47	20	Szkleniec	2	Osada		XII-XV w.
	42-47	20	Szkleniec	2	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
240.	42-47	21	Szkleniec	3	Punkt osadniczy		Pradzieje
241.	42-47	22	Szkleniec	4	Osada	WIELBARSKA	OR
	42-47	22	Szkleniec	4	Osada		Nowożytność
242.	42-47	18	Wawrzonkowo	3	Punkt osadniczy		PŚ/Nowożytność
243.	42-46	8	Witowąż	9	Punkt osadniczy		Pradzieje
244.	42-46	9	Witowąż	10	Punkt osadniczy		Nowożytność
245.	42-46	10	Witowąż	11	Osada		Nowożytność
	42-46	10	Witowąż	11	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	42-46	10	Witowąż	11	Osada	Łużycka	Ha
246.	42-47	12	Witowąż	1	Osada		PŚ/Nowożytność
	42-47	12	Witowąż	1	Osada	WIELBARSKA	OR
247.	42-47	13	Witowąż	2	Osada		WŚ
	42-47	13	Witowąż	2	Punkt osadniczy		PŚ/Nowożytność
248.	42-47	24	Witowąż	3	Osada		PŚ

	42-47	24	Witoważ	3	Punkt osadniczy	WIELBARSKA	OR
249.	42-47	25	Witoważ	4	Osada		PŚ
	42-47	25	Witoważ	4	Osada	WIELBARSKA	OR
250.	42-47	26	Witoważ	5	Punkt osadniczy		Nowożytność
	42-47	26	Witoważ	5	Osada	WIELBARSKA	OR
251.	42-47	27	Witoważ	6	Punkt osadniczy		Nowożytność
	42-47	27	Witoważ	6	Punkt osadniczy	WIELBARSKA	OR
252.	42-47	28	Witoważ	7	Osada		PŚ
253.	42-47	31	Witoważ	8	Punkt osadniczy		PŚ/Nowożytność
254.	42-46	2	Włęcz	2	Osada		Nowożytność
	42-46	2	Włęcz	2	Osada	PRZEWORSKA	OR
255.	42-46	3	Włęcz	3	Osada	PRZEWORSKA	Pla
	42-46	3	Włęcz	3	Osada	Łużycka	La
	42-46	3	Włęcz	3	Punkt osadniczy		Epoka Kamienia
	42-46	3	Włęcz	3	Osada		PŚ
256.	42-46	19	Włęcz	4	Osada	Łużycka	Ha
257.	42-46	20	Włęcz	5	Punkt osadniczy		Pradzieje
258.	42-46	23	Włęcz	8	Osada		PŚ
	42-46	23	Włęcz	8	Punkt osadniczy	POMORSKA(?)	HA(?)
259.	42-46	24	Włęcz	9	Punkt osadniczy	Łużycka	Ha
	42-46	24	Włęcz	9	Osada		Nowożytność
	42-46	24	Włęcz	9	Osada	PRZEWORSKA	Pla
260.	42-46	25	Włęcz	10	Osada		PŚ/Nowożytność
	42-46	25	Włęcz	10	Punkt osadniczy	PRZEWORSKA	Pla
261.	42-46	26	Włęcz	7	Osada		PŚ
262.	41-47	41	Wygoda	3	Punkt osadniczy		Ha-La
263.	41-47	42	Wygoda	1	Punkt osadniczy		Ha-La
264.	41-47	43	Wygoda	2	Punkt osadniczy	Pomorska	WLa
265.	41-47	103	Wygoda	4	Punkt osadniczy		PŚ
	41-47	103	Wygoda	4	Punkt osadniczy		Nowożytność
266.	41-47	104	Wygoda	5	Punkt osadniczy	Łużycka	Ha-La
267.	41-47	105	Wygoda	6	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
	41-47	105	Wygoda	6	Punkt osadniczy		PŚ
268.	41-47	106	Wygoda	7	Punkt osadniczy		SchN
	41-47	106	Wygoda	7	Osada	Łużycka	HA
269.	41-47	107	Wygoda	8	Punkt osadniczy		Nowożytność
	41-47	107	Wygoda	8	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
270.	41-47	108	Wygoda	9	Punkt osadniczy		I OEB
271.	41-47	109	Wygoda	10	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
272.	41-47	110	Wygoda	11	Punkt osadniczy	łużycka (?)	Ha-La
273.	41-47	111	Wygoda	12	Punkt osadniczy	Łużycka	HA
274.	42-47	29	Zajączkowo	1	Punkt osadniczy		Pradzieje
	42-47	29	Zajączkowo	1	Punkt osadniczy		Nowożytność
275.	42-47	30	Zajączkowo	2	Osada		WŚ IX-XII w.
276.	41-46	24	Zimny Zdrój	1	Punkt osadniczy		Nowożytność
277.	41-46	25	Zimny Zdrój	2	Punkt osadniczy		Neolit (?)
278.	43-47	6	Skwirynowo-Mień	1	Punkt osadniczy		Nowożytność

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu

Wykaz zabytków archeologicznych może ulegać zmianom, a jego aktualizacja nie wymaga wprowadzania zmian w niniejszym studium.

3) Zabytki architektury i budownictwa wyznaczone do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków, podlegające ochronie na podstawie art. 6 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz.1568 ze zmianami) – dziedzictwo kulturowe nie wpisane do rejestru zabytków, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Tabela 24 Zabytki architektury i budownictwa w gminie Czernikowo wyznaczone do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Lp.	Miejscowość	Nr	Obiekt – funkcja pierwotna	Datowanie
1.	Stelinek	11	poniatówka	1938r.
2.	Stelinek	19	poniatówka	1938r.
3.	Stelinek	23	poniatówka	1938r.
4.	Stelinek	25	poniatówka	1938r.
5.	Stelinek	31	poniatówka	1938r.
6.	Stelinek	32	poniatówka	1938r.
7.	Stelinek	34	poniatówka	1938r.
8.	Stelinek	35	poniatówka	1938r.
9.	Stelinek	40	poniatówka	1938r.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu

5.4. Zagrożenia

Analiza terenowa pozwoliła na weryfikację listy obiektów zabytkowych przekazanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wraz z wnioskami do Studium. Wśród obiektów zabytkowych znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków nie stwierdzono obecności w terenie obiektu nr 37 w tabeli 21, tj. poniatówki z ok. 1930 w miejscowości Steklin nr 21 (działka nr 219).

Stan zachowania substancji zabytkowej jest różny. Jak w większości gmin, również na terenie gminy Czernikowo, można zaobserwować postępującą jej degradację (wyjątkiem są najczęściej założenia kościelne). Efektem tego jest ubytek obiektów zabytkowych. W Czernikowie zniszczeniu uległ dwór w Kijaszkanie (rozebrany w latach siedemdziesiątych XXw.). Zespół dworsko-parkowy w Steklinku znajduje się w złym stanie oraz posiada bardzo przekształcony układ przestrzenny. Jednym z trudniejszych problemów do rozwiązania jest zachowanie i ochrona zewidencjonowanych obiektów mieszkalnych o wartości historyczno – kulturowej.

Środowisko kulturowe jest istotnym uwarunkowaniem przy kształtowaniu kierunków dalszego przestrzennego rozwoju gminy, jednocześnie stanowi niezaprzeczalny walor w promocji jej atrakcyjności turystycznej.

5.5. Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego

Dobra kultury współczesnej w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art.2 pkt 10) są to „niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznaniem dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna”. Nie są one zabytkami, zatem nie podlegają rygorom konserwatorskim. Dobra kultury wraz z zabytkami tworzą krajobraz kulturowy gminy. Jest to przestrzeń ukształtowana historycznie w wyniku działalności człowieka obejmująca czynniki cywilizacyjne i elementy przyrodnicze objęte ochroną wyżej wymienionej ustawy.

5.6. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych

W granicach administracyjnych gminy Czernikowo nie występują pomniki zagłady i ich strefy ochronne, w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1997r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 z późn. zm. tj.: z 2002r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271).

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

Układ komunikacyjny obszaru gminy Czernikowo stanowi szkielet układu przestrzennego. Służy zarówno mieszkańcom, jak też przejeżdżającym tranzytem przez obszar gminy.

System komunikacyjny gminy Czernikowo składa się przede wszystkim z sieci dróg kołowych, a teren gminy łączy się z zewnętrznym układem komunikacyjnym regionu za pomocą drogi krajowej oraz sieci dróg powiatowych. Drogi powiatowe stanowią połączenie między miastami będącymi siedzibami powiatów, siedzibami gmin, a także ze względu na dość niski standard dróg gminnych pomiędzy wsiami i oddalonymi obszarami gminy.

Łączna długość dróg na terenie gminy wynosi 184,5 km, w tym 9,2 km stanowi droga krajowa, 55,365 km drogi powiatowe a 119,97 km drogi gminne.

6.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Przez teren gminy Czernikowo przebiega jedna droga kategorii krajowej– droga nr 10 o przebiegu Płońsk-Szczecin. Jest to droga klasy GP, o istotnym znaczeniu w sieci komunikacyjnej województwa kujawsko-pomorskiego i kraju. Jej długość na terenie gminy wynosi ca 9,2 km. W przyszłości droga krajowa nr 10 otrzyma status drogi ekspresowej.

W roku 2001 opracowane zostało studium techniczno- ekonomiczne przebudowy drogi krajowej nr 10 do parametrów drogi ekspresowej. Kontynuując prace przygotowawcze, aktualnie (czerwiec 2012r.) opracowane zostało "Studium Korytarzowe, Studium Techniczno - ekonomiczno - środowiskowe oraz Materiały do Decyzji o Środowiskowych Uwarunkowaniach zgody na budowę drogi dla drogi ekspresowej S10 na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz - Toruń - Blinno". Wniosek o wydanie decyzji wymaga opracowania raportu oddziaływania na środowisko niniejszej inwestycji z uwzględnieniem kilku wariantów przebiegu drogi. Właściwy organ ochrony środowiska w wydanej przez siebie decyzji po przeprowadzonym postępowaniu administracyjnym określi ostateczny wariant przebiegu drogi ekspresowej S10, który będzie podstawą do opracowania projektu budowlanego. Obecnie trwają prace studialne nad przebiegiem drogi ekspresowej S10 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego z uwzględnieniem obowiązujących przepisów technicznych. Opracowanie zostanie udostępnione po zatwierdzeniu Studium korytarzowego przez Zespół Oceny Przedsięwzięć Inwestycyjnych.

W grudniu 2009 r. zakończyła się przebudowa tej drogi na odcinku Blinno-Dobrzejewice, czyli na całym przebiegu drogi przez teren gminy Czernikowo. Prace obejmowały przede wszystkim: wzmocnienie konstrukcji nawierzchni, dostosowanie drogi do parametrów planowanej drogi ekspresowej S 10, poszerzenie nawierzchni o dodatkowe pasy ruchu dla relacji skrajnych, poprawę geometrii skrzyżowań, budowę i przebudowę chodników oraz ciągów pieszo-rowerowych i dróg zbiorczych, budowę zatok autobusowych, budowę utwardzonych poboczy, montaż sygnalizacji świetlnej.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Czernikowo przebiega droga wojewódzka nr 566 łącząca stację kolejową w Czernikowie z drogą krajową nr 10. Droga ma długość 0,34 km.

Drogi powiatowe

Zgodnie z Uchwałą Nr 26/175/2003 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 09 kwietnia 2003 r. w sprawie nadania drogom publicznym zaliczonym do kategorii dróg powiatowych nowych numerów, zmienioną Uchwałą Nr 63/1150/2005 z dnia 14 grudnia 2005 r. przez teren gminy Czernikowo przebiega 10 dróg publicznych kategorii powiatowej.

Tabela 25 Wykaz dróg publicznych kategorii powiatowej na terenie gminy Czernikowo

l.p.	Numer drogi	Nazwa drogi	Kilometraż		Długość w km
			Początek	Koniec	
1	2	3	4	5	6
1	2037	Dobrzejewice – Świętosław – Mazowsze	12,000	13,769	1,769
2	2042	Kijaszkowo – Dąbrówka	0,000	5,527	5,527
3	2043	Mazowsze – Steklinek – Wygoda	0,000	6,247	6,247
4	2044	Czernikowo – Bobrowniki – Włocławek	0,000	12,905	12,905
			14,542	15,955	1,413
5	2045	Steklin – Osówka	0,000	2,763	2,763
6	2046	Walentowo – Osówka	0,000	4,375	4,375
7	2047	Wola – Osówka	2,193	8,040	5,847
8	2048	Mazowsze – Trutowo – Wola	13,769	15,896	2,127
			16,440	17,095	0,655
9	2049	Nieszawa – Brzeźno	0,252	0,759	0,507
			2,291	3,055	0,764
10	2132	Sitno – Działyn – Mazowsze – Czernikowo	6,259	16,725	10,466
		Razem w gminie			55,365

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Toruniu

Łączna długość dróg publicznych kategorii powiatowej na terenie gminy Czernikowo wynosi 55,365 km, co stanowi 30% wszystkich dróg na terenie gminy.

Administracyjnie drogami powiatowymi na terenie gminy Czernikowo zarządza Zarząd Dróg Powiatowych w Toruniu.

Koleje

Przez teren gminy Czernikowo przebiega trasa kolei normalnotorowej nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni. Jest to linia znaczenia państwowego, niezelektryfikowana. Obecnie na linii na odcinku Toruń – Sierpc prowadzone są przewozy pasażerskie (szynobusy MR/MRD), a stacja kolejowa znajduje się we wsi gminnej Czernikowo. Prowadzone są również liczne przewozy towarowe, głównie z Torunia do Płocka (od Sierpca linią 33). Prędkość maksymalna na odcinku Toruń – Lipno to 70 km/h do 100 km/h).

Połączenie kolejowe Toruń – Czernikowo ma zostać w przyszłości włączone do sieci szybkiej kolei BiT City.

Transport wodny

Na rzece Wiśle od kwietnia lub maja do pierwszych lodów funkcjonuje przeprawa promowa przewożąca pasażerów i pojazdy z Nieszawy na prawy brzeg Wisły. Stanowi ona kontynuację połączenia drogowego drogą powiatową nr 2049 z Nieszawy do Brzeźna.

6.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Drogi gminne

Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Uchwałą Rady Gminy Czernikowo Nr XXIV/184/2005 z dnia 06.12.2005r. do kategorii dróg gminnych zaliczono 68 dróg na terenie gminy. Uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 57/611/2003 z dnia 15 października 2003 r. nadano nowe numery. Wykaz dróg stanowiących drogi gminne zgodny z załącznikiem do w/w Uchwały zawiera tabela

Tabela 26 Wykaz dróg publicznych kategorii gminnej

LP	nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi [km] · (rodzaj nawierzchni)		
			Całkowita	Twarda	gruntowa
1	2	3	5	6	7
1.	101 101C	(Rembiocha) - gr. gm. Zbójno- Kijaszkowo - dr. pow. nr 2132C	2,12	0,050	2,07
2.	101 102C	od dr. pow. nr 2042C - Kijaszkowo- gr gm. Zbójno - (Przystan)	0,82	-	0,82
3.	101 103C	(Wielgie) - gr gm, Zbójno-Liciszewy- dr. pow. nr 2042C	1,04	-	1,04
4.	101 104C	od dr. pow. nr 2042C - Liciszewy – dr. pow. nr 2042C	1,72	-	1,72
5.	101 105C	od dr. pow. nr 2042C - Liciszewy – gr gm. Kikół- (Trutowo)	2,53	-	2,53
6.	101 106C	od dr. pow. nr 2042 C - Kijaszkówiec	0,95	-	0,95
7.	101 107C	od dr. pow. nr 2042 C - Kijaszkowo – Stawy	0,88	-	0,88
8.	101 108C	od dr. pow. nr 2132C - Kijaszkowo -Stawy - Kijaszkówiec . dr. pow. nr 2037C	2,24	-	2,24
9.	101 109C	(Piotrkowo) - gr pow. Golub-Dobrzyń - Mazowsze - dr. pow. nr 2132C	0,61	-	0,61
10.	101 110C	Gr pow. Golub-Dobrzyń – Mazowsze Parcele dr. pow. nr 2048C	1,89	-	1,89
11.	101 111C	od dr. pow. nr 2043C - Mazowsze - Parcele - Jez. Steklin	2,03	-	2,03
12.	101 112C	od dr pow. nr 2043C - Steklinek – dr gm. nr 101 113C	1,74	-	1,74
13.	101 113C	od dr pow. nr 2043 C - gr gm. Kikół- (Hornówek)	2,67	1,67	1,00
14.	101 114C	(Niedźwiedź) - gr gm. Kikół – Steklin - dr kraj. nr 10	2,11	0,66	1,45
15.	101 115C	od dr gm. nr 101114C-Rumunki -Steklin - Steklin - dr kraj. nr 10	1,51	1,51	-
16.	101 116C	od dr pow. nr 2048C – Bemardowo- Stary Steklinek - dr pow. nr 2043C	2,20	0,39	1,81
17.	101 117C	od dr gm. nr 101121C Jackowo - Steklinek - dr pow. nr 2043C	1,97	-	1,97
18.	101 118C	od dr gm. nr 10 1117C - Steklinek – dr pow. nr 2043C	1,26	-	1,26
19.	101 119C	od dr.. gm. nr 101117C - Jackowo - Wygoda - dr.. kraj. nr 10	2,19	-	2,19
20.	101 120C	od dr. gm. nr 101121 C Jackowo - do dr. gm. nr 101119C	0,92	-	0,92
21.	101 121C	od dr. gm, nr 10 1116C (Bernardowo) - Jackowo - Czernikowo (ul. Akacjowa) -dr. kraj. nr 10	2,38	0,44	1,94
22.	101 122C	(Skrzypkowo) gr gm.Obrowo -Rumunki Czernikówko - dr. pow. nr 2048C	1,83	1,83	-
23.	101 123C	od dr. gm. nr 101122C - (Rumunki Czernikówko) - Czernikówko – dr. Kraj. nr 10	1,51	-	1,51
24.	101 124C	od dr.. kraj. nr 10 - (Czernikówko) - Wały Czernikówko	0,75	-	0,75
25.	101 125C	(Sąsieczo) - gr gm. Obrowo – Zimny Zdrój - Czernikowo (ul. Góry) – dr. pow. nr 2044C	3,45	1,08	2,37
26.	101 126C	Kępiacz - dr. pow. nr 2044C	2,20	-	2,20
27.	101 128C	Rudno - Pokrzywno - dr. gm. nr 101137C	3,66	-	3,66
28.	101 130C	Wygoda - Witowąż	2,19	0,78	1,41
29.	101 131C	od dr. kraj. nr 10 - Szkleniec- Rumunki Osówka - dr. gm. nr 101132C	2,16	-	2,16
30.	101 132C	dr. gm. nr 101130C (Witowąż)- Rumunki Osówka - dr. pow. nr 2044C (Osówka)	1,19	-	1,19
31.	101 133C	od dr. kraj. nr 10 - Ograszka - dr. pow. nr 2046C Rumunki Ograszka – dr. pow. nr 2047C	3,40	-	3,40
32.	101 134C	od dr. pow. nr 2047C - Makowiska- gr gm. Kikół (Sumin)	1,03	-	1,03
33.	101 135C	od dr. pow. nr 2047C – Makowska -Kiełpiny dr. gm. nr 101136C	1,94	0,56	1,38

34.	101 136C	od dr. pow. nr 2047C – Rumunki - Ograszka - Kiełpiny - gr gm. Kikół- (Sumin)	4,40	-	4,40
35.	101 137C	od dr. gm. nr 101140C (Włęcz)- Pokrzywno - Skwirynowo - do dr. gm. nr 101138C	7,28	-	7,28
36.	101 138C	od dr. gm. nr 10 1140C (Skwirynowo) - dr. pow. nr 2044C - (Jez. Zacisze)	7,60	-	7,60
37.	101 139C	Nowogródek - dr. gm. nr 101140C (Skwirynowo)	3,35	-	3,35
38.	101 140C	(Łęg - Osiek) - gr gm. Obrowo - Włęcz - Pokrzywno - Zabłocie – dr. pow. nr 2044C (Wąkole)	10,32	-	10,32
39.	101 141C	gr pow. Golub-Dobrzyń - Mazowsze- dr. gm. nr 101109C	0,46	0,46	-
40.	101 142C	gr gm. Zbójno - Liciszewy - dr. gm. nr 101103C	0,92	-	0,92
41.	101 143C	od dr. pow. 2048C - Bemardowo - dr. gm. nr 10116C	0,65	-	0,65
42.	101 144C	od dr. gm. nr 101105C (Kijaszkówiec) - Liciszewy - dr. gm. nr 101104C	1,70	-	1,70
43.	101 145C	od dr. pow. nr 2048C – Mazowsze-Parcele	1,08	-	1,08
44.	101 146C	od dr. kraj. nr 10- ul. Szkolna - do dr. pow. nr 2044C	0,50	0,50	-
45.	101 147C	od dr. pow. 2044C – ul. 3-go Maja- dr. kraj. nr 10	0,50	0,50	-
46.	101 148C	od dr. gm. nr 101 149C – ul. Leśna	0,78	0,78	-
47.	101 149C	od dr. pow. nr 2044C – ul. Kwiatowa do dr. gm. nr 101125C (ul. Góry)	0,85	0,85	-
48.	101 150C	od dr. pow. nr 2044C- ul. Zajączkowo - Witoważ	1,91	1,25	0,66
49.	101 151C	od dr. gm. nr 101125C (Zimny Zdrój)- do dr. gm. nr 101126C (Kępiacz)	1,44	-	1,44
50.	101 152C	od dr. pow. nr 2046C - Ograszka – gr gm. Kikół	0,52	-	0,52
51.	101 153C	gr gm. Kikół - Wawrzonkowo – dr. pow. nr 2047C	0,75	-	0,75
52.	101 154C	od dr. pow. nr 2044C - Jażwiny – dr. gm. nr 101129C	2,25	1,15	1,10
53.	101 155C	od dr. pow. nr 2044C - Osówka	0,71	-	0,71
54.	101 156C	od dr. pow. nr 2046C – Kolonia Osówka - dr. pow. nr 2047C	0,53	-	0,53
55.	101 157C	od dr. pow. nr 2047C - Łazy	1,00	-	1,00
56.	101 158C	od dr. pow. nr 2047C - Makowiska - dr. gm. nr 101136C	1,34	-	1,34
57.	101 159C	od dr. gm. nr 101136C (Kiełpiny) - Rozstrzały - dr. gm. nr 101136C	2,34	-	2,34
58.	101 160C	od dr. gm. nr 10 115 9C Kiełpiny – gr gm. Lipno - (Jankowo)	1,69	-	1,69
59.	101 161C	od dr. gm. nr 101149C (ul. Kwiatowa) -ul. Reja- dr. gm. nr 101125C (ul. Góry) i od dr. gm. nr 101 125C (ul. Góry) około 160 m na południe	0,45	0,45	-
60.	101 162C	od dr. gm. nr 101121C- ul. Ogrodowa- dr. kraj. nr 10	0,35	0,35	-
61.	101 163C	od dr. gm. nr 10 1146C - ul. Gimnazjalna - dr. gm. nr 101166C	0,25	0,25	-
62.	101 164C	od dr. kraj. nr 10 - ul. Strumykowa	0,36	0,17	0,19
63.	101 165C	od dr. gm. nr 101150C-ul. Polna (do torów kolejowych)	0,65	-	0,65
64.	101 166C	od dr. pow. nr 2044C - ul. Nowe Osiedle - dr. gm. nr 10 1163C (ul. Gimnazjalna)	0,30	0,30	-
65.	101 167C	od dr. gm. nr 101150C - ul. Osiedle Młodych	0,60	-	0,60
66.	101 168C	od dr. kraj. nr 10 - Czernikowo – dr. pow. nr 2048C	0,45	-	0,45
67.	101 169C	od dr. gm. nr 101149C (ul. Kwiatowa) - Czernikowo - dr. gm. nr 101125C	0,35	-	0,35
68.	101 170C	od dr. pow. nr 2044C – Czernikowo (przedłużenie ul. Słowackiego)	0,20	0,20	-
Razem			119,97	16,63	103,34

Źródło: Dane Urzędu Gminy Czernikowo

Długość dróg gminnych wynosi 119,97 km, co stanowi 65% wszystkich dróg na terenie gminy. Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej, asfaltowej, stanowią niewielką część dróg gminnych, zaledwie 13,8%. Pozostałe drogi gminne to drogi o nawierzchni tłuczniowej, żużlowej lub gruntowej, na których występują koleiny i dziury, które w okresie jesienno - zimowym stają się nieprzejezdne.

Niezależnie od dróg uznanych jako drogi gminne, występują drogi o funkcji porównywalnej z drogami gminnymi, drogi wewnętrzne oraz dojazdy. Powstawały one wraz z rozwojem zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury. Zaliczenie tych dróg do kategorii dróg gminnych powinno nastąpić w drodze uchwały Rady Gminy po zasięgnięciu opinii właściwej Rady Powiatu. Drogi te są przeważnie drogami gruntowymi.

Na terenie gminy, za wyjątkiem terenów przyległych do drogi krajowej nr 10, nie występują samodzielne trasy przeznaczone tylko i wyłącznie dla ruchu rowerowego (ścieżki rowerowe). Istnieje potrzeba budowy ścieżek rowerowych, przede wszystkim wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i w terenach atrakcyjnych turystycznie.

Stacje paliw

Na terenie gminy Czernikowo funkcjonują dwie stacje paliw. Obydwie zlokalizowane są przy drodze krajowej nr 10 w miejscowości Czernikowo. Stacje prowadzą sprzedaż typowego asortymentu paliw.

Zespoły parkingowe

Na terenie gminy Czernikowo zespoły parkingowe umożliwiające parkowanie większej liczby pojazdów zlokalizowane są głównie przed obiektami użyteczności publicznej jak urzędy, szkoły, kościoły oraz przy większych punktach handlowych.

Niezależnie od wymienionych zespołów parkingowych, postój pojazdów odbywa się w sposób tradycyjny w ciągach ulicznych i drogowych, tam gdzie pozwala na to przyjęta organizacja ruchu.

Komunikacja zbiorowa

Podstawowym środkiem komunikacji zbiorowej na terenie gminy Czernikowo jest komunikacja autobusowa obsługiwana przez Państwową Komunikację Samochodową oraz Veolię Transport Spółka z o. o. w Toruniu. Na trasie kursowania autobusów zlokalizowane są przystanki i wiaty przystankowe.

Dodatkowo mieszkańcy Czernikowa mogą korzystać z transportu kolejowego. Obecnie (styczeń 2012r.), dwukrotnie w ciągu dnia z dworca w miejscowości Czernikowo kursuje autobus szynowy do Torunia i do Skępego

Transport towarowy

Na terenie gminy transport towarów odbywa się przy użyciu pojazdów samochodowych oraz transportem kolejowym. Rodzaj przewozów to głównie płody rolne, materiały budowlane, wyroby oraz środki służące do produkcji rolno-towarowej. Transport towarowy po drogach kołowych odbywa się głównie przy użyciu prywatnego sprzętu przewozowego.

6.3. Wnioski

Niewielki procent z wszystkich dróg gminnych, pełniących funkcję połączeń o znaczeniu lokalnym dla potrzeb gospodarczych i społecznych gminy, posiada nawierzchnie twarde.

Brak samodzielnych tras rowerowych (ścieżek rowerowych). Dla wzmocnienia funkcji turystycznej oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu niezwykle ważna jest sukcesywna budowa nowych ścieżek rowerowych.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Infrastruktura techniczna ma duże znaczenie: stanowi element trwałego zagospodarowania, czynnik przyciągający kapitał i nowe inwestycje na teren gminy oraz wyznacza poziom i standard życia ludności. Systemy infrastruktury mają charakter usługowy w stosunku do działalności gospodarczej i społecznej oraz ludności przy znacznej liczbie zróżnicowanych i niekoniecznie powiązanych funkcjonalnie odbiorców usług. Systemy sieciowe infrastruktury technicznej, rządzone prawami funkcjonalności i niezawodności układów, stwarzają warunki dla właściwej działalności gospodarczej i społecznej człowieka. Wszystkie sieci infrastruktury powinny w sumie tworzyć jeden zintegrowany system obsługi określonego systemu przestrzennego. Nie może być więc tak, że każdy rodzaj infrastruktury technicznej jest projektowany odrębnie w dużym stopniu niezależnie od współdziałającego z nim elementu tej infrastruktury.

Brak podstawowych mediów może zniechęcać do podejmowania działalności gospodarczej na danym terenie, rozbudowa infrastruktury lokalnej ma dwojaki cel: zmniejszenie kosztów, jakie ponosi inwestor lokalizujący swą działalność na danym terenie, poprawę warunków życia, co może stać się ważnym czynnikiem przyciągającym nowe inwestycje.

7.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Istotne znaczenie dla rozwoju gminy ma współpraca i rozwiązywanie problemów wykraczających poza lokalne możliwości wspólnie z gminami sąsiednimi.

- ✓ Gmina Czernikowo zasilana jest w energię elektryczną z głównego punktu zasilania – GPZ 110/15 kV zlokalizowanego w Lipnie i GPZ 110/15 kV w Kawęczynie.
- ✓ Przez obszar gminy przebiegają następujące linie elektroenergetyczne najwyższych i wysokich napięć:
 - linia 220 kV relacji Włocławek Azoty – Toruń Elana
 - linia 110 kV relacji Lipno – Toruń Elana

7.2. Uwarunkowania wewnętrzne

Gospodarka wodna – zaopatrzenie w wodę

Gmina Czernikowo zwodociągowana jest w ca 88%. Na terenie gminy funkcjonuje 152,9 km sieci wodociągowej, wykonanych zostało 1838 podłączeń do gospodarstw domowych i zbiorowego zamieszkania.

Długość sieci wodociągowej w gminie Czernikowo w latach 2002-2010 przyrosła w mniejszym stopniu niż w powiecie toruńskim i średnio w gminach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego ale powstało więcej przyłączy do mieszkań i obiektów zbiorowego zamieszkania. W związku z tym stopień zwodociągowania gminy, czyli ilość mieszkańców korzystających z wodociągu w stosunku do ilości mieszkańców ogółem, jest wyższy niż w powiecie i średnio w gminach wiejskich województwa. Dane obrazujące to zagadnienie zawarte zostały w tabeli poniżej.

Tabela 27 Sieć wodociągowa

Jednostka terytorialna	długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej [km]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	145,0	145,6	145,6	146,0	147,6	148,6	151,1	152,4	152,9
Powiat toruński	1266,6	1245,5	1273,2	1309,6	1329,5	1408,3	1422,9	1445,1	1460,2
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	11918,9	12066,8	12219,8	12421,3	12737,6	12984,4	13260,3	13454,6	13474,3

	Ilość podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	1489	1540	1571	1600	1643	1719	1772	1790	1838
Powiat toruński	13223	13567	14216	14574	14752	15216	15479	15759	16203
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	101284	103886	105838	108606	112109	113944	116793	120782	121269
	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	6946	7044	7101	7189	7249	7384	7438	7494	7577
Powiat toruński	70165	71958	73851	75420	77109	78633	80240	81721	83174
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	441736	446753	451823	458845	466054	473052	480043	485684	490024
	stopień zwodociągowania [%]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	85,4	85,8	86,0	86,2	86,5	87,0	87,3	87,4	87,7
Powiat toruński	83,9	84,3	84,8	85,0	85,2	85,5	85,7	85,9	86,1
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	79,6	80,1	80,4	81,1	81,8	82,5	83,1	83,5	83,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Gmina Czernikowo zaopatrywana jest w wodę do picia z 3 gminnych ujęć wody posiadających udokumentowane zasoby.

✓ **Ujęcie wody Czernikowo**

Ujęcie wody położone jest w centrum miejscowości Czernikowo, na działkach o nr ewidencyjnych 259/7 i 259/8.

Decyzja pozwolenie wodnoprawne Starosty Toruńskiego z dnia 30 czerwca 2005r. (znak: OS.I.6223-14/2005) na szczególne korzystanie z wód – pobór wód podziemnych dla potrzeb bytowych i gospodarczych mieszkańców gminy, ze studni Nr 2 o głębokości 64,0 m i wydajności $Q = 33,96 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 11,0 \text{ m}$ oraz studni Nr 3 o głębokości 61,5 m, wydajności eksploatacyjnej $Q = 51,12 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 10,6 \text{ m}$ zlokalizowanych na działce o nr 259/7 w miejscowości Czernikowo.

Ujęcie pracuje w układzie dwustopniowego pompowania wody. Uzdatniana woda gromadzona jest w dwóch, naziemnych zbiornikach retencyjnych typu ZTK-150. Każdy z nich ma pojemność 150 m^3 i stanowią rezerwę wody w godzinach szczytowego rozbioru.

Zgodnie z w/w decyzją dla ujęcia ustanowiona została strefa ochronna – teren ochrony bezpośredniej i określone zostały warunki jej utrzymania:

- Teren ochrony bezpośredniej obejmuje grunty, na których usytuowane jest ujęcie (studnia Nr 2a i 3) oraz teren wokół studni ograniczony ogrodzeniem stacji uzdatniania, zgodnie z dokumentacją hydrogeologiczną,
- Teren ochrony bezpośredniej ujęcia winien być ogrodzony i oznakowany zgodnie z Rozporządzeniem ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody (Dz. U. nr 136, poz. 1457 z późn. zm.). W obszarze tym zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:
 - odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
 - zagospodarować teren zielenią,
 - odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
 - ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody nie wolno składować materiałów grożących skażeniu wód podziemnych.

Ujęcie wody nie ma wyznaczonej strefy ochrony pośredniej, jednak 16 m kompleks glin zwałowych, izolujących pierwszą warstwę wodonośną, zwłaszcza ich rewia występująca w stropie ujmowanej warstwy wodonośnej izoluje wodę podziemną przed potencjalnymi zanieczyszczeniami.

✓ **Ujęcie wody Osówka**

Komunalne ujęcie wody w Osówce zlokalizowane jest w dwóch miejscach. Studnie Nr 1, 2 i 3 oraz stacja wodociągowa, znajdują się w środku wsi, na działkach o nr ewidencyjnych 145/1 i 145/2, natomiast studnia Nr 4 została odwiercona na działce o nr 89/1 leżącej na zachodnim skraju wsi, w odległości ok. 750 m.

Decyzja pozwolenie wodnoprawne Starosty Toruńskiego z dnia 15 marca 2010. (znak: OS.I.6223-15/2010) na szczególne korzystanie z wód - pobór wody podziemnej z utworów czwartorzędowych z ujęcia gminnego w Osówce, ze studni Nr 2, Nr 3 zlokalizowanych na działce nr 145/1 i studni Nr 4 zlokalizowanej na działce nr 89/1 w miejscowości Osówka, na potrzeby socjalno-bytowe gminy, w ilości:

$$Q_{sr.d.} = 1525,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{max.h.} = 140,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

Ujęcie pracuje w układzie dwustopniowego pompowania wody.

Zgodnie z w/w decyzją dla ujęcia studni nr 2, 3 i 4 ustanowiona została strefa ochronna – teren ochrony bezpośredniej i określone zostały warunki jej utrzymania:

- Teren ochrony bezpośredniej obejmuje grunty, na których usytuowane jest ujęcie (studnie Nr 2, 3 i 4) ograniczony ogrodzeniem stacji uzdatniania, zgodnie z dokumentacją hydrogeologiczną, dla studni Nr 4 teren ochrony bezpośredniej o promieniu 5,0 m od krawędzi obudowy studni,
- Teren ochrony bezpośredniej ujęcia winien być ogrodzony i oznakowany zgodnie z Rozporządzeniem ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody (Dz. U. nr 136, poz. 1457 z późn. zm.). W obszarze tym zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:
 - odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
 - zagospodarować teren zielenią,
 - odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
 - ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody nie wolno składować materiałów grożących skażeniu wód podziemnych.

Z przedstawionej w dokumentacji hydrogeologicznej i dodatku nr 1 do tej dokumentacji budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych oraz obliczeń wynika, że czas migracji zanieczyszczeń przez glinę w strefie aeracji jest większy niż 25 lat, nie zachodzi konieczność wyznaczenia strefy ochrony pośredniej.

✓ **Ujęcie wody Nowogródek**

Komunalne ujęcie wody w Nowogrodzku zlokalizowane jest w środku wsi, na działce o nr ewidencyjnym 340/13, w obrębie ewidencyjnym Skwirynowo.

Decyzja pozwolenie wodnoprawne Starosty Toruńskiego z dnia 07 października 2010r. (znak: OS.I.6223-40/2010) na szczególne korzystanie z wód - pobór wody podziemnej z utworów czwartorzędowych ze studni Nr 1 zlokalizowanej na działce nr 340/3 w miejscowości Nowogródek, na potrzeby socjalno-bytowe mieszkańców gminy, w ilości:

$$Q_{sr.d.} = 6,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{max.h.} = 3,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

$$Q_{max.d.} = 9,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

Ujęcie pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody.

Zgodnie z w/w decyzją dla ujęcia studni Nr 1 ustanowiona została strefa ochronna – teren ochrony bezpośredniej i określone zostały warunki jej utrzymania:

- Teren ochrony bezpośredniej obejmuje grunty, na których usytuowane jest ujęcie (studnia Nr 1) ograniczony ogrodzeniem stacji uzdatniania, zgodnie z dokumentacją hydrogeologiczną,
- Teren ochrony bezpośredniej ujęcia winien być ogrodzony i oznakowany zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody (Dz. U. nr 136, poz. 1457 z późn. zm.),
- W obszarze tym zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:
 - odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
 - zagospodarować teren zielenią,
 - odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
 - ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody nie wolno składować materiałów grożących skażeniu wód podziemnych.

Z przedstawionej w dokumentacji hydrogeologicznej ustalające zasoby studni, budowy geologicznej (brak naturalnej ochrony warstwy wodonośnej utworami nieprzepuszczalnymi) i warunków hydrogeologicznych (płytkie zaleganie swobodnego zwierciadła wody – 2,30 m) wynika, że zachodzi konieczność wyznaczenia strefy ochrony pośredniej, której określenie powinno być przedmiotem odrębnego opracowania.

Gmina posiada wystarczające zasoby wodne dla zaopatrzenia w wodę odbiorców w swoich granicach administracyjnych. Dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa. Z analizy zasięgu sieci systemu gminnych wodociągów wynika, że na terenie gminy istnieją pojedyncze tereny poza zasięgiem obsługi sieci wodociągowej, wymagające rozbudowy sieci. Dotyczy to rejonów, gdzie zabudowa mieszkaniowa znajduje się w stanie rozproszonym, głównie na obrzeżach gminy. Niezbędna jest rozbudowa systemu wodociągowego dla uzyskania jakości wody dostarczanej odbiorcom zgodnej z przepisami krajowymi i UE, zapewnienie ciągłości i dostępności usług zaopatrzenia w wodę.

Problemem pozostaje istnienie starych sieci wodociągowych, które wymagają remontów, renowacji i wymiany.

Gospodarka ściekowa

Gmina Czernikowo skanalizowana jest w ok. 28,9 %. Na terenie gminy funkcjonuje 14,6 km rozdzielczej sieci kanalizacyjnej. Wybudowanych zostało 622 podłączenia do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Długość sieci kanalizacyjnej w gminie Czernikowo w latach 2002-2010 przyrastała zdecydowanie wolniej niż w powiecie toruńskim i średnio w gminach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego. Troszkę lepsze wskaźniki notowała w zakresie podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania ale dynamika zmian jest zdecydowanie niższa niż w jednostkach przyjętych do porównań. W zakresie stopnia skanalizowania gminy, czyli ilości mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ilości mieszkańców ogółem, gmina zbliżyła się do średniej dla gmin wiejskich w województwie kujawsko-pomorskim ale zdecydowanie odbiega od średniej dla powiatu. Sytuację może poprawić planowana budowa dwóch oczyszczalni ścieków. Dane obrazujące to zagadnienie zawarte zostały w tabeli poniżej.

Tabela 28 Sieć kanalizacyjna

Jednostka terytorialna	długość czynnej rozdzielczej sieci kanalizacyjnej [km]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	21,0	13,1	13,1	13,1	13,1	14,3	14,4	14,4	14,6
Powiat toruński	205,2	223,0	274,6	292,9	345,9	377,0	398,8	402,8	435,6
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	1249,3	1530,5	1762,9	1992,0	2224,3	2323,1	2453,0	2578,7	2737,9

	Ilość podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	527	513	519	522	534	577	597	613	622
Powiat toruński	3590	3829	4627	4834	5330	5485	5692	5817	6071
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	18658	21536	25118	28181	30040	32250	33494	35766	37464
	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	1993	2056	2086	2116	2163	2321	2388	2449	2494
Powiat toruński	28214	29644	32329	33272	34922	36247	37253	38092	39206
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	104134	116892	129307	141310	149336	157572	162344	169618	176439
	stopień skanalizowana [%]								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gmina Czernikowo	24,5	25,0	25,3	25,4	25,8	27,3	28,0	28,6	28,9
Powiat toruński	33,7	34,7	37,1	37,5	38,6	39,4	39,8	40,0	40,6
województwo kujawsko-pomorskie gminy wiejskie	18,8	20,9	23,0	25,0	26,2	27,5	28,1	29,2	30,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Na terenie gminy działa jedna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Czernikowie obejmująca obecnie swoim zasięgiem miejscowość Czernikowo. Oczyszczalnia pracuje w oparciu o technologie SBR (Sequencing Batch Reactor) – biologiczny reaktor sekwencyjny. SBR jest to zbiornik, w którym zachodzą procesy oczyszczania ścieków metodą niskoobciążonego osadu czynnego ze stabilizacją tlenową biomasy oraz biologiczną denitryfikacją i defosfatacją. Jest to odmiana komory z osadem czynnym, charakteryzująca się tym, że w miejsce reaktora o ciągłym przepływie ścieków i stałym napełnieniu występuje reaktor działający w sposób cykliczny, częściowo opróżniany i napełniany. Zgodnie z Decyzją Starosty Toruńskiego z dnia 10 stycznia 2006r. (znak: OS.I.6223-37/05/2006), udzielone zostało pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód – wprowadzenie do ziemi – rowu melioracji szczegółowej nr ewidencyjny „A”, oczyszczonych ścieków bytowych pochodzących z gminnej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w miejscowości Czernikowo (w zlewni rzeki Drwęcy) w ilości – Qśr. 400 m³/d.

Pozwolenie wodnoprawne dla oczyszczalni w Czernikowie obowiązuje do dnia 10 stycznia 2016 roku. Według planów, oczyszczalnia zostanie rozbudowana do przepustowości Qśrd 1000 m³/d oraz zmodernizowana. Ilość ścieków obecnie wytwarzanych w aglomeracji i kierowanych do oczyszczalni ścieków komunalnych wynosi 351,0m³/d, z czego 6,0m³/d stanowią ścieki dowożone. Do sieci kanalizacyjnej nie są odprowadzane ścieki pochodzące z przemysłu. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rów melioracyjny „A”, następnie rzeka Łubianka II i rzeka Drwęca.

Ponadto na terenie gminy działa lokalna oczyszczalnia w Steklinie. Zasięg kanalizacji w Steklinie jest lokalny i ograniczony do istniejącego tam osiedla. Należy wskazać, że oczyszczalnia w Steklinie działa nieefektywnie, oczyszczane ścieki nie odpowiadają wymaganiom ochrony środowiska.

Stan techniczny oczyszczalni w Czernikowie jest bardzo dobry, działa ona bez naruszania obowiązujących norm. Problemem jest natomiast niewielka rezerwa przepustowości, wynosi ona tylko 27 m³/d, natomiast dla oczyszczalni w Steklinie - około 68 m³/d. Deficyt oczyszczania ścieków w skali całej gminy wynosi ponad 440 m³/d.

Na podstawie art. 43 ust. 2a ustawy z dnia 18 lipca 2001r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2005r. Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.) oraz §3 i §5 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz. U. Nr 283 poz. 2841 z późn. zm.) Sejmik Województwa Kujawsko – Pomorskiego Uchwałą Nr XLIX/1335/10 z dnia 30 sierpnia 2010r. wyznaczył aglomerację „Czernikowo” o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 4505 z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną we wsi Czernikowo, której obszar obejmuje wieś Czernikowo oraz częściowo wsie Czernikówko i Wygoda jak również przysiółki wsi: Czernikowo Góry, Czernikówko Góry oraz Zajączkowo. Obszar aglomeracji zaznaczono na załączniku, mapie „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”.

Do istniejącej sieci kanalizacyjnej aglomeracji podłączonych jest, według ewidencji, 2494 mieszkańców.

Na terenie aglomeracji planuje się wybudowanie sieci kanalizacji sanitarnej o długości 18,0km (w tym 15,3km kanalizacji grawitacyjnej, 2,7km kanalizacji tłocznej). W wyniku realizacji inwestycji związanych z gospodarką ściekową do nowo budowanej sieci kanalizacyjnej podłączonych zostanie 2011 mieszkańców (według ewidencji oraz wydanych pozwoleń na budowę).

Planuje się budowę 2 oczyszczalni ścieków o przepustowości po około 100 m³/dobę, które będą obsługiwały wsie Mazowsze i Kijaszkowo oraz Osówkę.

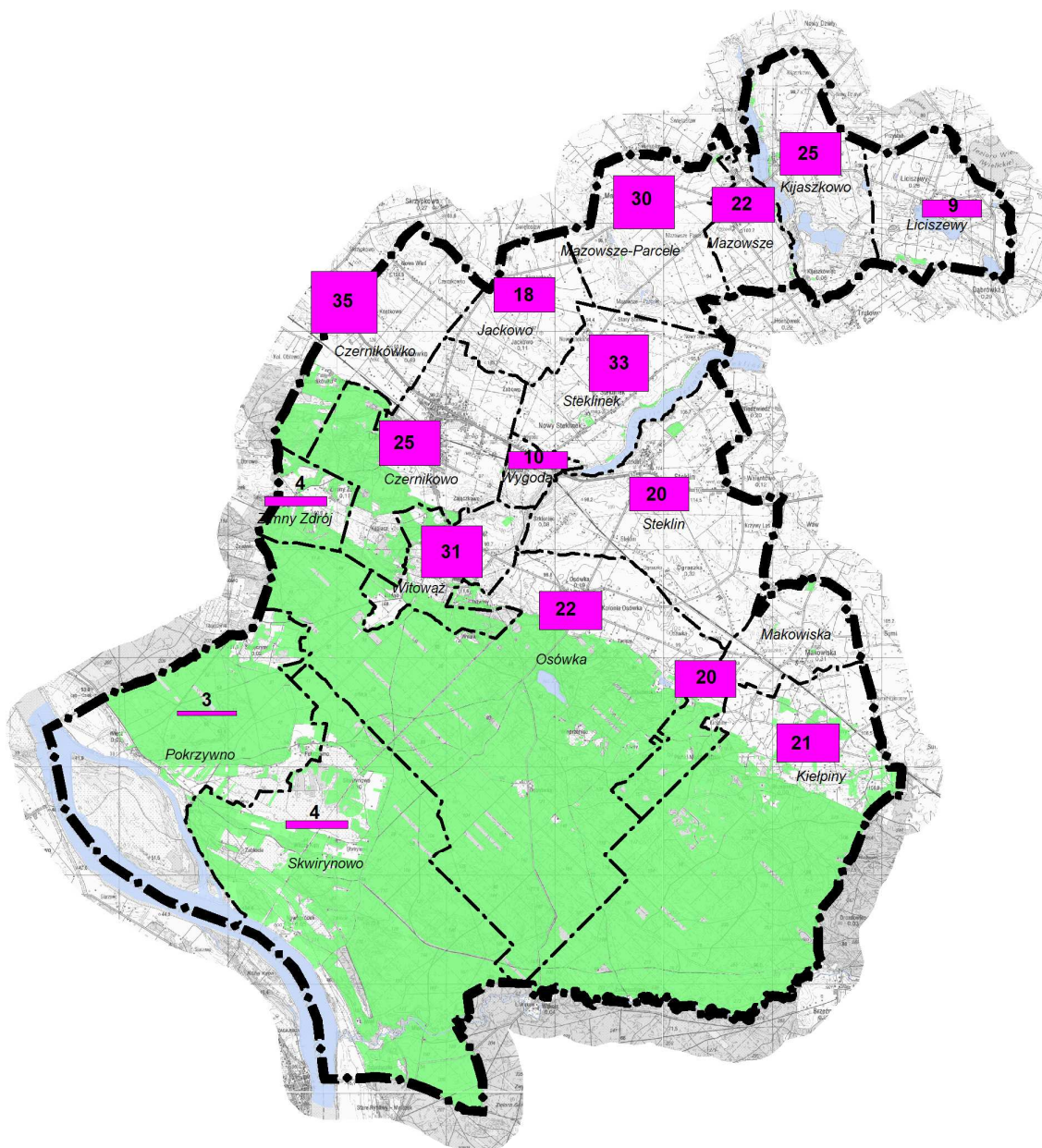
Wskaźnik skanalizowania do zwodociągowania na terenie gminy wynosi około 0,33 co oznacza, że na każdych 100 osób korzystających z sieci wodociągowej 33 osoby korzystają z sieci kanalizacyjnej.

Aglomeracja kanalizacyjna „Czernikowo” znalazła się w aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych. Wyznaczenie przedmiotowej aglomeracji kanalizacyjnej umożliwi Gminie Czernikowo ubieganie się o środki z funduszy celowych na realizację przedsięwzięć związanych z wyposażeniem aglomeracji w wymaganą sieć kanalizacyjną dla ścieków komunalnych zakończoną oczyszczalnią ścieków.

Na terenie gminy jest wiele miejscowości o rozproszonej zabudowie, na terenie których wykonanie sieci kanalizacyjnych nie ma ekonomicznego uzasadnienia. W tej sytuacji możliwym do realizacji rozwiązaniem mogą być małe przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy wg stanu na dzień 07.03.2012r. istnieją łącznie 332 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Poniżej zestawiono ich liczbę w poszczególnych sołectwach:

1. Jackowo – 18 szt.
2. Czernikówko – 35 szt.
3. Czernikowo - 25 szt.
4. Kiełpiny – 21 szt.
5. Kijaszkowo – 25 szt.
6. Liciszewy – 9 szt.
7. Makowiska – 20 szt.
8. Mazowsze – 22 szt.
9. Mazowsze Parcele – 30 szt.
10. Osówka – 22 szt.
11. Pokrzywno – 3 szt.
12. Skwirynowo – 4 szt.
13. Steklin – 20 szt.
14. Steklinek – 33 szt.
15. Witowąż – 31 szt.
16. Wygoda – 10 szt.
17. Zimny Zdrój – 4 szt.

Oznaczenia:

Liczba przydomowych oczyszczalni

35

- granica gminy
- granice sołectw
- lasy
- wody powierzchniowe

Rysunek 15 Liczba i rozmieszczenie przydomowych oczyszczalni ścieków

Źródło: Dane pochodzące z Urzędu Gminy Czernikowo

Najwięcej przydomowych oczyszczalni powstało w obszarach o dość dużym ruchu inwestycyjnym, tj.: Czernikówek, Stęklino, Witosz, Mazowsze-Parcela, Kijaszkowo, Czernikowo. Najmniej przydomowych oczyszczalni funkcjonuje w sołectwach, w których jest słaby ruch inwestycyjny: Pokrzywno, Skwirynowo i Żymnym Źródło.

Konieczna jest dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnych, szczególnie w miejscowościach objętych granicami aglomeracji kanalizacyjnej oraz realizacja ekologicznych oczyszczalni przydomowych dla zabudowy rozproszonej.

Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach osiedlowych i zakładowych. Urządzenia te emitują do atmosfery SO₂, NO₂, CO w ilościach, które dla pojedynczego pieca czy kuchni wydają się znikomo małe, ale bardzo uciążliwe ze względu na bezpośrednią oddziaływanie.

Istniejące urządzenia grzewcze należy przebudowywać poprzez dostosowanie ich do spalania paliw o niskim stopniu emisji zanieczyszczeń (paliwa ekologiczne niskoemisyjne lub/i bezemisyjne).

Telekomunikacja

Gmina posiada rozbudowaną sieć infrastruktury telekomunikacyjnej telefonii stacjonarnej oraz system telefonii komórkowej oparty na stacji bazowej telefonii komórkowej zlokalizowanej w miejscowości Czernikowo.

Wzrost lub spadek abonentów telefonii stacjonarnej będzie zależał od dynamiki rozwoju sieci telefonii komórkowej, bezprzewodowych usług internetowych, a przede wszystkim od taryfikatora cen na usługi świadczone przez poszczególnych operatorów oraz pakietu świadczonych usług.

Rozwinięta sieć telefoniczna, a w konsekwencji możliwości w zakresie porozumiewania się i szybkiej transmisji danych jest wyznacznikiem możliwości rozwoju gospodarczego gminy.

W ramach uzyskanych przez Polskę funduszy unijnych związanych z rozwojem infrastruktury społeczeństwa informacyjnego wybudowana została w województwie kujawsko – pomorskim szerokopasmowa sieć teleinformatyczna jako element budowy społeczeństwa informacyjnego w Regionie. Kujawsko-Pomorska Sieć Informacyjna jest pierwszym w Polsce projektem ICT o charakterze regionalnym, powstałym we współpracy środowisk akademickich (ATR, UMK) oraz władz województwa, który stawia przede wszystkim na zapewnienie powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu jako bazy do realizacji warstwy aplikacji i usług: e-government, e-learning, e-health.

Celem nadrzędnym realizacji tego przedsięwzięcia jest stymulacja rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie kujawsko-pomorskim, a podstawowe zadania na rzecz tego rozwoju to:

- rozwój infrastruktury teleinformatycznej w regionie kujawsko-pomorskim,
- powszechny i tańszy dostęp do zasobów Internetu,
- bardziej efektywne wykorzystanie technologii informacyjnych.

W ramach w/w K-PSI, w celu zapewnienie powszechnego dostępu mieszkańców regionu do usług teleinformatycznych w sieci szerokopasmowej, w każdym powiecie, również w Toruniu (powiat toruński) utworzony został węzeł dystrybucyjny.

Szerokopasmowa sieć informatyczna jest niezbędnym narzędziem kształtującym konkurencyjność i atrakcyjność poszczególnych całego województwa jak i poszczególnych gmin.

Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy Czernikowo nie przebiega aktualnie żaden dystrybucyjny gazociąg wysokiego ciśnienia, który mógłby stanowić źródło zasilania w gaz ziemny gminy Czernikowo.

Na terenie gminy nie zrealizowano rozdzielczej sieci gazociągów wysokiego ciśnienia, wobec powyższego mieszkańcy gminy nie korzystają z gazu wysokometanowego, korzystają natomiast z gazu bezprzewodowego, który używany jest w gospodarstwach domowych.

Plany inwestycyjne, Koncepcja gazyfikacji pomorskiego Operatora systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. na lata 2007-2025, wydanie I, grudzień 2007r. (dnia 6 października 2008r. nastąpiła zmiana nazwy firmy na Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.) oraz plany rozwoju Pomorskiej Spółki Gazownictwa na lata 2009-2013 nie uwzględniają budowy sieci gazowej na terenie gminy Czernikowo.

Gospodarka odpadami

Zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia, zdrowia ludzi i ochronę środowiska określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185 poz. 1243 z późn. zm.).

Podstawowym dokumentem w zakresie gospodarowania odpadami na terenie gminy Czernikowo do końca 2011r. był „Plan gospodarki odpadami gminy Czernikowo na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020”. Zgodnie ze zmianami w ustawie o odpadach obowiązującymi od 1 stycznia 2012r. nie sporządza się gminnych planów gospodarki odpadami, zasady gospodarowania odpadami reguluje wojewódzki plan gospodarki odpadami oraz regulamin o utrzymaniu czystości i porządku w gminie..

Na terenie gminy Czernikowo gminne składowisko odpadów komunalnych znajduje się w Jackowie. Wg danych zawartych w „Raporcie o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 roku” składowisko ma powierzchnię roboczą 1,8 ha oraz pojemność całkowitą 50 000 m³ (zgodnie z PGO), a ilość nagromadzonych odpadów na koniec 2010 roku wynosiła 8 515 Mg (8,635,670 Mg zgodnie z PGO województwa kujawsko-pomorskiego). Składowisko wypełnione jest w 68% (64,5% zgodnie z PGO) i będzie eksploatowane do czasu wypełnienia. Na składowisku prowadzony był odzysk surowców wtórnych. Na terenie składowiska wykonane jest uszczelnienie, drenaż, waga, brodzik oraz prowadzony jest monitoring, brak jest natomiast wykonanej instalacji gazu składowiskowego.

Świadczeniem usług w zakresie zbierania i transportu odpadów na gminne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zajmuje się Gminny Zakład Komunalny w Czernikowie. W skali roku z pojemników zbiera się ok. 938 m³ zmieszanych niesegregowanych odpadów komunalnych, tj. ok. 165 Mg/rok. Odpady komunalne z gospodarstw, obiektów takich jak: handel, usługi, rzemiosło i inne nie objęte systemem zunifikowanego zbierania dowożone są na składowisko transportem wytwórców. Ocenia się, że do unieszkodliwienia na gminne wysypisko odpadów trafia 85% odpadów. Szacuje się, że ok. 120Mg odpadów trafia nielegalnie do środowiska lub jest spalana w kotłowniach.

Gmina dąży do zapewnienia swoim mieszkańcom możliwości właściwego postępowania z odpadami komunalnymi. Zasady postępowania z odpadami tj. sposób zbierania i wywozu odpadów na terenie Gminy Czernikowo określone zostały w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czernikowo (przyjęty Uchwałą Nr VII/37/2007 Rady Gminy w Czernikowie z dnia 28.06.2007r.).

Na terenie gminy od 2003r. wdraża się system selektywnej zbiórki surowców wtórnych w asortymentach: makulatura, szkło, tworzywa sztuczne. W miejscach publicznych ustawione są pojemniki przeznaczone na selektywną zbiórkę odpadów, których obsługę gmina zleciła Miejskiemu Przedsiębiorstwu Oczyszczania Sp. z o.o. w Toruniu.

Zgodnie z Kpgg 2014, w wojewódzkich planach gospodarki odpadami wyznacza się regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Gminy wchodzące w skład regionów zobowiązane są do prowadzenia wspólnej gospodarki odpadami komunalnymi oraz do zapewnienia wybudowania i utrzymania infrastruktury gospodarki odpadami, w szczególności zakładów zagospodarowania odpadów. W Programie ochrony środowiska z planem gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018 przyjętym Uchwałą Nr XVI/299/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2011r., uznano, iż podstawą gospodarki odpadami komunalnymi w województwie będzie pięć Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi (RGOK), w ramach których funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia i instalacje, w tym wskazane, już istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów z wyznaczonych zasięgiem obszarów. Gmina Czernikowo należy do I Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w którym, jako docelowe składowisko odpadów wskazano składowisko w Bydgoszczy przy ul. Prądocińskiej oraz składowisko w Toruniu przy ul. Kociewskiej.

RGOK winny zapewnić co najmniej następujący zakres usług:

- mechaniczno – biologiczne lub termiczne przekształcanie zmieszanych odpadów komunalnych i pozostałości z sortowni,
- składowanie przetworzonych zmieszanych odpadów komunalnych,
- kompostowanie odpadów zielonych,
- sortownie poszczególnych frakcji odpadów komunalnych zbieranych selektywnie (opcjonalnie),
- zakład demontażu odpadów wielkogabarytowych (opcjonalnie),
- zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (opcjonalny).

W obecnie sporządzanym projekcie planu gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023, planowane jest utworzenie siedmiu Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi w tym – Regionu 7 Toruńskiego, opartego o regionalną instalację w Toruniu MPO. Gmina Czernikowo wchodzi w skład tego wyznaczonego Regionu.

Gminne składowisko odpadów w Jackowie w w/w dokumencie zakwalifikowane zostało jako mogące funkcjonować do czasu wypełnienia.

Gospodarka energetyczna

Zaopatrzenie gminy Czernikowo w energię elektryczną oparte jest na dostawach Koncernu Energetycznego Energa-Operator S.A. Oddział Toruń.

Gmina Czernikowo zasilana jest w energię elektryczną z głównych punktów zasilania (GPZ 110/15kV) zlokalizowanych na terenie sąsiednich gmin:

- GPZ 110/15 kV Lipno,
- GPZ 110/15 kV Kawęczyn.

Możliwa jest rozbudowa tych stacji 110/15 kV poprzez wymianę transformatorów na jednostki o większej mocy. Istniejąca w tym zakresie rezerwa mocy pod względem technicznym nie stwarza zagrożeń dla realizacji celów rozwoju gminy Czernikowo.

Istnieje możliwość rezerwowego zasilania gminy Czernikowo ze stacji 110/15 kV w Golubiu Dobrzyniu.

Zasilanie gminy w energię elektryczną odbywa się poprzez sieć rozdzielczą, wyprowadzonych z GPZ napowietrznych linii elektroenergetycznych SN 15 kV zasilających stacje transformatorowe SN/15 kV i dalej poprzez sieć rozdzielczą linii nn 0,4 kV. Rozwój sieci elektroenergetycznej będzie następował w oparciu o rezerwy istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej oraz budowę nowych linii w zależności od potrzeb gminy i możliwości finansowych gestora sieci.

Odnawialne źródła energii

Energetyka wiatrowa

Podstawowym i najważniejszym dokumentem w dziedzinie energetyki jest ustawa z dnia 10 kwietnia 1997r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006r. Nr 86 poz. 625 z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy. Zawiera on wszelkie definicje i uwarunkowania związane z energetyką, również zagadnienia dotyczące odnawialnych źródeł energii. Ważnym dokumentem strategicznym określającym rozwój energetyki odnawialnej są Założenia Polityki Energetycznej Polski do 2025 roku. Określają one główne cele i strategiczne kierunki działania państwa, aktualny stan gospodarki energetycznej, prognozy krajowego zapotrzebowania na paliwa i energię oraz ocenę bezpieczeństwa energetycznego. Określone zostały działania w różnych kierunkach, a między innymi wzrost wykorzystania energii wiatrowej.

Według dokumentów strategicznych jak: „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku” oraz „Strategia rozwoju energetyki odnawialnej”, nasz kraj zakłada zwiększenie udziału energii opartej o źródła odnawialne do 15% w 2020 roku. Energetyka wiatrowa, obok energii geotermalnej i energii wód, jest jedną z podstawowych form pozyskania energii z odnawialnych źródeł środowiska geograficznego.

Należy podjąć działania przyczyniające się do realizacji na terenie gminy odnawialnych źródeł energii. Jednym z niekonwencjonalnych (odnawialnych) źródeł energii jest energia wiatrowa. Na terenie gminy Czernikowo również zauważa się zainteresowanie lokalizacją elektrowni wiatrowych.

Na koniec 2011 roku na terenie gminy Czernikowo zlokalizowanych jest 5 generatorów energii wiatrowej. W miejscowości Witowąż (dz. 29/1) znajdują się 4 elektrownie wiatrowe o wysokości do 40m i mocy 225 kW każda. W miejscowości Liciszewy wybudowano 1 elektrownię wiatrową o wysokości do 70 m i mocy 500 kW.

Farmy wiatrowe są obcym elementem w polskim krajobrazie, choć z uwagi na wzrost zapotrzebowania na energię odnawialną coraz bardziej powszechnym.

Energetyka wodna

Na terenie gminy Czernikowo funkcjonuje jedna mała elektrownia wodna zlokalizowana na rzece Mień w miejscowości Zieleniewszczyzna.

Energetyka geotermalna

Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego jak i całego kraju istnieje znaczny potencjał geotermalny. Podstawowym jednak problemem rozwoju tej dziedziny energetyki odnawialnej są wysokie koszty realizacji instalacji, które w praktyce wykluczają inwestycje indywidualne.

Zbiornicze systemy grzewcze nie mają racji bytu na terenie gminy Czernikowo ze względów zarówno technicznych i ekonomicznych.

Energetyka słoneczna

Na terenie gminy istnieje możliwość powszechnego wykorzystania kolektorów słonecznych, ponieważ pod względem wielkości nasłonecznienia gmina lokuje się na poziomie porównywalnym z przeciętnymi wartościami krajowymi. Kolektory słoneczne preferowane są do wykorzystania jako inwestycji indywidualne, przede wszystkim do ogrzewania wody użytkowej, ogrzewania mieszkań jak również do produkcji rolniczej.

Energetyczne wykorzystanie biomasy

Biomasa to biodegradowana część produktów i odpadów oraz pozostałości z rolnictwa, leśnictwa i pokrewnych przemysłów. Do biomasy zalicza się również biodegradowaną część odpadów komunalnych i przemysłowych. W zależności od stopnia przetworzenia biomasy, wyodrębnić można następujące rodzaje surowców:

- surowce energetyczne pierwotne: drewno, słoma, rośliny energetyczne,
- surowce energetyczne wtórne: gnojowica, obornik, inne produkty odpadowe i odpady organiczne, osady ściekowe,
- surowce energetyczne przetworzone: biogaz, bioetanol, biometanol, estry olejów roślinnych, biodizel, biooleje, biobenzyna i wodor.
- Biomasa może być podzielona w zależności od kierunku pochodzenia na trzy grupy:
- biomasa pochodzenia leśnego,
- biomasa pochodzenia rolnego,
- odpady organiczne.

Biomasa stanowi również produkt wejściowy do produkcji biopaliw płynnych, zwanych powszechnie „biopaliwami”. Zakłada się w skali globalnej, że niedługo dominować będzie biomasa pochodząca z plantacji roślin energetycznych takich jak: wierzbą wiciową, śladowiec pensylwański, trawa energetyczna, słonecznik bulwiasty, oraz inne takie jak: topola, proso, konopie indyjskie itp. Udział tych roślin w stosunku do pozostałych gatunków biomasy ma wciąż rosnąć.

Dostępnym na terenie gminy Czernikowo surowcem energetycznym jest biomasa pochodzenia rolnego oraz zrębki drewna.

Produkcja biogazu

Biogaz jest to gaz pozyskany z biomasy, w szczególności z instalacji przeróbki odpadów zwierzęcych lub roślinnych, oczyszczalniach ścieków i składowisk odpadów.

Biogaz może być otrzymywany z odpadów organicznych, których miejscem powstawania są gospodarstwa hodowlane, zakłady produkcji rolniczej i przemysłu przetwórczego, składowiska odpadów komunalnych i oczyszczalnie ścieków. Należą do nich:

- gnojowica, gnojówka, obornik, pomiot kurzy,
- odpady roślinne,

- ścieki z zakładów przetwórstwa spożywczego: rzeźni, mleczarni, przetwórstwa mięsnego, cukrowni,
- ścieki z zakładów farmaceutycznych, papierniczych i innych zawierających frakcje organiczne,
- osady ze ścieków komunalnych,
- frakcja organiczna na składowiskach.

Nowym kierunkiem otrzymywania biogazu jest wykorzystywanie do jego produkcji upraw roślin takich jak trawy, kukurydza lub innych dających duże przyrosty masy.

Biogaz składa się z metanu i dwutlenku węgla, powstaje w procesie beztlenowej fermentacji biomasy. Podstawowymi jego źródłami są oczyszczalnie ścieków i wysypiska śmieci (oraz inne miejsca, w których fermentacja odbywa się samoczynnie, bez nadzoru i kontroli) a także biogazownie.

Można również traktować biogazownie jako miejsce utylizacji i bezpiecznego unieszkodliwiania odpadów. Metan jest gazem cieplarnianym i jako taki powinien być z tego względu spalany a nie emitowany do atmosfery.

Biogazownie to instalacje, które służą do celowej produkcji biogazu z biomasy roślinnej, odchodów zwierzęcych lub odpadów organicznych. Lokalizacja instalacji do produkcji biogazu wymaga przeprowadzenia analizy ekonomicznej oraz środowiskowej.

W gminie Czernikowo pojawił się inwestor planujący budowę elektrociepłowni na biogaz o zainstalowanej mocy elektrycznej jednostki wytwórczej do 0,45 MW i mocy cieplnej około 0,45 MW w miejscowości Liciszewy. Planowana inwestycja nie wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Trwa postępowanie w sprawie wydania decyzji o warunkach zabudowy dla tego przedsięwzięcia.

7.3. Wnioski

Preferencje rozwoju

- wysoki procent zwodociągowania gminy (88,0% mieszkańców gminy korzysta z sieci wodociągowej),
- mogące funkcjonować do czasu wypełnienia składowisko odpadów komunalnych w miejscowości Jackowo,
- wysoki procent gospodarstw domowych objętych zorganizowanym (64,4%) i selektywnym (24,6%) systemem zbiórki odpadów komunalnych,
- funkcjonowanie gminnej oczyszczalni ścieków w miejscowości Czernikowo,
- dość wysoki procent skanalizowania gminy (28,9% mieszkańców gminy korzysta z sieci kanalizacyjnej),
- duża ilość wybudowanych ekologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków (332 sztuki),
- wyznaczenie obszaru aglomeracji kanalizacyjnej „Czernikowo” oraz ujęcie w aktualizowanym KPOŚK (możliwość pozyskania funduszy na inwestycje z zakresu gospodarki ściekowej)

Ograniczenia rozwoju

- brak realizacji procesu gazyfikacji gminy,
- brak rozwiązanej gospodarki ściekowej w terenach zabudowy rekreacyjno-turystycznej nad jeziorami

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Gmina nie należy do obszarów, w których zdrowie i życie mieszkańców lub poczucie komfortu zamieszkania, a także mienie, są szczególnie silnie zagrożone. Jako obszar słabo zurbanizowany, gmina pozbawiona jest szeregu patologii typowych dla dużych miast oraz obszarów podmiejskich.

Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia można podzielić na dwa rodzaje:

- naturalne – wynikające z uwarunkowań przyrodniczych,
- antropogeniczne – będące wynikiem działalności człowieka.

Zapobieganie zagrożeniom w sferze gospodarki przestrzennej możliwe jest w zakresie:

- planowanie nowych lokalizacji zakładów mogących stwarzać zagrożenia na terenach o podobnej funkcji co oznacza utworzenie stref funkcjonalnych, a tym samym pozwala na oddzielenie obszarów przemysłowych od wymagających ochrony terenów mieszkaniowych;
- stworzenie możliwości komunikacji bezkolizyjnej na trasach transportu TŚP.
- stosowania przepisów odrębnych (np. ochrony przeciwpożarowej) w planach zagospodarowania przestrzennego.

W większości zagrożeń katastrofalnych nie można przeciwdziałać w sferze planowania przestrzennego, a jedynie można niwelować ich skutki poprzez działanie właściwych służb ratowniczych i szybkiego reagowania.

8.1. Zagrożenia powodziowe

Planowanie przestrzenne uwzględniające prawidłowo wszelkie uwarunkowania i potrzeby wynikające z zagrożeń oraz ochrony przed powodzią, działa prewencyjnie dając w efekcie zmniejszenie skutków ewentualnej powodzi.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo Wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011r. nr 32 poz.159) ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej. Prowadzi się ją z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Obowiązek sporządzenia map spoczywa na Prezesie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w dniu 21 grudnia 2011r. zatwierdził wstępną ocenę ryzyka powodziowego (WORP). Dla wskazanych w tym opracowaniu obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi do dnia 22 grudnia 2013 r. zostaną wykonane dokładne mapy zagrożenia powodziowego (MWP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP).

Należy podkreślić, że obszary wyznaczone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego nie stanowią podstawy do planowania przestrzennego. Celem WORP nie jest wyznaczenie precyzyjnego zasięgu obszarów zagrożonych powodzią, lecz wstępne ich zidentyfikowanie, w celu wyselekcjonowania rzek, które stwarzają zagrożenie powodziowe. Dla rzek wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego zostanie wykonane matematyczne modelowanie hydrauliczne, w wyniku którego wyznaczone zostaną precyzyjne obszary, przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego. Dopiero te obszary będą podstawą do prowadzenia polityki przestrzennej na obszarach zagrożenia powodziowego. Wśród rzek gminy Czernikowo zakwalifikowane w ramach WORP do opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego zostały wskazane Wisła i Mień, przy czym Wisła w km 0-260 oraz Mień w km 0-39 w I cyklu planistycznym, a pozostały odcinek Mieni w km 39-55 w II cyklu planistycznym

Na obszarach, dla których istnieje studium ochrony przeciwpowodziowej sporządzone przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej, studium to zachowuje ważność do dnia sporządzenia mapy zagrożenia powodziowego. Takie opracowanie posiada rzeka Mień.

Ustawa Prawo Wodne definiuje:

- 1) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi - rozumie się przez to określone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego obszary, na których istnieje znaczące ryzyko powodzi lub jest prawdopodobne wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi;

- 2) obszary szczególnego zagrożenia powodzią - rozumie się przez to:
- a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
 - b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
 - c) obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 18, stanowiące działki ewidencyjne,
 - d) pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

W niżej wymienionych opracowaniach:

- a) „Wyznaczenie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych Wisła” wykonane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Oddział w Gdyni/Poznaniu na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku, 2003/2004,
- b) „Wyznaczenie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych etap II **Mieć**” wykonane przez Oddział Morski IMGW w Gdyni na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku, 2004/2005,

których celem było wyznaczenie terenów bezpośredniego zagrożenia powodzią na terenie gminy Czernikowo wskazano:

- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1% (wody o prawdopodobieństwie wystąpienia co najmniej raz na sto lat) dla rzeki Wisły,
- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1% (wody o prawdopodobieństwie wystąpienia co najmniej raz na sto lat) dla rzeki **Mieć**.

Obszary te zostały oznaczone na mapie „*Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego*”, jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat.

8.2. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych – obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy brak jest udokumentowanych terenów narażonych na występowanie naturalnych zagrożeń geologicznych.

W rejestrze prowadzonym przez Starostę Powiatu Toruńskiego na terenie gminy Czernikowo nie występują obszary osuwania się mas ziemnych. Na mapie „*Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego*” wskazano natomiast obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych z przyczyn związanych z rzeźbą terenu (dość duże spadki – skarpy o spadkach powyżej 10% i tereny o spadkach powyżej 5% oraz krawędzie), bądź położeniem na terenach przybrzeżnych. Ich powstanie wiąże się również z naturalnymi procesami erozji wodnej i wietrznej oraz niekorzystnym sposobem zagospodarowania terenu.

8.3. Zagrożenia antropogeniczne

Główne rodzaje zagrożeń bezpieczeństwa ludności i mienia na terenie gminy to:

- zdarzenia w ruchu drogowym,
- przestępstwa przeciwko ludności i mieniu (kradzieże, pobicia, włamania, rozboje) – o niewielkim natężeniu,
- przemoc w rodzinie,
- wykroczenia wobec środowiska – zanieczyszczanie wód, dewastacja lasów, nielegalne składowanie odpadów, itp.

Do potencjalnych zagrożeń antropogenicznych można zaliczyć:

- występowanie napowietrznych linii elektroenergetycznych wraz z obszarami ograniczonego użytkowania ze względu na działanie pola elektromagnetycznego,
- transport materiałów i substancji niebezpiecznych głównie na drodze krajowej nr 10 oraz linii kolejowej Toruń - Nasielsk.
- lokalizację elektrowni wiatrowych - cztery elektrownie w Witowie, jedna w Liciszewach - ze względu na hałas.

Szczególnym rodzajem zagrożeń są tzw. poważne awarie, które zostały zdefiniowane w art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, jako: zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem. Zdarzenia te charakteryzują się nagłym przebiegiem, niepowtarzalnością, wieloprzyczynowością i różnorodnością skutków. Mogą powodować zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, szkody w środowisku, czy też poważne straty również gospodarcze.

Na terenie gminy Czernikowo nie występują zakłady przemysłowe o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej i brak jest magazynów materiałów i substancji niebezpiecznych.

Dwa ważne szlaki komunikacyjne przebiegające przez Czernikowo – droga krajowa nr 10 oraz linia kolejowa Nasielsk-Toruń należą do głównych tras przewozu materiałów niebezpiecznych.

Potencjalnie miejscem wystąpienia awarii związanej z zagrożeniem środowiska naturalnego może być teren stacji paliw płynnych, ze względu na obrót substancjami niebezpiecznymi (dystrybucja paliw oraz substancji naftopochodnych). Potencjalne uszkodzenie lub wywrócenia dowożącej paliwo cysterny może doprowadzić do rozlania się na terenie obiektu od kilku do kilkunastu ton paliwa powodując poważne zagrożenie pożarowe oraz zanieczyszczenie powierzchniowe terenu obiektu dlatego place składowe, parking, teren dystrybucji paliw wraz ze stanowiskiem rozładunkowym cystern samochodowych oraz drogi dojazdowe na terenie stacji paliw powinny być wykonane z wysokimi krawężnikami uniemożliwiającymi rozlewanie się zanieczyszczeń po terenie. Mając jednak na uwadze nowoczesne standardy kontroli obiektów stwarzających potencjalne zagrożenie dla środowiska należy stwierdzić, że ryzyko wystąpienia awarii jest niewielkie.

8.4. Instytucje, jednostki ratownictwa i szybkiego reagowania

Zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałaniem zagrożeniom zajmują się Powiatowe służby, których siedziby znajdują się na terenie miasta Toruń. Jednostkami tymi są: Straż Pożarna, Policja, Sąd i Prokuratura. W Toruniu funkcjonuje Toruńskie Centrum Koordynacji Ratownictwa i Ochrony Ludności dla miasta Torunia i powiatu toruńskiego. Centrum zapewnia warunki do szybkiego i całodobowego reagowania zarówno na wydarzenia codzienne, jak i na nadzwyczajne sytuacje kryzysowe przez policję, straż pożarną, straż miejską i pogotowie ratunkowe. Dzięki skoordynowanej organizacji pracy przewidywany czas reakcji służb ratowniczych w sytuacjach kryzysowych i podczas wypadków ma wynieść 8 minut na terenie Torunia i 15 minut na terenie powiatu.

Teren gminy w zakresie ochrony przeciwpożarowej obsługuje Powiatowa Ochotnicza Straż Pożarna w Toruniu z jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie gminy w miejscowościach: Czernikowo, Osówka, Steklin, Stelinek, Witowąż, Makowiska, Liciszewy i Mazowsze.

Obszar gminy w wodę do celów gaśniczych zabezpieczony jest z gminnej sieci wodociągowej, poprzez sieć hydrantów, które zainstalowane są na przyłączach wodociągowych oraz końcówkach sieci rozdzielczej.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEJ OCHRONY

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przez ład przestrzenny należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno - gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno - przestrzenne.

Zgodnie z powyższą definicją analiza ładu przestrzennego na terenie gminy Czernikowo uwzględnia zarówno strukturę przestrzenną jak i strukturę zainwestowania.

Na kształtowanie struktury miały i mają duży wpływ uwarunkowania gospodarczo – ekonomiczne oraz złożone przez mieszkańców wnioski o zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych na cele mieszkaniowe i inwestycyjne. Zasadą podziału terenu gminy na strefy jest wyodrębnienie terenów spójnych pod względem istniejącego zagospodarowania oraz możliwości dalszego ich rozwoju; przeznaczonych pod różne funkcje według lokalnego zapotrzebowania oraz predysponowanych do zróżnicowanych form zagospodarowania.

Do najbardziej zurbanizowanych terenów należy miejscowość gminna Czernikowo – główny ośrodek administracyjno - usługowy oraz miejscowości: Steklin, Osówka, Steklinek, Czernikówko, Kijaszkowo i Mazowsze. Na pozostałych obszarach dominuje funkcja rolnicza z rozproszoną zabudową zagrodową.

10. BILANS UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY

Ograniczenia oraz możliwości rozwoju gminy określone zostały szczegółowo w poszczególnych rozdziałach.

Preferencje rozwoju gminy to między innymi:

- dobre warunki środowiskowe dla rozwoju sieci osadniczej,
- walory przyrodniczo-krajobrazowe (wysoki stopień lesistości gminy oraz liczne jeziora) z miejscami dziedzictwa kulturowego jako możliwość rozwoju turystyki i usług z tym związanych (m.in. agroturystyki, turystyki kwalifikowanej),
- walory środowiska kulturowego,
- dostęp do drogi o znaczeniu krajowym,
- wysoki odsetek dobrych gleb, stanowiących podstawę dla rozwoju rolnictwa (udział gruntów rolnych klasy I-III stanowi 35,79%),
- wysoki stopień zwodociągowania gminy (88%),
- istnienie gminnej oczyszczalni ścieków oraz sukcesywna realizacja sieci kanalizacyjnych (stopień skanalizowania 28,9%) i przydomowych oczyszczalni ścieków (332 sztuki),
- wysoki procent gospodarstw domowych objętych zorganizowaną i selektywną zbiórką odpadów komunalnych,
- postępujący rozwój gospodarczy gminy,
- położenie w sąsiedztwie Torunia (rynek zbytu na produkty rolne),
- możliwość rozwoju przetwórstwa spożywczego w oparciu o lokalną produkcję surowców,
- rezerwy terenowe do rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej.

Ograniczenia rozwoju gminy to między innymi:

- bardzo niskie wykorzystanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jako instrumentów realizacji polityki przestrzennej,
- zły stan techniczny dróg, przede wszystkim gminnych (tylko 13,8% dróg posiada nawierzchnię twardą),
- niezadowalająca baza kulturalna i sportowa,
- zmniejszający się udział ludności młodej (w wieku przedprodukcyjnym),
- niski poziom wykształcenia - udział mieszkańców z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia wynosi około 43,4%,
- rozproszona zabudowa na obszarze gminy utrudnia zapewnienie wszystkim mieszkańcom mediów i usług różnego typu,
- rozpraszanie zabudowy, powodujące wzrost kosztów budowy i utrzymania infrastruktury technicznej i drogowej,
- średnio korzystne warunki naturalne do rozwoju rolnictwa, przy obecnych warunkach rynkowych,
- obostrzenia dotyczące lokalizacji inwestycji wynikające z występujących na terenie gminy wielu prawnych form ochrony przyrody.

Szansą rozwoju gminy jest wykorzystanie walorów turystycznych i kulturowych dla rozwoju agroturystyki oraz turystyki kwalifikowanej. Ważnym zadaniem powinna być przebudowa dróg z wykorzystaniem pozabudżetowych środków finansowych (funduszy strukturalnych). Przygotowanie terenów inwestycyjnych umożliwiających rozwój różnego rodzaju usług może przyczynić się do zatrzymania migracji młodych ludzi do większych miast i za granicę.

Istotne znaczenie dla rozwoju gminy ma rozwiązywanie problemów wykraczających poza lokalne możliwości wspólnie z gminami sąsiednimi np. poprzez wspólne inwestycje turystyczne z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska, realizację sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, realizacja ścieżek rowerowych, organizacja systemu gospodarki odpadami stałymi.

**III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY CZERNIKOWO**

1. CELE ROZWOJU GMINY, MOŻLIWOŚCI I POTRZEBY

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy dotyczą przede wszystkim dążenia do maksymalnie wysokiej jakości życia mieszkańców, głównie poprzez działania w sferze jakości funkcjonowania i dostępności usług publicznych oraz rozwoju infrastruktury technicznej (głównie kanalizacyjnej i informatycznej).

1.1. Cele wynikające z uchwalonej „Strategii rozwoju gminy Czernikowo”

Strategia rozwoju gminy Czernikowo przyjęta została uchwałą Nr XVII/110/2000 Rady Gminy w Czernikowie z dnia 29 listopada 2000r. Strategia ustala konkretne kierunki działań, dzięki którym władza lokalna może racjonalnie zarządzać gminą. Dokument ten jest podstawą prowadzenia właściwej polityki, dlatego dominujące miejsce zajmują w nim przedsięwzięcia i zadania, które gmina może podjąć sama lub we współdziałaniu z innymi podmiotami działającymi na jej terenie. Podstawą Strategii rozwoju jest maksymalne wykorzystanie własnych zasobów materialnych oraz potencjału mieszkańców i lokalnych podmiotów gospodarczych.

Zgodnie ze „Strategią”, misja gminy Czernikowo daje podstawę do określenia głównych celów i kierunków działania. Stanowi ona funkcję stabilizatora zapewniającego spójność celów. Wyraża dążenie władz samorządowych oraz mieszkańców gminy do nakreślonego obrazu przyszłości. Misja gminy to:

„Kształtowanie Czernikowa jako wielofunkcyjnej gminy o wzrastającej randze w powiecie toruńskim, chroniącej wartości historyczne, kulturowe i ekologiczne, dbającej o jak najlepsze warunki zamieszkania, pracy i wypoczynku mieszkańców, tworzącej warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, nowoczesnej gospodarki i współpracy międzynarodowej”

Sformułowana misja (cel główny) oraz wyodrębnione cztery cele strategiczne stanowią podstawę do określenia ogólnej wizji rozwoju. Powinny one podporządkowywać sobie wszystkie działania rozwojowe w gminie, a każde zadanie szczegółowe powinno prowadzić do osiągnięcia celu głównego. Misja wymaga realizacji następujących celów strategicznych:

- Poprawa warunków życia ludności wiejskiej gminy i stanu bezpieczeństwa publicznego, rozwój rolnictwa ekologicznego, wzrost dochodów ludności wiejskiej, rozwój mieszkalnictwa i usług wyższego rzędu,
- Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, dla rozwoju agrobiznesu, agroturystyki, nowoczesnej i zdywersyfikowanej gospodarki,
- Ochrona walorów i zasobów oraz kształtowanie środowiska kulturowego i przyrodniczego,
- Racjonalne kształtowanie przestrzeni oraz dbałość o walory architektoniczne.

Ochrona walorów i zasobów oraz kształtowania środowiska kulturowego i przyrodniczego realizowana będzie poprzez:

- ✓ ochronę obiektów o wysoki walorach przyrodniczo – krajobrazowych,
- ✓ ochronę dziedzictwa kulturowego gminy,
- ✓ ochronę wód, gruntu, powietrza,
- ✓ ochronę przed hałasem,
- ✓ stworzenie ponadlokalnego systemu powiązań przyrodniczych z wykorzystaniem elementów cennych przyrodniczo, zwłaszcza zbiorników wodnych z otaczającą zielenią.

Służyć temu będą następujące działania:

- ✓ racjonalne zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie ośrodka gminnego,
- ✓ ochrona unikatowych obiektów przyrodniczych,
- ✓ zachowanie osi, kierunków widokowych na tereny i obiekty istotne w krajobrazie gminy,
- ✓ uporządkowanie spraw dotyczących zalesień,
- ✓ poprawa stanu zieleni,

- ✓ tworzenie powiązań terenów zielonych w system lokalnych korytarzy ekologicznych,
- ✓ upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym Czernikowa,
- ✓ sukcesywna realizacja programu gospodarki wodno-ściekowej,
- ✓ wdrażanie proekologicznych czynników grzewczych,
- ✓ ochrona przed hałasem,
- ✓ rozbudowa kanalizacji w Czernikowie.

Strategia przyjęta została w 2000 roku, jednak zarówno misja gminy jak i wyznaczone w niej cele strategiczne i operacyjne są nadal aktualne. Zakłada ona podjęcie działań w kierunku rozwoju infrastruktury służącej środowisku. Stwarza to podstawy dla wypracowania celów i priorytetów programu ochrony środowiska dla gminy Czernikowo zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.

1.2. Cele wynikające z „Programu ochrony środowiska gminy Czernikowo na lata 2004-2010 z perspektywą na lata 2011-2020”

Program ochrony środowiska gminy Czernikowo przyjęty został uchwałą Nr XV/111/2004 Rady Gminy Czernikowo z dnia 20 lipca 2004 roku.

Jako podstawowy cel ekologiczny na obszarze gminy Czernikowo do 2020r. przyjęto:

„Poprawa stanu zasobów środowiska przyrodniczego gminy w celu zwiększenia atrakcyjności i możliwości rozwoju gospodarczego, w tym turystyki i rekreacji oraz poprawy jakości życia mieszkańców gminy”.

Realizacja celu głównego jest możliwa pod warunkiem przyjęcia, jako powszechnie obowiązującej, zasady zrównoważonego rozwoju, identyfikacji określonych priorytetów ochrony środowiska oraz realizacji celów cząstkowych. Cele cząstkowe wynikające z ww dokumentu to:

- ✓ dalsza poprawa jakości wód powierzchniowych, zwłaszcza jezior,
- ✓ zwiększenie lesistości gminy,
- ✓ dalsza poprawa jakości środowiska atmosferycznego,
- ✓ poprawa warunków klimatu akustycznego,
- ✓ ochrona gruntów przed erozją i przeciwdziałanie degradacji gleb,
- ✓ poprawa warunków krajobrazowych obszarów wiejskich,
- ✓ wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarki odpadami,
- ✓ zachowanie i kształtowanie różnorodności biologicznej,
- ✓ ochrona złóż kopalin przed nieracjonalną eksploatacją.

Zgodnie z programem podstawowymi priorytetami ekologicznymi gminy Czernikowo są:

- ✓ uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez budowę sieci kanalizacyjnych,
- ✓ ograniczenie spływu zanieczyszczeń obszarowych,
- ✓ retencja wód i ochrona przed powodzią,
- ✓ eliminacja źródeł zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego,
- ✓ eliminacja źródeł hałasu komunikacyjnego i przemysłowego,
- ✓ wzbogacenie walorów estetycznych krajobrazu rolniczego terenów wiejskich,
- ✓ ochrona korytarza ekologicznego doliny Wisły,
- ✓ edukacja ekologiczna społeczności gminy.

Cel strategiczny

„Poprawa warunków życia ludności wiejskiej gminy i stanu bezpieczeństwa publicznego, rozwój rolnictwa ekologicznego, wzrostu dochodów ludności wiejskiej, rozwój mieszkalnictwa i usług wyższego rzędu”

Cele szczegółowe:

- ✓ Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Czernikowo,
- ✓ Rozwój rolnictwa ekologicznego,
- ✓ Rozwój agroturystyki i rekreacji,
- ✓ Wzbogacenie oferty kulturalnej i rekreacyjno – sportowej,
- ✓ Rozwój i poprawa standardu funkcjonowania placówek oświaty,
- ✓ Wspieranie rozwoju szkolnictwa średniego.

Cel strategiczny

„Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, dla rozwoju agrobiznesu, agroturystyki, nowoczesnej i zdywersyfikowanej gospodarki

Cele szczegółowe:

- ✓ Tworzenie warunków dla wzrostu aktywności gospodarczej,
- ✓ Rozwój agrobiznesu,
- ✓ Wsparcie rozwoju otoczenia biznesu,
- ✓ Promocja gminy.

Cel strategiczny

Ochrona walorów i zasobów oraz kształtowanie środowiska kulturowego i przyrodniczego

Cele szczegółowe:

- ✓ Ochrona obiektów o wysokich walorach przyrodniczo –krajobrazowych,
- ✓ Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy,
- ✓ Stworzenie ponadlokalnego i lokalnego systemu powiązań przyrodniczych z wykorzystaniem elementów cennych przyrodniczo, zwłaszcza zbiorników wodnych z otaczającą zielenią.

Cel strategiczny

Racjonalne kształtowanie przestrzeni oraz dbałość o walory architektoniczne, ruralistyczne i krajobrazowe

Cele szczegółowe:

- ✓ kształtowanie elementów przestrzennych identyfikacji miejsca i tożsamości gminy

1.3. Cele polityki przestrzennej

Cele polityki przestrzennej wyodrębnione zostały w oparciu o uwarunkowania rozwoju gminy, w tym:

- preferencje rozwoju
- ograniczenia rozwoju
- cele określone w strategii rozwoju gminy, programie ochrony środowiska i planie rozwoju lokalnego Gminy Czernikowo na lata 2004 – 2013.

W zależności od hierarchii celów odnoszą się do całego obszaru gminy bądź wyróżnionych sfer lub działań polityki przestrzennej.

W wyznaczonych celach dążyć się powinno do stopniowej likwidacji zagrożeń oraz wykorzystania szans, jakimi gmina dysponuje.

Celem nadrzędnym (głównym) rozwoju gminy jest: **„Osiągnięcie wysokiej jakości życia mieszkańców przy zachowaniu równowagi między wielofunkcyjnym rozwojem społeczno - gospodarczym, a środowiskiem przyrodniczo – kulturowym”**

Zagadnienie to należy rozumieć dwuaspektowo:

- a) wysoka jakość mierzona obiektywnymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego, których wartości powinny lokować się na poziomie wyższym od średnich i od wartości obiektywnie uważanych za korzystne,
- b) wysoka jakość postrzegana subiektywnie – to znaczy realizująca aspiracje mieszkańców gminy.

Wysoką jakość życia mieszkańców zamierza się osiągnąć poprzez działania w następujących sferach:

- a) prawidłowe funkcjonowanie sfery usług publicznych – zapewniające łatwy dostęp do usług oraz wysoką jakość ich funkcjonowania (w dłuższej perspektywie niezbędne będą działania zmierzające do dostosowania oferty usług publicznych do postępującego starzenia ludności – zagadnienie to wykracza jednak prawdopodobnie poza horyzont czasowy obowiązywania niniejszego Studium),

- b) maksymalny możliwy rozwój infrastruktury technicznej – zapewniający możliwe powszechną obsługę, wysokie standardy i pewność działania; wśród zagadnień infrastruktury technicznej za dobra dostępne powszechnie, to znaczy w każdym gospodarstwie domowym, uznaje się wodę z wodociągu gminnego oraz szerokopasmowy internet (bez względu na sposób techniczny realizacji tej usługi),
- c) rozwój sieci dróg na terenie gminy, zarówno fizyczne zagęszczanie sieci, poprzez budowę nowych dróg, jak też sukcesywne podnoszenie ich standardu technicznego – celem jest zapewnienie dobrej dostępności do każdej z miejscowości oraz ułatwienie przemieszczania się pomiędzy miejscowościami, jak też zapewnienie dobrego dostępu do dróg wyższej rangi (krajowych, wojewódzkich i powiatowych),
- d) działania na rzecz rozwoju gospodarczego, w tym wyznaczanie terenów pod rozwój inwestycji gospodarczych,
- e) działania w sferze środowiska – polegające na ochronie najcenniejszych walorów, sanacji obszarów przekształconych i zdegradowanych, wykorzystaniu gospodarczym środowiska (rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna) przy uwzględnieniu równowagi pomiędzy potencjałem przyrodniczym, odpornością na antropopresję, a możliwością gospodarczej eksploatacji.

Realizacja celu głównego wiąże się bezpośrednio ze sformułowaniem celów pośrednich (szczegółowych). Cele pośrednie to:

- przyrodnicze
 1. Ochrona i wzmacnianie środowiska przyrodniczego
 2. Racjonalne zagospodarowanie walorów krajobrazowo – turystycznych
 3. Zwiększenie lesistości gminy
 4. Zrównoważone wykorzystanie bogactw naturalnych
 5. Zachowanie jakości wód podziemnych i ich ochrona przed degradacją i nadmierną eksploatacją
 6. Regulacja stosunków wodnych na gruntach rolnych – poprawa systemów melioracyjnych w celu zminimalizowania deficytu wody
- kulturowo – krajobrazowe
 1. Zachowanie i ochrona dóbr dziedzictwa kulturowego
 2. Kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego
- społeczne
 1. Wzrost poziomu życia mieszkańców poprzez wzrost dochodów mieszkańców oraz zaspokojenie potrzeb podstawowych społeczeństwa
 2. Wzrost poziomu wykształcenia społeczności lokalnej
 3. Ograniczenie bezrobocia w tym ukrytego w rolnictwie
- gospodarcze
 1. Restrukturyzacja i modernizacja gospodarstw rolnych
 - rozwój małych i średnich przedsiębiorstw przy wykorzystaniu surowców lokalnych, głównie rolniczych i leśnych
 - rozwój usług dla obsługi rolnictwa szczególnie w zakresie skupu i przechowywania produktów rolnych
 - tworzenie miejsc pracy w obsłudze rolnictwa
 2. Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
 3. Racjonalne zagospodarowanie walorów krajobrazowo – turystycznych oraz wykorzystanie szans do rozwoju agroturystyki
- infrastruktury technicznej
 1. Rozwój mediów infrastruktury technicznej jako czynnika powodującego wzrost poziomu życia ludności i rozwoju społeczno – gospodarczego oraz osiągnięcia odpowiedniej jakości środowiska przyrodniczego
 - rozbudowę sieci kanalizacyjnej, zgodnie z wyznaczonym obszarem aglomeracji kanalizacyjnej,
 - tworzenie warunków dla dalszej realizacji przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - dalszą rozbudowę i przebudowę sieci wodociągowej,

- stosowanie do celów grzewczych paliw ekologicznych niskoemisyjnych i/lub bezemisyjnych
- wdrożenie kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w oparciu o Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi wyznaczony w Planie gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023.
- 2. Usprawnienie funkcjonowania układu komunikacyjnego
 - systematyczną poprawę nawierzchni dróg,
 - zabezpieczenia miejsc parkingowych przy obiektach usługowych.
- przestrzenne
 1. kształtowanie ładu przestrzennego gminy szczególnie poprzez ograniczenie rozproszenia zabudowy
 2. kształtowanie i rozwój centrum usługowego wsi gminnej Czernikowo oraz usług wielofunkcyjnych w miejscowościach: Steklin, Osówka, Stelinek, Makowska, Kijaszkowo i Mazowsze
 3. przygotowywanie terenów dla rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej i usług wielofunkcyjnych.

2. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WYNIKAJĄCE Z PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO - POMORSKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego uchwalony Uchwałą Nr XXI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. Sejmiku Województwa, sporządzony został zgodnie z nieobowiązującą już ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym.

Współzależność pomiędzy ustaleniami planu województwa a studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy reguluje obowiązująca od 11 lipca 2003 r. ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z zapisami w/w ustawy wójt sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju oraz ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

W studium określa się w szczególności obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1.

Nadrzędnym celem zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego jest „Budowa konkurencyjnych struktur funkcjonalno-przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i jakości życia mieszkańców”. O konkurencyjności struktur przestrzennych decyduje przede wszystkim: stopień koncentracji potencjału ludzkiego i gospodarczego, atrakcyjność warunków życia i inwestowania oraz dobra dostępność komunikacyjna.

Przyjęty cel, z uwagi na zróżnicowane uwarunkowania lokalne poszczególnych obszarów i miejscowości, będzie w wieloraki sposób realizowany. Każdorazowo jednak przyjęte zasady i kierunki gospodarowania przestrzenią powinny skutkować zwiększeniem atrakcyjności obszaru w oparciu o lokalne wartości przyrodnicze i kulturowe, podwyższone standardy życia mieszkańców, wyposażenie w sprawne systemy infrastruktury technicznej i dogodne powiązania komunikacyjne.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa, stanowiące bardzo ważny element polityki przestrzennej, zostały określone dla całego województwa w układzie trzech sfer: sieci osadniczej, środowiska przyrodniczego i kulturowego, komunikacji i infrastruktury technicznej oraz obronności i bezpieczeństwa państwa, z których wynikają kierunki zagospodarowania dla jednostek szczebla powiatowego i gminnego.

Podstawowe kierunki działań związane z rozwojem i kształtowaniem sieci osadniczej w województwie zakładają wzmocnienie jej potencjału, podniesienie jakości życia mieszkańców, wykorzystanie walorów turystycznych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Kształtowanie sieci osadniczej w województwie będzie obejmować działania zmierzające do jej rozwoju poprzez wyposażenie miast poszczególnych poziomów hierarchicznych w instytucje obsługi mieszkańców, stosownie do ich pozycji w sieci i zasięgu oddziaływania

Położone najbliżej Czernikowa miasto to Toruń, będące siedzibą władz samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego i siedzibą władz powiatu. W hierarchii sieci osadniczej

województwa Toruń pełni rolę ośrodka regionalnego, obsługującego całe województwo, a w zakresie niektórych funkcji specjalistycznych (głównie szkolnictwa wyższego i kultury) wykracza poza granice regionu. Jego zadaniem zaś, jako ośrodka powiatowego, jest zapewnienie instytucjonalnej obsługi mieszkańców stosownie do jego pozycji w sieci, zasięgu oddziaływania oraz zapotrzebowania na poszczególne usługi, przede wszystkim w zakresie: edukacji (na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i średnim a także pomaturalnym), leczenia szpitalnego oraz podstawowej opieki zdrowotnej, kultury i bezpieczeństwa publicznego, instytucji sektora biznesu, pomocy społecznej, obsługi turystyki i rolnictwa oraz wdrażanie podstaw wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie dla przyszłych pokoleń. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców.

Dla podniesienia konkurencyjności i aktywizacji gospodarczej rejonu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczych oraz prawidłowego zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Kierunkiem działań planistycznych w zakresie komunikacji jest poprawa powiązań podnoszących atrakcyjność rejonu. Rozwój systemów gazowniczych i wodno-ściekowych wpłynie na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz poprawę czystości powietrza atmosferycznego i wód. Rozbudowa systemów energetycznych zapewni bezpieczeństwo energetyczne województwa jak również zagwarantuje odbiorcom dostawę energii elektrycznej zgodnej z wymogami, standardami i normami ogólnokrajowymi.

Uszczegółowieniem kierunków zagospodarowania przestrzennego całego województwa, w tym gminy Czernikowo jest spis zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne. Jest to jednocześnie konkretyzacja zamierzeń ogólnie zarysowanych w „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, a mających swoje odzwierciedlenie w przestrzeni fizycznej województwa. Większość zadań wynika z przyjętych, bądź zaakceptowanych dokumentów źródłowych o charakterze strategicznym i programowym, Kontraktu Wojewódzkiego, Programu Rozwoju Województwa do 2010 r. oraz ustaw szczegółowych.

W obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, gminy Czernikowo dotyczą następujące zadania ponadlokalne realizujące cele publiczne:

- zadania o znaczeniu krajowym:
 - budowa drogi ekspresowej S-10, w tym budowa obwodnicy m. Czernikowo (poz. 9 w tabeli zadań),
 - modernizacja dróg wodnych, w tym: budowa stopnia wodnego „Nieszawa” na Wiśle ze zbiornikiem wodnym (poz. 23 w tabeli zadań),
 - budowa hydroelektrowni przy stopniu wodnym „Nieszawa” (poz. 24 w tabeli zadań),
 - likwidacja źródeł zanieczyszczeń wód w zlewniach Brdy, Drwęcy, Welny i w zlewni jeziora Gopło (poz. 38 w tabeli zadań),
- zadania o znaczeniu wojewódzkim:
 - opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego (poz. 39 w tabeli zadań)
 - realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2001-2020 (poz. 40 w tabeli zadań),
 - budowa drogi przez stopień wodny w Nieszawie w klasie G (poz. 145 w tabeli zadań),

Charakter nieinwestycyjny mają zadania:

- ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze (poz. 2 w tabeli zadań),
- zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi, w tym w dolinie Wisły i w dolinie Noteci (poz. 47 w tabeli zadań).

W zależności od szczegółowego sposobu i zakresu przestrzennego realizacji zadań (plan nie precyzuje w tym przypadku dokładnej lokalizacji i zakresu działań), gminy mogą dotyczyć także następujące zadania:

- modernizacja wadliwie funkcjonujących systemów melioracyjnych, w szczególności na Pojezierzu Chełmińsko-Dobrzyńskim i Kujawach (poz. 48 w tabeli zadań).

Podkreślić należy, że zadania zapisane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego podlegały systematycznej realizacji, stąd obecnie są w różnym stopniu zrealizowane.

Obecnie trwają prace nad aktualizacją Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego.

Spośród obecnie eksponowanych priorytetów rozwoju województwa, należy zwrócić uwagę na następujące aspekty:

- rozwój innowacyjności,
- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ochrona środowiska przyrodniczego (w tym krajobrazu) oraz kulturowego przed nadmierną ekspansją energetyki wiatrowej (rozwój energetyki wiatrowej pod warunkiem respektowania wyznaczonych stref ograniczeń), jednocześnie preferowanie innych rodzajów energetyki odnawialnej.

W projekcie planu, w tabeli zawierającej wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, znalazły się między innymi takie przedsięwzięcia jak:

- budowa drogi ekspresowej S – 10,
- Szybka Kolej Metropolitalna w bydgosko-toruńskim obszarze metropolitalnym BiT-City,
- budowa hydroelektrowni przy stopniu wodnym ze zbiornikiem na rzece Wiśle „Nieszawa – Ciechocinek”,
- budowa drogi przez stopień wodny w rejonie Nieszawa-Ciechocinek w klasie G (połączenie drogi krajowej nr 1 z drogą ekspresową S-10),
- budowa 7 Toruńskiego Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi opartego o składowisko w Toruniu, docelowo po wybudowaniu spalarni odpadów w Bydgoszczy połączenie regionu 7 Toruńskiego z regionem 5 Bydgoskim.

W strukturze województwa kujawsko-pomorskiego wyróżniony został silnie zurbanizowany obszar centralny – podlegający rozwojowi wskutek wzajemnych interakcji z Bydgoszczą i Toruniem. Obszar ten określany jest mianem aglomeracji bydgosko-toruńskiej. Granica aglomeracji bydgosko-toruńskiej jest w polityce regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego tożsama z granicą Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego (BTOM).

Bydgosko-Toruński Obszar Metropolitalny tworzą miasta Bydgoszcz i Toruń oraz powiaty ziemskie bydgoski i toruński (w tym gmina Czernikowo), a także gminy: Aleksandrów Kujawski (gm. miejska), Aleksandrów Kujawski (gm. wiejska), Ciechocin, Ciechocinek, Kowalewo Pomorskie, Łabiszyn, Nakło, m. Nieszawa, Pruszcz, Raciążek, Szubin, Unisław.

W zakresie rozwoju funkcji metropolitalnych zakłada się wsparcie Bydgoszczy i Torunia – jako miast metropolitalnych. Wobec obszarów podmiejskich nie określa się preferencji lokalizacyjnych (tzn. nie różnicuje się gmin wg preferencji wsparcia funkcji metropolitalnych), jednak uwzględniając bliskość terytorialną oraz charakter funkcji metropolitalnych, prognozuje się, że w większym stopniu będą one lokalizowane w powiatach bydgoskim i toruńskim.

3. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Zgodnie ze „Strategią”, misją rozwoju dla gminy Czernikowo jest: **„Kształtowanie Czernikowa jako wielofunkcyjnej gminy o wzrastającej randze w powiecie toruńskim, chroniącej wartości historyczne, kulturowe i ekologiczne, dbającej o jak najlepsze warunki zamieszkania, pracy i wypoczynku mieszkańców, tworzącej warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, nowoczesnej gospodarki i współpracy międzynarodowej”.**

Ustalenia studium wskazują uwarunkowania, możliwości, kierunki i zasady przekształceń struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy umożliwiając podjęcie działań zmierzających do pełnej realizacji wytyczonych „Strategią” celów.

Rozwój przestrzenny gminy jest zdeterminowany warunkami naturalnymi oraz istniejącym zainwestowaniem. Istotne znaczenie ma również zainwestowanie poza granicami administracyjnymi, na obszarze gmin przyległych.

Rozwój gminy polegać będzie z jednej strony na przekształceniach funkcjonalnych i przestrzennych oraz wypełnieniu istniejących struktur w ramach terenów już zurbanizowanych, z zachowaniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, z drugiej strony na przygotowaniu technicznym i planistycznym nowych terenów do inwestowania zarówno przez mieszkańców gminy jak i inwestorów z zewnątrz.

3.1. Ogólne zasady polityki przestrzennej

Ustalenia zawarte w kolejnych rozdziałach niniejszego Studium określają kierunki działań, jakie należy podjąć w celu realizacji przyjętej polityki przestrzennej gminy. Nie przesądzają one jednak o granicach zainwestowania i użytkowania terenów.

Zadaniem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest określenie polityki przestrzennej i lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Zasady polityki przestrzennej są pochodnymi misji rozwoju gminy przyjętej w uchwalonej Strategii, wniosków wynikających z istniejącego zagospodarowania, rozwoju przewidywanego w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania oraz wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju.

Ograniczeniem dla rozwoju przestrzennego gminy w zakresie inwestycji są obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, ochroną konserwatorską, obszary o niekorzystnych warunkach fizjograficznych, kompleksy gruntów chronionych wysokich klas bonitacyjnych, kompleksy lasów, strefy ochronne ujęć wody oraz inne obszary chronione lub wskazane do ochrony. Poważnym ograniczeniem dowolności kształtowania zabudowy gminy, jej funkcji i wielkości są tereny erozyjne o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu i dużych spadkach. Będą to wszystkie obszary o spadkach powyżej 8%.

Preferencyjnymi, w rozwoju przestrzennym gminy Czernikowo, w zakresie inwestowania są grunty niskich klas bonitacyjnych, obszary rolne posiadające zgody na zmianę sposobu użytkowania, obszary o dobrych i dogodnych warunkach fizjograficznych, tereny stanowiące własność komunalną i państwową, a przede wszystkim tereny uzbrojone i z możliwością łatwego przyłączenia do sieci infrastruktury technicznej.

Przyjmuje się podstawowe zasady kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej:

- wykorzystanie rezerw terenowych w obrębie obszarów zainwestowanych poprzez ich restrukturyzację (zmiana przeznaczenia, technologii) z poszanowaniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- minimalizacja konfliktów wynikających z przesłanek funkcjonalnych i przestrzennych, wywołujących negatywne skutki środowiskowe, społeczne i gospodarcze,
- dążenie do zapewnienia ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej terenów zielonych i ich powiązania z terenami cennymi przyrodniczo (utworzenie gminnego systemu ekologicznego w powiązaniu z regionalnymi ciągami ekologicznymi wynikającymi ze zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko - pomorskiego),
- dążenie do pełnego zabezpieczenia obsługi ludności w zakresie dostępu do sfery usług publicznych.

Przyjmuje się podstawowe zasady kształtowania środowiska przyrodniczego:

- ochrona istniejących zasobów środowiska przyrodniczego, szczególnie w obszarze chronionego krajobrazu oraz obszarach Natura 2000,
- kształtowanie nowych struktur przyrodniczych w oparciu o zbiorniki wodne, ciek i ciągi ekologiczne,
- zachowanie ładu przestrzennego w harmonii z otaczającym krajobrazem,
- ograniczenie i eliminację punktowych i przestrzennych źródeł negatywnie oddziałujących na środowisko i warunki życia mieszkańców,
- w stosunku do terenów zainwestowanych należy przyjąć taki kierunek zmian, który będzie gwarantował poprawienie ich biologicznych i topoklimatycznych warunków oraz zachowanie standardów jakości środowiska (klimatu akustycznego, jakości powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych),
- w stosunku do terenów przeznaczonych do zainwestowania należy przyjąć takie kierunki zmian, które gwarantowałyby zachowanie optymalnych „normatywów urbanistycznych” i zachowanie standardów jakości środowiska, przy zachowaniu zasady rozwoju zrównoważonego w celu zagwarantowania możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb społeczności współczesnej, jak i przyszłych pokoleń.

Przyjmuje się podstawowe zasady polityki przestrzennej w odniesieniu do systemów komunikacyjnych:

- kształtowanie sprawnego systemu powiązań z zewnętrznym układem komunikacyjnym poprzez budowę drogi ekspresowej S-10,

- kształtowanie sprawnego układu komunikacji wewnętrznej poprzez m. in. realizację nowych i przebudowę istniejących dróg podstawowego i wspomagającego układu komunikacyjnego, dostosowanych do kierunku rozwoju struktur gminnych i potrzeb przewidywanych funkcji,
- system komunikacyjny kształtować z uwzględnieniem minimalizacji konfliktów i zagrożeń dla bezpośredniego otoczenia drogą lepszych rozwiązań technicznych i technologicznych,
- realizację ścieżek rowerowych, pełniących funkcję turystyczną, a jednocześnie zapewniających alternatywną w stosunku do ruchu samochodowego i pieszego formę dojazdów do pracy, szkół i usług oraz bezpieczeństwo ruchu drogowego,

Przyjmuje się podstawowe zasady polityki przestrzennej w odniesieniu do systemów infrastruktury technicznej:

- stworzenie sprawnego gminnego systemu zaopatrzenia w wodę w oparciu o istniejące ujęcia wody dostosowane do wymogów ochrony środowiska wraz z przebudową i rozbudową gminnych sieci wodociągowych – gwarantujących nieprzerwane dostawy wody dobrej jakości,
- rozwiązanie gospodarki ściekowej w oparciu o rozbudowany rozdzielczy system sieci kanalizacyjnych odprowadzających ścieki do oczyszczalni ścieków w Czernikowie oraz dalszą realizację przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej,
- stworzenie systemu zaopatrzenia gminy w gaz ziemny wysokometanowy po wybudowaniu gazociągu zasilającego gminę z jego włączeniem do gazociągu dystrybucyjnego wysokiego ciśnienia będącego własnością Pomorskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. lub zasilanie z istniejących i planowanych gazociągów średniego ciśnienia na obszarach sąsiednich powiatów,
- stworzenie możliwości dla realizacji lokalnych i indywidualnych źródeł ogrzewania w oparciu o paliwa ekologiczne niskoemisyjne i bezemisyjne,
- budowę nowych stacji transformatorowych, rozbudowę i modernizację w zależności od potrzeb linii średniego i niskiego napięcia ze szczególnym uwzględnieniem kierunków rozwoju gminy,
- rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych przewodowych i bezprzewodowych stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i regionie, w celu umożliwienie korzystania z wachlarza nowoczesnych usług telekomunikacyjnych,
- budowę międzygminnych struktur gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023, Podstawą gospodarki odpadami komunalnymi w województwie będą Regiony Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w ramach których funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia i instalacje, w tym wskazane, już istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów z wyznaczonych zasięgiem obszarów oraz objęcie 100% mieszkańców gminy selektywną zbiórką odpadów.

3.2. Funkcje gminy i struktura sieci osadniczej

Kształtowanie Czernikowa jako gminy wielofunkcyjnej związane będzie z:

- rolnictwem, z uwagi na znaczny udział gleb wysokich klas bonitacyjnych,
- turystyką i rekreacją, ze względu na wysokie walory środowiska przyrodniczego,
- przedsiębiorczością, z uwagi na położenie gminy przy drodze krajowej nr 10 (planowanej S-10) i w sąsiedztwie Torunia.

Prawidłowe funkcjonowanie gminy związane będzie z możliwie niekonfliktowym rozwojem tych funkcji, nie kolidującym z warunkami ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym dla mieszkańców gminy jest i będzie miejscowość gminna – Czernikowo. Jest to jednocześnie lokalny ośrodek rozwoju funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej, usługowej i produkcyjno – usługowej.

Ośrodkami wiejskimi wspomagającymi miejscowość gminną wskazanymi do rozwoju funkcji mieszkaniowo – usługowej są miejscowości: Steklin, Osówka, Witowąż, Stelinek, Czernikówko, Makowiska, Mazowsze, Liciszewy, Zimny Zdrój i Skwirynowo.

Miejscowości wskazane do rozwoju funkcji rekreacyjnej to przede wszystkim Kijaszkowo, Steklinek, Liciszewy, Osówka.

Miejscowości wskazane do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej to przede wszystkim: Czernikowo, Steklin i Witowąż.

3.3. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Głównym kierunkiem rozwoju przestrzennego gminy jest określenie preferencji poszczególnych obszarów do różnego sposobu zagospodarowania.

Osiągnięcie trwałego, zrównoważonego rozwoju gminy oraz realizacja strategicznych celów przyjętych w strategii rozwoju gminy Czernikowo wymaga zmian w strukturze funkcjonalno – przestrzennej.

Struktury osadnicze gminy są średnio wykształcone, przeważa w znacznym stopniu zabudowa rozproszona. Dokonano próby koncentrowania zabudowy mieszkaniowo - usługowej w większych wykształconych strukturach i najbardziej skupionej zabudowy w rejonach usług.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest kontynuacją polityki przestrzennej przyjętej w Studium (...) uchwalonym w 2001 r. Pozostaje w zgodzie z przyjętymi kierunkami zmian, jednocześnie aktualizując je i dostosowując do obecnych potrzeb rozwoju gminy i wymogów prawa.

Kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego zostały sformułowane w oparciu o analizę istniejących uwarunkowań oraz przyjętych celów polityki przestrzennej, przedstawionych we wcześniejszych rozdziałach.

Za priorytetowy kierunek rozwoju przestrzennego gminy uznaje się funkcje: mieszkaniową, usługową (w tym: administracyjną, oświatową, kulturalną), rekreacyjną, produkcyjno-usługową.

Na obszarach wiejskich jako podstawową wskazuje się funkcję rolniczą, uzupełnianą przez funkcję zabudowy zagrodowej, mieszkaniową, rekreacyjno-wypoczynkową oraz w mniejszym stopniu produkcyjno-usługową. W pozostałych jednostkach osadniczych tj. wsi gminnej i ośrodkach wiejskich ją wspomagających winny rozwijać się funkcje niezbędne do prawidłowego funkcjonowania tych terenów. Wyznaczone kierunki zmian będą realizowane poprzez działania prowadzące do osiągania wcześniej wymienionych celów zagospodarowania przestrzennego.

Funkcja mieszkaniowa związana jest przede wszystkim z obszarem miejscowości Czernikowo, gdzie realizowana jest w osiedlach zabudowy jednorodzinnej, usługowo - mieszkaniowej, usługowej oraz z terenami bezpośrednio do niej przyległymi. Funkcje mieszkaniowe skupiają się również w pozostałych wsiach, tworząc w części zwartą, w części zaś rozproszoną zabudowę. Przekształcenia w obrębie tych terenów mają na celu stworzenie wysokiej jakości przestrzeni, gdzie harmonijnie współistnieją ze sobą zabudowa jednorodzinna i zagrodowa oraz usługi obsługujące te tereny. Zmiany w samej strukturze funkcjonalnej na terenach wiejskich mają na celu wspomaganie rozwoju zwanego charakteru zabudowy, poprzez dogęszczanie terenów częściowo już zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg gminnych i powiatowych, przy jednoczesnym utrzymaniu parametrów proponowanych klas dróg, zapewniając należyte z niej korzystanie.

Funkcja rekreacyjno-wypoczynkowa winna rozwijać się przede wszystkim w ramach obszarów wskazanych do zabudowy, a także w sąsiedztwie zbiorników wodnych zgodnie z ograniczeniami wynikającymi z przepisów odrębnych.

Zakres przekształceń i kierunków zmian w strukturze przestrzennej dla obszarów gminy sformułowano w odniesieniu do wyodrębnionych jednostek strukturalnych, którym przypisano funkcję wyrażoną poprzez odpowiednie przeznaczenie terenu.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo jest dokumentem kierunkowym, w którym wskazuje się potencjalne tereny inwestycyjne. Stąd celem zoptymalizowania gospodarowania przestrzenią zaleca się etapowanie przeznaczenia terenu w planach miejscowych.

3.3.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy

Ze względu na predyspozycje przyrodnicze teren gminy dzieli się na wyraźnie na dwie części: północno-wschodnią i południowo-zachodnią. Dla części północno-wschodniej ze względu na wykształcone tam gleby o wysokich klasach bonitacyjnych przewiduje się kontynuację działalności rolniczych, funkcji mieszkaniowo-usługowych, rekreacyjno-wypoczynkowych i funkcji gospodarczych, a także wyznacza się nowe tereny pod rozwój osadnictwa, funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i gospodarczych (produkcyjno-usługowych). Część południowo-zachodnia to obszar pokryty lasami, przewiduje się utrzymanie obecnego zagospodarowania o funkcjach osadniczych, rolniczych i gospodarczych oraz zachowanie obecnego charakteru ekologicznego (położenie w systemie obszarów chronionych, funkcje środowiskowe związane z dużymi powierzchniami lasów), a także

dopuszcza się rozwój zabudowy mieszkaniowej ekstensywnej, rekreacyjno-wypoczynkowej, produkcyjno-usługowej (eksploatacja kruszywa naturalnego) oraz wskazuje się duże tereny do doleśień.

W stosunku do obecnej struktury przestrzennej gminy, Studium porządkuje strukturę funkcjonalno-przestrzenną, poprzez wydzielenie następujących jednostek planistycznych (oznaczone na mapie „Kierunki i polityka przestrzenna”):

W1 – wielofunkcyjna mieszkaniowo – usługowo – produkcyjna

W2 – rekreacyjno – wypoczynkowo – mieszkaniowa

W3 – mieszkaniowo – usługowa

RO – rolniczo – osadnicza

E – ekologiczno - leśna

W/w jednostki planistyczne zostały wydzielone zgodnie z wytyczonym kierunkiem zmian, z uwzględnieniem istniejącego zainwestowania, na podstawie analiz dotyczących:

- ograniczeń dla zabudowy i zagospodarowania terenu wynikających z wymogów ochrony przyrody, ochrony zabytków, ochrony środowiska i zdrowia ludzi, zagrożeń powodziowych,
- istniejącego wyposażenia gminy w obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej oraz możliwości jej rozwoju,
- istniejącego zagospodarowania terenów,
- dotychczasowego przeznaczenia terenów określonego w dotychczas obowiązującym studium,
- złożonych wniosków do zmiany studium,
- wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

W1 – wielofunkcyjna mieszkaniowo - usługowo - produkcyjna

Jednostka planistyczna obejmuje miejscowość gminną Czernikowo wraz terenami bezpośrednio przyległymi.

Jest to jednostka o charakterze wielofunkcyjnym (mieszkaniowo - usługowo - produkcyjna), w której adaptuje się istniejące zagospodarowanie o funkcjach mieszkaniowych, mieszkaniowo-usługowych, handlowych, produkcyjno-usługowych, sportowo-rekreacyjnych, a także wyznacza się obszary do rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej, w tym usług handlu w ramach istniejącego zagospodarowania miejscowości poprzez kontynuację istniejącej zabudowy oraz wyznacza się obszary do rozwoju działalności produkcyjno-usługowych.

Jest to jednostka wskazywana do koncentracji usług publicznych w siedzibie gminy (zadań własnych gminy w zakresie obsługi ludności).

Należy opracować szczegółowe kryteria wprowadzania nowej zabudowy w zakresie gabarytów, geometrii i pokrycia połąci dachowych, dopuszczalnych do stosowania materiałów budowlanych, kolorystyki itp.

Ustala się lokalizację usług nieuciążliwych w tym handlu, jako zabudowy usługowej wolnostojącej na wydzielonych działkach oraz w ramach zabudowy mieszkaniowej zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o wysokości do czterech kondygnacji.

W wyznaczonych terenach zabudowy produkcyjno-usługowej, dopuszcza się możliwość lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – pod warunkiem, że uciążliwość inwestycji zamknie się w granicach własności inwestora (nie dotyczy urządzeń infrastruktury łączności), przy uwzględnieniu zabezpieczeń przed oddziaływaniem na sąsiednie tereny o funkcjach mieszkaniowych. Jednocześnie wprowadza się zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w bezpośrednim sąsiedztwie chronionej zabudowy mieszkaniowej.

Tereny rolne włączone w obszar strefy, przy przekształcaniu na cele mieszkaniowe, mieszkaniowo – usługowe i usługowe, wymagają rozwiązań projektowych w zakresie podziałów geodezyjnych,

wydzielenia dróg wewnętrznych dla obsługi komunikacyjnej o szerokości w liniach rozgraniczenia co najmniej 8,0 m i uzbrojenia terenu.

Zabudowa gruntów zmeliorowanych musi zapewniać ochronę melioracji na terenach sąsiednich gruntów rolnych.

Szczególną ochroną powinny być objęte zadrzewienia przydrożne oraz zieleń towarzysząca zabudowie, z równoczesnymi wskazaniem do wprowadzania nasadzeń nowych i odtwarzania zniszczonych. Lokalizacja nowych obiektów powinna być objęta wymogiem zagospodarowania terenu z udziałem zieleni izolacyjnej lub towarzyszącej.

Utrzymuje się istniejący układ dróg publicznych zakładając ich przebudowę do właściwych parametrów technicznych i użytkowych przypisanych klasom dróg oraz zakłada się budowę nowych dróg publicznych i wewnętrznych związanych z planowaną nową zabudową.

W zakresie gospodarki ściekowej - jako zadanie priorytetowe zakłada się likwidację wszystkich źródeł zanieczyszczeń gleby, wód powierzchniowych i podziemnych oraz podłączenie wszystkich posesji do istniejącej i planowanej sieci kanalizacyjnej.

W zakresie stanu czystości powietrza atmosferycznego - jako zadanie priorytetowe uznaje się likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń pochodzących z palenisk poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne niskoemisyjne i bezemisyjne.

Ustala się zakaz lokalizowania w w/w jednostce elektrowni wiatrowych.

W obszarze jednostki wskazuje się pięć wariantów planowanej drogi ekspresowej S-10, do uszczegółowienia po przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

W2 – rekreacyjno – wypoczynkowo – mieszkaniowa

Wyznaczono trzy jednostki obejmujące tereny położone w miejscowościach: Steklinek, Liciszewy i Mazowsze nad jeziorami Steklin, Kijaszkowski i Liciszewskie.

Dopuszcza się na ww. terenach lokalizację usług nieuciążliwych, również jako zabudowy usługowej wolnostojącej na wydzielonych działkach związanych z obsługą mieszkańców.

Należy opracować szczegółowe kryteria wprowadzania nowej zabudowy w zakresie gabarytów, geometrii i pokrycia połaci dachowych, dopuszczonych do stosowania materiałów budowlanych, kolorystyki itp.

Na terenach przy jeziorze zabrania się:

- wprowadzania ścieków do wód oraz do ziemi (należy stosować szczelne wybieralne zbiorniki na ścieki z tworzywa sztucznego),
- gromadzenia ścieków i odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody,
- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w szczególności ich składowania,
- mycia pojazdów.

Zaleca się zachowanie strefy wolnej od zabudowy o szerokości co najmniej 20,0 m od linii brzegowej jezior.

Tereny rolne włączone w obszar strefy, przy przekształcaniu na cele rekreacyjno – wypoczynkowe i mieszkaniowe wymagają rozwiązań projektowych w zakresie podziałów geodezyjnych, wydzielenia dróg wewnętrznych dla obsługi komunikacyjnej o szerokości w liniach rozgraniczenia co najmniej 8,0m i uzbrojenia terenu.

Zabudowa gruntów zmeliorowanych musi zapewniać ochronę melioracji na terenach sąsiednich gruntów rolnych.

Utrzymuje się istniejący układ dróg publicznych zakładając ich przebudowę do właściwych parametrów technicznych i użytkowych przypisanych klasom dróg oraz zakłada się budowę nowych dróg publicznych i wewnętrznych związanych z planowaną nową zabudową.

W zakresie gospodarki ściekowej - jako zadanie priorytetowe zakłada się likwidację wszystkich źródeł zanieczyszczeń gleby, wód powierzchniowych i podziemnych. Docelowo ustala się podłączenie posesji do gminnej sieci kanalizacyjnej, do czasu wybudowania kanalizacji ustala się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

W zakresie stanu czystości powietrza atmosferycznego - jako zadanie priorytetowe uznaje się likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń pochodzących z palenisk poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne niskoemisyjne i bezemisyjne.

Ustala się zakaz lokalizowania w w/w jednostkach elektrowni wiatrowych.

W3 – mieszkaniowo – usługowa

Wyznaczono jednostki planistyczne obejmujące tereny położone w miejscowościach: Liciszewy, Mazowsze, Steklin, Makowiska, Osówka, Czernikówko, Zimny Zdrój, Skwirynowo - Pokrzywno.

Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych w tym handlu, jako zabudowy usługowej wolnostojącej na wydzielonych działkach oraz w ramach zabudowy mieszkaniowej zgodnie z przepisami odrębnymi.

Należy opracować szczegółowe kryteria wprowadzania nowej zabudowy w zakresie gabarytów, geometrii i pokrycia połąci dachowych, dopuszczonych do stosowania materiałów budowlanych, kolorystyki itp.

Tereny rolne włączone w obszar strefy, przy przekształcaniu na cele mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe i usługowe wymagają rozwiązań projektowych w zakresie podziałów geodezyjnych, wydzielenia dróg wewnętrznych dla obsługi komunikacyjnej, o szerokości w liniach rozgraniczenia co najmniej 8,0 m i uzbrojenia terenu.

W przypadku zajmowania przez zabudowę mieszkaniową terenów, położonych w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej należy bezwzględnie przestrzegać zasad obowiązujących w tego typu obszarach, szczególnie w odniesieniu do przekształcania warstw skalnych. Respektowanie zasad będzie tutaj warunkiem sine qua non dla zabudowy mieszkaniowej.

Zabudowa gruntów zmeliorowanych musi zapewniać ochronę melioracji na terenach sąsiednich gruntów rolnych.

Utrzymuje się istniejący układ dróg publicznych zakładając ich przebudowę do właściwych parametrów technicznych i użytkowych przypisanych klasom dróg oraz zakłada się budowę nowych dróg publicznych i wewnętrznych związanych z planowaną nową zabudową.

W zakresie gospodarki ściekowej - jako zadanie priorytetowe zakłada się likwidację wszystkich źródeł zanieczyszczeń gleby, wód powierzchniowych i podziemnych. Docelowo ustala się podłączenie posesji do gminnej sieci kanalizacyjnej, do czasu wybudowania kanalizacji ustala się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

W zakresie stanu czystości powietrza atmosferycznego - jako zadanie priorytetowe uznaje się likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń pochodzących z palenisk poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne niskoemisyjne i bezemisyjne.

Ustala się zakaz lokalizowania w w/w jednostkach elektrowni wiatrowych.

W obszarze jednej z jednostek obejmującej tereny miejscowości Czernikówko wskazuje się dwa warianty planowanej drogi ekspresowej S-10, do uszczegółowienia po przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

RO – rolniczo – osadnicza

Jednostka planistyczna obejmuje tereny rolniczo – osadnicze położone w północnej części gminy. Część jednostki, na południe od linii kolejowej położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej

W obrębie jednostki ustala się następujące rodzaje działalności:

- wysokotowarowe rolnictwo z promocją produkcji rolnej przyjaznej środowisku,
- rolnictwo ekologiczne,
- zabudowa zagrodowa
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna na wydzielonych działkach w ramach istniejącego zagospodarowania miejscowości oraz poprzez kontynuację istniejącej zabudowy miejscowości,
- zabudowa agroturystyczna,
- usługi podstawowe – głównie dla obsługi mieszkańców, oraz związane z kompleksową obsługą rolnictwa,
- składy, magazyny i obiekty przechowalnicze,
- rozwój przemysłu rolno – spożywczego,
- prowadzenie działalności gospodarczej w ramach gospodarstw rolnych i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- komunikacja i infrastruktura techniczna,
- ochrona środowiska przyrodniczego.

W zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną ustala się ochronę gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych wraz z urządzeniami melioracji podstawowych i szczegółowych przed

wyłączeniem z produkcji rolnej. Zabudowa gruntów zmeliorowanych musi zapewniać ochronę melioracji na terenach sąsiednich gruntów rolnych.

Utrzymuje się istniejące rozplanowanie w zakresie podziałów geodezyjnych związanych z funkcjami mieszkalnymi, zabudową zagrodową oraz komunikacją.

Dopuszcza się wprowadzanie nowej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej z obsługą komunikacyjną.

Należy opracować szczegółowe kryteria wprowadzania nowej zabudowy w zakresie gabarytów, geometrii i pokrycia połaci dachowych, dopuszczalnych do stosowania materiałów budowlanych, kolorystyki itp.

Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla środowiska, związanych z istniejącą i planowaną zabudową mieszkaniową jednorodziną i zagrodową.

Zaleca się zalesianie i zadrzewianie gruntów niskich klas bonitacyjnych.

W zakresie gospodarki ściekowej - jako zadanie priorytetowe zakłada się likwidację wszystkich źródeł zanieczyszczeń gleby, wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę ekologicznych oczyszczalni przydomowych. Dopuszcza się odprowadzanie ścieków do szczelnych zbiorników okresowo opróżnianych, w przypadku gdy warunki gruntowo-wodne nie będą odpowiednie dla lokalizacji oczyszczalni przydomowych.

W zakresie stanu czystości powietrza atmosferycznego - jako zadanie priorytetowe uznaje się likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń pochodzących z palenisk poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne niskoemisyjne i bezemisyjne.

Dopuszcza się lokalizację instalacji do produkcji odnawialnych źródeł energii (w tym budowę systemów fotowoltaicznych), z wykluczeniem lokalizacji nowych elektrowni wiatrowych.

W obszarze jednostki wskazuje się pięć wariantów planowanej drogi ekspresowej S-10, do uszczegółowienia po przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

E – ekologiczno - leśna

Jednostka planistyczna obejmuje południowo – zachodnią i zachodnią część gminy położoną w całości w obszarze Chronionego Krajobrazu Nizina Ciechocińska. W jednostce tej zlokalizowane są obszary Natura 2000. W części jednostki istnieje fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 141.

Utrzymuje się na tym terenie istniejącą zabudowę zagrodową, mieszkaniową jednorodziną, usługową, rekreacyjną oraz istniejące zagospodarowanie z zakresu infrastruktury technicznej i transportu.

W obrębie jednostki ustala się następujące rodzaje działalności:

- rolnictwo z promocją produkcji rolnej przyjaznej środowisku,
- rolnictwo ekologiczne,
- zabudowa zagrodowa
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w ramach istniejącego zagospodarowania miejscowości oraz poprzez kontynuację istniejącej zabudowy miejscowości, która powinna być objęta wymogiem zagospodarowania terenu z co najmniej 70% udziałem powierzchni biologicznie czynnej,
- zabudowa rekreacyjna i agroturystyczna,
- usługi podstawowe – głównie dla obsługi mieszkańców, oraz związane z kompleksową obsługą rolnictwa,
- prowadzenie działalności gospodarczej w ramach gospodarstw rolnych i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- powierzchniowa eksploatacja kruszywa,
- komunikacja i infrastruktura techniczna,
- ochrona środowiska przyrodniczego.

W jednostce planowana jest realizacja stopnia wodnego na Wiśle. Wskazuje się orientacyjne tereny dla dwóch potencjalnych lokalizacji stopnia wodnego w miejscowości Siarzewo i Nieszawa. Na rysunku „kierunki i polityka przestrzenna” wskazano dwa potencjalne obszary przeznaczone pod budowę stopni wodnych i zapór bocznych, zasięg zalewu przy normalnym piętrzeniu i przepływie średnim z wielolecia (SSQ) oraz potencjalne drogi o klasie G (głównej), dwa warianty jako połączenie przejścia drogowego przez planowany stopień wodny na Wiśle z istniejącymi drogami gminnymi i dalej

drogą powiatową dostosowanymi do nowego przeznaczenia, z włączeniem do drogi krajowej nr 10 (przyszła droga ekspresowa).

Utrzymuje się istniejący układ dróg publicznych zakładając ich przebudowę do właściwych parametrów technicznych i użytkowych przypisanych klasom dróg oraz dopuszcza się budowę nowych dróg publicznych i wewnętrznych niezbędnych dla funkcjonowania istniejącej zabudowy.

Zabudowa gruntów zmeliorowanych musi zapewniać ochronę melioracji na terenach sąsiednich gruntów rolnych.

W zakresie gospodarki ściekowej - jako zadanie priorytetowe zakłada się likwidację wszystkich źródeł zanieczyszczeń gleby, wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę ekologicznych oczyszczalni przydomowych. Dopuszcza się odprowadzanie ścieków do szczelnych zbiorników okresowo opróżnianych, w przypadku gdy warunki gruntowo-wodne nie będą odpowiednie dla lokalizacji oczyszczalni przydomowych.

W zakresie stanu czystości powietrza atmosferycznego - jako zadanie priorytetowe uznaje się likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń pochodzących z palenisk poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne niskoemisyjne i bezemisyjne.

Wprowadza się zakaz lokalizacji elektrowni wiatrowych jak i innych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których wymagane jest przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko z dopuszczeniem eksploatacji kruszywa naturalnego w obszarach wskazanych w studium.

Dopuszcza się realizację systemów fotowoltaicznych, które zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213 poz. 1397 z późn. zm.) nie są zaliczane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

3.3.2. Kierunki zmian w przeznaczeniu terenów

W ramach tych jednostek wydzielono tereny pełniące określone funkcje w przestrzeni, nazywane terenami funkcjonalnymi, przypisano im ogólne zasady i wskaźniki zagospodarowania.

W Studium wskazuje się następujące tereny (oznaczone na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*”):

Tereny inwestycyjne rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej oraz zagrodowej

MU – zabudowa mieszkaniowo – usługowa, w tym mieszkaniowa wielorodzinna

Obszary istniejącej zabudowy miejscowości oraz ich bezpośredniego sąsiedztwa (kontynuacja istniejącej zabudowy miejscowości) - z dopuszczeniem uzupełnień, rozbudowy, przebudowy, przekształceń i rehabilitacji.

Powyższe dotyczy największych miejscowości, w których dalszy rozwój zabudowy będzie służył celowi koncentracji zagospodarowania oraz koncentracji ludności. Obecnie są to obszary zarówno zabudowy zwartej, jak i rozproszonej - ale rozmieszczonej wzdłuż głównych dróg, co stwarza znaczne rezerwy dla dalszego rozwoju zabudowy przy nie poszerzaniu granic istniejącej zabudowy lub ich nieznacznemu poszerzaniu poprzez kontynuację zabudowy zwartej. Wyklucza się możliwość lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (powyższe ograniczenie nie dotyczy realizacji infrastruktury technicznej oraz inwestycji celu publicznego oraz z zakresu łączności, na podstawie przepisów odrębnych).

Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla środowiska, związanych z obsługą mieszkańców również jako zabudowy usługowej wolnostojącej na wydzielonych działkach.

Budynki z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi powinny być wznoszone poza zasięgiem zagrożeń i uciążliwości określonych w odrębnych przepisach.

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa

Obszary istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej rozproszonej oraz zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem uzupełnień, rozbudowy, przebudowy, przekształceń i rehabilitacji.

Zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W zabudowie zagrodowej dopuszcza się realizację budowli rolniczych związanych z gospodarką rolną między innymi płyt gnojowych i zbiorników na gnojówkę i gnojowicę. Wyklucza się możliwość lokalizacji przedsięwzięć z zakresu przemysłowego chowu zwierząt, a także rozbudowy

gospodarstw hodowlanych i innych do wielkości pozwalającej uznać je za realizujące chów przemysłowy.

Budynki z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi powinny być wznoszone poza zasięgiem zagrożeń i uciążliwości określonych w odrębnych przepisach.

Tereny inwestycyjne rozwoju działalności produkcyjno-usługowej

PU – zabudowa produkcyjno – usługowa

Dla rozwoju działalności produkcyjno – usługowej wyznacza się tereny w jednostce wielofunkcyjnej W1 mieszkaniowo – usługowo - produkcyjnej oraz utrzymuje się istniejące tereny zabudowy produkcyjno – usługowej w pozostałych jednostkach.

Dopuszcza się możliwość lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – pod warunkiem, że uciążliwość inwestycji zamknie się w granicach własności inwestora (nie dotyczy urządzeń infrastruktury łączności), przy uwzględnieniu zabezpieczeń przed oddziaływaniem na sąsiednie tereny o funkcjach mieszkaniowych.

Zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w bezpośrednim sąsiedztwie chronionej zabudowy mieszkaniowej.

Tereny inwestycyjne rozwoju działalności usługowej

U – zabudowa usługowa

Tereny przeznaczone na działalność usługową wyznacza się jako kontynuację istniejącej już zabudowy usługowej w poszczególnych jednostkach funkcjonalnych. Działalność usługowa uciążliwa (przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko) może być prowadzona wyłącznie w wyznaczonych terenach produkcyjno – usługowych, natomiast działalność usługowa nieuciążliwa (nie zaliczona do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko) w terenach mieszkaniowo – usługowych oraz w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej, również jako zabudowa usługowa wolnostojąca na wydzielonych działkach.

W zabudowie usługowej nieuciążliwej dopuszcza się realizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na podstawie analiz urbanistycznych, w nawiązaniu do zabudowy sąsiedniej, z uwzględnieniem spójności kompozycji przestrzennej.

Tereny inwestycyjne rozwoju infrastruktury technicznej

W – tereny gminnych ujęć wody

Tereny przeznaczone do zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę. Dla wszystkich ujęć wody wyznaczone zostały strefy ochrony bezpośredniej wewnętrznej.

- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:
 - odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
 - zagospodarować teren zielenią,
 - odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
 - ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody nie wolno składować materiałów grożących skażeniu wód podziemnych.

K – gminna oczyszczalnia ścieków

Teren mechaniczno - biologicznej oczyszczalni ścieków w Czernikowie obejmującej obecnie zasięgiem gminnej kanalizacji miejscowość Czernikowo

O – gminne składowisko odpadów

Utrzymuje się istniejące gminne składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w Jackowie. Wg danych zawartych w „Rapocie o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2010 roku” składowisko ma powierzchnię roboczą 1,8 ha oraz pojemność całkowitą 50 000 m³ (zgodnie z PGO),

a ilość nagromadzonych odpadów na koniec 2010 roku wynosiła 8 515 Mg (8,635,670 Mg zgodnie z PGO województwa kujawsko-pomorskiego). Składowisko wypełnione jest w 68% (64,5% zgodnie z PGO) i będzie eksploatowane do czasu wypełnienia. Na składowisku prowadzony był odzysk surowców wtórnych. Na terenie składowiska wykonane jest uszczelnienie, drenaż, waga, brodzik oraz prowadzony jest monitoring, brak jest natomiast wykonanej instalacji gazu składowiskowego.

EW – tereny elektrowni wiatrowych

Utrzymuje się lokalizacje istniejących elektrowni wiatrowych wraz ze strefami związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Tereny potencjalnych lokalizacji stopnia wodnego na Wiśle z hydroelektrownią

Wskazuje się orientacyjne tereny dla trzech potencjalnych lokalizacji stopnia wodnego na Wiśle w miejscowości Siarzewo i Nieszawa. Na rysunku „*Kierunki i polityka przestrzenna*” wskazano potencjalne obszary przeznaczone pod budowę stopni wodnych i zapór bocznych oraz zasięg zalewu przy normalnym piętrzeniu i przepływie średnim z wielolecia (SSQ).

Tereny pozostałe

US – tereny usług sportu

Utrzymuje się dotychczasowe funkcje sportowe z wyposażeniem w nowe obiekty sportowe oraz dostosowanie terenów do szerokiej oferty sportowej.

UT – tereny zabudowy rekreacyjno - wypoczynkowej

Utrzymuje się dotychczasowe funkcję z wyposażeniem w nowe obiekty rekreacyjne i usługowe nieuciążliwe oraz dostosowanie terenów do szerokiej oferty rekreacyjnej. Wyznacza się nowe tereny w ramach jednostek planistycznych w miejscowościach: Steklinek, Kijaszkowo, Liciszewy.

ZC – tereny cmentarzy

Utrzymuje się dotychczasową funkcję. W pasie szerokości 50 m od terenu cmentarza czynnego wprowadza się zakaz zabudowy obiektami związanymi z obrotem artykułami spożywczymi oraz obiektami o charakterze mieszkalnym. Konieczność zachowania 150m odległości od cmentarza dla ujęć wody dla ww zabudów w przypadku braku sieci wodociągowej.

ZP – tereny zieleni urządzonej (w tym parki podworskie)

Utrzymuje się istniejącą zielen, dopuszcza się realizację obiektów małej architektury służących wypoczynkowi i rekreacji oraz wprowadza się obowiązek nasadzeń zieleni. Dla obiektów zabytkowych obowiązują ustalenia zawarte w rozdziale 6.

ZL – lasy (w tym lasy glebochronne i wodochronne), ZLd – dolesienia

Utrzymuje się istniejące kompleksy leśne oraz tereny przeznaczone do zalesienia. Podstawowe kierunki kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej dotyczą ochrony zachowania istniejących powierzchni lasów i ochrony przed wyłączeniami ich z produkcji leśnej. Proekologiczne zasady gospodarowania ich zasobami określone rozdziale 13.2

UE – użytki ekologiczne

Dla użytków ekologicznych obowiązują ustalenia zawarte w rozdziale 5.1.

Tereny wód powierzchniowych (jeziora, ciek)

Utrzymuje się tereny istniejących wód powierzchniowych

EL – ciągi ekologiczne o znaczeniu lokalnym

Wyznacza się tereny predysponowane do stanowienia zasobu biotycznego środowiska przyrodniczego gminy. Tworzą je kompleksy roślinności łąkowo – bagiennej, położone przeważnie wzdłuż cieków wodnych, powinny być bezwzględnie chronione przed zmianą sposobu ich użytkowania. Zakłada się bezwzględne utrzymanie sposobu ich użytkowania i zakaz jego zmiany.

Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Wskazuje obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat obejmując dolinę rzeki Wisły i rzeki Mień na całym jej przebiegu przez gminę Czernikowo. Na w/w obszarach obowiązują ustalenia zawarte w rozdziale 14.1

Tereny potencjalnie narażone na osuwanie się mas ziemnych

Wskazuje się obszary erozyjne narażone na osuwanie mas ziemnych z przyczyn geologicznych, związanych z budową geologiczną i rzeźbą terenu (duże spadki i krawędzie) bądź położonych na terenach przybrzeżnych. Na obszarach tych obowiązują ustalenia zawarte w pkt 14.2.

PG – tereny powierzchniowej eksploatacji złóż kopalin

Wyznacza się teren pod eksploatację kruszywa w miejscowości Witowąż z obowiązkiem sporządzenia miejscowego planu (grunty leśne wymagające zgody na wyłączenie z produkcji leśnej).

4. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

4.1. Wskaźniki i zasady dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Właściwe zachowanie ładu przestrzennego na terenie gminy wiąże się z zachowaniem wskaźników i parametrów, które powinny być uwzględnione w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

4.1.1. Zasady zagospodarowania oraz użytkowania terenu

Ustala się następujące zasady ogólne rozwoju przestrzennego gminy, obowiązujące dla obszaru całej gminy:

- ✓ obszary istniejącej zabudowy poszczególnych miejscowości adaptuje się z możliwością dokonywania uzupełnień, przekształceń i rehabilitacji, przyjmując jako nadrzędną zasadę dążenie do koncentracji osadnictwa w największych miejscowościach i przeciwdziałanie rozpraszania zainwestowania - dla obszaru całej gminy ustala się koncentrację mieszkalnictwa, usług i wytwórczości w granicach zabudowy wsi i przeciwdziałanie nadmiernemu rozpraszaniu nowotworzonej zabudowy zagrodowej; dopuszcza się realizację zabudowy rozproszonej (tzn. oddalonej od istniejących skupisk zabudowy), ale preferować należy lokalizacje w pobliżu istniejących skupisk zabudowy, w rejonach łatwej obsługi w zakresie infrastruktury i komunikacji;
- ✓ na terenie gminy wskazuje się obszary, które będą podlegać przekształceniom funkcji, a co za tym idzie - stanu zagospodarowania przestrzennego. W obszarach wskazywanych do rozwoju funkcji mieszkaniowych i usługowych oraz funkcji produkcyjno-usługowych rozwój zagospodarowania powinien być prowadzony w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- ✓ lokalizacja wszelkiego zainwestowania powinna uwzględniać uwarunkowania fizjograficzne, przyrodnicze i kulturowe poszczególnych terenów;
- ✓ zakłada się dalszy rozwój działalności rolniczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań jako jednej z podstawowych funkcji gminy; jednocześnie przyjmuje się założenie promowania wielofunkcyjności, czyli wprowadzaniu pozarolniczych źródeł utrzymania;
- ✓ ze względu na specyficzne warunki przyrodnicze oraz osadnicze, na terenie gminy, w jednostkach planistycznych W1, W2, W3 i E wyklucza się możliwość lokalizacji nowych przedsięwzięć z zakresu przemysłowego chowu zwierząt, a także rozbudowy istniejących gospodarstw hodowlanych i innych do wielkości pozwalającej uznać je za realizujące chów przemysłowy - powyższe ograniczenie wynika z konieczności ochrony walorów przyrody w kontekście dużego ich zagrożenia degradacją - zwłaszcza dotyczy to wód powierzchniowych i podziemnych oraz walorów krajobrazu, a także z konieczności ochrony warunków zamieszkania ludności w warunkach dużego rozproszenia osadnictwa;
- ✓ na terenie całej gminy dopuszcza się lokalizowanie w obszarach wykorzystywanych rolniczo działalności turystyczno-wypoczynkowych i agroturystyki, związanych z wypoczynkiem

- pobytowym oraz rekreacją; na potrzeby agroturystyki możliwe wykorzystanie istniejącej zabudowy zagrodowej;
- ✓ zakłada się koncentrację inwestycji z zakresu działalności usługowych i wytwórczych w największych miejscowościach – wskazuje się następującą hierarchię sieci osadniczej na terenie gminy: Czernikowo – ośrodek usługowy o znaczeniu gminnym; Steklin, Osówka, Witiwąż, Makowiska, Mazowsze – ośrodki uzupełniające, wyposażone w usługi sektora publicznego – do utrzymania istniejących instytucji obsługi ludności i wzmocnienia ich potencjału oraz miejscowości pozostałe;
 - ✓ należy utrzymać istniejącą sieć usług publicznych (prowadzonych przez Gminę) i dążyć do jej wzbogacania poprzez poszerzanie zakresu prowadzonych instytucji;
 - ✓ nie wskazuje się potrzeby lokowania infrastruktury społecznej prowadzonej przez Gminę w innych miejscowościach, natomiast wspierać należy wszelkie inicjatywy na rzecz tworzenia placówek podmiotów niepublicznych i przedsięwzięć komercyjnych na terenie całej gminy;
 - ✓ zakłada się wzmocnianie funkcji ekologicznych poprzez ograniczanie gospodarki rolnej na terenach nieprzydatnych oraz stopniowe ich zalesianie - dla obszaru całej gminy ustala się zalesianie gruntów o małej przydatności dla rolnictwa;
 - ✓ dopuszcza się zalesianie terenów nie wskazanych na rysunku Studium jako tereny do dolesień, a wykazujących niską przydatność dla rolnictwa lub terenów, w których dolesienie jest optymalną formą zagospodarowania ze względów środowiskowych. Ponadto dopuszcza się zalesianie wyrobisk poeksploatacyjnych – jako formę ich rekultywacji;
 - ✓ w stosunku do lasów na terenie całej gminy ustala się zachowanie i odtwarzanie walorów lasu poprzez prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
 - ✓ w stosunku do lasów na terenie całej gminy ustala się zakaz lokalizacji zabudowy nie związanej z gospodarką leśną oraz ogólnodostępnym zagospodarowaniem turystycznym (nie dotyczy inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej);
 - ✓ dla obszaru całej gminy ustala się ochronę przed dolesieniami śródleśnych łąk, bagien i nieużytków.

4.1.2. Wskaźniki i parametry zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Ogólne wskaźniki określające zagospodarowanie, ład przestrzenny i użytkowanie terenu:

- maksymalna wysokość nowej zabudowy powinna harmonizować z istniejącymi budynkami i dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji, a dla zabudowy wielorodzinnej czterech kondygnacji,
- preferować budynki o dachach dwu i wielospadowych, nawiązujących architekturą do zabudowy sąsiedniej, utrzymując określoną kompozycję przestrzenną,
- realizować zabudowę z pełnym uzbrojeniem w zakresie podstawowych mediów infrastruktury technicznej,
- obiekty o funkcji produkcyjnej, usługowej i obsługi rolnictwa planować wraz z normatywną ilością miejsc parkingowych i postojowych oraz z udziałem powierzchni biologicznie czynnej,
- minimalne wymagania (wskaźniki) co do ilości miejsc postojowych (parkingowych) dla samochodów osobowych w przypadku nowej zabudowy ustalić na etapie sporządzenia planów miejscowych,
- lokalizację obiektów uciążliwych dla środowiska planować pod warunkiem gwarantującym zachowanie standardów jakości środowiska poza terenem inwestycji,
- szerokości pasów drogowych pod drogi publiczne (główne, zbiorcze, lokalne i dojazdowe) przyjmować zgodnie z § 8. 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43 poz. 430 z późn. zm.),
- szerokości pasów drogowych pod drogi wewnętrzne prowadzące do więcej niż jednej nieruchomości w przypadku nowej zabudowy mieszkaniowej – co najmniej 8,0 m,
- z uwagi na ochronę przeciwpożarową wszelka zabudowa powinna być lokalizowana w odległości nie mniejszej niż 12 m od granic kompleksów leśnych.

Wskaźniki i parametry będą uszczegóławiane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem spójności kompozycji przestrzennej oraz lokalizacji danej funkcji na terenie gminy.

4.2. Tereny wyłączone z zabudowy

Terenami wyłączonymi spod nowej zabudowy są:

- ✓ Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- ✓ Tereny potencjalnie narażone na osuwanie się mas ziemnych,
- ✓ Tereny złóż kopalin,
- ✓ Tereny lokalnych korytarzy ekologicznych,
- ✓ Tereny wód powierzchniowych (wody otwarte, rowy, oczka wodne),
- ✓ Tereny ZLd – szczególnie predysponowane do wprowadzenia dolesień (nie dotyczy inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej),
- ✓ Tereny lasów ZL – dla których nie dokonano zmiany przeznaczenia na cele inne niż leśne (nie dotyczy inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej),
- ✓ Cmentarze nieczynne oraz cmentarze czynne wraz ze strefą 50 m wokół cmentarza, w której obowiązuje zakaz zabudowy obiektami związanymi z obrotem artykułami spożywczymi, z wyjątkiem zabudowy ściśle związanej z funkcją cmentarza np. kaplica,
- ✓ Pasy technologiczne dla przebiegu napowietrznych linii elektroenergetycznych NN, WN i SN,
- ✓ Pasy drogowe dróg publicznych i wewnętrznych, linia kolejowa.

Terenami występowania ograniczeń dla zabudowy są:

- ✓ Tereny położone w Obszarze Chronionego Krajobrazu Nizina Ciechocińska w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej. Zakaz ten nie dotyczy zbiorników antropogenicznych o powierzchni do 1 ha, cieków wodnych stanowiących budowlę i urządzenia melioracyjne, terenów przeznaczonych pod zabudowę, dla których szerokość strefy zakazu zabudowy wyznacza się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub przypadków budowy obiektów budowlanych, gdy w wyznaczonej strefie znajduje się zespół istniejącej zabudowy, które mają uzupełniać, bądź do których będą przylegać nowo planowane obiekty,
- ✓ Tereny wyposażone w podziemną sieć drenarską. W przypadku lokalizacji obiektów budowlanych na terenach zdrenowanych należy dokonać przebudowy sieci drenarskiej,
- ✓ Tereny występowania gleb I - III klasy bonitacyjnej,
- ✓ Tereny zadrzewień, torfowisk, tereny łąkowo - bagienne i pastwiska,
- ✓ Tereny o trudnych warunkach geoinżynierskich.

5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

Prawidłowo realizowana polityka przestrzenna na obszarze gminy winna być postrzegana jako powiązanie założonych celów rozwoju z pożądanymi jego zmianami w strefach funkcjonalno - przestrzennych z zachowaniem i kształtowaniem jego systemu ekologicznego, zachowaniem obszarów i obiektów podlegających ochronie prawnej oraz eliminacją wszelkich zagrożeń mogących zakłócić jego stan i funkcjonowanie. Przestrzenny rozwój gminy powinien uwzględniać istniejące wartości przyrodnicze i krajobrazowe własne, jak również zasoby gmin sąsiednich.

5.1. Przyrodnicze kierunki rozwoju gminy

Ocena aktualnego stanu środowiska przyrodniczego na obszarze gminy oraz identyfikacja najważniejszych problemów ekologicznych i przestrzennych pozwalają określić ogólne przyrodnicze kierunki rozwoju przestrzennego gminy:

- zapewnienie trwałości istnienia ekologicznych funkcji środowiska gminy,
- racjonalizacja wykorzystania terenów zieleni oraz lasów na cele rozwoju funkcji wypoczynkowo - rekreacyjnej,

- zapewnienie trwałości istnienia ekologicznych funkcji obiektów na mocy przepisów odrębnych,
- zachowanie właściwych proporcji terenów otwartych (powierzchni terenów biologicznie czynnych) do terenów zainwestowanych,
- kształtowanie pasów zieleni o funkcji izolacyjnej i ochronnej wzdłuż ciągów komunikacji,
- kształtowanie przestrzeni zapewniające przewietrzanie obszarów zurbanizowanych,
- uwzględnienie działań prowadzących do poprawy jakości wód powierzchniowych,
- uwzględnienie działań prowadzących do poprawy jakości wód podziemnych oraz bezwzględna ochrona terenów komunalnych ujęć wód i przestrzeganie zasad zagospodarowania w ich strefach ochronnych,
- uwzględnienie działań prowadzących do poprawy stanu jakości powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego,
- uwzględnienie zasad ochrony gruntów przed erozją - ochrona terenów osuwiskowych przed zainwestowaniem,
- uwzględnienie zasad ochrony gruntów rolnych, głównie pochodzenia organicznego przed zmianą użytkowania,
- eliminacja niezgodności pomiędzy użytkowaniem terenu a warunkami przyrodniczymi,
- wdrażanie nowoczesnego systemu gospodarki odpadami.

Prawidłowo realizowana polityka przestrzenna na obszarze gminy musi w pełni uwzględniać ochronę istniejącego systemu ekologicznego, eliminować wszystkie źródła zagrożeń, które mogą negatywnie oddziaływać na jego stan i funkcjonowanie. Konieczna jest też poprawa jakości środowiska wraz z wzbogaceniem jego zasobów i walorów krajobrazowych. Realizacja powyższych zadań jest istotnym warunkiem rozwoju zrównoważonego, polegającego na gospodarowaniu w harmonii z przyrodą, z zachowaniem zasad i wymogów ochrony środowiska, wynikających z głównych założeń polityki ekologicznej państwa, województwa, powiatu i gminy.

Ważnym elementem docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej są i będą obszary decydujące o zasobach i jakości środowiska biotycznego gminy oraz warunkach życia człowieka tj. lasy, obszary ekologiczne łąkowo – bagienne, cieki i tereny zieleni pełniące w krajobrazie gminy funkcje ochronne, krajobrazowo-estetyczne, regulacyjne w zakresie gospodarki wodnej. Mimo, że obszary te nie podlegają ochronie prawnej, pełnią ważne funkcje środowiskotwórcze, co powinno decydować o ich ochronie i bezwzględnym wyłączeniu spod zabudowy, z możliwością wzbogacania ich naturalnych zasobów oraz przystosowania do pełnienia funkcji turystycznych, sportowych i rekreacyjnych.

Przestrzennie zróżnicowana struktura ekologiczna gminy wymaga ustalenia priorytetów zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego dla terenów o niejednakowych predyspozycjach do pełnienia planowanych funkcji. Winny one opierać się o zasady:

- ochrony istniejących zasobów środowiska przyrodniczego;
- kształtowania nowych struktur przyrodniczych;
- zachowania ładu przestrzennego w harmonii z otaczającym krajobrazem;
- ograniczanie i eliminację punktowych i przestrzennych źródeł negatywnie oddziałujących na środowisko i warunki życia mieszkańców.

System ekologiczny gminy oparty jest o dolinę rzeki Wisły i Mień wraz z terenami otaczającymi oraz wyznaczonymi lokalnymi ciągami ekologicznymi związanymi z występującymi na terenie gminy jeziorami. Stanowią one ważny element dla obecnej i przyszłej przestrzennej struktury gminy o istotnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Obszary zurbanizowane, obejmujące zwartą zabudowę oraz tereny planowane do zurbanizowania, na których wystąpiły, bądź wystąpią, znaczne przekształcenia środowiska, powinny w swej strukturze charakteryzować się wysokim udziałem powierzchni biologicznie czynnej. Tworzyć je powinna użytkowa i ozdobna zieleń przydomowa, zieleń pełniąca funkcje ochronne, wykształcona wzdłuż ciągów komunikacji, obiektów usługowych i produkcyjno-usługowych oraz ogólnodostępne tereny zieleni przede wszystkim w miejscowości gminnej Czernikowo oraz terenach wyznaczonych do rozwoju (skwery, zieleńce, place zabaw i rekreacji itp.).

Kierunkowym działaniem skutecznie łagodzącym narastające dysfunkcje w rozwoju przestrzeni poszczególnych obszarów jest zachowanie środowiskowych normatywów urbanistycznych gwarantujących zachowanie istniejących i tworzenie nowych przestrzeni zieleni.

W stosunku do terenów zainwestowanych w poszczególnych strefach funkcjonalno – przestrzennych należy przyjąć taki kierunek zmian w zagospodarowaniu, który będzie wpływał na poprawę warunków bio i topoklimatycznych. Przyjmując kierunek naprawczy w stosunku do obecnego zagospodarowania terenów należy dążyć do:

- eliminowania bądź łagodzenia sąsiedztwa funkcji sobie przeciwstawnych,
- wydzielania terenów pełniących funkcje stref izolacyjnych pomiędzy terenami o przeciwstawnych sobie funkcjach, które urządzone jako tereny zieleni mogą pełnić funkcję ochronną, izolacyjną i biernego wypoczynku,
- łagodzenia przeinwestowania terenów poprzez biologiczne wzbogacanie ich w elementy środowiskotwórcze,

Równie ważnymi czynnikami decydującymi o zasobach i jakości środowiska przyrodniczego oraz warunkach życia człowieka, a związanymi ze strukturą funkcjonalno-przestrzenną gminy są:

- likwidacja wszystkich źródeł zanieczyszczeń gleby, wód powierzchniowych i podziemnych,
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń pochodzących z palenisk domowych opalanych paliwami tradycyjnymi (węgiel) poprzez zmianę czynnika grzewczego z tradycyjnego na paliwa ekologiczne niskoemisyjne lub bezemisyjne,
- realizacja gospodarki odpadami w oparciu o objęcie zorganizowanym systemem gromadzenia, wywozu i utylizacji odpadów wszystkich posesji na terenie gminy.

W stosunku do uznanych **pomników przyrody** zabrania się: niszczenia, uszkodzania obiektu lub obszaru wokół, uszkodzania i zanieczyszczania gleby oraz umieszczania tablic reklamowych.

W Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej obowiązują ustalenia zawarte w Uchwale nr VI/106/2011 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 marca 2011 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. 2011.99.793): czynna ochrona ekosystemu leśnego poprzez: racjonalną gospodarkę leśną, polegającą na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk Kotliny Płockiej, Kotliny Toruńskiej, Pojezierza Dobrzyńskiego, ochrona monokulturowych lasów sosnowych (mikroklimat Ciechocinek) oraz krajobrazu nadwiślańskiego, ochrona rzeki Wisły, Tążyny i Mień wraz z pasem roślinności okalającej głównie lasów liściastych.

W Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej obowiązują zawarte w ww. Uchwale zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwośliskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarki wodnej lub rybackiej;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz o którym mowa w pkt 2), nie dotyczy realizacji nowych lub rozbudowy i modernizacji istniejących przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona procedura oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę obszarów.

Zakaz wymieniony w pkt 4) i 5) nie dotyczy wydobywania piasku i żwiru z udokumentowanych złóż wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku na podstawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

- 1) na obszarze do 2 ha i przy wydobywaniu nie przekraczającym 20 tys. m³ rocznie;
- Eksploracja ta nie może powodować zmian stosunków wodnych i zagrożeń dla chronionych ekosystemów, a brak negatywnego oddziaływania na środowisko został wykazany w sporządzonym raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Zakaz, o którym mowa w pkt 8 nie dotyczy zbiorników antropogenicznych.

W obszarach uznanych za **użytki ekologiczne** (oznaczonych jako UE na mapie „Kierunki i polityka przestrzenna”):

1. wprowadza się następujące ustalenia dotyczące ochrony czynnej na obszarze użytku:

- a) zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk;
- b) zachowanie siedlisk gatunków zwierząt chronionych;
- c) zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych;
w danych częściach wyspy, w zależności od przyjętych wytycznych dotyczących ochrony danych ekosystemów.

2. zabrania się:

- a) niszczenia uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- b) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z bezpieczeństwem przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych wraz z możliwością ustawiania przez administratora rzeki oznakowania przewidzianego przez przepisy żeglugowe na śródlądowych drogach wodnych oraz wykonywania czystki wokół wystawionych znaków;
- c) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- d) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych oraz obszarów wodno-błotnych;
- e) wylewania gnojowicy;
- f) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- g) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- h) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- i) umieszczania tablic reklamowych.

W **strefach ciszy** obowiązują następujące zakazy:

- ✓ używania silników spalinowych na jednostkach pływających,
- ✓ ruchu pojazdów o napędzie mechanicznym,
- ✓ używania poza pomieszczeniami zamkniętymi urządzeń nagłaśniających, sprzętu odtwarzającego elektroakustycznego oraz odbiorników RTV.

Główny zbiornik wód podziemnych (GZWP) nie został dotychczas objęty ochroną prawną. Na jego obszarze w celu ochrony perspektywicznych zasobów wody pitnej, powinny być przestrzegane surowe reżimy ochronne w zakresie gospodarki ściekowej i zagospodarowania odpadów oraz wprowadza się zakaz lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

5.2. Kierunki rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku

O jakości życia decyduje poziom rozwoju jego podstawowych funkcji: warunków zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Zasoby i walory środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy przedstawione w uwarunkowaniach rozwoju są „magnesem” przyciągającym i ukierunkowującym społeczeństwo do różnorodnego z nich korzystania, jak również rozwijania wielu przyrodniczych form rekreacji, stąd podstawowe kierunki kształtowania i rozwoju turystyki powinny skupiać się na wykorzystaniu zasobów i walorów samej gminy, jezior i rzek, obiektów zabytkowych oraz walorów krajobrazowych gmin sąsiednich dającym możliwość uprawiania różnych form rekreacji i wypoczynku oraz rozwoju krajoznawczych form turystyki.

Powyższe założenia winny być realizowane poprzez następujące ogólne kierunki rozwoju:

- kształtowanie gminnego systemu przyrodniczego w formach zapewniających ciągłość przestrzenno-funkcjonalną obszarów naturalnych i zieleni tj. m.in. poprzez realizację ciągów zieleni (ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym i regionalnym);
- zachowanie i ochrona wartości krajobrazowych terenów otwartych,
- utrzymanie istniejących zasobów sportowych,

- rozwój agroturystyki, jednej z coraz popularniejszych form turystyki, która zdobywa znaczącą rzeszę zwolenników, a jednocześnie jest formą przedsiębiorczości mieszkańców wsi prowadzących działalność agroturystyczną.

Na terenie gminy może być również lokalizowana zabudowa rekreacji indywidualnej, realizowana zielona szkoła oraz ścieżki rowerowe i hippiczne.

5.3. Obszary, obiekty i zasady ochrony krajobrazu kulturowego

Rozwijające się od lat osadnictwo na obszarze gminy spowodowało głębokie zmiany w pierwotnym krajobrazie. Przede wszystkim rozwój osadnictwa wiejskiego, przekształciły pierwotne środowisko nadając mu wyraźne cechy antropogeniczne.

Istniejące elementy przyrodnicze, pola uprawne, tereny zabudowane oraz towarzysząca jej infrastruktura komunikacyjna tworzą charakterystyczny krajobraz kulturowy. Dominuje on na większości obszaru gminy.

Ochrona krajobrazu kulturowego podlega zasadom ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których określone są zasady ochrony terenów wartościowych krajobrazowo. W związku z powyższym w studium wskazane są tereny do opracowania miejscowych planów, dla których wymagane jest sformułowanie powyższych zasad. Tereny te wymienione są w rozdziale „obszary, dla których zamierza się sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze względu na uwarunkowania lokalne”.

Ustalenie ochrony dla tych części gminy powinno dotyczyć głównie zasad i standardów kształtowania zabudowy w harmonii z otaczającym krajobrazem, charakterem i stylistyką architektoniczną obiektów.

W zakresie ochrony krajobrazu kulturowego Studium postuluje:

- ✓ Wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego gminy poprzez rewitalizację zespołów i obiektów zabytkowych.
- ✓ Zachowanie elementów związanych z ekspozycją krajobrazową.
- ✓ Zachowanie skali otwartych przestrzeni poprzez ochronę zespołów krajobrazu otwartego oraz ograniczenie działalności inwestycyjnej na tych terenach.
- ✓ Rewitalizację obszarów i obiektów dysharmonizujących z otoczeniem.
- ✓ Ochronę tradycyjnych form zabudowy i zagospodarowania na obszarach o czytelnej tożsamości kulturowej – nowe lub przebudowywane obiekty powinny nawiązywać skalą i formą do lokalnej tradycji architektonicznej oraz harmonizować z zabudową istniejącą i otaczającym krajobrazem,
- ✓ Ograniczenie w lokalizacji elektrowni wiatrowych.

5.4. Obszary, obiekty i zasady ochrony uzdrowisk

Na terenie gminy Czernikowo nie znajdują się obszary i obiekty uzdrowiskowe. Część gminy położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej, ustanowionym dla ochrony uzdrowiska Ciechocinek.

6. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Celem prowadzonej w Studium polityki przestrzennej jest zachowanie wartości dziedzictwa kulturowego i zabytków, jak również dziedzictwa archeologicznego w stanie możliwie niezmiennym, ich konserwacja, rewaloryzacja oraz ochrona przed przekształceniami i degradacją. Podejmowane działania dotyczyć będą w szczególności zespołów i obiektów zabytkowych, form zakomponowanej zieleni. Wartości podlegające ochronie odnoszą się do ich walorów historycznych, architektonicznych i ekspozycyjnych.

Powyższy cel zamierza się osiągnąć poprzez:

- rewaloryzację i konserwację rozumianą jako utrzymanie bądź przywrócenie wartości historyczno-kulturowych z jednoczesnym dostosowaniem do współczesnych standardów cywilizacyjnych w ściśle określonym i wyważonym zakresie,
- zachowanie i renowację zespołów dworsko-parkowych oraz parków, w tym: doprowadzenie i utrzymanie zabudowy w należyłym stanie technicznym, zachowanie lub odtworzenie układów

kompozycyjnych, pielęgnację zieleni i jej uzupełnianie w nawiązaniu do dotychczasowego charakteru (w oparciu o specjalistyczną dokumentację), zachowanie małej architektury, unikanie podziałów własnościowych, unikanie wprowadzania w sąsiedztwie funkcji i obiektów kolizyjnych, zwłaszcza dominant przestrzennych,

- zachowanie i renowację obiektów architektury, w tym: doprowadzenie i utrzymanie zabudowy w należytym stanie technicznym, adaptację do funkcji współczesnych, dostosowanych do charakteru obiektu, przy unikaniu wprowadzania funkcji kolizyjnych; zachowania w maksymalnym stopniu, a tam gdzie jest to możliwe, odtworzeniu historycznej kompozycji obiektów (wysokość, kształt, układ eksponowanych elewacji, kształt dachu, rozmieszczenie, wielość i proporcje otworów), zewnętrznego detalu architektonicznego, zachowaniu historycznego charakteru wnętrza, unikanie wprowadzania w sąsiedztwie funkcji i obiektów kolizyjnych, zwłaszcza dominant przestrzennych,
- ochronę stanowisk archeologicznych – w tym na obszarach koncentracji stanowisk archeologicznych nie posiadających własnej formy krajobrazowej występuje konieczność wykonania archeologicznych badań wykopaliskowych poprzedzających procesy inwestycyjne. Wiąże się to z obowiązkiem wyprzedzającego zawiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o przystąpieniu do przygotowań inwestycji,
- w przypadku cmentarzy (zabytkowych i współczesnych) - ochrona zachowanych elementów, uporządkowanie i podkreślenie symboliki miejsca, utrzymanie bądź uczytelnienie układu alejek, kwater, ochronę nagrobków, krzyży, zachowanego drzewostanu.

6.1. Kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego

1. Zasady ochrony i utrzymania zabytków architektury i budownictwa wpisanych do rejestru zabytków (wymienionych w tabeli 20 - uwarunkowania)

Obowiązuje:

- trwałe zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru,
- utrzymanie (ewentualnie rewaloryzacja) otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi (art. 36 ust. 1 pkt 1-6, pkt 8-11 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w oparciu o Ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, uwzględnia się ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków oraz ich otoczenia, a także innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych.

2. Zasady ochrony i utrzymania zewidencjonowanych zabytków architektury i budownictwa o lokalnych walorach zabytkowych – obiekty figurujące w gminnej ewidencji zabytków / wojewódzkiej ewidencji zabytków (wymienionych w tabeli 21 - uwarunkowania).

Obowiązuje:

- utrzymanie historycznej formy architektonicznej obiektu (gabaryty, forma dachu i rodzaj pokrycia, kompozycja i wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej),
- zapewnienie zachowania walorów funkcjonalnych i użytkowych obiektu,
- zagospodarowanie na nowe funkcje przy utrzymaniu walorów zabytkowych,
- opracowanie dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki,
- współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

3. Zasady ochrony zabytków archeologicznych (wymienionych w tabeli 23)

Obowiązuje:

- w przypadku prowadzenia inwestycji w obrębie tych zabytków archeologicznych istnieje konieczność zapewnienia inwestorskiego nadzoru archeologicznego lub wyprzedzających

badzeń wykopaliskowych, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

- ww. nadzór i badania wymagają uprzedniego uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w formie decyzji administracyjnej, określającej rodzaj i zakres niezbędnych badań archeologicznych oraz pozwolenia, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.
- w przypadku odkrycia na terenie objętym sporządzaniem niniejszego planu, w trakcie prac ziemnych nieujawnionych reliktyw kultury materialnej, należy wstrzymać prace, a teren winien być udostępniony do inwestorskich badań archeologicznych, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.
- Ochronę zabytków archeologicznych wymienionych w tabeli 23 uwarunkowania, przedstawionych na „Kierunki i polityka przestrzenna”, w obrębie których dla wszelkiej działalności inwestycyjnej muszą być ustalone warunki ochrony konserwatorskiej, a wszelkie prace ziemne prowadzone mogą być jedynie pod nadzorem archeologicznym; w razie stwierdzenia reliktyw kultury materialnej teren powinien być udostępniony do inwestorskich badań archeologicznych.

6.2. Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej

Ochrona dóbr kultury współczesnej jako element krajobrazu kulturowego podlega zasadom ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których określone są zasady ochrony budynków, zespołów budynków, terenów wartościowych krajobrazowo. W związku z powyższym w studium wskazane są tereny do opracowania miejscowych planów, dla których wymagane jest sformułowanie powyższych zasad. Tereny te wymienione są w rozdziale „obszary, dla których zamierza się sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze względu na uwarunkowania lokalne”.

Ustalenie ochrony dla tych części gminy powinno dotyczyć głównie sposobu rozplanowania nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejących, wartościowych układów urbanistycznych oraz zasad i standardów kształtowania zabudowy w harmonii charakterem i stylistyką architektoniczną obiektów.

7. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

Cele polityki rozwoju transportu

Generalnym celem polityki rozwoju transportowej gminy, opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju, jest stworzenie warunków dla sprawnego, bezpiecznego i ekonomicznego przemieszczania się osób i towarów, przy ograniczaniu szkodliwego wpływu na środowisko i warunki życia mieszkańców gminy.

Celami szczegółowymi są:

- ✓ zapewnienie odpowiedniej dostępności różnych funkcji rozmieszczonych w gminie o charakterze lokalnym i ponadlokalnym,
- ✓ zapewnienie powiązań z ponadlokalnymi systemami transportowymi i terenami sąsiednimi,
- ✓ zaspokojenie powiązań wewnętrznych i potrzeb przewozowych mieszkańców (umożliwienie dojazdu w celu udziału w różnych formach aktywności - praca, nauka, usługi, wypoczynek) i gospodarki,
- ✓ zapewnienie sprawności funkcjonowania transportu przy rosnącym poziomie motoryzacji,
- ✓ poprawa standardów podróży i bezpieczeństwa ruchu,
- ✓ zapewnienie dotarcia pomocy,
- ✓ poprawa warunków ruchu pieszego i rowerowego oraz parkowania,
- ✓ zapewnienia obsługi komunikacyjnej pomiędzy miejscowościami oraz terenami zainwestowanymi w gminie drogami o odpowiednim standardzie (nawierzchnia twarda ulepszona o odpowiednich parametrach technicznych),
- ✓ ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko oraz warunki życia mieszkańców przez redukcję negatywnych oddziaływań.

Należy dążyć do stosowania prawidłowych rozwiązań urbanistycznych, zachowując wymagane przepisami szczegółowymi odległości linii zabudowy od elementów układu komunikacyjnego.

7.1. Komunikacja drogowa

7.1.1. Układ drogowy

Układ podstawowy będzie wypełniał nadrzędne funkcje, wynikające z kierunków rozwoju systemu transportowego kraju i województwa, służąc powiązaniom krajowym, regionalnym, a także powiązaniom zewnętrznym i częściowo wewnętrznym gminy. Zadaniem tego układu będzie przede wszystkim prowadzenie ruchu. Obsługa zagospodarowania przy pomocy dróg układu podstawowego odbywać się będzie w zakresie, wynikającym z klas dróg i dopuszczonym przepisami dotyczącymi warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne.

Zadaniem układu obsługującego będzie zapewnienie bezpośredniego dojazdu i obsługa zagospodarowania, wyprowadzenie ruchu na układ podstawowy oraz zapewnienie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, nie obsługiwanych przez układ podstawowy.

Podstawowy układ drogowy gminy Czernikowo tworzyć będą:

- droga krajowa nr 10 granica państwa (Lubieszyn) – Szczecin – Płońsk, w przyszłości droga ekspresowa S-10,
- droga wojewódzka,
- drogi powiatowe.

W zakresie układu obsługującego przewiduje się:

- ✓ budowę dróg gminnych usprawniających ruch, poprawiających spójność sieci drogowej i obsługę zagospodarowania w gminie
- ✓ rozbudowę i przebudowę istniejących dróg gminnych lokalnych i dojazdowych,
- ✓ budowę nowych dróg na terenach planowanego zagospodarowania, szczególnie na terenach rozwojowych miejscowości Czernikowo.

Przedstawione na mapie drogi gminne nie wyczerpują możliwości ich rozwoju. W szczególności w sporządzanych planach miejscowych mogą być wyznaczane kolejne drogi gminne oraz uszczegółowiane przebiegi planowanych dróg wskazanych w Studium.

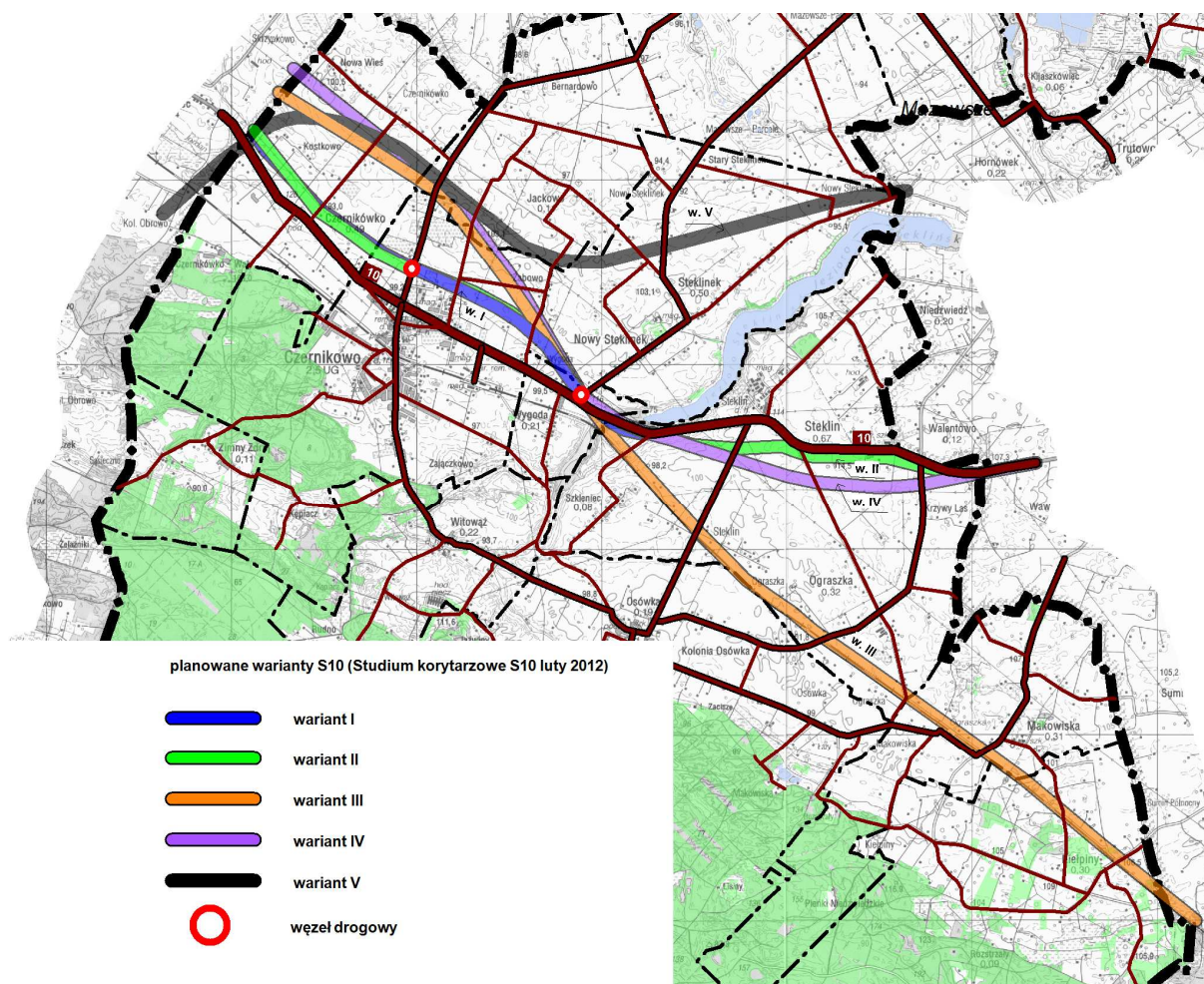
W celu określenia wymagań technicznych i użytkowych wprowadza się następujące klasy dróg na terenie gminy Czernikowo:

- główna ruchu przyspieszonego **GP** (droga krajowa), docelowo ekspresowa **S** (droga ekspresowa),
- zbiorcze, oznaczona symbolem **Z** (wszystkie drogi powiatowe),
- lokalna, oznaczona symbolem **L** oraz dojazdowa, oznaczona symbolem **D** (drogi gminne zgodnie z tabelą 26 - uwarunkowania).

Należy zapewnić możliwości przestrzenne dla rozbudowy i przebudowy dróg powiatowych do klasy drogi zbiorczej oraz dróg oznaczonych jako lokalnych, których parametry powinny zostać poprawione z uwagi na ich znaczenie komunikacyjne i spójność sieci drogowej,

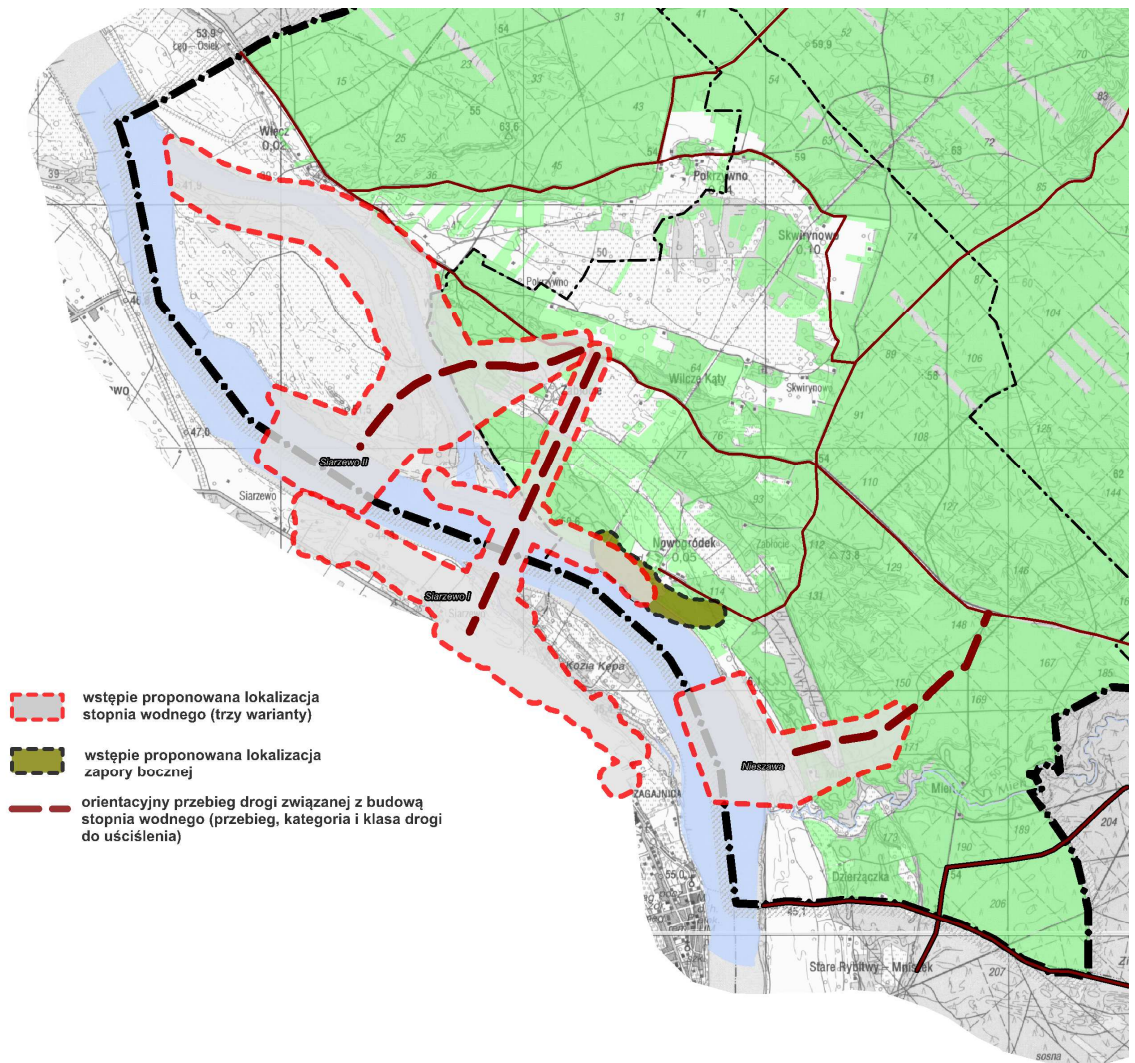
7.1.2. Kierunki kształtowania systemu drogowego

- połączenia z trasami zewnętrznymi za pośrednictwem drogi krajowej nr 10 granica państwa (Lubieszyn) – Szczecin – Płońsk, dla której przewiduje się docelowo klasę S. Na mapie „*kierunki i polityka przestrzenna*” wskazuje się pięć wariantów przebiegu planowanej drogi wynikających z projektu „Studium Korytarzowego dla drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk – Bydgoszcz – Toruń – Blinno. Zgodnie z Uchwałą Zespołu Oceny przedsięwzięć Inwestycyjnych w oddziale GDDKiA w Bydgoszczy do następnego etapu opracowania dokumentacji kieruje się dla odcinka 5 Węzeł Lubicz – Węzeł Blinno (granica województwa) **wariant II, wariant III oraz wariant V** z możliwością kompilacji fragmentów rekomendowanych wariantów w szczególności III i V. Ostateczny wariant przebiegu wskazany zostanie po przeprowadzeniu oceny oddziaływania na środowisko na etapie uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,

Planowane uzupełnienie, wspólnie z województwami sąsiednimi, w ramach struktur korytarzy europejskich w systemie transportowym województwa o nowy korytarz Szczecin - Piła - Bydgoszcz - Toruń, który będzie stanowił połączenie północno - zachodnich części kraju z korytarzami środkowej i wschodniej Polski. Korytarz ten będzie kontynuacją obecnego korytarza TINA Warszawa - Toruń w kierunku zachodnim po śladzie drogi ekspresowej S10.

- potencjalna lokalizacja drogi o klasie G (głównej), trzy warianty jako połączenie przejścia drogowego przez planowany stopień wodny na Wiśle z istniejącymi drogami gminnymi i dalej drogą powiatową dostosowanymi do nowego przeznaczenia, z włączeniem do drogi krajowej nr 10 (przyszła droga ekspresowa),

- połączenie poszczególnych miejscowości z układem dróg krajowych i wojewódzkich, ośrodkiem powiatowym oraz siedzibami gmin sąsiednich za pośrednictwem dróg powiatowych i gminnych wyszczególnionych w tabeli nr 22 i 23,
- rozbudowa układu i postulowane parametry techniczne według tabeli nr 23,
- dostosowanie parametrów technicznych do normatywnych dla danej klasy,
- zwiększenie bezpieczeństwa w terenach zabudowanych poprzez budowę chodników, ścieżek rowerowych i zatok autobusowych,
- układ dróg gminnych należy wzbogacić o drogi obsługujące zabudowę na terenach wsi i lokalne drogi dojazdowe,
- sukcesywne dążenie do realizacji nawierzchni asfaltowych na drogach gminnych,
- sukcesywna realizacja spójnej sieci ścieżek rowerowych, prowadzonych w terenie niezależnie od układu jezdni, dotyczy to zarówno szlaków turystycznych jak i dojazdów do szkół, obiektów usługowych, miejsc pracy.

7.1.3. Transport

Na terenie gminy Czernikowo transport towarów odbywa się transportem drogowym i kolejowym. Należy wspierać inicjatywy gospodarcze i promować rozwój usług transportowych.

7.1.4. Miejsca parkingowe

Wraz ze wzrostem motoryzacji oraz realizacją wyznaczonych terenów rozwojowych na terenie gminy Czernikowo będzie rosła potrzeba zapewnienia odpowiedniej ilości miejsc parkingowych.

W przypadku rozbudowy poszczególnych obiektów oraz budowy nowych – już na etapie sporządzania projektu – należy każdorazowo dokonywać analizy potrzebnej ilości miejsc parkingowych i rezerwować odpowiedniej wielkości tereny.

Realizacja miejsc postojowych w liniach rozgraniczających ulic w formie zatok i pasów postojowych, dopuszczalna jest na warunkach określonych w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi i ich usytuowanie.

7.1.5. Zaplecze techniczne

W dziedzinie zaplecza technicznego należy dążyć do równoważenia popytu i podaży. Lokalizacja stacji paliw, stacji obsługi pojazdów powinna być realizowana stosownie do popytu na usługi motoryzacyjne. Rozwój zaplecza technicznego powinien następować w oparciu o nowoczesne rozwiązania i wyposażenie gwarantujące zaspokojenie potrzeb motoryzacyjnych. Należy wspierać inicjatywy gospodarcze w tej dziedzinie.

7.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Czernikowo przebiega trasa kolei normalnotorowej nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni. Jest to linia znaczenia państwowego, niezelektryfikowana. W przyszłości ma zostać włączona do połączeń BitCity umożliwiających sprawną komunikację w bydgosko-toruńskim obszarze metropolitalnym. Realizacja zależna od polityki samorządu województwa.

7.3. Komunikacja zbiorowa

Podstawowym środkiem komunikacji zbiorowej na terenie gminy Czernikowo jest komunikacja autobusowa. Dodatkowo mieszkańcy Czernikowa mogą korzystać z transportu kolejowego. Celem rozwoju komunikacji zbiorowej jest poprawa standardu obsługi, w tym zapewnienie możliwości korzystania z niej wszystkim mieszkańcom gminy.

Komunikację autobusową będzie realizować:

- powiązania z ośrodkami wojewódzkimi,
- powiązania z ośrodkiem powiatowym,
- powiązania międzygminne i wewnątrzgminne.

Generalną zasadą funkcjonowania komunikacji będzie prowadzenie wszystkich linii przez miejscowość będącą ośrodkiem gminnym, co umożliwi połączenie obsługiwanych obszarów z siedzibą władz gminnych, szkołą itp. Ostateczne kierunki rozwoju linii autobusowych zostaną ustalone po uwzględnieniu rzeczywistych kierunków rozwoju powiatu, gminy i gmin sąsiednich oraz poprawy stanu dróg.

Zakłada się, że kierunkiem rozwojowym powinno być objęcie komunikacją zbiorową wszystkich miejscowości w gminie.

Układ linii autobusowych zależeć będzie od rozwoju układu drogowego i będzie ulegał zmianom w miarę jego rozbudowy. Dla potrzeb funkcjonowania komunikacji autobusowej, w planach miejscowych oraz projektach budowlanych należy przewidywać lokalizację przystanków z zatokami i wiatami oraz w miarę potrzeb i możliwości pętli końcowych.

Działaniami priorytetowymi powinna być poprawa warunków ruchu na najważniejszych ciągach drogowych tj. na drodze krajowej i powiatowych, zapewniających powiązania zewnętrzne, co należy do zadań generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, samorządu powiatu. Konieczna jest ścisła współpraca z zarządcami tych dróg, szczególnie w ustalaniu zakresu działań modernizacyjnych, ich

przebiegu i potrzeb terenowych w planach miejscowych oraz kształtowaniu otoczenia dróg, zgodnie z wymaganiami, wynikającymi z ich funkcji i klasy.

Wyposażanie istniejącego układu w nawierzchnie twarde, chodniki, ścieżki rowerowe i urządzenia dla komunikacji zbiorowej oraz budowa dróg dla obsługi zagospodarowania na nowych terenach powinno być działaniem ciągłym.

7.4. Ruch pieszzy i rowerowy

Należy uwzględniać potrzeby ruchu pieszego poprzez tworzenie dogodnych, krótkich i bezpiecznych powiązań dla pieszych i odpowiednie kształtowanie przestrzeni publicznych. Celem rozwoju dróg rowerowych jest zapewnienie każdemu chętnemu możliwości korzystania z roweru, poruszania się bezpiecznie w dogodnych warunkach środowiskowych oraz uczynienie z roweru konkurencyjnego środka lokomocji, szczególnie w stosunku do samochodu osobowego.

Czynnikami sprzyjającymi rozwojowi ruchu rowerowego są:

- ✓ istniejąca i rozbudowywana sieć dróg rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych i szlaków rowerowych,
- ✓ możliwości przestrzenne budowy ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych,
- ✓ rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- ✓ stosunkowo niski koszt budowy ścieżek rowerowych,
- ✓ obecność terenów leśnych i otwartych, stanowiących atrakcyjny cel wycieczek rowerowych,

Podstawowymi czynnikami niesprzyjającymi dla rozwoju ruchu rowerowego są warunki klimatyczne przez znaczną część roku oraz niski poziom bezpieczeństwa przy korzystaniu z jezdni razem z pozostałym ruchem kołowym.

Przyjęto następujące zasady kształtowania sieci dróg rowerowych:

- ✓ zapewnienie powiązań rejonów mieszkalnych z miejscami pracy, szkołami, handlem i usługami,
- ✓ wyposażenie dróg układu podstawowego (klas głównej ruchu przyspieszonego i zbiorczych) i wybranych układu obsługującego (lokalnych i dojazdowych) w ścieżki rowerowe lub pieszo-rowerowe,
- ✓ dopuszczenie ruchu rowerowego na jezdniach pozostałych dróg o mniejszym ruchu, na zasadach ogólnych, wspólnie z ruchem pojazdów samochodowych.

Ponadto konieczne będzie tworzenie miejsc do przechowywania i parkowania rowerów, szczególnie przy szkołach, obiektach handlowych i usługowych.

Planowany układ ścieżek rowerowych przedstawiono na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*”. Oprócz ścieżek wskazanych na rysunku, w planach miejscowych oraz w miarę budowy nowych dróg i modernizacji istniejących, każdorazowo powinna być przeanalizowana możliwość i celowość budowy ścieżek rowerowych.

8. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Celem polityki rozwoju infrastruktury technicznej jest zagwarantowanie bezpieczeństwa funkcjonowania systemów tranzytowych oraz zasilających i obsługujących wszystkie tereny zabudowy (istniejące i przeznaczone pod zabudowę), a w pierwszej kolejności tereny zabudowy zwartej oraz osiągnięcie odpowiedniej jakości środowiska przyrodniczego

Cel ten można osiągnąć poprzez:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do centralnego zaopatrzenia w wodę poprzez rozbudowę i przebudowę rozdzielczej sieci wodociągowej,
- rozbudowę systemu kanalizacji rozdzielczej w ramach wyznaczonej aglomeracji kanalizacyjnej oraz dalsza realizacja lokalnych systemów oczyszczania ścieków, w tym ekologicznych oczyszczalni przydomowych w zabudowie rozproszonej,
- zgodnie z Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023 zakłada się budowę Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi wraz z gminami wchodzącymi w skład tego regionu, między innymi gminą Czernikowo (objęcie 100% mieszkańców gminy),
- stosowanie do celów grzewczych paliw ekologicznych niskoemisyjnych i bezemisyjnych.

8.1. Zaopatrzenie w wodę

Jednym z celów polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do wody o jakości odpowiadającej normom wody do spożycia oraz niezbędnej ilości na potrzeby socjalno – bytowe. Docelowy układ gminnej sieci wodociągowej zasilany będzie z istniejących ujęć wody i stacji wodociągowych. Zakłada się 100% zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę z wodociągów. W tym celu konieczna jest realizacja następujących przedsięwzięć:

- dalsza rozbudowa sieci wodociągowej w zależności od potrzeb, umożliwiających bezawaryjną dostawę wody do nowych odbiorców,
- remont starych sieci wodociągowych,
- utrzymanie, remont i rozbudowa, dostosowanie do wymogów UE istniejących ujęć wody w miejscowościach: Czernikowo, Osówka i Nowogródek.

Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej zagwarantuje nieprzerwane dostawy wody mieszkańcom gminy, zmniejszy ilość występujących awarii sieci wodociągowych oraz wpłynie na obniżenie kosztów eksploatacji sieci i zapewni poprawę jakości wody.

Dla istniejących gminnych ujęć wody wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej w obrębie istniejących ogrodzeń ujęć i studni.

W bezpośrednich strefach ochronnych ujęć wody obowiązują ściśle określone zakazy wynikające z Decyzji Starosty Toruńskiego udzielającego pozwoleń wodnoprawnych dla poszczególnych ujęć.

- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody należy:
 - odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
 - zagospodarować teren zielenią,
 - odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
 - ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody nie wolno składować materiałów grożących skażeniu wód podziemnych.

8.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków

W zakresie systemu kanalizacji głównym kierunkiem rozwoju jest objęcie systemem kanalizacji sanitarnej miejscowości o zwartej zabudowie na terenie gminy, w pierwszej kolejności na obszarze wyznaczonej aglomeracji kanalizacyjnej. Aby w pełni rozwiązać problem odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków zakłada się:

w zakresie ścieków bytowych i komunalnych i ich oczyszczania:

- utrzymanie oraz rozbudowę w zależności od potrzeb gminnej oczyszczalni ścieków,
- budowę lokalnych oczyszczalni ścieków o przepustowości po około 100 m³/dobę, które będą obsługiwały wsie Mazowsze i Kijaskowo oraz Osówkę,
- budowę sieci kanalizacji sanitarnej zgodnie z wyznaczonym obszarem aglomeracji kanalizacyjnej dla istniejących i planowanych do zagospodarowania terenów, zgodnie z wyznaczonymi kierunkami rozwoju w studium,
- budowę lokalnych systemów oczyszczania ścieków, w tym biologicznych oczyszczalni przydomowych, w terenach gdzie jest niemożliwa technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej,
- dopuszcza się tymczasowo, do czasu pełnego skanalizowania terenów o zwartej zabudowie jak i w terenach o rozproszonej zabudowie, poza obszarem aglomeracji kanalizacyjnej, realizację szczelnych zbiorników bezodpływowych z koniecznością wywozu do punktu zlewnego przy oczyszczalni,
- bieżący remont sieci, w celu zmniejszenia dopływu wód infiltracyjnych i przypadkowych, głównie poprzez likwidację podłączeń kanałów deszczowych do sanitarnych i uszczelnianie sieci,

w zakresie odprowadzania wód deszczowych:

- budowę urządzeń podczyszczających ścieki deszczowe (separatory, piaskowniki) oraz właściwą eksploatację wpustów drogowych, które stanowią pierwszy stopień oczyszczania ścieków deszczowych,
- budowę kolektorów i kanałów deszczowych w ramach rozbudowy układu komunikacyjnego,
- bieżące prowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych poprawiających stan techniczny rowów odwadniających oraz zachowanie cieków powierzchniowych dla swobodnego spływu wód,
- wody opadowe i roztopowe pochodzące ze szczelnych powierzchni niezanieczyszczonych (np. dachy budynków) zagospodarować w sposób zrównoważony, stosując infiltrację powierzchniową (odpowiedni wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej) lub podziemną (odwodnienia liniowe wraz z komorą drenażową).

8.3. Gospodarka energetyczna

Energetyka gazowa

Mając na uwadze wysokie walory gazu ziemnego jako czynnika energetycznego, umożliwiającego realizację polityki proekologicznej i podnoszenie standardu życia ludności w zakresie gazownictwa zakłada się możliwość realizacji gazyfikacji przede wszystkim terenów o zwartej zabudowie i przewidzianych do zagospodarowania w studium.

Przyłączenie do sieci gazowej poszczególnych miejscowości poprzedzone musi być każdorazowo analizą ekonomiczną i jej pozytywnym wynikiem, zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z ustawy Prawo energetyczne wraz z zarządzeniami wykonawczymi.

Dopuszcza się możliwość gazyfikacji gminy z istniejących lub planowanych gazociągów średniego ciśnienia zlokalizowanych na obszarach sąsiednich gmin lub powiatów.

Gospodarka ciepła

Zmiany zachodzące w udziale paliw w zaopatrzeniu w ciepło, polegające na wycofywaniu się ze spalania węgla na rzecz gazu, oleju oraz korzystania z energii elektrycznej do celów grzewczych zmieniają strukturę pokrycia zapotrzebowania na ciepło przez poszczególne media. Prawo swobodnej konkurencji mediów energetycznych jako wyróżnik będzie miało koszty, ograniczenia wynikające z ochrony środowiska oraz pewność dostawy.

W związku z powyższym zakresie ciepłownictwa zakłada się:

- sukcesywną przebudowę urządzeń grzewczych w celu zastosowania paliw niskoemisyjnych i bezemisyjnych oraz instalowaniu sprawnych urządzeń zmniejszających emisję szkodliwych substancji do atmosfery,
- opracowanie i sukcesywne wdrażanie programu restrukturyzacji gospodarki ciepłej (sukcesywna likwidacja indywidualnego ogrzewania piecami węglowymi, szczególnie w obszarach zabudowy zwartej).

Gospodarka elektroenergetyczna

Jednostką zaopatrującą gminę w energię elektryczną jest Koncern Energetyczny ENERGA S.A. Oddział Zakład Energetyczny Toruń.

W zakresie zadań ponadlokalnych elektroenergetyki:

- adaptację przebiegających przez teren gminy napowietrznych linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć – 220kV i 110kV.
- budowę hydroelektrowni przy stopniu wodnym na Wiśle o instalowanej mocy określonej na końcowym etapie projektowania technicznego, we współpracy z wybranym dostawcą turbin,

W zakresie zadań lokalnych elektroenergetyki zakłada się:

- adaptację przebiegających przez teren gminy istniejących napowietrznych linii elektroenergetycznych do planowanego zagospodarowania terenu,
- przebudowę starych linii energetycznych w celu zwiększenia pewności i jakości zasilania jak również sukcesywne wprowadzanie sieci kablowych w obszarach zabudowanych,
- rozbudowę sieci rozdzielczej 15 kV związanej z rozwojem gminy,

- realizację stacji transformatorowych na terenach zainwestowanych oraz planowanych do zainwestowania, wynikających ze zwiększonego obciążenia,
- budowę lokalnych, ekologicznych źródeł energii,
- racjonalizację gospodarki energią (nowoczesne technologie, energooszczędne źródła światła, maszyny i urządzenia elektryczne),
- właściwą eksploatację i konserwację urządzeń, zmniejszających straty energii zagrożenia porażeniowego i pożarowego.

Lokalizacja obiektów budowlanych lub zmiana zagospodarowania terenu w pasie po 6,50 m w obie strony od osi istniejących linii napowietrznych o napięciu 15 kV może nastąpić na warunkach i w uzgodnieniu z gestorem sieci.

Przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących w/w urządzenia energetyczne, należy uwzględniać tereny pod budowę i rozbudowę tych obiektów. Korzystne z punktu widzenia systemu energetycznego jest działanie w kierunku istotnego zwiększenia skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepłej (opartej na paliwie gazowym). Byłoby to zgodne z aktualnymi trendami w energetyce krajowej, zmierzającymi do minimalizacji udziału węgla kamiennego i brunatnego w produkcji energii elektrycznej.

Dla linii napowietrznych 110 kV wynikają konsekwencje przestrzenne w postaci zajęcia terenu szerokości po 14,5 m w obie strony od osi linii.

Dla linii napowietrznych 220 kV wynikają konsekwencje przestrzenne w postaci zajęcia terenu szerokości po 25 m w obie strony od osi linii.

Wytyczne dotyczące ograniczeń w użytkowaniu terenu w pasie technologicznym elektroenergetycznej linii przesyłowej 110kV i 220kV:

- warunki lokalizacji wszelkich obiektów w pasach technologicznych należy uzgadniać z właścicielem linii,
- w pasie technologicznym nie wolno lokalizować budynków mieszkalnych i innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
- dopuszcza się odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii,
- pod linią nie należy sadzić roślinności wysokiej – zalesienia terenów rolnych w pasie technologicznym linii mogą być przeprowadzone w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów,
- wszelkie zmiany w kwalifikacji terenu w obrębie pasa technologicznego linii i w jej najbliższym sąsiedztwie powinny być zaopiniowane przez właściciela linii,
- dla linii elektroenergetycznej musi być zapewniony dostęp w celu wykonania prac eksploatacyjnych.

Przebieg istniejących linii wysokiego napięcia oraz średniego napięcia wraz ze stacjami transformatorowymi pokazano na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*”.

W przypadku ewentualnych lokalizacji elektrowni wiatrowych w pobliżu linii elektroenergetycznych najwyższych napięć muszą być spełnione wymagania: minimalna wymagana odległość turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć określona, jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od trasy osi linii, wynosi trzykrotną długość średnicy koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej.

Odnawialne źródła energii

Walka ze zmianami klimatycznymi, wywołanymi nagromadzeniem gazów cieplarnianych w atmosferze, stała się jedna z kluczowych doktryn polityczno – gospodarczych Unii Europejskiej. Podczas Szczytu Europejskiego w marcu 2007r. przyjęty został tzw. pakiet 3x20, którego wdrożenie ma spowodować ograniczenie presji energetyki konwencjonalnej na środowisko. Jednym z trzech kluczowych elementów polityki klimatycznej, obok energooszczędności i ograniczenia emisji CO₂ do atmosfery, ma być znaczący wzrost udziału produkcji energii w odnawialnych źródłach. Ogromne znaczenie dla realizacji tego celu będzie miał rozwój bezemisyjnych technologii wytwarzania energii, a zwłaszcza energetyki wiatrowej, która jest najdynamiczniej rozwijającą się branżą energetyczną na

świecie. Polska jako kraj członkowski UE, musi włączyć się w działania zmierzające do zatrzymania zmian klimatu.

Z uwagi na konieczność uzyskania przez Polskę w 2020 roku 15% udziału energii ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie produkcji energii (wymóg pakietu klimatycznego ogłoszonego przez Komisję Europejską), coraz większą uwagę inwestorów przyciągać będą tereny posiadające korzystne warunki do lokalizacji lokalnych elektrowni, przy czym większe moce (od ok. 1 MW wzwyż) dotyczyć będą elektrowni wiatrowych, biogazowych oraz elektrociepłowni opalanych biomasą odpadową lub roślinami energetycznymi.

Na terenie gminy utrzymuje się istniejące lokalizacje elektrowni wiatrowych wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w ich zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w miejscowościach:

- ✓ Witowąż (dz. 29/1) - 4 elektrownie wiatrowe o wysokości do 40m i mocy 225 kW każda,
- ✓ Liciszewy - 1 elektrownia wiatrowa o wysokości do 70 m i mocy 500 kW.

W odległości mniejszej niż 200 metrów od istniejących elektrowni wiatrowych, w celu ograniczenia przywabiania ptaków i nietoperzy, wprowadza się zakaz zalesień i nasadzenia zieleni wysokiej oraz tworzenia zbiorników wodnych.

Na terenie gminy nie wskazuje się nowych lokalizacji elektrowni wiatrowych.

Dopuszcza się realizację na terenie gminy źródeł energii odnawialnej, takich jak energetyka wodna, solarna, systemy fotowoltaiczne, produkcja biomasy (szczególnie na terenach niskich klas bonitacyjnych):

- budowa stopnia wodnego na Wiśle z elektrownią wodną i infrastrukturą towarzyszącą. Efektem tego przedsięwzięcia będzie trwałe zabezpieczenie istniejącego od 40 lat stopnia wodnego we Włocławku, poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego Doliny Dolnej Wisły oraz stworzenie nowych możliwości rozwoju dla lokalnej społeczności poprzez zwiększenie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej terenów położonych wokół potencjalnego zbiornika wodnego. Budowa stopnia piętrzącego wraz z elektrownią i odpowiednią infrastrukturą przysporzy systemowi energetycznemu wielu korzyści o znaczeniu co najmniej regionalnym.

Najważniejsze z nich:

- zwiększenie szans na uniknięcie kosztów związanych z niewypełnieniem zobowiązań dotyczących produkcji energii odnawialnej oraz zapewnienie jej stałych dostaw do systemu (w przeciwieństwie np. do elektrowni wiatrowych), co jest pożądane z punktu widzenia interesu gospodarczego Państwa
- zapewnienie bezpieczeństwa produkcji energii na istniejącym stopniu Włocławek i poprawa jej wydajności
- przyspieszenie realizacji wymagań w obszarze bezpieczeństwa Państwa, w tym bezpieczeństwa kryzysowego w zakresie elektroenergetyki

Inwentaryzacja przyrodnicza wykonana przez firmę sporządzającą raport oddziaływania na środowisko dla planowanej inwestycji wykazała bogactwo fauny i flory na analizowanym terenie. Zinwentaryzowano szereg gatunków roślin i zwierząt chronionych prawem krajowym i międzynarodowym. Zinwentaryzowano siedliska przyrodnicze z I Załącznika Dyrektywy Siedliskowej, z tego 3 uznane są za siedliska priorytetowe - wymagają kompensacji.

Zinwentaryzowane zasoby przyrodnicze zostaną maksymalnie chronione w koncepcji budowy stopnia wodnego, a ewentualne zagrożenia zostaną zrekomensowane w postaci stosownych działań kompensacyjnych.

Budowa stopnia wodnego i zbiornika retencyjnego pozwoli na zachowanie stabilności środowiska przyrodniczego i wzbogacenie zasobów środowiska poprzez możliwość wykształcenia siedlisk przyrodniczych i zasiedlenie terenu przez gatunki roślin i zwierząt wymagające stabilnego poziomu wody w ekosystemie.

- rozwój energetycznych systemów rozproszonych w oparciu o źródła odnawialne, przede wszystkim biomasę oraz energię słoneczną,
- rozwój zawodowych systemów energetycznych opartych na dostępnych źródłach biogazu z odpadów organicznych na składowisku odpadów, odpadów zwierzęcych w gospodarstwach rolnych oraz z zakładów produkcyjnych,
- rozwój zintegrowanych systemów energetycznych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, w tym realizacja systemów fotowoltaicznych.
- rozwój kogeneracyjnych systemów energetycznych (jednoczesne wytwarzanie ciepła i energii elektrycznej) z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

8.4. Telekomunikacja

Rozwijająca się sieć telekomunikacyjna, poza wykorzystaniem przyłączy do prowadzenia rozmów, musi również umożliwiać korzystanie z wachlarza nowoczesnych usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych, które zaspakajają potrzeby użytkowników telefonów i jednocześnie komputerów.

W zakresie telekomunikacji:

- utrzymuje się istniejące na terenie gminy sieci i urządzenia telekomunikacyjne (w tym stacja bazowa telefonii komórkowej w miejscowości Czernikowo),
- przewiduje się dalszą rozbudowę sieci telekomunikacyjnych zarówno w formie tradycyjnej jak i wykorzystując nowe technologie,
- postuluje się rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej i objęcie całej gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej z zachowaniem w lokalizacji wymogów ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych,
- dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, zakłada się rozwój szerokopasmowego dostępu do Internetu;

Ustalenia do uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- zaopatrzenie odbiorców w łącza telefoniczne z istniejącej i projektowanej sieci telekomunikacyjnej zgodnie z warunkami technicznymi od właściwego gestora sieci na etapie projektu danego zamierzenia inwestycyjnego,
- przy opracowywaniu projektów budowlanych uwzględnić istniejącą infrastrukturę telekomunikacyjną podziemną i nadziemną od której należy zachować normatywne odległości,
- wszystkie występujące kolizje z istniejącą siecią telekomunikacyjną przebudować poza pas planowanej zabudowy lub dostosować, przestrzegając obowiązujących norm, do nowych warunków zabudowy.

8.5. Gospodarka odpadami

Głównym kierunkiem rozwoju gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy na najbliższe lata będzie doskonalenie systemu selektywnej zbiórki i segregacji odpadów. Gospodarowanie odpadami obejmuje następujące działania: zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów oraz nadzór nad tymi działaniami i miejscem unieszkodliwiania odpadów. Podstawowym dokumentem na terenie gminy w zakresie gospodarki odpadami będzie Regulamin o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

W najbliższym okresie celem gminy jest zmniejszenie ilości odpadów kierowanych do składowania poprzez intensyfikację istniejących i wprowadzenie nowych systemów zbiórki selektywnej oraz rozbudowa systemu zbiórki odpadów komunalnych zmieszanych na terenie całego gminy. Nadal należy rozbudowywać system zbiórki odpadów, w szczególności poprzez zwiększenie ilości pojemników do selektywnej zbiórki oraz optymalną ich lokalizację, ułatwiając korzystanie z systemu.

W zakresie gospodarki odpadami zakłada się:

- ograniczenie wytwarzania odpadów podczas produkcji, konsumpcji dóbr i towarów,
- zastosowanie praktycznych działań w zakresie odzysku, w tym recyklingu odpadów z jednoczesną minimalizacją ilości odpadów poddawanych unieszkodliwianiu poprzez składowanie:
 - ✓ odzysk odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - ✓ odzysk i recykling odpadów opakowaniowych,
 - ✓ wydzielenie odpadów wielogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych poprzez selektywną zbiórkę,
 - ✓ wydzielenie odpadów budowlanych,
 - ✓ wydzielenie odpadów niebezpiecznych w miejscu ich powstawania, aby zapobiec skażeniu innych odpadów i zwiększyć przydatność pozostałych do odzysku.

- inne działania to:
 - ✓ całkowite zniszczenie i wyeliminowanie PCB (polichlorowanych bifenyli) ze środowiska,
 - ✓ tworzenie systemu gospodarki odpadami dla zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych, baterii i akumulatorów,
 - ✓ tworzenie systemu ewidencji i kontroli nad gospodarką odpadami medycznymi i weterynaryjnymi,
 - ✓ poprawa gospodarki wycofanymi z eksploatacji pojazdami i oponami,
 - ✓ opracowanie koncepcji gospodarki osadami ściekowymi.

W Planie gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023 uznano, iż podstawą gospodarki odpadami komunalnymi w województwie będzie siedem Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi (RGOK), docelowo po wybudowaniu spalarni odpadów w Bydgoszczy sześć regionów. W ramach regionów funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia i instalacje, w tym wskazane, już istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów z wyznaczonych zasięgiem obszarów. Gmina Czernikowo należy do Regionu 7 Toruńskiego, w którym, jako docelowe składowisko odpadów wskazano składowisko w Toruniu przy ul. Kociewskiej jako RIPOK - Regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych.

RGOK powinien zapewnić co najmniej następujący zakres usług:

- mechaniczno – biologiczne przetwarzanie odpadów,
- przetwarzanie odpadów zielonych i innych bioodpadów,
- składowanie odpadów.

Z chwilą wybudowania spalarni odpadów w Bydgoszczy, region 7 Toruński zostanie połączony z regionem 5 Bydgoskim.

Gminne składowisko odpadów w Jackowie w w/w dokumencie zakwalifikowane zostało jako mogące funkcjonować do czasu wypełnienia.

8.6. Melioracje

Ustala się następujące kierunki oraz zasady w zakresie melioracji:

- 1) utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji podstawowej należy do Skarbu Państwa, w imieniu którego działa Marszałek Województwa,
- 2) utrzymanie i eksploatacja rowów i urządzeń melioracji szczegółowej należy do rolników i użytkowników indywidualnych,
- 3) urządzenia techniczne służące melioracji wymagają stałej konserwacji, rozbudowy, unowocześniania,
- 4) wszystkie ciekі, rowy i urządzenia melioracyjne należy utrzymywać we właściwym stanie technicznym,
- 5) dopuszcza się przebudowę i rozbudowę sieci melioracji oraz urządzeń służących nawadnianiu i odwadnianiu, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, gdyż niewłaściwie prowadzone melioracje powodują degradację cennych siedlisk przyrodniczych.

9. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

W Studium wyróżnia się obszary, na których realizowane są i będą w najbliższych latach cele publiczne o znaczeniu lokalnym. Należą do nich:

- ✓ teren dróg gminnych i oraz obiektów i urządzeń transportu publicznego w tym ogólnodostępnych parkingów,
- ✓ teren dworca autobusowego,
- ✓ teren pod siecią elektroenergetyczną SN i nN wraz z transformatorami i obszary niezbędne do ich modernizacji,
- ✓ tereny stacji uzdatniania wody (Czernikowo, Osówka, .Nowogródek, wraz z całą siecią wodociągową,
- ✓ teren oczyszczalni ścieków w Czernikowie wraz z całą siecią kanalizacyjną,
- ✓ teren składowiska odpadów w Jackowie,
- ✓ tereny szkół (Czernikowo, Osówka, Makowiska, Mazowsze, Steklin),

- ✓ tereny usług sakralnych (Czernikowo, Mazowsze, Osówka),
- ✓ tereny jednostek straży pożarnej (Czernikowo, Osówka, Steklin, Witowąż, Makowiska, Mazowsze, Steklinek i Liciszewy),
- ✓ teren sportu,
- ✓ tereny czynnych cmentarzy (Czernikowo, Mazowsze, Makowiska).

Wszelkie niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania gminy obiekty i urządzenia, a w szczególności: obiekty obsługi technicznej, urządzenia wodne i melioracji, drogi wewnętrzne, zieleń parkową, ciągi pieszo-jezdne, ciągi piesze, ścieżki rowerowe można realizować na każdym terenie w sposób nie kolidujący z funkcją tych terenów i przepisami odrębnymi.

Dla w/w inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym nie istnieje konieczność opracowania planu miejscowego, nie przewiduje się zmian wymagających ustalenia stosownych zapisów w przepisach prawa miejscowego.

10. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM – ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 48 UST. 1

Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wskazane zostały w planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego w tabeli zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne. Należą do nich:

- ✓ sieć dróg krajowych (istniejąca droga krajowa nr 10 Szczecin - Płońsk oraz warianty przebiegu planowanej drogi ekspresowej S-10 i obszary niezbędne do ich budowy lub modernizacji,
- ✓ budowa drogi w klasie technicznej G (główna), łączącej drogę ekspresową S-10 z drogą krajową nr 1 i przebiegającą przez zaporę w Nieszawie (obecnie w studium przedstawione dwa potencjalne warianty lokalizacji stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka - rejon Siarzewa, gmina Raciążek),
- ✓ istniejące linie wysokiego napięcia 220 kV i 110 kV i obszar niezbędny do ich modernizacji.

Dla w/w inwestycji celu publicznego nie istnieje konieczność opracowania planu miejscowego, nie przewiduje się zmian wymagających ustalenia stosownych zapisów w przepisach prawa miejscowego.

11. OBSZARY, DLA KTÓRYCH SPORZĄDZENIE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO JEST OBOWIĄZKOWE NA PODSTAWIE ART. 10 UST. 2 PKT 8 USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

W studium wyznacza się obszary, dla których ustala się obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jeśli tego wymagają przepisy odrębne lub w związku z zapisem w Studium (na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości

Na terenie gminy Czernikowo nie wskazuje się obszarów do scaleń i podziałów.

Potrzeby przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości określa się w szczegółowych zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W związku z powyższym tereny rolne wskazane w studium do zmiany sposobu użytkowania, na etapie sporządzania miejscowych planów, mogą wymagać scaleń i podziałów w rozumieniu art. 102 ust. 1 i 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami.

Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych wielkopowierzchniowych

Na terenie gminy Czernikowo nie wyznacza się terenów pod lokalizację obiektów handlowych wielkopowierzchniowych.

Obszary przestrzeni publicznej o znaczeniu lokalnym

Obszar przestrzeni publicznej to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – definicja zawarta w Ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012 poz. 467).

Do obszarów przestrzeni publicznej należą: lasy, parki podworskie, skwery i tereny zieleni – stanowią urządzone enklawy zieleni towarzyszące istniejącym terenom zurbanizowanym, cmentarze – stanowią duży procent zieleni i są wliczane do terenów zieleni, drzewostan jest w pełni wykształcony i spełnia funkcje ochronne, tereny sportu i rekreacji, drogi publiczne – sieć dróg publicznych na terenie gminy stanowią drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, ciągi piesze – zlokalizowane przeważnie razem z drogami dla pojazdów w pasie drogowym oraz ścieżki rowerowe.

Do obszarów przestrzeni publicznych należą również tereny lokalizacji obiektów użyteczności publicznej:

- ✓ obiekty zdrowia – przychodnie, prywatne gabinety lekarskie,
- ✓ obiekty kultu religijnego – kościoły, kaplice, domy parafialne, itp.,
- ✓ obiekty sportowe,
- ✓ obiekty kultury,
- ✓ obiekty administracji lokalnej,
- ✓ obiekty przedszkoli, szkół.

Za obszary przestrzeni publicznej uznaje się obszary silnie identyfikowane przez mieszkańców jako miejsca kształtujące tożsamość gminy, sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na swoje położenie, charakter i świadomość mieszkańców gminy. Przestrzenie publiczne kreują wizerunek gminy, stanowią charakterystyczne i łatwo rozpoznawalne tło dla organizowanych imprez masowych, ich jakość zależy od wyposażenia w elementy zagospodarowania wyróżniające je spośród innych.

Należy dążyć do rehabilitacji zdegradowanej zabudowy towarzyszącej przestrzeniom publicznym, eliminować zagrożenia bezpieczeństwa publicznego i patologie społeczne.

Wzbogacanie atrakcyjności przestrzeni publicznych poprzez koncentrację atrakcyjnych usług, wprowadzanie obiektów małej architektury, poprawę dostępności do komunikacji zbiorowej czy wprowadzanie zieleni wpłynie na ich rangę i podniesie atrakcyjność gminy.

Wszystkie przestrzenie pełniące rolę przestrzeni publicznych w miejscowościach na terenie gminy, należy utrzymywać w stanie pełnej funkcjonalności, dbać o ich estetykę i zapewniać warunki bezpiecznego użytkowania. Zaliczają się tu: place, skwery, place zabaw, ogródki jordanowskie, ogólnodostępne boiska, tereny sportu i rekreacji oraz miejsca zwyczajowo przyjęte jako miejsca spotkań, zabaw, festynów, itp.

Na terenie gminy nie przewiduje się konieczności sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla istniejących obszarów przestrzeni publicznej z uwagi na fakt, że w części są to tereny chronione odrębnymi przepisami lub ich zagospodarowanie lub rodzaj zainwestowania stanowi trwałe formy osiadłe w krajobrazie, o charakterze nie przewidującym zmian wymagających ustalenia stosownych zapisów w przepisach prawa miejscowego.

Tereny górnicze

W gminie Czernikowo wyznacza się tereny wskazane do eksploatacji kopalin. Dla terenów górniczych istnieje obowiązek opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych. Ich zasięg przestrzenny zostanie ustalony przez Radę Gminy po przedstawieniu przez inwestora badań geologicznych wskazujących na zasięg terenu górniczego. Jeżeli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne, rada gminy może podjąć uchwałę o odstąpieniu od sporządzenia planu.

12. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MPZP, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Obszary objęte uchwałami Rady Gminy Czernikowo w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów

Dla terenu gminy jest obecnie sporządzany jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego – Uchwała Rady Gminy Czernikowo Nr XX/131/2009 z dnia 20 marca 2009r. o przystąpieniu do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów położonych w miejscowości Czernikowo i Wygoda i Uchwały Nr VII/37/2011 Rady Gminy Czernikowo z dnia 17 maja 2011r. w sprawie zmiany uchwały Nr XX/131/2009 Rady Gminy Czernikowo z dnia 20.03.2009r. o przystąpieniu do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów położonych w miejscowości Czernikowo i Wygoda.

Obszary, dla których wskazane jest opracowanie planów miejscowych. Są to obszary dotyczące:

- rozwoju mieszkalnictwa jednorodzinnego w zakresie intensyfikacji istniejącej zabudowy, realizację nowych zespołów mieszkaniowych, z dopuszczeniem usług lokalnych oraz zespołów mieszkaniowo - usługowych,
- kształtowania obszarów aktywności gospodarczej produkcyjno-usługowej i usługowej, utrwalenie istniejących struktur oraz realizacja nowych.

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Na obszarze gminy wskazano tereny do zmiany sposobu użytkowania z produkcji rolniczej pod funkcję zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo - usługowej (MU), usługowej (U) i produkcyjno - usługowej (PU), rekreacyjno – wypoczynkowej (UT) wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. Tereny te położone są w strefie mieszkaniowo - usługowo - produkcyjnej, strefach wypoczynkowo - rekreacyjnych i mieszkaniowo - usługowych oraz mniejsze tereny rozproszone na obszarze gminy.

Dla wszystkich terenów budowlanych wskazanych w Studium, które leżą na gruntach rolnych klasy III oraz gruntach leśnych, gmina w miarę potrzeb określi każdorazowo zasięg przestrzenny planu przy podejmowaniu uchwały o przystąpieniu do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku podjęcia decyzji o zmianie przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze i nieleśne wymagających uzyskania zgody właściwego organu należy dokonać szczegółowej Analizy wpływu planowanej zabudowy/inwestycji na występujące tam siedliska flory i fauny.

W miarę zmieniających się potrzeb dopuszcza się sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na pozostałych terenach gminy. Zasięg przestrzenny planu zostanie każdorazowo określony przy podejmowaniu uchwały o przystąpieniu do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Przed sporządzeniem planu Wójt Gminy wykona analizę, o której mowa w przepisach odrębnych.

W pierwszej kolejności, o ile to możliwe, należy zabudowywać grunty niższych klas bonitacyjnych. Nie powinno się tak kształtować zasięgu przestrzennego opracowywanego planu, aby celowo unikać uzyskiwania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Obszary wymagające uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze i nieleśne (gleby wysokiej przydatności rolniczej klasy I-III oraz lasy) zostały wskazane na mapie „Kierunki i polityka przestrzenna”.

13. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

13.1. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Priorytetowym kierunkiem rozwoju przestrzennego gminy na obszarach wiejskich pozostaje funkcja rolnicza.

Dla ochrony i racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyznacza się strefę rolniczo-osadniczą oznaczoną na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*”. Są to tereny zwartych kompleksów gruntów rolnych w części zmeliorowanych lub łąk i pastwisk.

Gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną na terenie gminy Czernikowo winno odbywać się w oparciu o jego zasoby naturalne, z zachowaniem rozwoju zrównoważonego, zgodnego z wymogami ochrony środowiska. W obszarze gminy kierunki kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej polegać będą głównie na:

- ✓ gospodarowaniu rolniczą przestrzenią produkcyjną zgodnie z Polskim Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej,
 - użytkowanie gruntów dostosowane do naturalnych warunków, nie powodujących negatywnego oddziaływania na środowisko,
 - zmiana użytkowania gleb o niskich klasach bonitacji i przeznaczenie ich pod użytki zielone, zalesienie,
 - wprowadzenie rolnictwa opartego o ekologiczne zasady gospodarowania,
 - racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi,
 - wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przydrożnych, wzdłuż miedz,
 - przeciwdziałanie degradacji gleb, ochrona przed erozją,
 - indywidualna ochrona naturalnych siedlisk występujących w obrębie gospodarstwa rolnego (naturalne zbiorniki wodne, oczka wodne, kępy drzew i krzewów, miedze, trwałe zadarnienia wzdłuż cieków itp.),
 - szeroka promocja edukacji ekologicznej,
- ✓ wykorzystywanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej z dostosowaniem kierunków produkcji, jej intensywności, kultury rolnej do walorów i ograniczeń przyrodniczych,
- ✓ ochronę gruntów rolnych wysokich klas bonitacji gleb przed zmianą użytkowania rolniczego w obszarach nie wskazanych do inwestowania,
- ✓ utrzymanie i ochronę przed zmianą użytkowania gleb pochodzenia organicznego,
- ✓ optymalne wykorzystanie naturalnych warunków przyrodniczych do prowadzenia intensywnej produkcji rolnej z zastosowaniem technik przyjaznych środowisku,
- ✓ ochronę przed zainwestowaniem zmeliorowanych gruntów rolnych, projekty budowlane winny być uzgadniane z Gminną Spółką Wodną w Czernikowie, istniejące urządzenia melioracyjne należy zachować lub przebudować w porozumieniu z Gminną Spółką Wodną w Czernikowie i Kujawsko – Pomorskim Zarządem Melioracji i Urzędzeń Wodnych we Włocławku w sposób zapewniający prawidłowe ich funkcjonowanie,
- ✓ regulacja stosunków wodnych na gruntach rolnych – poprawa działania systemów melioracyjnych w celu zminimalizowania deficytu wody, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych,
- ✓ ukształtowanie rzeźby terenów zdewastowanych najkorzystniejszych dla przyszłego zagospodarowania,
- ✓ zapobieganie szkodliwym wpływom prowadzonej produkcji rolnej na środowisko, w tym niekorzystnemu wpływowi na krajobraz,
- ✓ zachowanie naturalnego krajobrazu, ochrona przed wprowadzaniem elementów „obcych” z zakresu architektury i zagospodarowania
- ✓ ekologizacja rolnictwa m. in. poprzez realizację programów rolno-środowiskowych,
- ✓ tworzenie biologicznych stref ochronnych wzdłuż linii brzegowych cieków, a w szczególności jezior,
- ✓ budowa nowych śródpolnych oczek wodnych, które działać będą jak sorbent biogenów spływających z pól uprawnych (ograniczenie spływu zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolniczych),
- ✓ podejmowanie działań w sferze społeczno – gospodarczo - infrastrukturalnej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia ludności rolniczej oraz warunków funkcjonowania gospodarstw, w tym: przeciwdziałanie bezrobociu i wspieranie restrukturyzacji rynku pracy w

celu przechodzenia do działalności pozarolniczych, poprawę jakości wykształcenia, rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa lokalnych płodów rolnych, poprawę wyposażenia w zakresie infrastruktury technicznej, wsparcie dla poprawy jakości i rozbudowy budynków i urządzeń służących produkcji rolnej, wprowadzanie do gospodarstw technologii proekologicznych, wspieranie działań producentów rolnych,

- ✓ wspieranie upraw roślin energetycznych i zbóż na cele energetyczne oraz wspieranie lokalnego sektora przetwórstwa biomasy na cele energetyczne oraz technologii grzewczych bazujących na lokalnie pozyskiwanej biomase,
- ✓ reelektryfikacja polegająca na przebudowie sieci i częściowej eliminacji nadmiaru linii biegnących przez tereny rolne (słupy energetyczne ograniczające mechanizację).

13.2. Kierunki rozwoju i zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej

Podstawowym przeznaczeniem terenów leśnej przestrzeni produkcyjnej są tereny lasów i zalesień. Obejmują one zwarte kompleksy leśne w zachodniej i południowo-zachodniej części gminy, rozproszone obszary leśne oraz grunty proponowane do zalesienia. Dla ochrony i racjonalnego wykorzystania leśnej przestrzeni produkcyjnej wyznacza się obszary leśnej przestrzeni produkcyjnej, oznaczone na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*” symbolem ZL – tereny lasów, oraz ZLd – dolesienia (tereny szczególnie predysponowane do wprowadzenia dolesień na słabych gruntach rolniczych).

Gospodarka leśna

Uwzględniając aspekty ekologiczne i ekonomiczne grunty rolne słabych klas bonitacji, głównie V i VI należy zaprzestać użytkować rolniczo i przeznaczyć je pod inne funkcje, zwłaszcza pod dolesienia i zadrzewienie. Dolesienia składem gatunkowym powinny nawiązywać do warunków siedliskowych obszaru. Przeznaczenie użytków zielonych do zalesień powinno być poprzedzone oceną przyrodniczą w zakresie botanicznym i faunistycznym.

Podstawowe kierunki kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej dotyczą ochrony zachowania istniejących powierzchni lasów przed wyłączeniami ich z produkcji leśnej. W stosunku do powierzchni leśnych lasów komunalnych jako kierunek kształtowania przestrzeni leśnej należy przyjąć szerokie ich otwarcie na zwiększenie wykorzystania dla celów masowego sportu i rekreacji.

Działania ochronne istniejących lasów i zalesienia dodatkowych terenów powinny być prowadzone zgodnie ze stosowanymi zasadami określonymi w przepisach odrębnych. Wymienione ogólne kierunki działań winny być realizowane przez:

- ✓ prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z zasadami określonymi w planach urządzenia lasów (zarówno państwowych, komunalnych jak i prywatnych);
- ✓ dążenie do zwiększenia udziału lasów w ogólnej powierzchni gminy, co ma swoje uzasadnienie w szeregu pełnionych przez nie funkcji ochronnych (dolesienia),
- ✓ dopuszcza się zalesianie innych gruntów, dla których zalesienie jest optymalną formą zagospodarowania ze względu na niską przydatność dla rolnictwa lub względy środowiskowe, przed zalesieniem należy dokonać rozpoznania przyrodniczego terenu celem uniknięcia zniszczenia siedlisk i gatunków chronionych, szczególnie jeśli dotyczy to gruntów innych niż orne,
- ✓ prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z organizacją zrębów i nasadzeń,
- ✓ zachowanie i wzbogacanie funkcji lasów, zwłaszcza funkcji ekologicznych,
- ✓ poprawa stanu sanitarnego lasów,
- ✓ zapobieganie degradacji i zanieczyszczania lasów,
- ✓ udostępnianie lasów dla turystyki i rekreacji poprzez wyznaczanie szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, wytyczanie ścieżek dostępnych dla turystyki konnej, wyznaczenie miejsc dostępnych dla motocykli i quadów i określenie zasad ich użytkowania (wsparcie dla lokalnego sektora agroturystyki przy poszanowaniu zasad ochrony środowiska).

W studium wyznacza się obszary leśnej przestrzeni produkcyjnej, oznaczone na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*” symbolem ZL – lasy oraz ZLd - dolesienia. Tereny do dolesień zostały wskazane jako postulowane. Ich granice określono, opierając się przede wszystkim na analizie obecnego rozmieszczenia powierzchni leśnych. Kierowano się zasadą wypełniania luk w obecnych

dolesieniach, wyrównywania granic polno-leśnych i rozszerzania kompleksów leśnych w rejonach, gdzie są szczególnie rozdrobnione. Dolesienia realizowane we wskazanych w studium rejonach, wzmocnią tereny aktywne przyrodniczo, zwiększając lesistość gminy.

Gospodarka łowiecka

W zakresie obowiązków dzierżawców lub zarządców obwodów łowieckich leży m.in. dbałość o poprawę warunków bytowania zwierzyny, które można polepszyć poprzez prowadzenie zimowego dokarmiania, tworzenie nowych poletek łowieckich i racjonalne zagospodarowanie już istniejących oraz zwiększanie w drzewostanach ilości preferowanych przez zwierzynę gatunków domieszkowych drzew i krzewów stanowiących bazę żerową.

W gestii gminy powinny leżeć działania niezależne lub w porozumieniu z kołami łowieckimi poprawiające stan ilościowy i zdrowotny zwierzyny łownej. Przykładowo w celu zapobiegania rozszerzaniu się chorób zwierząt gospodarskich (wirusowych i pasożytniczych) na zwierzęta leśne, należy wyeliminować dość częste przypadki wyrzucania do lasów odpadów i nieczystości (szczególnie z ubojni i masarni), a także padłych zwierząt.

Jakość łowisk i stan zdrowotny zwierzyny można podnieść również poprzez:

- pozostawianie miedz dzielących poszczególne rodzaje upraw polowych,
- pozostawianie i zakładanie zadrzewień śródpolnych,
- ograniczanie stosowania środków ochrony roślin i nawozów mineralnych wpływających na wzrost śmiertelności młodych kuropatw i spadek odporności populacji zająca,
- zmianę sposobu wykaszania upraw zielonych tzn. koszenie od środka na zewnątrz aby umożliwić zwierzynie ucieczkę (zwłaszcza młodych kuropatw, bażantów i zajęcy).

14. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

14.1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Zgodnie z ustawą z dnia 5 stycznia 2011 roku o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (tekst jednolity Dz. U. z 2012r. poz. 145) ochrona przed powodzią jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej, a prowadzi się ją z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w dniu 21 grudnia 2011r. zatwierdził wstępną ocenę ryzyka powodziowego (WORP). Dla wskazanych w tym opracowaniu obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi do dnia 22 grudnia 2013 r. zostaną wykonane dokładne mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Dla rzek wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego zostanie wykonane matematyczne modelowanie hydrauliczne, w wyniku którego wyznaczone zostaną precyzyjne obszary, przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego. Dopiero te obszary będą podstawą do prowadzenia polityki przestrzennej na obszarach zagrożenia powodziowego, będą uwzględniane w dokumentach planistycznych wszystkich poziomów oraz w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzji o warunkach zabudowy.

Na terenie gminy Czernikowo występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Obejmują one dolinę rzeki Wisły i rzeki Mień na całym jej przebiegu przez gminę Czernikowo.

Na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*” wskazano:

- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1% (wody o prawdopodobieństwie wystąpienia co najmniej raz na sto lat) dla rzeki Wisły
- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1% (wody o prawdopodobieństwie wystąpienia co najmniej raz na sto lat) dla rzeki Mień

jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat.

Kierunkowe działanie w w/w terenach musi skupiać się na ochronie istniejącej zabudowy poprzez wykonywanie budowli zabezpieczających – wałów ochronnych lub odpowiednie kształtowanie terenu. Natomiast w stosunku do obszarów obecnie niezabudowanych, a planowanych do zagospodarowania, kierunkowe działanie powinno polegać na ścisłym

przestrzeganiu wymogów ustawy Prawo wodne oraz wymogów i zaleceń zawartych w opracowaniu specjalistycznym – Studium ochrony przeciwpowodziowej oraz na każdorazowym uzgadnianiu planowanych zamierzeń inwestycyjnych z właściwymi organami. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wskazanych w Studium, zgodnie z ustawą Prawo wodne zabrania się lokalizowania nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania,

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się również wykonywania robót i czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w szczególności:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych;
- sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk;
- zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie;

Jeżeli nie utrudni to ochrony przed powodzią, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej może, w drodze decyzji, na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, zwolnić od powyższych zakazów.

Planowany w ramach programu ENERGA Wisła zbiornik wodny, usytuowany poniżej istniejącego już stopnia we Włocławku, w wydatny sposób przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa powodziowego, o którym mowa m.in. w znowelizowanych przepisach Prawa Wodnego. Dzięki tej inwestycji zwiększą się możliwości regulacji przepływu i stanów wody. Pozwoli ona również zredukować wezbrania krótkotrwale i o niskiej kulminacji do przepływu bezpiecznego. Wysokie wezbrania będą zaś łagodzone, co ograniczy lub wręcz zapobiegnie skutkom powodzi w rejonie Dolnej Wisły.

14.2. Obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Czernikowo brak udokumentowanych terenów występowania naturalnych zagrożeń geologicznych – terenów osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy występują obszary erozyjne związane z budową geologiczną i rzeźbą terenu (duże spadki i krawędzie) bądź położone na terenach przybrzeżnych.

Na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*” wskazano obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych z przyczyn związanych z rzeźbą terenu (dość duże spadki – skarpy i tereny o spadkach powyżej 8% oraz krawędzie), bądź położeniem na terenach przybrzeżnych.

Ustala się zabezpieczenie stromych stoków poprzez ograniczenie zabudowy na tych terenach, wprowadzeniu trwałej szaty roślinnej, właściwe prowadzenie gospodarki rolnej polegające na ograniczeniu zabiegów agrotechnicznych.

W przypadku lokalizacji zabudowy na terenach narażonych na osuwanie się mas ziemnych ustala się, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, wykonać badania geologiczne – gruntowe podłoża w celu określenia specjalnych warunków posadowienia i konstrukcji budynku oraz zabezpieczenia gruntu (np. zastosowanie murów oporowych).

14.3. Wymagania dotyczące przeciwdziałania żywiołom

Nadzwyczajne zagrożenie życia, zdrowia, mienia ludzi i środowiska wywołane siłami natury lub działalnością człowieka narasta we współczesnych czasach, ponieważ jest ono m. in. także pochodną postępu cywilizacyjnego. Sytuacja ta wymaga podjęcia przez odpowiednie władze gminy i służby, działań adekwatnych do rozmiaru zagrożenia i jego rodzaju. Większości wypadków (katastrof) jako zdarzeń losowych nie da się uniknąć – możliwe jest jednak ograniczenie częstotliwości ich występowania oraz skutków i strat jakie one powodują. Ograniczenie skutków nadzwyczajnych zagrożeń jest możliwe poprzez działania:

- ✓ zapobiegawcze (techniczne i nietechniczne) przed zdarzeniem,
- ✓ ratownicze (organizacyjno – techniczne) w trakcie zdarzenia.

Sprawne reagowanie jest podstawowym warunkiem skuteczności podejmowanych działań ratowniczych. Wymaga to opracowania i wdrożenia przez gminę kompleksowego Planu Zarządzania Kryzysowego.

Rozwój przemysłu od początku związany był ze wzrostem potencjalnego zagrożenia związanego z toksycznymi środkami. Skażenia przemysłowe, niosące wielkie zagrożenie przede wszystkim dla życia i zdrowia ludzi mogą wystąpić na skutek awarii urządzeń, katastrofy kolejowej, drogowej, powietrznej lub morskiej. Awarie produkcyjne mogą być też skutkiem oddziaływania czynników zewnętrznych np. klęsk żywiołowych. Pożary i powodzie mogą być powodem uszkodzenia obiektów lub urządzeń przemysłowych. Burze i inne zjawiska atmosferyczne mogą powodować awarie systemów energetycznych, środków komunikacji i łączności. Najczęstszą przyczyną występowania katastrof są błędy popełnione przez ludzi. Do podstawowych czynników wpływających na błędne działanie człowieka należy zaliczyć: lekkomyślność, pośpiech, brak odpowiedniej wiedzy i umiejętności przewidywania, nieprzestrzeganie technologii i procedur, niedostateczne wyposażenie w aparaturę kontrolno-pomiarową oraz brak należytego nadzoru.

Zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym na poszczególnych poziomach administracji publicznej opracowane są plany reagowania kryzysowego (art. 5 ust. 1). Obowiązek podjęcia działań w zakresie zarządzania kryzysowego spoczywa na tym organie właściwym w zakresie zarządzania kryzysowego, który pierwszy otrzymał informację o wystąpieniu zagrożenia. Organ ten niezwłocznie informuje o zaistniałym zdarzeniu organy odpowiednio wyższego i niższego szczebla, przedstawiając jednocześnie swoją oceną sytuacji oraz informację o zamierzonych działaniach (art. 21).

Plan reagowania kryzysowego wprowadza się do realizacji w przypadku powstania na terenie gminy zagrożeń i zdarzeń kryzysowych które mogą zagrażać życiu ludności, mieniu lub środowisku i do ich zapobieżenia lub usunięcia wymagają zaangażowania znacznych sił. Decyzję o uruchomieniu działań reagowania kryzysowego na szczeblu gminy oraz powołaniu gminnego zespołu zarządzania kryzysowego podejmuje Wójt Gminy.

Przedmiotem planu zarządzania kryzysowego jest określenie struktury i zasad organizacyjnych oraz instytucji i zespołów odpowiedzialnych za funkcjonowanie gminy w sytuacjach kryzysowych oraz realizację zadań mających na celu złagodzenie ewentualnych skutków zdarzenia, przywracanie i odtwarzanie warunków bytowania po zdarzeniu. Określa i definiuje funkcje i zakresy odpowiedzialności związane z okresami zapobiegania, przygotowania, prowadzenia działań i odtwarzania, związane z katastrofami naturalnymi, technicznymi i innymi zagrożeniami powodującymi sytuację kryzysową.

Celem „Gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego” powinno być zapewnienie systemowego, skoordynowanego i efektywnego reagowania gminy na zdarzenia kryzysowe oraz określenie potencjalnych rodzajów zagrożeń mogących wystąpić na terenie gminy, a także funkcji poszczególnych organów zapewniających właściwe prowadzenie działań głównie w zakresie odpowiedzialności dotyczącej kierowania i nadzoru, łączności, ostrzegania i alarmowania, informowania ludności, ewakuacji ludności, pomocy medycznej i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, porządku publicznego i oceny szkód. Ma on za zadanie umożliwić Wójtowi Gminy Czernikowo sprawne kierowanie akcją ratunkową oraz realizację procedur i programów reagowania a także likwidację skutków wystąpienia klęski żywiołowej.

15. OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na obszarze gminy Czernikowo nie wyznacza się obiektów i obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

16. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ.U. NR 41, POZ. 412 ORAZ Z 2002 R. NR 113, POZ. 984 I NR 153, POZ. 1271)

W granicach administracyjnych gminy nie występują pomniki zagłady i ich strefy ochronne, w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412 z późn. zm.).

17. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

17.1. Tereny wymagające przekształceń

Przekształcenie obszaru polega na zmianie bądź uzupełnieniu istniejącego zagospodarowania, poprawie standardu architektonicznego istniejących obiektów jak również przystosowaniu terenu do nowych funkcji poprzez likwidację lub przebudowę istniejącego zagospodarowania.

Na terenie gminy Czernikowo nie wskazuje się terenów wymagających przekształceń.

17.2. Tereny wymagające rehabilitacji

„Rewitalizacja lub rehabilitacja jest zintegrowanym, świadomie inicjowanym procesem przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych częściach miejscowości gminnych, przyczyniającym się do poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju kultury, ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych, a także przywrócenia ładu przestrzennego”

Celem rehabilitacji (rewitalizacji) jest zachowanie jednostek przestrzennych gminy o szczególnych walorach kulturowych, utrzymaniu ich podstawowego układu architektonicznego i urbanistycznego.

Na terenie gminy nie wyznacza się obszarów wymagających szczególnych działań rewitalizacyjnych lub rehabilitacyjnych. Wymienionym procesom może zostać poddany niemal każdy rodzaj zagospodarowania.

17.3. Tereny przeznaczone do rekultywacji

Rekultywacja polega na przywróceniu zdegradowanym gruntom jakości wymaganej odpowiednimi standardami oraz doprowadzeniu tych obszarów do stanu umożliwiającego ich właściwe zagospodarowanie.

Starosta prowadzi okresowe badania jakości gleby i ziemi oraz corocznie aktualizowany rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleby lub ziemi, ze wskazaniem obszarów, na których powstaje obowiązek rekultywacji (obciążający starostę) - art. 109 ust. 2, art. 110 Prawa Ochrony Środowiska.

Przeprowadzenia rekultywacji wymagają wszystkie tereny po eksploatacji kruszywa naturalnego. Zasady i warunki wydobywania kopalin ze złóż oraz uzyskania koncesji określa ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 roku Nr 228 poz. 1947 z późn. zm.).

Eksploatacja kruszywa może wymagać sporządzenia raportu i przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

18. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE

Pojęcie terenów zamkniętych definiuje Ustawa prawo geodezyjne i kartograficzne w art. 2 ust. 9. (Dz. U. z 2005r.nr 240, poz.2027 z późn. zm.). Definicja ta stanowi że terenami zamkniętymi są tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów. Prawo geodezyjne stanowi dalej, że dla terenów zamkniętych nie zakłada się mapy zasadniczej, natomiast sporządzane są mapy odrębne. Prace na terenie zamkniętym mogą być wykonywane na zlecenie organów, które zdecydowały o zamknięciu terenu lub za ich zgodą.

W wykonaniu delegacji zawartej w prawie geodezyjnym, Minister Obrony Narodowej Rozporządzeniem z dnia 18 lipca 2003r. w sprawie terenów zamkniętych dla obronności państwa (Dz. U. Nr 141 poz. 1368) wskazał tereny zajęte lub przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod:

- 1) stanowiska kierowania państwem i stanowiska dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej w stanie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny,
- 2) obiekty rozpoznania i walki radioelektronicznej oraz obrony powietrznej i przeciwlotniczej kraju,
- 3) obiekty telekomunikacyjne służące przekazywaniu informacji niejawnych stanowiących tajemnice państwową,
- 4) porty wojenne i urządzenia Marynarki Wojennej,
- 5) lotniska wojskowe,
- 6) składy i magazyny amunicji, uzbrojenia oraz materiałów pędnych i smarów,
- 7) obiekty przeznaczone do produkcji materiałów i środków służących do celów obrony kraju

Na terenie gminy Czernikowo nie występują tereny zajęte ani też przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na ww cele.

W wykonaniu delegacji zawartej w prawie geodezyjnym, Minister Transportu i Gospodarki Morskiej decyzją nr 42 z dnia 28.12.2000 r, opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej nr 7 poz. 49, ustalił granice terenów zamkniętych infrastruktury kolejowej. Wykaz stanowiący załącznik do przedmiotowej decyzji zawiera oznaczenie obrębów i działek zgodnie z ewidencją gruntów. W/w akt obejmuje poszczególne działki objęte klauzulą „tereny zamknięte” bez określenia stref ochronnych dla tych terenów. Na wskutek zmian w ewidencji gruntów wykaz ten jest sukcesywnie aktualizowany. Obecnie obowiązuje w tej sprawie decyzja nr 45 Ministra Infrastruktury z dnia 17 grudnia 2009r., w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Infrastruktury z 2009r. nr14 poz.51 z późn. zm.) i w stosunku do niej kolejnymi decyzjami Ministra Infrastruktury wprowadzane są zmiany.

Przez teren gminy Czernikowo przebiega trasa kolei normalnotorowej relacji Nasielsk – Toruń na przebiegu której wyznaczono tereny zamknięte. W gminie Czernikowo są to działki o numerach ewidencyjnych: 323/54 i 415 w obrębie Czernikowo, 48 w obrębie Kiełpiny, 109 w obrębie Steklin oraz 63 w obrębie Wygoda. Łącznie powierzchnia terenów zamkniętych w gminie wynosi 34,0385 ha.

Na terenach zamkniętych mogą być planowane inwestycje związane z infrastrukturą specyficzną dla terenów kolejowych lub niezwiązane z nimi, np. rozwiązania komunikacyjne.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt 15 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium określa się obowiązkowo granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Zasięg terenów zamkniętych wskazano na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*”. Dla wskazanych terenów zamkniętych nie wyznaczono stref ochronnych.

19. OBSZARY PROBLEMOWE

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszar problemowy należy rozumieć jako obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych.

Na terenie gminy Czernikowo jako obszary problemowe wyznaczono:

Obszary erozyjne narażone na erozję wodną (obszary o dużych spadkach przekraczających 8%)

Są to obszary narażone na osuwanie mas ziemnych z przyczyn geologicznych, związanych z budową geologiczną i rzeźbą terenu (duże spadki i krawędzie) bądź położonych na terenach przybrzeżnych.

Ustala się zabezpieczenie stromych stoków poprzez ograniczenie zabudowy na tych terenach, wprowadzeniu trwałej szaty roślinnej, właściwe prowadzenie gospodarki rolnej polegające na ograniczeniu zabiegów agrotechnicznych.

Tereny szczególnego zagrożenia powodzią woda o prawdopodobieństwie 1%

Na terenie gminy Czernikowo występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat. Obejmują one dolinę rzeki Wisły i rzeki Mień na całym jej przebiegu przez gminę Czernikowo.

Na mapie „*Kierunki i polityka przestrzenna*” wskazano:

- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1% (wody o prawdopodobieństwie wystąpienia co najmniej raz na sto lat) dla rzeki Wisły
- zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1% (wody o prawdopodobieństwie wystąpienia co najmniej raz na sto lat) dla rzeki Mień

jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat.

W pkt. 14.1 przedstawione zostały kierunkowe działania dla w/w terenów.

Obszary ograniczonego użytkowania związane z przebiegami mediów infrastruktury technicznej (linie elektroenergetyczne)

Są to obszary związane z przebiegiem mediów infrastruktury technicznej (napowietrzne linie elektroenergetyczne NN 220 kV, WN 110 kV, SN średniego napięcia i nn niskiego napięcia). Stwarzają one pewne ograniczenia inwestycyjne dla lokalizacji zabudowy. Warunki zabudowy w w/w strefach zawarte zostały w rozdziale „Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej” (pkt 8.3).

Tereny eksploatacji złóż kopalin

Tereny te obejmują wyrobiska, głównie po eksploatacji piasków i żwirów (istniejące i przewidywane). Rekultywacja terenów spoczywa na przedsiębiorcy prowadzącym eksploatację po zakończeniu wydobywania. Sposób rekultywacji wyrobisk winien minimalizować ujemne skutki eksploatacji. Wydobywanie powinno odbywać się ze złóż udokumentowanych i na podstawie koncesji (w odniesieniu do kopalin pospolitych obecnie wydaje Marszałek) zgodnie z zasadami techniki górniczej i ochrony środowiska.

Określenie szczegółowych zasad gospodarowania dla poszczególnych terenów przyszłych eksploatacji w granicach stref ochronnych nastąpi w dalszym procesie dokumentacyjno – planistycznym.

Eksploatacja odkrywkowa złoża powinna się odbywać zgodnie z przepisami prawa geologicznego i górniczego – także w zakresie ustalenia granic i sposobów zagospodarowania terenów i obiektów podlegających ochronie.

Działalność związana z eksploatacją złoża powinna być prowadzona w taki sposób, aby nie powodować szkód i uciążliwości na terenach sąsiednich nieruchomości. Odpowiedzialność za ewentualne szkody związane z tą działalnością regulują przepisy prawa geologicznego i górniczego oraz Kodeksu Cywilnego.

Zagospodarowanie terenów górniczych winno mieć charakter tymczasowy umożliwiający rekultywację terenu, którego charakter winien harmonizować i wzbogacać istniejący krajobraz, proponuje się teren poeksploatacyjny zrehabilitować w kierunku wodno – rekreacyjnym, rolniczym lub leśnym, w uzgodnieniu ze Starostwem Powiatowym.

Tereny istniejących lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz ze strefami związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu (zgodnie z decyzją o warunkach zabudowy)

Tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych stanowią obszary problemowe ze względu na możliwość wywierania wpływu na środowisko i zdrowie ludzi.

W celu wyeliminowania negatywnych oddziaływań konieczne jest przestrzeganie odpowiednich odległości od zabudowy mieszkaniowej oraz terenów objętych ochroną prawną, w tym miejsc wyjątkowo cennych dla ptaków w ich okresie lęgowym jak i podczas wędrówek.

20. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Na terenie gminy Czernikowo występuje trzy zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych o znaczeniu krajowym: zadanie nr 9 - budowa drogi ekspresowej S-10 Szczecin-Płońsk, nr 23 - modernizacja drogi wodnej rzeka Wisła wraz z budową stopnia wodnego „Nieszawa” na Wiśle ze zbiornikiem wodnym oraz nr 24 – budowa hydroelektrowni przy stopniu wodnym „Nieszawa”.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych o znaczeniu wojewódzkim omówione zostały szczegółowo w kierunkach rozwoju przestrzennego gminy Czernikowo, w rozdziale 2 – „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego”.

Istotne znaczenie dla rozwoju gminy ma również rozwiązywanie problemów przestrzennych wykraczających poza lokalne możliwości wspólnie z gminami sąsiednimi. Gmina Czernikowo graniczy:

- od północy z gminą Ciechocin i z gminą Zbójno (powiat golubski),
- od wschodu z gminą Kikół i gminą Lipno (powiat lipnowski),
- od południa z gminą Lipno i Bobrowniki (powiat lipnowski),
- od zachodu z gminą Obrowo (powiat toruński) oraz rzeką Wisłą, po drugiej stronie której położne jest uzdrowisko Ciechocinek, miasto Nieszawa i gmina Raciążek.

Zadania łączące i jednoczące pracę samorządów dla potrzeb wzrostu rozwoju społeczno – gospodarczego oraz ochrony walorów środowiska przyrodniczego to:

Gmina Ciechocin (powiat golubski)

- wspólne działania ze względu na położenie w obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”, w którym jako naczelną przyjęto zasadę zrównoważonego rozwoju z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska,

Gmina Zbójno (powiat golubski)

- wspólne działania ze względu na położenie w obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”, w którym jako naczelną przyjęto zasadę zrównoważonego rozwoju z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska,

Gmina Kikół (powiat lipnowski)

- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,
- wspólne działania ze względu na położenie w obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”, w którym jako naczelną przyjęto zasadę zrównoważonego rozwoju z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska,
- budowa drogi ekspresowej S-10 Szczecin-Płońsk

Gmina Lipno (powiat lipnowski)

- wspólne działania ze względu na położenie w obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”, w którym jako naczelną przyjęto zasadę zrównoważonego rozwoju z uwagi na walory i potrzeby ochrony środowiska,
- budowa drogi ekspresowej S-10 Szczecin-Płońsk

Gmina Bobrowniki (powiat lipnowski)

- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,
- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Natura 2000

Gmina Obrowo (powiat toruński)

- zgodnie z Planem gospodarki odpadami województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023 tworzenie Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi,
- budowa drogi ekspresowej S-10 Szczecin-Płońsk,

Gmina Raciążek (powiat aleksandrowski)

- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,
- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Natura 2000,

Miasto Nieszawa (powiat aleksandrowski)

- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,
- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Natura 2000,

Miasto Ciechocinek (powiat aleksandrowski)

- wspólne działania dotyczące zagospodarowania terenów położonych w Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,

21. INSTRUMENTY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Osiągnięcie zamierzonych celów wymaga następujących instrumentów realizacji:

Instrumenty planistyczne

Wśród nich do najważniejszych zaliczyć należy:

- ✓ opracowanie miejscowych planów,
- ✓ opracowanie studiów specjalistycznych dotyczących odrębnych zagadnień, niekoniecznie należących do w/w planów, ale mogących ułatwić realizację celów założonych w planach miejscowych, w tym przez promocję walorów i możliwości gminy,
- ✓ opracowanie wniosków, opinii, analiz na potrzeby opracowań realizacyjnych dot. np. zagadnień związanych z infrastrukturą techniczną, osadnictwem na terenie gminy,
- ✓ raporty o oddziaływaniu inwestycji na środowisko,

Instrumenty pozaplanistyczne

Drugą ważną grupą instrumentów, za pomocą których będzie można realizować założone cele, są instrumenty pozaplanistyczne. Za najskuteczniejsze należy uważać wcielenie w życie przepisów umożliwiających kształtowanie:

- ✓ polityki kredytowej (istotne są ułatwienia),
- ✓ opłat lokalizacyjnych (koncesje, zwolnienia) i podatków (ulgi, obciążenia),
- ✓ opłat za korzystanie z zasobów środowiska przyrodniczego (opłaty za wodę, eksploatacja surowców kopalnych, odprowadzenie ścieków, składowanie odpadów),

- ✓ stosowanie kar za naruszanie przepisów oraz wykroczenie przeciwko środowisku przyrodniczemu.

Inny podział instrumentów polityki przestrzennej, wskazuje na ich wpływ:

- bezpośrednie – czyli takie, które nakazują bądź zakazują. Konsekwencją naruszenia zakazów lub nakazów są sankcje prawne np. kara pieniężna, rozbiórka inwestycji. Regulacje bezpośrednie to:
 - przepisy:
 - przepisy wskazujące na sposób korzystania z przestrzeni
 - przepisy gospodarki gruntami
 - przepisy prawa budowlanego
 - przepisy gospodarki nieruchomościami budowlanymi
 - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
 - normy urbanistyczne
 - przepisy ochronne parków krajobrazowych
- pośrednie - to przede wszystkim instrumenty ekonomiczne, nazwane rynkowymi. Zaliczamy tutaj:
 - podatki w obrocie gruntami i nieruchomościami
 - opłaty za użytkowanie wieczyste, dzierżawę nieruchomości,
 - informacje o wolnych gruntach,
 - zasady wyceny gruntów miejskich,
 - system informacji o rynku nieruchomości w gminie,
 - zachęty, ulgi podatkowe,
 - zwolnienia z podatku od nieruchomości,
 - tworzenie SSE (specjalnych stref ekonomicznych).

22. MONITORING

Realizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo wiąże się z koniecznością stałego monitorowania zachodzących zmian w przestrzeni gminy. Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2012 poz. 647):

- **art. 32 ust. 1**, który ustala – „W celu oceny aktualności studium i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium, z uwzględnieniem decyzji zamieszczonych w rejestrach, o których mowa w art. 57 ust. 1-3 i art. 67, oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego.
- **art. 32 ust. 2**, który ustala – „Wójt, burmistrz albo prezydent miasta przekazuje radzie gminy wyniki analiz, o których mowa w ust. 1, po uzyskaniu opinii gminnej lub innej właściwej, w rozumieniu art. 8, komisji urbanistyczno-architektonicznej, co najmniej raz w czasie kadencji rady. Rada gminy podejmuje uchwałę w sprawie aktualności studium i planów miejscowych, a w przypadku uznania ich za nieaktualne, w całości lub części, podejmuje działania, o których mowa w art. 27”.

Również art. 55 pkt 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko mówi, iż organ opracowujący projekt dokumentu jest obowiązany prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko, zgodnie z częstotliwością i metodami, które zawiera się w projekcie dokumentu.

Monitoring związany z realizacją planu oraz jego wpływem na środowisko powinny prowadzić odpowiednie służby gminne. Stały monitoring powinien być prowadzony z częstotliwością raz w roku. Należy również prowadzić bieżące analizy, które umożliwią wprowadzenie odpowiednich

zmian i korekt do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego będącego przedmiotem niniejszej analizy.

Do podstawowych wskaźników jakie należy uwzględnić w procedurze monitorowania skutków realizacji ustaleń studium można zaliczyć:

- przyrost terenów inwestycyjnych (w ha/rok),
- zmiany powierzchni terenów użytkowanych rolniczo (w ha/rok),
- podmioty gospodarcze (liczba),
- udział osób z wykształceniem wyższym (%),
- wydatki inwestycyjne (w % do wydatków ogółem),
- inwestycje zewnętrzne (liczba),
- ruch turystyczny (liczba turystów),
- towarowa produkcja rolnicza (w zł.),
- tereny powierzchniowej eksploatacji – wydane koncesje (ha),
- tereny powyrobiskowe poddane rekultywacji wraz przyjętym kierunkiem rekultywacji (w ha/rok),
- przyrost długości dróg gminnych i wewnętrznych (w km/rok),
- przyrost długości sieci kanalizacyjnej (w km/rok),
- odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (%),
- przyrost długości sieci wodociągowej (w km/rok),
- odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej (%),
- przyrost powierzchni biologicznie czynnych (w ha/rok),
- pozwolenia na budowę (liczba wydanych pozwoleń na budowę z podziałem na funkcje podstawowe w ciągu roku),
- zasoby mieszkaniowe (m² na jedną osobę),
- powierzchnia terenów objętych planami (% udział w stosunku do ogólnej powierzchni gmin),
- obiekty ochrony przyrody (liczba, powierzchnia w ha),
- powierzchnia zalesień (w ha i % udział w stosunku do ogólnej powierzchni gminy),
- obiekty energetyki wiatrowej (w szt.).

Są to tylko wybrane wskaźniki dla potrzeb monitoringu. Niezależnie od powyższych wskaźników opisujących podstawowe parametry, zakłada się wykonywanie cyklicznych lub jednostkowych szczegółowych analiz w ujęciu problemowym i przestrzennym – w zależności od pojawiającego się zapotrzebowania na tego typu informacje.

23. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Niniejszy dokument jest drugą edycją Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo. Niniejsze Studium stanowi zmianę „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo przyjętego Uchwałą Nr XXII/140/2001 Rady Gminy Czernikowo z dnia 04 lipca 2001 roku sporządzonego na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.)

Pierwsza edycja sporządzona została zgodnie z przepisami nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.), która w bardzo ograniczonym zakresie określała formę studium oraz tok prac nad jego sporządzeniem. Koncentrowała się przede wszystkim na zakresie problematyki studium nakładając równocześnie obowiązek badania, przez zarząd gminy „spójności” rozwiązań projektowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „z polityką przestrzenną gminy” określoną w studium.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2012 poz. 467), a następnie wydane na jej podstawie Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 poz. 1233), w odmienny od dotychczasowy sposób zdefiniowały wymagany zakres ustaleń oraz formę opracowania studium.

Ocena spójności planu miejscowego ze studium – przed podjęciem rozstrzygnięcia o jego uchwaleniu, zastąpiona została przez ocenę stopnia zgodności przewidywanych rozwiązań już na etapie wstępnych analiz przed podjęciem przez radę gminy stosownej uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzania planu miejscowego oraz stwierdzenia zgodności ustaleń projektu planu z ustaleniami studium. Po wprowadzonych zmianach do ustawy, obecnie plan miejscowy nie może naruszać ustaleń studium. Z powyższego wynika wzajemna zależność studium i planu miejscowego w stopniu dostosowanym do zakresu poszczególnych opracowań planistycznych.

Celem niniejszego opracowania było dostosowanie problematyki i procedury sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernikowo do wymogów obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W praktyce w/w uwarunkowania spowodowały potrzebę aktualizacji obowiązującego studium, a w zasadzie – sporządzenie nowego dokumentu – ze względu na zawartość opracowania dotychczas obowiązującego studium, zmianę wielu uwarunkowań związanych z rozwojem gminy oraz nowelizację przepisów szczególnych, które należy uwzględnić w planowaniu przestrzennym.

Na rozwiązania przyjęte w studium miały wpływ:

- położenie gminy w regionie,
- stan zagospodarowania przestrzennego,
- infrastruktura techniczna i komunikacja,
- gospodarka,
- środowisko przyrodnicze i kulturowe.

Nowa edycja studium uwzględnia wyżej określone uwarunkowania, zarówno w zakresie formy jak i treści ustaleń. W dostosowaniu do obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w projekcie studium:

- spełniono wymóg uwzględnienia ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego uchwalonego Uchwałą Nr XXI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. Sejmiku Województwa, sporządzonego również zgodnie z nieobowiązującą już ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym (w trakcie sporządzania pierwszej edycji studium takiego dokumentu jeszcze nie było, obecnie podjęta została już uchwała o przystąpieniu do aktualizacji obecnie obowiązującego planu województwa),
- wyznaczono obszary, które będą objęte planami miejscowymi, ze względu na przepisy szczególne lub istniejące uwarunkowania,
- wyznaczono obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym,
- odstąpiono od wyznaczenia obszaru lokalizacji obiektów handlowych, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- określono obszary wymagających sporządzenia planów miejscowych; w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- określono obszary szczególnego zagrożenia powodzią i osuwania się mas ziemnych,
- wyznaczono kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów,
- określono granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła obowiązek prognozowania skutków finansowych uchwalenia miejscowego planu, w szczególności sposób traktując obowiązki gmin w zakresie budowy infrastruktury technicznej.

W powyższym studium określone zostały nowe obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów wskazane jest w pierwszej kolejności zarówno ze względu na wymogi innych ustaw jak i istniejące uwarunkowania (przede wszystkim duża ilość zgłoszonych wniosków o zmianę sposobu użytkowania gruntów rolnych).

Na potrzeby studium sporządzone zostało opracowanie ekofizjograficzne dla obszaru gminy, wyodrębniając między innymi obszary wymagające szczególnej ochrony w nawiązaniu do polityki ekologicznej państwa, obszary zagrożeń naturalnych spowodowanych działalnością człowieka, a także obszary zdegradowane wymagające przywrócenia ich do właściwego stanu.

Studium zostało sporządzone w formie wymaganej przez rozporządzenie w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z zachowaniem procedury określonej w art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Analizy planistyczne sporządzane w trakcie opracowania studium oraz wszystkie dokumenty związane z poszczególnymi fazami procedury formalno – prawnej sporządzania studium zawiera dokumentacja planistyczna.

Na etapie prac nad koncepcją rozwoju gminy, po dokonaniu diagnozy stanu i analizy uwarunkowań (wewnętrznych i zewnętrznych) oraz przy uwzględnieniu zamierzeń władz gminy co do dalszego rozwoju, rozważono różne warianty dalszego rozwoju – optymalnego z punktu realizacji zakładanych celów.

Elementy „variantowania” (czyli wyboru optymalnego wariantu) rozwoju gminy dotyczyły:

- wyboru pomiędzy koncepcją „zachowawczą” a „agresywną” w kreowaniu rozwoju gminy,
- wyboru funkcji/rodzajów działalności do stymulowania rozwoju,
- wyboru lokalizacji nowych przedsięwzięć,
- wyboru szczegółowych rozwiązań w zakresie niektórych rodzajów lokalnej infrastruktury technicznej lub parametrów zagospodarowania (część infrastruktury lokalnej nie wymaga planowania, ponieważ jest już zrealizowana lub aktualnie podlega realizacji).

Za wariant optymalny uznano rozwiązanie:

- zapewniające realne szanse realizacji przyjętych celów i założeń rozwoju,
- minimalizujące straty środowiskowe (dążenie do osiągnięcia zamierzonych celów przy eliminacji lub jak mniejszym oddziaływaniu na środowisko),
- minimalizujące koszty realizacji,
- dostosowujące skalę proponowanych zmian zagospodarowania do prognozowanych zmian charakteru gminy - zwłaszcza liczby ludności i przebiegu procesów zachodzących w gminie (unikanie przewymiarowania ustaleń Studium).

23. SYNTEZA PROJEKTU STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowane zostało dla całego obszaru gminy Czernikowo w celu określenia polityki przestrzennej samorządu lokalnego. Określa ono politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnienie zadań własnych miasta w zakresie ładu przestrzennego, ochrony wartości przyrodniczych, komunikacji i infrastruktury technicznej.

Decyzja o podjęciu prac nad zmianą studium wyniknęła przede wszystkim z potrzeby doprowadzenia do zgodności treści studium z dynamicznie zmieniającym się w naszym kraju prawodawstwem.

Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym w określony sposób precyzowała formę studium oraz tok prac nad jego sporządzeniem. Koncentrowała się przede wszystkim na zakresie problematyki studium nakładając równocześnie obowiązek badania, przez zarząd gminy „spójności” rozwiązań projektowych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „z polityką przestrzenną gminy” określoną w studium.

Obowiązująca od 11 lipca 2003 r. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012r. poz. 647) wprowadziła zasadnicze zmiany dotyczące toku formalno – prawnego nad sporządzeniem studium, określiła jego formę a także zmieniła zakres jego problematyki. Wymagany zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w części tekstowej i graficznej określony został w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 118 poz. 1233).

Studium uchwalone przez radę gminy nie jest aktem prawa miejscowego, stanowi tzw. „akt kierownictwa wewnętrznego” wykorzystywany przy podejmowaniu decyzji w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej miasta. Ustalenia studium realizowane są poprzez plany miejscowe i są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu tych planów.

Studium jest opracowaniem o charakterze strategicznym, długookresowym, które określa politykę przestrzenną rozwoju gminy rozumianą jako ustalenie celów rozwoju, ich hierarchii oraz kierunków i sposobu działań prowadzących do osiągnięcia ich na obszarze całej gminy.

W powyższym opracowaniu określono dysproporcje dotyczące gospodarowania i przekształcania przestrzeni oraz wskazano możliwości i potrzeb sporządzania planów miejscowych, dla których zawarte w Studium ustalenia są wiążące.

Zakres studium obejmuje problematykę zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, na którą składa się część tekstowa i graficzna.

Niniejsze Studium uwzględnia zapisy obowiązującej Strategii rozwoju gminy Czernikowo. Zawiera również zapisy uwzględniające nowe zadania w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego” uchwalonego Uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003r.

Celem nadrzędnym rozwoju gminy jest „Osiągnięcie wysokiej jakości życia mieszkańców przy zachowaniu równowagi między wielofunkcyjnym rozwojem społeczno - gospodarczym, a środowiskiem przyrodniczo – kulturowym. Zagadnienie to należy rozumieć dwuaspektowo:

- a) wysoka jakość mierzona obiektywnymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego, których wartości powinny lokować się na poziomie wyższym od średnich i od wartości obiektywnie uważanych za korzystne,
- b) wysoka jakość postrzegana subiektywnie – to znaczy realizująca aspiracje mieszkańców gminy.

Wysoką jakość życia mieszkańców zamierza się osiągnąć poprzez działania w następujących sferach:

- a) prawidłowe funkcjonowanie sfery usług publicznych – zapewniające łatwy dostęp do usług oraz wysoką jakość ich funkcjonowania (w dłuższej perspektywie niezbędne będą działania zmierzające do dostosowanie oferty usług publicznych do postępującego starzenia ludności – zagadnienie to wykracza jednak prawdopodobnie poza horyzont czasowy obowiązywania niniejszego Studium),
- b) maksymalny możliwy rozwój infrastruktury technicznej – zapewniający możliwe powszechną obsługę, wysokie standardy i pewność działania; wśród zagadnień infrastruktury technicznej za dobra dostępne powszechnie, to znaczy w każdym gospodarstwie domowym, uznaje się wodę z wodociągu gminnego oraz szerokopasmowy internet (bez względu na sposób techniczny realizacji tej usługi),

- c) rozwój sieci dróg na terenie gminy, zarówno fizyczne zagęszczanie sieci, poprzez budowę nowych dróg, jak też sukcesywne podnoszenie ich standardu technicznego – celem jest zapewnienie dobrej dostępności do każdej z miejscowości oraz ułatwienie przemieszczania się pomiędzy miejscowościami, jak też zapewnienie dobrego dostępu do dróg wyższej rangi (wojewódzkich i powiatowych),
- d) działania na rzecz rozwoju gospodarczego, w tym wyznaczanie terenów pod rozwój inwestycji gospodarczych,
- e) działania w sferze środowiska – polegające na ochronie najcenniejszych walorów, sanacji obszarów przekształconych i zdegradowanych, wykorzystaniu gospodarczym środowiska (rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna) przy uwzględnieniu równowagi pomiędzy potencjałem przyrodniczym, odpornością na antropopresję, a możliwością gospodarczej eksploatacji.

Ze względu na predyspozycje przyrodnicze teren gminy dzieli się na wyraźnie na dwie części: północno-wschodnią i południowo-zachodnią. Dla części północno-wschodniej ze względu na wykształcone tam gleby o wysokich klasach bonitacyjnych przewiduje się kontynuację działalności rolniczych, funkcji mieszkaniowo-usługowych, rekreacyjno-wypoczynkowych i funkcji gospodarczych, a także wyznacza się nowe tereny pod rozwój osadnictwa, funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i gospodarczych (produkcyjno-usługowych). Część południowo-zachodnia to obszar pokryty lasami, przewiduje się utrzymanie obecnego zagospodarowania o funkcjach osadniczych, rolniczych i gospodarczych oraz zachowanie obecnego charakteru ekologicznego (położenie w systemie obszarów chronionych, funkcje środowiskowe związane z dużymi powierzchniami lasów), a także dopuszcza się rozwój zabudowy mieszkaniowej ekstensywnej, rekreacyjno-wypoczynkowej, produkcyjno-usługowej (eksploatacja kruszywa naturalnego) oraz wskazuje się duże tereny do dolesień.

W stosunku do obecnej struktury przestrzennej gminy, Studium porządkuje strukturę funkcjonalno-przestrzenną, poprzez wydzielenie następujących jednostek planistycznych (oznaczone na mapie „Kierunki i polityka przestrzenna”):

W1 – wielofunkcyjna mieszkaniowo – usługowo – produkcyjna

W2 – rekreacyjno – wypoczynkowo – mieszkaniowa,

W3 – mieszkaniowo – usługowa

RO – rolniczo – osadnicza

E – ekologiczno - leśna

Najważniejsze aspekty funkcjonowania gminy:

Mieszkańcy gminy

Na terenie gminy rozwój demograficzny kształtowany będzie przez dwa podstawowe uwarunkowania:

- nieznacznie rosnącą lub stagnującą liczbę mieszkańców – bez znaczenia dla realizacji zadań własnych. W ujęciu terytorialnym można spodziewać się niewielkich wzrostów w największych miejscowościach oraz – wskutek napływu migracyjnego – w części północnej i spadków w małych wsiach.
- procesy starzenia społeczeństwa, typowe dla całego regionu, przejawiające się rosnącym udziałem starszych grup w strukturze wieku przy znacznym spadku grupy młodej – w efekcie tego procesu zasadniczej zmianie ulegają proporcje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi, czego ważną konsekwencją jest zmiana zapotrzebowania na usługi sfery publicznej. Znacznie rośnie popyt na usługi związane ze służbą zdrowia, opieką społeczną, dostępnością komunikacyjną (mniejsza mobilność ludności starszej), kulturą (zagospodarowanie wolnego czasu). Obserwowany będzie sukcesywny silny wzrost liczebności grup starszych. Wymusza to rozwój usług skierowanych do starszych grup wiekowych oraz rozwój działalności z zakresu opieki zdrowotnej i socjalnej ukierunkowanej do tej grupy. Niezbędna jest likwidacja barier architektonicznych oraz tworzenie łatwo dostępnej komunikacji publicznej. Uwarunkowanie to jest powszechne i w podobnym wymiarze dotknie wszystkie sąsiednie obszary.

Gospodarka

Gmina rozwijać będzie funkcje już obecnie obecne na jej obszarze. Zakłada się istotne wzmocnienie funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej, realizowanej przede wszystkim w zabudowie letniskowej oraz tzw. drugich domach, to znaczy czasowo zamieszkałych domostwach (nowo tworzonych lub w adaptowanej zabudowie siedlisk).

Spośród funkcji społeczno-gospodarczych prognozowanych jako obecne w przyszłości na terenie gminy, najbardziej wyraziste i najbardziej istotne dla generowania oddziaływań będą:

- ✓ funkcja rolnicza – ze względu na dość korzystne uwarunkowania przyrodnicze rozwoju rolnictwa, typowe działalności rolnicze będą kontynuowane przede wszystkim w północnej części gminy, adekwatnie do lokalnych predyspozycji; zakłada się utrzymanie istniejących ale ograniczanie rozwoju nowych przedsięwzięć z zakresu hodowli przemysłowej i przetwórstwa zwierząt;
- ✓ funkcje gospodarcze – rzemiosło, zróżnicowane podmioty produkcyjne, tereny składów i magazynów, tereny obsługi komunikacji; funkcja ta będzie wykazywać tendencję zmierzającą do stopniowego wzmacniania;
- ✓ funkcja mieszkaniowa – rozumiana jako miejsce zamieszkania przy jednoczesnych wyjazdach do innych miejscowości w celach zarobkowych (określana niekiedy jako funkcja sypialniana) – dotyczyć będzie w różnym stopniu różnych miejscowości na terenie gminy - pomimo ogólnie rolniczego charakteru gminy, znaczna część mieszkańców wsi o rolniczej fizjonomii i morfologii, będzie (tak jak dotąd) otrzymywać się z działalności pozarolniczych (głównie wyjazdy do pracy do sąsiednich miast, przede wszystkim. Torunia). Nowo realizowana zabudowa mieszkaniowa będzie cechowała się wysokim standardem - w większym stopniu niż dotąd rozwijać się będzie budownictwo typu rezydencjalnego, czyli funkcja mieszkaniowa w zabudowie wysokostandardowej, realizowanej na dużych powierzchniowo działkach,
- ✓ funkcja rekreacyjno-wypoczynkowa – zakłada się utrzymanie istniejącej oraz lokowanie w północnej części gminy nowej zabudowy o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym (zabudowa letniskowa o różnym charakterze, „drugie domy”). Analizując złożone do studium wnioski przewiduje się dość dużą intensywność tych procesów, zakłada się, że ewentualna presja nie będzie stanowić zagrożenia dla chłonności środowiska. W związku z rosnącym zainteresowaniem turystyką rowerową, możliwe jest powstanie zagospodarowania służącego obsłudze rekreacji rowerowej (mała architektura przy istniejących i wytyczanych szlakach rowerowych) – ale z punktu widzenia oddziaływań na środowisko jej obecność będzie całkowicie bez znaczenia.
- ✓ funkcje ekologiczne – część gminy pełni lokalnie istotne funkcje ekologiczne, związane przede wszystkim z ciągiem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym, wojewódzkim oraz ciągami lokalnymi. Dotyczy to zarówno części południowej objętej formalnie ochroną w randze obszaru chronionego krajobrazu i obszarów Natura 2000, jak i nie chronionej – duże walory środowiskowe (jako ciągi ekologiczne o znaczeniu lokalnym) prezentuje cała północna część gminy. Należy zakładać, że funkcje ekologiczne będą ulegały wzmocnieniu, a prognoza rozwoju procesów społeczno-gospodarczych wskazuje, że nie powinny one jej zagrażać. W południowej części gminy w Studium wskazuje się tereny do dolesień – realizacja tych zamierzeń zdecydowanie wzmocni leśny charakter południowej części gminy i zwiększy wskaźnik zalesienia.

Dostępność komunikacyjna

Dostępność zewnętrzna realizowana będzie przede wszystkim za pomocą drogi krajowej nr 10 Szczecin – Płońsk (przyszła droga ekspresowa S-10) oraz powiatowych. Sieć drogowa w części północnej jest prawidłowo rozwinięta; w części południowej ze względu na duże kompleksy leśne jest natomiast zdecydowanie zbyt słabo rozwinięta i ogranicza możliwości właściwej obsługi całego terytorium gminy.

Dostępność wewnętrzną należy poprawić poprzez modernizację dróg powiatowych i gminnych. Ludność powszechnie korzysta z motoryzacji indywidualnej, stąd stan dróg lokalnych ma podstawowe znaczenie dla jakości życia oraz bezpieczeństwa.

Gmina jest również dostępna w sieci połączeń kolejowych poprzez przebiegającą przez teren gminy linię kolejową nr 27 relacji Nasielsk – Toruń Wschodni.

Infrastruktura techniczna

Rozwój infrastruktury technicznej jest w Studium postrzegany w trzech aspektach:

- ✓ jako narzędzie poprawy jakości życia mieszkańców (a więc kreowania gminy jako przestrzeni przyjaznej dla zamieszkania),
- ✓ jako narzędzie poprawy atrakcyjności inwestycyjnej (a więc kreowania gminy jako przestrzeni przyjaznej dla inwestowania),
- ✓ jako narzędzie ochrony środowiska przed antropopresją, poprzez ograniczanie emisji, oddziaływania, itp. (a więc kreowania gminy jako przestrzeni o dobrym stanie środowiska i atrakcyjnej przyrodniczo).

Studium zakłada przede wszystkim dwa kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- ✓ „przestrzenny” - czyli jej rozwój we wszystkich miejscowościach, gdzie jest to społecznie i ekonomicznie uzasadnione,
- ✓ „jakościowy” - czyli utrzymanie optymalnej sprawności i stanu technicznego sieci i urządzeń - zapewniających pewność funkcjonowania i zachowanie normatywnych parametrów.

Szczególnie istotnym zagadnieniem jest kontynuacja kanalizacji gminy, szczególnie w obszarze aglomeracji kanalizacyjnej.

Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Jednym z nadrzędnych założeń Studium jest zachowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego oraz kulturowego.

Ze względu na panujące w gminie uwarunkowania, szczególnego znaczenia nabierają zagadnienia ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona gleb wysokich klas, a także ochrona krajobrazu. Wyznacza się duże powierzchnie pod dolesienia. Znaczna część gminy objęta jest ekologicznym systemem obszarów chronionych - Studium nie wskazuje na konieczność poszerzenia granic obszarów chronionych, ale wprowadzane zasady zagospodarowania dla południowej części gminy realizują interes ochrony walorów i zrównoważonego rozwoju. Walory przyrodnicze i kulturowe są postrzegane także jako czynniki aktywizacji turystycznej.